

COLECȚIA „ORTODOXIA ROMÂNEASCĂ”

UȘA POCĂINȚII

Adică, Carte foarte umilitoare și de suflet folositoare, care cuprinde: Cele patru mai de pe urmă ale omului: MOARTEA, JUDECATA, IADUL ȘI RAIUL.

Prin care se face minunata schimbare a omului celui vechi și nașterea omului celui nou.

Tălmăcită din grecească pe românească de monahul Rafail din Mănăstirea Neamț, tipărită la Brașov în anul 1812.

Transcrisă din chirilică în limba română, de diaconul Gheorghe Băbuț, nemonah, păcătosul.

**EDITURA „PELERINUL ROMÂN”
ORADEA, 1992**

„Și zicând (Iisus): S-a împlinit vremea și s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu. Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie". (Mc: 1, 15). Aici cheamă Iisus la pocăința de păcate și la Evanghelie, care Evanghelie o găsim în Biserica noastră ortodoxă.

STIHURI

Către Prea Sfințitul și de Dumnezeu alesul Mitropolit al
Valahiei Domnului Domn Dositei,
al nostru prea milostiv Stăpân și de obște iarăși arhipăstor

Dumnezeul nostru Cel cu îndurare
Ne-a dăruit iarăși întru așteptare
Pe Luminătorul Soarele cel mare
Întru nezmintită încuviințare
 Pe cel de nici un nor întunecat Soare
 Ni l-a dat cu raze preastrălucitoare
 Spre a ne fi nouă povățuitoare
 Și prea Luminate ocârmuitoare.
Chematu-te-a iarăși Prea sfinte Părinte!
La turmă, un Soare cu raze fierbinte
Înalte Stăpâne și Mitropolitice!
De Ia Domnul nouă iarăși dăruite!
 Spre a ne fi nouă românilor iară
 În Ungrovlahia creștineasca țară,
 O bună povață cu stemă de vară
 Întru ocrotirea cea bună și rară.
Acum Valahia este miluită
Și de la Dumnezeu bine norocită,
De Prea Sfinția ta prea învrednicită
Pentru stăpânirea cea foarte dorită.
 Dobândindu-și iarăși nu fără de cale
 Mila și povață Prea Sfinției Tale,
 Pentru care și eu cel plin de greșale
 Laud pe Stăpânul în glas de chimvale.
Prea Sfinte Stăpâne! să n-am încetare
De a te lăuda cu mărire mare,

Rafail, monahul

Căci mila cea multă am simțit-o tare
Și acum trebuie să fiu în săltare.
Bazele blândeții celei nepovestite
Cât și ale milei celei negrăite
Le-ai revărsat foarte Prea Sfinte Părinte!
În toate părțile cele folosite.
Nu numai în toate părțile locului
Ai binecuvântat cursul norocului
Ci încă și mie prea nevrednicului
Mi-ai arătat milă nedestoinicului.
Prin care sânt și eu strălucit în stare
Ca dintr-o oglindă cu împrumutare,
Ca o stea din soare trăgând luminare
Sunt și eu luminat cu îndestulare.
Primit-am razele milei celei nespuse
De Prea Sfinția ta dinainte-mi puse
Și la roadă bună atâta aduse
Care până acuma încă nu mai fuse.
Că luând eu dintâi așa norocitul
Binecuvântare de la Prea Sfințitul
Domnul Ignatie prea mult fericitul
Arhiepiscopul și Mitropolitul.
Spre a mă folosi cu rodul silinței
Spre a-mi da în tipar fapta sânguinții
Pre această carte: USA POCAINȚII
Pentru tot creștinul fapta folosinții.
Iar Prea Sfinția Ta mi-ai adaos altă
Binecuvântare cu râvnă înaltă
Care amândouă fiind laolaltă
Sunt prea mult mulțumit și inima-mi saltă.
Prea osârduitor încă de departe
Te-ai arătat mie la această carte,
Și filozofește multe pentru moarte

Și mărturisește ființa ei foarte,
Cuprinde în sine firea cea bogată
Și filozofia cea adevărată
Care cu mărturii așa o arată
Încât desăvârșit e bine lucrată.
Măcar că nu era stând buna cetate
Deasupra muntelui la nori a străbate:
Însă de la turmă tot nu se abate,
Cea prea multă grijă poartă și răzbate.
Încât ai arătat toată mijlocirea
Și ai adăugat toată înlesnirea
Ca un arhipăstor al nostru cu firea
Ai purtat de grijă cu toată iubirea.
Grijind de acele oi cuvântătoare
A le povățui cu raze de Soare
La fapte creștinești și folositoare
De multe suflete răscumpărătoare.
Și spre a le hrăni hrană cerească
Și cu pâine sfântă și duhovnicească,
Dumnezeu la mulți să te învrednicească
Într-această stare arhipăstorească.
Urmând mai marelui arhierelor
Începătorului arhipăstorilor
Lui Hristos Capului Bisericilor
Și capului Legii și al creștinilor.
Așa cunoscându-ți darul cuviinței
De mi-ai binecuvântat rodul sânguinței
Am închinat așa truda osteninții
Prea Sfinției tale: UȘA POCĂINȚII.
Pe lângă aceasta, multă datorie
Am eu pentru mila arătată mie;
Dator sunt în toată a mea vieție
A ruga pe Domnul mulți ani să te ție.

Rafail, monahul

În ani îndelungați ca să te păzească
Adânci bătrânețe ca să-ți dăruiască
Și cu sănătate să te îmbogățească
La mulți fericiți ani să te învrednicească.
Pentru a patriei multă folosire
Și a țării noastre bună ocrotire
Prea bună povață și ocârmuire
Și a creștinilor bună norocire.
 Și să ocârmuiesti cu povață bună
 Din dreapta Celui ce este împreună,
 Puitor silinței ca să iei cunună
 După cum dreptatea cunoscută sună.
Păstorind aici oi cuvântătoare
La faptele cele bune și mântuitoare;
Să aibi folosirea cea mult roditoare
Întru bucuria cea dea pururea vecuitoare.
 Iar după mutarea de aici să-ți crească
 Întru bucurie roadă sufletească
 Hristos lângă sine ca să te primească
 Întru împărăția a Sa cea cerească.
Să-ți iei de la Dânsul cununa dreptății
Care ți-a gătit-o dreapta bunătății,
Și îndulcindu-te de darul dulceții
Să-ți iei răsplătirea silinței vieții.
 Și osteneala mea cea mai puțintică
 Cartea mea aceasta ce se vede mică,
 Pe care la folos prea mult o ridică
 Binecuvântarea sfântă de vlădică.
Că ai binecuvântat-o ca să facă roade
Spre cel mai mult folos a multor noroade
Din care să iasă mai multe izvoade
Că pre mulți mergători la iad îi sloboade.
 Socotind-o și eu prea folositoare

De suflete la Rai mult aducătoare
Plec iarăși genunchii așa rugătoare
Prea Sfinției tale până la picioare.
S-o binecuvintezi și a doua oară
Ca să izvorască mai multe izvoară,
Să o citească toți cu fire ușoară,
Ca să învieze toți și să nu moară.
Să lepede calea alunecătoare
Să-și aleagă calea la Rai ducătoare
Să-și găsească calea cea mântuitoare
Unde e lumină, verdeață și floare.
Și așa toți mergând să le strălucească
Binecuvântarea cea arhierască
Întru împărăția cea Dumnezeiască
În vecii nesfârșiți să se odihnească.

Al Prea Sfinției tale, rob prea plecat
R A F A I L,
Din Sfântă Mănăstirea Neamțului.

STIHURI

ASUPRA CĂRȚII ACESTEIA

Dacă voiești o creștine! să aibi de moarte scăpare,
Și de dânsa să poți fugi, lucru ce firea nu-l are,
Și la ziua cea înfricoșată,
Când se va face dreapta judecată,
Și cu groază va tremura tot pământul și va plânge toată zidirea fierbinte,

Rafail, monahul

Judecând-o Cerescul Părinte,
Cu îndrăzneală și cu multă bucurie, să te scoli ca dintr-un somn odată,
Ca să stai în dreapta parte la judecată,
Și pe nori să-L întâmpini pe Judecătorul
Stăpânul și Domnul atotștiutorul,
Și o de n-ai auzi tu dimpreună,
Și cu toți cei ortodocși și în lege bună,
În trei afundări în ortodoxa creștinătate,
Botezați spre a fi spălați de păcate!
Să nu auzi acest grai înfricoșat foarte
Duce-ți-vă de la Mine toți blestemaților la toate,
În munca cea de veci gătită,
Pentru draci și pentru păcătoși orânduită,
Ci graiul cel plin de veselie negrăită,
Auzindu-l cu bucurie nepovestită,
Intrați voi în cea mai înainte gătită împărăție,
Cu toți sfinții în veci bucuria să vă fie,
Cu Prorociei, zic, cu Muceniei, cu Dreptii, cu Cuvioșii aflarea să vă fie,
Noaptea și în fiecare zi, Cartea aceasta o citește,
Și a o ținea în mâini deschisă în fiecare ceas te silește,
Și ca să-ți lumineze mintea ta roagă pe Hristos cu multă credință,
Ca să-ți dăruiască El ție, și lacrimi și umilință
Și dacă vei putea dobândi acest lucru bun prietene iubite!
Varsă vreo lacrimă cu rugăciune fierbinte,
Ca pe ticălosul meu suflet frate prea iubite, Dumnezeu să-l miluiască,
Și ca să, nu gustăm cândva acea moarte sufletească,
Ci în raiul cel dulce far de moarte să trăim,
Și dimpreună cu Domnul în veci să ne veselim.

STIHURI POLITICEȘTI LA CARTEA ACEASTA

Această carte prea frumoasă cuprinde cu negrăită minune,

Cele patru mai de pe urmă care sunt ale omului care mă cuprinde
frică a le spune.

Adică MOARTEA, JUDECATA, IADUL și ÎMPĂRĂȚIA, care
sunt Uși Pocăinții:

Că aducerea aminte de acestea și deasa îndeletnicire și cugetare
Are fire să ți se facă izvor de lacrimi deapururea curgătoare,

Și sabie și spadă asupra a tot felul de păcate,
Și secure cu două ascuțișuri tăind a tuturor patimilor rădăcinile toate,
Și se face pricină la toată fapta cea bună,

La care de te vei sili nu vei fi fără cunună.

Deci o iubite cetitorule, cartea aceasta de-a pururea o citește,
Și dorita mântuire o află te silește,

Ca trecând prin moarte la Judecată să stai de-a dreapta parte,
Scăpând de iad, și de cumplitele munci de toate.

(Notiță cu tuș - Această Carte ce se chiamă Ușa Pocăinții
este a Mănăstirii Frumoasa-Iași).

CĂTRE IUBITUL CETITOR ÎNAINTE CUVÂNTARE

Hotărâre mărturisită este a Prea Sfântului Duh, scrisă cu condeiul cel mare al marelui Apostol Pavel, cum că doi oameni, adică cel vechi și cel nou se văd cu totul arătat în unul și același ipostas. Că așa și cela care mai înainte se numea Saul, iar mai pe urmă s-a numit Pavel, adică omul cel nou, cel în cel vechi, către Efeseni scriind învață așa: „Să vă dezbrăcați, față cu viețuirea voastră cea mai dinainte, de omul cel vechi, care se strică prin poftele amăgitoare și să vă înnoiți în duhul cugetului vostru, îmbrăcându-vă în omul cel nou, care este făcut după chipul lui Dumnezeu, în dreptatea și în sfințenia adevărului" (Efes. 4, 22—24). Omul cel vechi este al lui Adam, iar cel nou al lui Hristos. Acela este în cele de jos, iar acesta este din cer. Acela din fire, iar acesta din dar. Acela plecat jos, iar acesta înalt. Acela sufletesc, iar acesta duhovnicesc. Acela, în casa lui Adam, este Cain, iar acesta este Abel. Acela întru rudenia lui Isaac, este Isav, iar acesta este Iacob. Acela din Avgar, fiu din slujnică, iar acesta din Sara, fiu din cea slobodă: „Omul cel dintâi este din pământ, pământesc; omul cel de-al doilea este din cer ceresc" (I Cor. 15, 47). Deci câtă este depărtarea între pământ și cer, oțata este deosebirea între omul cel vechi și între cel nou. Dar de s-ar face și omul cel vechi nou, oare nu s-ar arăta o schimbare destul de minunată în așa fel încât poeziile de demult nici măcar nu și-au închipuit, că ce altceva este schimbarea, fără numai prefacerea chipului, sau oare de s-ar schimba și mătura în crin, și rieghina în grâu, și iedul în miel, și cel ce a fost vas al necinstei s-ar face vas al slavei. Negrul și-ar schimba pielea cea neagră, în albă, și răsul vopselele lui

cele de multe feluri, și de s-ar face acestea zic, oare nu s-ar arăta o prefacere și o schimbare a lucrurilor prea mare și minunată? Însă mult mai mare schimbare se face cină omul cel vechi se face nou. Necrezută era într-o vreme schimbarea lui Deucalion și a Pirrei, când ei singuri aruncau înapoia lor pietre și acelea se schimbau în oameni, însă aceia ce la făcătorii de versuri sunt povești la noi acum la Biserică este istorie și pietrele se schimbă în oameni. Auzi nemincinosul cuvânt al Botezătorului: „Căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam” (Mt. 3, 9). Auzi și făgăduința lui Dumnezeu: „Lua-voi inima cea de piatră din trupul vostru, și vă voi da vouă inimă de carne”. Citește pe Dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, care zice: „L-a aflat pe vameșul și l-a făcut Evanghelist, l-a aflat pe prigonitor și l-a făcut Apostol mare, l-a aflat pe tâlhar și l-a băgat înlăuntru în Rai, a aflat-o pe curvă și a rânduio-impună cu fecioarele, a alungat răutatea și a adus bunătatea, a izgonit robia și a dăruit slobozenia”. Multe lucruri se fac de la Duhul cel Sfânt. La acestea ne pleacă și Lactanțiu retorul cel prea dulce grăitor, zicând: „Dă-mi mie om mâniaș și hulitor, și în scurt să zic fără de pază la gură: și cu prea puține cuvinte ale lui Dumnezeu ți-l voi face blând ca o oaie. Dă-mi iubitor de argint, nemilostiv, scump și îndată ți-l voi face lesne dătător și iubitor de a dăruia și care cu mâinile sale pline le va risipi la săraci averile sale. Dă-mi om care să se teamă și de osteneală și de moarte și-l voi face îndată de nu va băga în seamă nici muncile nici focul și nici alte primejdii. Dă-mi bețiv, desfrânat și curvar, lacom cu pântecul, și îndată îl vei vedea postitor, întreg înțelept și înfrânat. Dă-mi mie ucigaș, mâniaș și sălbatec, și îndată acea mânie și sălbăticie se va schimba în blândețe adevărată și cele de aici înainte”. Atâta este de mare puterea dumnezeieștii înțelepciuni încât revărsându-se și vărsându-

Rafail, monahul

se în inima omului cu o singură pornire și atingere, o dezrădăcinează deodată pe maica păcatelor, care este nebunia. Deci cu pricină binecuvântată i se scrie deasupra acestei cărți a mea titlul „SCHIMBAREA OMULUI CELUI VECHI”. Și fiindcă nu este cu putință să se piardă omul cel vechi, de nu se va face cel nou, pentru aceasta s-a adăugat „ȘI NAȘTEREA CELUI NOU, adică NAȘTEREA DE A DOUA OARA”. Dar oare cum s-ar putea face această schimbare ne-o va spune același retor Lactanțiu: „Cum că toate acestea se fac și lesne, adică, fără de greutate trupească și îngreuiere, și degrab adică fără de multă întârziere a vremii și cu veselie, adică fără de îngrețoșare și trindăvire numai de vor fi urechile cuiva deschise și de-i va înseta inima lui de înțelepciune. Care din filozofii neamurilor au săvârșit vreodată unele ca acestea, sau le pot face de acum înainte de va și vrea? Care, deși ei își cheltuiesc toată viața lor în învățarea filozofiei, însă fără de Dumnezeiescul Dar, nici pe alții nici pe sineși nu se pot face, mai buni, de vreme ce înțelepciunea acelora ca să se arate că fac ceva, nu taie obiceiurile cele rele ale ascultătorilor, ci numai le ascund și le acopăr, ei le încuviințează. Iar puținele porunci ale lui Dumnezeu îl înnoiesc a doua oară pe tot omul, și scoțându-l afară pe omul cel vechi, îl bagă înlăuntru în locul lui pe omul cel nou, atât încât nu-l va mai putea cunoaște de este tot cel dintâi. Pune aceste cuvinte bine în cumpăna minții tale și socotește-le cu multă luare aminte. Puține, zice, porunci ale lui Dumnezeu, pe tot omul îl schimbă, între cele puțin porunci destul este și numai o poruncă singură, pentru a-l schimba pe omul cel vechi și să-l facă nou, iar aceasta este porunca aceia pentru care zice Sfânta Scriptură prin înțeleptul Sirah: „Adu-ți aminte de cele mai de pe urmă ale tale și în veac nu vei greși”. (Înțelepc. Sirah. 47,1,5). Dacă îți vei aduce aminte de cele

*mai de pe urmă ale tale, acolo unde ești cel mai de pe urmă la fapta bună, te vei face întâi. De cugeti cele mai de pe urmă ale tale „Vei iubi pe Dumnezeu care este Cel dintâi și Cel de pe urmă și vei fi fără de grijă la ceasul cel de pe urmă al vieții tale, și vesel mai ales către toți, dacă ți vei aduce aminte de cele de pe urmă ale tale, te vei face zidire nouă în Hristos, adică din vechi nou". De așa aducere aminte de moarte, ți se va face înnoire de a doua oară a vieții. De vei avea înaintea ochilor tăi totdeauna judecata lui Dumnezeu cea mai de pe urmă și înfricoșată, acest Dumnezeu care ți-a fost ție mai necunoscut: „Se cunoaște Domnul când face judecată" (Psalm, 9, 16). De te vei pogori de viu în iad cu mintea ta. „Nu-ți vei petrece zilele tale într-o odihnă, temându-te nu cumva să te cobori într-un minut de vreme întru cele dedesubt de acolo" (Iov, 21, 13). Și dacă cu cugetul tău adeseori te vei sui în cer: „Petrecerea ta va fi în ceruri" (Filip. 3, 21) și așa din pământean ce ești, te vei face ceresc, care lucru va să zică, din om vechi, om nou, și **țfețntru** ca să te faci unul ca acesta, citește adeseori această carte a mea, pe care am alcătuit-o, care cuprinde cele patru mai de pe urmă ale omului, adu-ți aminte și de cel ce a tălmăcit-o pe limba românească, și fii sănătos.*

CĂTRE CETITOR PENTRU OMUL CEL VECHI, OPRIRE; IARĂ PENTRU CEL NOU, SFĂTUIRE

Adu-ți aminte cum că toți ne sfârșim.

Pentru ca să te faci din om vechi, om nou, să fie scrise adine în sufletul tău, aceste două cuvinte ale prea înțeleptului Sirah: „Toți murim” (Sirah. cap. 8). Ce alt grai ar fi putut spune cineva mai scurt, sau cu mai puține cuvinte, sau mai puternic spre adevăr decât acest cuvânt: „Toți o să ne sfârșim”. Aceasta este o prorocie, care nu s-a grăit de la Tripoda cel ghicitoresc ci din ceruri s-a glăsuț, nu s-a cules din curțile sadeliei, ci s-a scos din lespezile prea Sfântului Duh. „TOȚI MURIM”. Două sunt vorbele, dar nenumărate sunt pildele, care adevăresc adevărul acestora. Mii de morți, cercarea din fiecare zi, mărturiile ale dumnezeieștilor Părinți, adevăriri ale istoriilor, frumoase grăiri ale arătărilor, ghicituri poetice, care sunt plăcute filozofilor: Legea cea Dumnezeiască. Legea cea omenească, mai pe urmă, pe această vorbă toate o glăsuiesc, pe aceasta toate o strigă, pe aceasta o vorbesc, pe aceasta o sfătuiesc: „TOȚI MURIM”. Și de te vei îndoi de aceasta adu-ți aminte unde sunt părinții tăi, unde sunt moșii tăi și strămoșii tăi, unde sunt cei mai înainte născuți, pogoară-te la cercarea lor, privește cimitirurile, du-te de vezi mormintele, ia aminte la morții din toate zilele „TOȚI MURIM”. Bărbații și femeile, tinerii și bătrânii, bogații și săracii, cei de bun neam și cei de neam simplu, filozofii și cuvântătorii de Dumnezeu, judecătorii și țiitorii legilor. „TOȚI MURIM”. Te temi poate de aceste înfricoșate și groaznice cuvinte fiindcă-ți vestesc mai înainte moartea ta, dar de, te vei hotărî cu tot sufletul prin făgăduin-

tele tale, ca să te supui lui Dumnezeu cu sârguință, cu adevărat te-ai fi rugat, să-ți dăruiască acea aleasă și minunată dăruire, dar pe care-l cereau filozofii de la marele Alexandru. Când acest domn a cuprins lumea în lat și în curmeziș, acest împărat înștiințându-se cum că se află acolo bărbați înțelepți, ducându-se la ei și cercându-i vede că au o înțelepciunea prea adâncă, a zis împăratul: Cereți de la mine vreun dar si o să vi-l dau. Filozofii i-au răspuns: „Voim să ne faci să nu murim”. Alexandru Macedon a răs de aceste graiuri și i-a batjocorit pe filozofi, zicând către ei: Eu până acum vă socoteam de înțelepți, însă acum am cunoscut cu adevărat ne-învățătura și necunoștința voastră, ce-mi cereți mie să vă dăruiesc vouă îmi este cu neputință și cum să vă dau eu ceia ce cereți! Și pentru ce cereți lucruri cu neputință? A zis el către filozofi. Și apoi „muritor ești și tu” negreșit că sunt muritor a răspuns împăratul. Iar au zis filozofii către el: „Pentru ce dar ca si când tu singur ai fi nemuritor tulburi toată lumea si cu atâta sârguință și sete a inimii tale te silești s-o cucerești?” După ce au înfipt filozofii acest ac în sufletul lui Alexandru s-au dus ei. Deci acest dar nimeni nu poate să-l dăruiască. Pentru aceasta nici un om cu minte nu se cuvine să-l ceară, nici i se iartă a i se da cândva la vreun om muritor nemurirea. Că după cum am zis mai înainte „Toți murim”.

Pentru aceasta bine zicea Tertulian: „Necurmată datorie se află între naștere și stricăciune: moartea este cauza nașterii”. Și fericitul Ciprian zice tot la fel: „Ne naștem, murim, pentru aceasta ne naștem, pentru ca să murim: căci mai întâi murim în pântecul maicii noastre pentru ca să ne naștem”. Și ce lucru minunat este, firea ne-a dat acest pământ ca pe o casă primitoare de streini, numai ca să petrecem (trecem) printr-însul dar nu ca să locuim în veac în el. În zadar cere aceasta cineva învață-te din

Rafail, monahul

cuvintele unui filozof de la Seneca, care zice așa: Nu este nimeni atât de necunoscător, încât să nu știe prea bine întru sineși, cum că odată are să moară însă când s-ar apropia la ceasul acela al morții, se întoarce cu spatele sale către noi, aleargă pe drumul cel dimpotrivă, strigă și plânge, ce plângi o ticălosule? Ce te tânguiești? Toți se trag de această nevoie. Acolo te vei duce unde ajung toate, sub această lege te-ai născut, aceasta s-a întâmplat tatălui tău și maicii tale, aceasta tuturor celor ce au fost mai înainte de tine, aceasta li se va întâmpla la cei de după tine. Pentru aceasta multe mii de oameni și de animale necuvântătoare cu feluri de feluri de morți își dau sufletul lor și duhul tot într-unul și același minut de vreme, în care și tu te lupți nevrând cu lupta prea amarei morți. Dar tu n-ai pus în mintea ta, cum că vei ajunge vreodată la acel sfârșit la care de la începutul nașterii tale ți-ai îndreptat pașii și drumul tău pentru ca să ajungi. Crezi că din cuvintele acestea ale filozofului, poate fiecare să cunoască cum că este cu neputință vreunui muritor să i se dăruiască nemurirea. Poate tinerii cer acea aleasă și minunată dăruire, și vrednicie pe care odată un tânăr a cerut s-o ia de la tatăl său, iată istorisirea. Un om oarecare ce era strălucit cu boieria și slăvit cu bogăția, avea un fiu singur născut, pe care l-a dat să învețe războiul vrând să-l dea în loc de fiu lui Aris. Dar fiindcă altele sunt sfătuirile oamenilor și altele ale lui Dumnezeu hotărâri, n-a sfârșit acest lucru. Pentru că fiul lui într-una din zile, mai mult din purtare de grijă dumnezeiască decât din întâmplare trecând pe Ungă o mănăstire și văzând acolo pe ucenicii călugăreștii oștiri, care se deprindeau sub steagurile mării celei dumnezeiești, fiecare din ei nevoindu-se pentru mântuirea lui, a socotit în sine acel tânăr că atât ostașii ostii celei lumești cât și ai celei cerești sunt supuși morții. Și acestea socotind a mai socotit și deosebirea, cum că ai lui

Dumnezeu ostași așteaptă mare dăruire și răsplătire, adică neveștejite cununi ale slavei celei fără de moarte, iar ai lumii ostași așteaptă de la împăratul lor răsplătire stricăcioasă și vremelnică, cu aceste cugete defăimând tânărul lumeasca ostășire, și luându-și ziua bună de la lume și de la cele frumoase ale lumii a alergat la ostile lui Hristos, sub steagul mării lui Dumnezeu și acolo a lepădat armele deșertăciunii și s-a îmbrăcat cu înarmarea lui Dumnezeu tângându-se călugăr ca să se lupte cu stăpâniile întunericului. Aflând tatăl lui de aceasta s-a îngreșat și mâniindu-se a venit la acea mănăstire și depărtând de la sine toată evlavia și Dumnezeiască și omenească și rușinea oamenilor îngrozea mănăstirea și pe părinți că le va face mare pierzare de nu-l vor slobozi pe fiul lui. Egumenul mănăstirii aceleia ieșind afară cu chip de bună cuviință prin niște cuvinte s-a apucat să-i stingă mânia inimii lui, zicând: Nu te vei lipsi boierule de fiul tău că îndată se va întoarce cu tine la casa ta, numai de te vei lepăda de un obicei al tău, iar de nu vei putea face aceasta liniștește-te și-l lasă pe fiul tău să-și îplinească făgăduința ce a făcut-o către Domnul. Boierului i-a plăcut aceasta. A venit fiul înaintea lui și s-a făcut vorba așa: O obișnuință a părintelui tău ce se face în țara ta nu-mi place: că mor într-însa deopotrivă tinerii, pe cât și bătrânii, și mă rog, s-o ștergi din mijloc pe această obișnuire, iar de nu vei putea face aceasta, eu mai bine mă împac să trăiesc aici, unde tânăr fiind, nu mă tem de moarte, iar după ce voi îmbătrâni o aștept cu bucurie și cu osârdie. Cu aceste cuvinte tânărul l-a pornit pe tatăl său tot la o astfel de dorire, și acolo unde se aprindea mânia lui împotriva mănăstirii, l-a făcut să se aprindă cu râvnă ca să se lepede de oștirea cea lumească a lumii și să se înscrie în aceiași oaste în care și fiul lui s-a numărat ca să ia și el împreună cu fiul lui tot aceiași cunună a dreptății. O ce dar

Rafail, monahul

prea plin de bucurie! Și o ce dăruire de mult preț i s-a dăruit fiecărui tânăr! De ar fi fost cu puțință să se întindă viața lui până la adineii bătrânețe, până la vârsta cea mai de pe urmă, să înceteze la tineri de istov și aici să nu moară deopotrivă tinerii ca și bătrânii, tinerii să nu moară ca unii ce nu sunt datori s-o pătimească aceasta pentru vârsta lor, bătrânii trebuie să moară, ca unii ce sunt datori să pătimească și ei aceasta pentru vârsta bătrânețelor lor. Tinerii nu sunt atât de datori să moară precum bătrânii. Poate că li se va arăta multora nepotrivit acest dar pe care îl spun oarecarii, că l-a dat Noe fiilor lui, cel ce a fost al doilea tată al lumii celei înnoite prin potop. Noe după înecarea lumii de potop, vrând să-i risipească pe fiii săi și pe fiicele sale prin multe feluri de țări ale pământului, ca să nu se rătăcească fără nici o înfrânare și așa să ajungă la toată desfrânarea, ei pentru ca să se ție în hotarele curăției le-a dăruit fiecăruia câte un dar, care nu privea la folosul trupesc ci la mântuirea sufletului. Le-a împărțit fiecăruia câte o parte din rămășițele strămoșului Adam. Și unuia i-a dat capul, altuia mina, și acestuia coasta, iar aceluia pieptul, și altuia fălcile, pentru ca să privească totdeauna la dânsule, și așa să-și aducă aminte cum că sunt muritori. Și aflându-se în larga împărăție a lumii în care au intrat ca într-o moștenire părintească să nu se scoale unul asupra altuia.

Și ce ai face oare, dacă aș aduna eu din gropniță oase moarte și nesimțitoare și ți le-aș pune în mâinile tale? Negreșit mi-ai zice, dă-mi pace, oasele le aruncă la câini. Fiecare lucru ce atârnă și privește spre moarte, nu le este plăcut celor vii. Cugetarea la moarte, rănește mintea, aducerea aminte de ea supără- auzurile, privirea la gropniță vătăma ochii, însă eu o ortodoxule cititor, când ți-aș dăruire vreun lucru de trebuință și de folos, care ți se potrivește

stării și chemării tale, nu ți-aș putea da alt dar mai potrivit și mai folositor de suflet decât Icoana morții cea prea grozavă. Nici un alt lucru mai folositor de suflet ca să scapi de moartea cea veșnică și să dobândești viața cea de-a pururea fiitoare. Căci și tu ești din aceia de care scrie Sirah „Toți murim”. Așteaptă moartea și zi și tu cu Pavel: „Mor în fiecare zi” (I Cor. 15, 31). Tu ce ești dator să mori odată lumii, mori totdeauna și în fiecare zi a vieții tale să se omoare câte un păcat. Adică astăzi să mori împotriva mândriei, mâine împotriva poștei, poimâine împotriva pizmei, apoi împotriva lenevirii. În scurt totdeauna să mori împotriva vreunui păcat. „Tu care te-ai născut într-un păcat, de voiești să trăiești de-a pururea, mori împotriva păcatului”. Aceasta o vei isprăvi de vei arăta des păcatele tale duhovnicului tău ce are stăpânire să le ierte. De vei muri așa se va face moartea ta, nu numai dar către Dumnezeu și jertfă bine primită ci încă și decât toate făgăduințele tale către El, va fi aceasta arderea de tot și jertfa cea mai plăcută lui Dumnezeu. Și moartea ta nu numai îți va fi atunci poftită, mai înainte de ce vei muri, ci și atunci când vei muri îți va fi ție de veselie și de bucurie. Deci mori mai înainte, de moarte, însă mori ca Pavel. „în fiecare zi mor”. „Dar pentru cine? Pentru a voastră slavă”. Mori și tu în fiecare zi dacă nu și pentru slava altcuiva, măcar pentru a ta slavă, care este neveștejita cunună a luptei tale și a nemerniciei tale, Patria cea frumoasă și adevărată.

ÎNAINTE CUVÂNTARE PENTRU MOARTE

Mulți istorici povestesc, cum că urechile atenienilor celor vechi atâta erau de gingașe, încât nu putea să sufere nu numai aducerea aminte de moarte, ci nici însuși singur numele morții. Pentru aceasta la ei era lege pusă că oriunde de ar fi urmat să se arate moartea tatălui sau a mamei, sau a altei rudenii, acolo trebuia să slujască la această vestire amară vreun om carele de mai înainte pentru vreun păcat de moarte ar fi fost hotărît de judecător spre moarte. Și cine ar fi îndrăznit să calce această lege se judeca vinovat tăierii capului, fiindcă toți de obște așa au judecat, că acel ce aducea o vestire așa de amară și vrednică de urâciune și de fugă și cu o astfel de aducere aminte purtătoare de moarte ar fi săgetat auzurile lor, nu era mai mult vrednic să mai trăiască, ci se făcea vinovat morții, scoțându-se din numărul oamenilor celor vii și surghiunindu-se din hotarele firii celei oamenești.

Dacă și eu aș socoti cum că și voi câți citiți acestea de față ce vă scriu, veți fi tot întru aceiași socoteală cu atenienii cei vechi n-aș fi obrăznicit niciodată atâta încât să îndrăznesc să întin ochii voștri cu aceste feluri de priviri și arătări de ale morții, înspăimântătoare și înfricoșătoare, și urechile voastre să le rănesc cu vestiri întristăcioase și amante, iar cugetele voastre să le tulbur cu gânduri așa de mahnicioase și îngrozitoare, în ce fel se obișnuiesc să se întâmple unele ca acestea, când se vorbește despre moarte, care este cea mai înfiorată istorisire decât toate celelalte povestiri prea înfricoșate și înfiorate. Fiindcă sunt

încredințat că voi sunteți foarte deosebiți de atenienii cei de demult și la obiceiuri și la socoteală și la fire și la credință și la lege. Pentru aceasta eu singur nu numai vouă tuturor celor ce veți citi cartea aceasta a mea, cu glas mare ca un vinovat morții ce sunt, vă aduc purtătoarea de moarte întristăcioasă și înfricoșată vestirea morții cu însăși cuvintele fericitului Pavel care zic: „Și precum este rânduit oamenilor odată să moară, iar după aceia să fie judecata” (Evrei, 9, 27) vei râuri și tu, care citești cele scrise aici, cu toate că nu te gândești de loc la moarte. Vei muri și tu care cu bărbăție îi biruiești pe alții, vei muri și tu care crești cu istețimea și întreci în învățături, vei muri și tu carele petreci drumul vieții tale cu un umblet fudul și mândru, te bucuri și te înalți cu nădejdea, cugeți oarecare mari și prea mari și le închipu-iești pe cele ce sunt mai mari decât puterea ta. Vei muri, oare nu crezi: „Este rânduit” unde s-a rânduit și s-a hotărât”? În acel oraș mare și ceresc, în acea sfătuire prea tainică a Sfintei Treimi, în acea prea înaltă adunare a puterii celei dumnezeiești în acea școală de taină a înțelepciunii celei de-a pururea fiitoare, în acel divan prea înfricoșat al Dumnezeieștii dreptăți, unde pentru fiecare lucru mai înainte s-a hotărât. „S-a hotărât, de la care s-a hotărât?” de la Acela la care nu este schimbare, de la Cel care zice pentru sineși: „Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru și nu m-am schimbat”. De la Acela ale cărui puneri de lege și cuvintele, atâta sunt de adevărate pentru săvârșire, încât zice de sineși: „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece” (Mt. 27, 35). „S-a hotărât, cum s-a hotărât?” cu o hotărâre dumnezeiască de-a pururea fiitoare, care nu este cu puțință să se clădească și din loc să se strămute, cu Lege necălcată, care nu este cu puțință să se calce. Deci această lege, această hotărâre, care de la început a fost hotărârea lui Dumnezeu, am socoteală ca eu să scriu pentru dânsa

Rafail, monahul

aici, iar tu citești. Și Oh! de-ar da Dumnezeu după cum eu cu osteneală alcătuirea am scris-o și am făcut-o așa și tu citirea să o treci, și de asemenea folosul să ți-l dobândești. Deci le voi scrie acelea care merg înaintea morții, și acelea care călătoresc împreună cu dânsa, și acelea care urmează după moarte. Și mai pe urmă voi însemna și oarecare canoane, cum și-ar pofti cineva moartea pentru folosul său, și acestea le voi alcătui în scurt cu oarecare urzeală și chip, care este de folos spre umilință mai mult decât pentru sunete și zicere. Iar tu alege din cele ce citești cele mai de folos și de trebuință și acelea ce le vei alege tipărește-le bine și tare în cugetul tău și după acestea să petreci și socotește să le aduci în lucrare și în faptă. Și cu acest chip, se va arăta plata acestui lucru, că prin mine care am scris și am alcătuit, și prin tine care adeseori ai citit, s-a pricinuit oarecare mântuire sufletească și folos.

Capitolul I

Nașterea omului celui nou - Care i s-ar putea face lui din cugetarea cu luare aminte la moarte

În ce chip omul cel vechi se naște din pânțece, în același fel și omul cel nou se naște din mormânt. Al omului celui nou tot unul și același îi este și tată și maică, adică, aducerea aminte de moarte. Ascultă ce vorbește din gunoi Iov, dascălul bunelor năravuri cel vrednic de laudă: „Putrejunea am chemat-o să-mi fie tată al meu, iar maică a mea și soră, viermele”. Privește aici bine pe tatăl omului celui nou, și pe maica lui, că sunt putrejunea, dar care putrejune? Cea din mormânt. Omul cel nou se naște din putrejune, din putoare, din puroi, din viermi și din puturoasă putrejune a trupului, și nu este trebuință ca omul acesta nou să se zămislească înlăuntru în pânțece sau și cu multă îndelungare a vremii sau și cu dureri prea usturătoare și iuți ale pânțecelui să se nască. Omul cel nou și lesne să prinde în pânțece și fără întârziere să naște. Iar aceasta se face și într-o singură clipeală de ochi și cu o grabnică amenințare a minții. De câte ori îți vei căuta fața ta în oglindă, oare nu se naște de atâtea ori o nouă închipuire în ea? Până ce este deosebirea oare nu pe atâta te uiți în oglindă, pentru ca să închipuiești icoana oglinzită, dar știi și pentru care sfârșit s-au aflat oglinzile? Înțeleptul Seneca socotește cum că s-au făcut, pentru ca să se privească omul pe sineși, adică să-și vadă toată starea sa. Socrate a folosit oglinzile, pentru deprinderea și învățarea bunelor obiceiuri. Pentru aceasta îi învăța pe ucenicii săi, să se privească pe ei înșiși adesea în oglindă, și câți își vor plăcea lor pentru frumusețea trupeză, să ia

Rafail, monahul

aminte la sine cu deadinsul, nu cumva să-și necinstească frumusețea trupului, cu grozăvia faptelor celor de rușine. Iar câți se vor vedea că au fața grozavă și urâtă, să se silească prin nevointă și osteneală, cum să-și împodobească neînchipuirea și grozăvia feței lor, cu strălucirea faptelor lor cele bune și cu podoabele faptelor bune să-și acopere metehnele lor și urâciunile trupului lor. Sunt de trebuință oglinzile daca ne vor sluji nouă, nu atâta la tunderea perilor, pe cât la învățătura bunelor obiceiuri. După cum se cade să socotim de mult preț așa și cu mai multă laudă vrednică este oglinda aceia în a cărei privire îndată se zămislește și se naște un om nou. Folosește-o și tu această oglindă, fiindcă și privirea cea în ea când vei voi îndată naște om nou.

Povestește un scriitor din cei mai noi, pentru un dascăl vestit în Sfintele Evanghelii, căruia o doamnă oarecare slăvită și luminată mai mult la chip, decât la petrecerea ei cea cu fapte bune și după cum era slăvită pentru neamul ei, așa era slăvită și pentru împodobirea cea cu multă iscodire și cu multă silință, cum că dascălul i-a poruncit ca atunci când va veni acest dascăl din cetate să-i aducă cu sine o oglindă frumoasă. Și femeia acestea i-a poruncit, iar dascălul, cu bucurie i s-a făgăduit că-i va împlini cererea ei și așa s-a arătat grabnic la făgăduință. Întorcându-se dascălul după câteva luni la casa doamnei a adus și oglinda nu de sticlă ci de os nu cumpărată pe bani din târg de la negustori, ci luată din gropniță de la îngropătorii de morți. Și intrând în casă i-a poruncit doamnei să-i cheme pe toți ai casei, spunând cum că a adus oglinda. Doamna s-a bucurat pentru dar și a poruncit să se adune slugile laudându-se că are să le arate o oglindă minunată. După ce s-au adunat toți, dascălul a ridicat marama de pe oglindă și le-a arătat tuturor o înfricoșată căpățână uscată de un om îngropat, și atunci începând a zice cu cuvinte foarte umilicioase și iscusite și

astfel a rănit inimile privitorilor. Și a zis: Tu o Cucoană oglindă ai poftit, iată-ți oglinda preaiscusită, nu ca să împodobești cu împletiturile capul tău, ci să te faci cu obiceiuri plăcute lui Dumnezeu. Acest uscat ce-l vezi acum a fost ca și tine cea de azi. Acolo unde se arată două găuri fără de ochi și lumină, au fost într-o vreme niște ochi albaștri cu lumină frumoasă. Această căpățână goală de păr, a fost împodobită cu niște șuvițe de păr galben creț, împrejurul acestor doi ochi scoși au fost doi umeri ai obrazului rumeni și albi, și acopereau dintâi aceștia cu niște buze roșii catrandafirul și din aceștia cânta o limbă cu glas dulce. Ceea ce ești tu acum a fost și acest chip oarecând, și tu vei ajunge odată în această stare. De aceste cuvinte s-au înfricoșat toți și au rămas fără de glas, privirea acestei oglinde a fost mântuirea privitorilor. Iar doamna aceia defăimând cele ce sunt de față s-a gândit mai mult la bunătățile ce vor să fie, începând să petreacă o viață în ce fel petrece un om care are nădejdi bune și pofteste moartea, în acest fel cugetarea la moarte a făcut să se nască omul cel nou. Iată această căpățână din mormânt goală și uscată va să-ți fie o oglindă trebuincioasă pentru mântuirea sufletului tău. De vei avea acest fel de oglindă în casa ta și vei căuta des la ea vei avea o privire folositoare de suflet, vei defăima cele de acum stricăcioase și vremelnice și vei avea înaintea bunătățile cele ce vor să fie cele veșnice. Aceasta este oglinda în care mi se vede frumusețea cea înșelătoare a trupului cu pierzarea sufletului, ci este o oglindă folositoare și câștigătoare, în care se vede sfârșitul vieții tale și se vede datoria morții.

De vei face și tu ca înțeleptul Platon care zicea: „De te vei privi adesea în oglindă, vei câștiga înțelepciunea cea prea adevărată”. Du-te dar la morminte ca la școală prea de folos a înțelepciunii celei creștinești, unde după puțin vei cădea și tu, socotește împrejur mormântul celui mort și

Rafail, monahul

îngropat, și acesta îți va schimba mintea ta. Începe de acum să mori lumii (dacă fără de îndoire crezi, cum că vei muri după puțin) și așa privirea morții ți se va face a doua oară răsufflare a vieții celei noi. Apoi ia împreună cu tine de acolo prada morții, adică, ia-ți ție o căpățână, adu-o în casa ta ca s-o privești în fiecare zi ca pe o oglindă bună și de trebuință care te învață multe învățături. Că această căpățână măcar deși se vede și este fără de limbă, însă este mult glăsuitoare. Multe spune când nu vorbește nimic, deși este tăcută dar strigă și cântă cu glas mare eșirile morții. Fără de limbă învață, fără de glas sfătuiește, fără de cuvinte vorbește ca un orator, și când nimic nu vestește, multe îți aduce de știre. De câte ori vei întoarce ochii tăi către dânsa și vei lua aminte cu mintea ta îți va vesti cuvinte cu glas: De abia omule te-ai născut și ai început să trăiești și îndată ai început să alergi după cum și eu mai înainte spre același scop și sfârșit al morții. Depărtarea aceia din mijloc care se vede, între pântecul cel de maică, și între mormânt, este un minut, care este cea mai mică parte a vremii. De aceia între aceste două margini și hotare ale nașterii și ale morții nimic mai puțin nu este, fără decât numai o mișcare a vederii. Acolo de unde începi a fi, acolo cu adevărat te și sfârșești, unul și tot acela este, și înainte vestirea basmului și sfârșitului basmului. Numai de aceasta să-ți aduci aminte, cum că mântuirea ta atârână de cel mai de pe urmă minut al vieții tale, că atunci se vor cerca toate mișcărilor tale, adică: faptele, cuvintele, și cugetele, și gândurile, când te va ajunge suma ta cea mai de pe urmă. Să ai grijă numai de mântuirea ta. Și să nu dea Dumnezeu să cazi din aceasta. Mai bine să pătimești cele mai mari rele, decât să te lipsești de darul lui Dumnezeu. Să nu faci vreun lucru de care te vei căi în clipa morții cum că l-ai făcut. Mai pe urmă te vei face om nou, dacă adeseori vei cugeta pentru cele mai de pe urmă ale tale. O sfătuire ca aceasta foarte

folositoare de suflet îți va spune tot acest cântăreț mut și fără de grai adică această căpățână cu totul uscată. Din această sfătuire ți se va face ție a doua înnoire și a obiceiurilor și a petrecerii și a vieții tale.

FAPTA

Avea obicei marele Antonie să zică adeseori: „Pentru ca să se facă cineva desăvârșit la fapta bună, două lucruri oarecare sunt foarte de trebuință, și prea de nevoie: un lucru adică, să crează întru sineși, „cum că astăzi a început să slujească lui Dumnezeu: iar altul, să socotească, cum că ziua aceasta de astăzi, este ziua vieții lui cea mai de pe urmă". Dacă această zi este cea dintâi, pe care ai făgăduit-o lui Dumnezeu și fiindcă pentru Dumnezeu nici un lucru bun n-ai făcut ci ceia ce nu se cuvenea să faci. Dacă este cu totul cea mai de pe urmă cum să nu faci? Aici deci adună-ți toate puterile trupului, ale sufletului, ale darului și ale firii tale, atâta încât să nu rămâie nici un cuget al minții tale, nici un dor al inimii tale, nici o trebuință a trupului tău, nici vreun lucru al mâinilor tale, care să nu privească spre însuși Dumnezeu, cu prea desăvârșită luare aminte a omului celui deplin, și așa vei petrece toată ziua aceia, ca și cum ar fi ziua cea cu totul mai de pe urmă a vieții tale, care se va face vrednică ca să te încununezi de fericirea cea de-a pururea fiitoare. In fiecare dimineață, tipărește-le în adâncul inimii tale aceste aurite cuvinte: O zi numai, care ar petrece-o cineva după cum trebuie și se cade spre bunăplăcerea lui Dumnezeu, poate mai mult decât mii de ani pe care i-ar fi petrecut cineva stăpânind lumea toată.

Capitolul II

Omul cel vechi căutând la mormânt, se deșteaptă, iar cel nou priveghiază deasupra

Ce alt lucru este mormântul? Fără de cât locuința morții, însă întru acela răsare de multe ori mare ajutor al vieții. Chiar din moarte când ar socoti-o cineva cu luare aminte, se naște în sufletul omului o minunată asemănare a vieții celei noi. Reaua putoarea aceasta, ajută către buna mireasmă, grozăvia către închipuirea cea frumoasă, îngreșoșarea păcatului, la faptă bună și somnul ajută la priveghere. Pe aceasta o adeverește și dumnezeiescul Iov, vorbind așa pentru omul cel prea înrăutățit și prea scârnav. „Când el către mormânt s-a dus și asupra grămezii oaselor a priveghiat" (Iov. 32). Cu adevărat acest fericit Iov cu vopsele zugrăvește pe omul cel păgân și care poate multe, care păgân zdrobind și sfărâmând tot frâul legii celei dumnezeiești și omenești, leapădă dojenirile, nu ascultă învățăturile, alungă de la el sfaturile, se îngreșoșează cu totul de poruncile lui Dumnezeu. Mai ales că îndrăznește și cuvintele hulitoare și păgânești împotriva lui Dumnezeu: „Cine este Cel Atotputernic ca să-I slujim Lui și ce folos vom avea să-I înălțăm rugăciuni?" în lături de la noi! Nu vrem să cunoaștem de loc căile Tale" (Iov, 21, 14-15), și acest fel de cuvinte mândre și scârbelnice înșiră Iov. Mai pe Urmă Iov ca și deznădăjduindu-se de mântuirea unui astfel de om îi arată pierzarea lui cu acest fel de cuvinte: „Cum că la ziua pierzării se păzește cel viclean și la ziua mâniei lui se va aduce". Ca și cum ar fi zis, sfârșit au cele pentru dânsul, nu

mai are nici o nădejde de mântuire, i s-a hotărât osânda lui, s-a pierdut cu totul. Dar poate vrei să zici: Și ce nu i-a rămas lui nici măcar o cât de mică parte de ajutor? Îți răspund ție: Puțină nădejde îi este lui de aceasta. Așa o spune tot Iov: „Cine va vesti înaintea feței lui calea lui?” și aceia care ți-a făcut-o cine-i va răsplăti lui?”. Care va lua atâta îndrăzneală ca să îndrăznească la aceasta. Cine va îndrăzni să mustre pe vreun boier plin de toate, aducându-i aminte de răutatea lui, dându-i sfaturi mătuitoare de suflet? Foarte greu lucru este acesta și cu primejdie mare. L-a mustrat Ioan pe Irod, dar cu pierdere de cap. L-a mustrat pe Ieroboam un proroc trimis de Dumnezeu, dar a fost închis în temniță. L-a mustrat Ieremia pe împărat și pe boieri, dar în lac s-a aruncat. „Cine dar va vesti înaintea feței lui calea lui?” deși s-ar afla cineva, însă și acesta ca și cum ar cânta unui surd, nu va fi auzit. Ce ar fi putut să-i ajute cineva unui om care a ajuns la vârful răutății? Nu i-a mai rămas loc de vindecare acolo unde răutățile au ajuns să se facă fire. Dar care este ajutorul acestui fel de om? O, Dumnezeiescule Iov! Unul numai îi rămâne zice dreptul Iov, afară de cale altul nu este. „El la mormânturi să se ducă și asupra oaselor va priveghia”. O ajutor prea folositor de suflet fiecărui om! Chiar și omului deznădăjduit, prin care se poate chema iarăși mântuirea. Nu i se cuvine unuia ca acestuia să-i punem înainte grăiri cu cuvinte subțiri cu care l-am fi putut birui, nu se cuvine să-i punem înainte pilde înfricoșate cu care l-am fi înfricoșat, nu trebuie să-l rănim cu săgețile cuvintelor cu care i-am fi înspăimântat cu totul, ci pentru ca să-l întorci pe calea mântuirii, de acolo de unde mai înainte s-a rătăcit, povățuiește-l la lăcașurile morții, la preaîmpuțitele mormânturi, pune-i înaintea ochilor lui, grămada cea slăvită a oaselor morților și vei vedea cum că acela ce mai înainte era surd, foarte degrab va asculta cu mare luare aminte învățăturile cele folositoare de suflet,

Rafail, monahul

acela ce mai înainte era orb, va deschide mulți ochi la primejdiile ce-i sunt de față, acela care era cu totul fără temere și fără de frică, se va îngrozi de muncile și pedepsele cele ce vor să fie. Cel ce mai înainte era slăbănog, se va face prea întreg la mădulări și lesne mișcător și grijitor întru toate. Cel șchiop va umbla, cel somnoros se va face priveghetor și mai pe urmă de toate, cel mort și îngropat va învia și va trăi. Te mulțumești cu o singură istorie ca să-ți încredințez cele de mai sus.

Un călugăr oarecare, de neam luminat, se afla într-o mănăstire în care după o vreme fiind stăpânit de mândrie și de înălțare a ajuns câte puțin în lenevie, și în lipsă de evlavie, întru atâta încât și aceste feluri de cuvinte a zis în sineși: O neînțelegătorule călugăre nu-ți este rușine ție să aibi acest fel, de slujbă la această mănăstire, încât să paști porcii care grohăiesc? Și să te necinstească și pe tine și pe neamul tău niște călugări ca aceștia de nimic? Du-te ia slobozenia ta cea mai dintâi și la neamul cel bun! Acestea și altele mai multe cugetând și zicând, gata era să lepede de pe sineși acea rasă înnegrită și veche și să fugă să se depărteze de sihăstrie, și voia s-o facă negreșit, dacă nu l-ar fi oprit noaptea, în vremea nopții a văzut arătat înaintea ochilor lui un bătrân oarecare strălucit care i-a poruncit să meargă după dânsul. Iar călugărul îi urma cu frică și ori pe unde avea să treacă ușile se deschideau singure. Deci au ajuns și la mormânturile morților, unde zăceau morți nenumărați, iar călugărul acela călcând deasupra unuia care de curând era îngropat și din care fiind putrezit a izvorât în sus rea putoare și viermi și a auzit glas de la dânsul, ce-i zicea, unde te duci ticălosule? Arătându-i bătrânul acela și alte trupuri care zăceau peste tot, i-a poruncit să ia seama cu amănuntul și apoi s-a dus și s-a depărtat de la dânsul. Iar călugărul de frică a început să roage pe Dumnezeu: Izbăvește-mă Doamne de neînsuflețitele și în-

fricoșatele aceste înfricoșări. Căci de frica mea am rămas fără de glas și mai mort, Vai mie! Că nu pot mai mult să privesc. Atunci iar a auzit glas care-i zicea: Vino dară de voiești mântuirea ta și să nu te înstrăinezi pe sineți de viața aceasta singuratică și sihăstrească răpindu-te de mândrie. Deci mai pe urmă de toate, ca să nu mai înmulțască cuvântul, făgăduindu-se să rămâie până în sfârșit în mănăstire, s-a întors la citirea obișnuitelor rugăciuni și din aceea înfricoșată vedenie a morții și din intrarea în mormânturi a scuturat de la sine mândria și înălțarea cea mai dinainte și s-a întors la smerenie și la cărarea faptei celei bune, de la care mai înainte cugeta să se abată.

Dar eu nu-ți zic aceia ce a zis Solomon: „Du-te leneșule la furnică, ci du-te trândavule la mormânturi și îndată cu David vei alerga pe calea poruncilor Domnului”. Du-te la gropniță o iubitorule de argint și îndată vei zice cu Zaheu: „Iată jumătate din averile mele, Doamne, o dau săracilor”. Târăște-te la mormintele morților, o mândrule și îndată vei striga cu înțeleptul Sirah: „Ce se mândrește pământul și cenușa?” mai pe urmă de toate mergi și tu iubitorule de lume și de înfrumusețări, la mulțimea trupurilor morților, și umblă acolo puțin printre împuțitele și nesimțitoarele oase și-ți vei învăța inima cea prea înaltă cugetătoare și iubitoare de lume acel preaînțelept socotitor grai al lui Solomon: „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciune”.

FAPTA

S-o ai pe moarte ca pe un prieten al tău tainic, și ca pe un sfetnic fără de greșală, și să nu faci vreun lucru rău, pentru care-ți vei zice mai pe urmă, o cât ar fi fost de bine de nu l-aș fi făcut! Nici să nu treci cu vederea peste vreun lucru

Rafail, monahul

pentru care să te căiești la cel mai de pe urmă ceas al vieții tale, pentru că l-ai trecut cu vederea. Mai înainte de oricare lucru al tău chiar și sufletesc sau trupesc, obișnuiește-te a vorbi cu moartea împreună zicând: Iată, o moarte, tu ești slujitoare dumnezeieștii dreptăți, iar eu sunt supus poruncii tale, căci și mie mi s-a spus când i se grăia strămoșului Adam: „Cu moarte vei muri” (Fac. 2, 17). Deci fiindcă nu este vreo altă scăpare, să ascult sfătuiră lui Sirah: „Sfeticii tăi din zece mii unul să fie”. De câte ori m-aș afla în îndoire și în nedumerire și de câte ori voi socoti care să fie oare cu cuviință sau cu dreptate ca să-l fac eu, pentru mântuirea sufletului meu, tu o moarte ia să-mi fii sfeticul meu ca să-mi luminezi cele întunecate și să-mi tâlcuiești cele cu îndoială și să-mi arăți cele nearătate. Dar vezi o moarte cum îmi vine cugetul cel ținător de minte a răului, biruit fiind de mânie și mă îndeamnă să fac răsplătire pentru necinstea ce am primit mă silește să întind mâna mea la sabie, mă silește să mă lupt singur cu vrăjmașul meu. Ce mă sfătuești să fac, ia aminte, îți va răspunde prietenul tău moartea, ce dobândă îți vei câștiga ție, după ce vei face aceasta? Pentru aceia ce voiești să faci acum te vei căi odată că ai făcut-o. Când iarăși trupul cere ca să te depărtezi pe tine de la înfrânare și păzirea fecioriei, aleargă iarăși la moarte sfeticul tău și zi-i împreună cu Pavel: „Trupul pofteste împotriva Duhului” (Gal 5, 17). Vezi, o moarte cum prin amăgirea dulceții mă trage trupul meu atâta, încât numai să mă învoiesc cu pofta, ce mă sfătuești să fac la aceasta? Și ia aminte ce-ți va răspunde aceia, ascultă, o iubitorule de poftă și de dulceți, sfatul meu, care este cu adevărat nemincinoasă hotărâre a prea Sfintului Duh: „Dacă trăiți după trup veți muri” (Rom. 8, 3). Deci pe cât te vei teme și te vei înfricoșa de moarte, pe atâta vei urî trupul. Când, iarăși iubirea de argint îți șoptește, să răpești cu nedreptate averile cele străine, când te îmboldește lăcomia a

te înneca în multă mâncare, sau să te cufunde cu totul în multa băutură și în beție, totdeauna și mai înainte de tot lucrul tău, aleargă la sfetnicul tău moartea și ascultă ce te va învăța și la ce te va povățui o ia câte bunătăți te va îndemna și te va sili, o de la câte rele te va opri și de tot te va tăia! Nici Solomon cu toată înțelepciunea lui n-ar fi putut să-ți dea învățături mai mântuitoare decât moartea. De vei vorbi împreună cu moartea în fiecare zi, vei auzi sfat prea minunat și de suflet prea folositor. Dacă vei pune și bine vei potrivi în cumpăna sfătuirii ei ocârmuirea vieții taie, mulți oameni se vor mira de îmbunătățită petrecerea ta și toți vor întreba întrebarea marelui Isaia: „Cine a fost sfetnicul lui?”.

Capitolul III

Lesnea alunecare și cădere a omului, și curegerea de-a pururea a vremii

Prorocul acela cu adevărat vestitul și prea marele glăsuitor Isaia tâlcuitorul cereștilor taine, a auzit, din înălțime oarecând glas răsunând ca un tunet și zicând: „Strigă!”. Ca și cum ar fi zis aceia ce am să-ți zic și care vei auzi de la Mine, nu vrea în întuneric ci la toată lumea și întru arătare, nu cu vorbă smerită și cu glas amorf și cu strigare tare și ca o aramă răsunătoare, și nu la vreunii oameni ci la toți să le vorbești: „Strigă. Ce voi striga? Uscatu-s-a iarba și floarea ei a căzut”. Adică atâta este omul de deșert și de stricăcios și vremelnic și lesne alunecător și căzător încât l-a arătat că se veștejește și cade ca floarea buruienii, care deși

Rafail, monahul

este alcătuit din carne și oase, cu toată slava lui în care strălucește, cu toată vrednicia lui în care se trufeste, cu toată stăpînia lui în care întrece în putere, cu toată domnia lui în care se înalță, cu toată bogăția în care prisosește, cu toată cunoștința lui în care se fălește, cu toată înțelepciunea lui, cu tot danțul darurilor firii și ale norocului și cu toată marea cuviință a lumii, în toate acestea în care se îngâmfează, într-o clipă de vreme se pierde ca de o prea mică suflare a unui abur ușor și ce lucru minunat este: „Tot trupul ca iarba și toată slava lui ca floarea ierbii”. Prea cu înțelepciune tâlcuieste dumnezeiescul Augustin această însemnare a florii zicând: „Oamenii înfloresc întru bună norocirea veacului acestuia de acum și se prăpădesc de acea atotputernică putere, fiindcă, și nu după cum înfloresc așa să și pierd: pentru că înfloresc vremelnic, și se pierd veșnic, înfloresc cu bune norociri deșarte și stricăcioase și se prăpădesc cu adevărat și cu veșnice munci. Ieși puțin primăvara la livadă, și privește cum înflorește iarba în luna lui Mai, cum crește cum otăvește, cum înverzește, cum se poartă ca un val în țarini și câmpuri: cum pricinuieste prea dulce vedere și privire călătorilor și drumeților și așternut moale întinde celor osteniți. Iar după ce ar trece vara, ieși iarăși și vei vedea că aceia care înverzea în țarină zace în arie cu totul uscată. Aceia ce le dădea privitorilor mai înainte dulceață privirii, atunci este mâncare și saturare dobitoacelor celor necuvântătoare”. O! iubitorule de dulceturi și de dezmiertări și gingașule om! Trupul acesta care este împodobit cu un cap cu păr galben și înflorit ca aurul, care strălucește în fața ta, cu umeri roșii ca trandafirii care roșește în gura ta cu buze ca mărgeanul, acest trup al tău care se îmbracă cu vison și se împodobește cu porfiră iar în urechi primește toate desfătărilor, în ochi frumusețile, în miros bune mireisme, în gâtlej gustă tot felul de dulceturi și în mâini simte toată

moliciunea, acest trup nu este alta fără decât iarbă. Așteaptă încă puțin o prea frumoasă tânăr și nu va trece mult până când vei zice și tu, căzut-a floarea. O! Cât de frumos jelea un poet această stare, lesne schimbătoare: „Am înflorit și noi, zicea, într-o vreme, dar floarea curând s-a veștejit”.

Astăzi suntem cu totul viteji, mâine cu totul veștejiți, poimâine morți, apoi pe urmă îngropați în mormânt și după puțină vreme și de viermi mâncați. Și de multe ori se întâmplă în același minut al vremii și într-un punct al locului și sufletul nostru ni-l dăm și hotărârea dreptului judecător o simțim, de care vom fi întrebați și cercați pentru viața ce am trăit. Și acolo în vremea în care trupul nostru este cald, sufletul nostru se află în cealaltă viață și ne vedem pe noi răpiți în cealaltă lume mai de a veni în frică nu cumva să fim răpiți. Așa într-o clipă de vreme ne aflăm în starea nepăcătuirii și îndată și în altă clipă de vreme ne aflăm în prăpăstirea păcatului, într-o clipă de vreme trăim și în altă clipă murim. Pentru aceasta omul când trăiește, se află nu numai în mare lesnire a aluneca să cadă, ci și de a muri într-o prea mică împuținare de vreme se află. Aceasta este arătat din zicerea sfântului Pavel: „Vremea este scurtă” (I Cor. 7). Spune-mi când soarele își face drumul un an și măsurând în sus cereasca purtare de jur împrejur ce alta strigă: fără decât că vremea este scurtă. Ce înseamnă schimbarea cea deasă a nopților și a zilelor? Ce alta strigă vârsta cea copilărească care rămâne moștenitoare în urmă după vârsta cea pruncească? Tinerețea care rămâne moștenitoarea după copilărie și după acestea celelalte din vârste, acestea spun că vremea scurtă este. Tot aceiași strigă și dumnezeiescul Iov: „Puțină îi este viața și zilele omului”. Cumpănește bine unul câte unul cuvintele acestea ale dreptului că sunt pline de înțelepciune. N-a zis puțină îi este viața și traiul bătrânului sau a celui de tot îmbătrânit, ci de obște a muritorului, adică

Rafail, monahul

a omului. Tânăr ești, dar însă ești om! Ești tare, viteaz, puternic, crescând, dar ești om! Fierbe sângele cu fierbere tinerească în vinele trupului tău stau bine întărite puterile trupului tău, dar însă ești om. Puțină este viața omului. De multe ori tânărul fiind în floarea vârstei sale iscusit ascuțit la minte însă ca o floare cade degrab și se veștejește. De multe ori iese ca un mire împodobit din cămara sa cea de nuntă și seara zace în mormânt fără suflare. Această viață scurtă și-o adeverește și istoria lui Saul. Adunând armată să facă război cu filistenii a cerut vrăjitoare de morți ca să-i scoată din iad pe prorocul Samuil. Și i s-a arătat lui prorocul cu cinstită cuviință. Socotește aici, într-o zi și o noapte câte lucruri mari și prăpădire s-au întâmplat. Stăteau ostile gata de bătaie, Saul se plimba printre carele de război și el avea bune nădejdi că-și va întemeia împărăția sa. Însă acolo unde se învârteau acestea în cugetul sufletului său, iată glasul lui Samuil foarte rău norocit și pierzător care se auzea din cele mai de jos ale pământului: „Mâine tu și fii tăi veți fi împreună cu mine, și tabăra lui Israil o va da Domnul în mâinile celor de alt neam"! O prefacere și schimbare plină de mâhnire a lucrurilor celor fără de veste. Astăzi stă Saul înfricoșat în mijlocul oștilor sale, mâine va zăcea mort ucis de mână de om întins în tina pământului. Câte trupuri stau azi vii și în întuneric și sunt pline de putere! și câte stârvuri mâine vor zăcea moarte și fără de mișcare. Frumos a zis un înțelept: „Cine este atât de înțelegător măcar și tânăr de ar fi încât să fie încredințat cum că are să trăiască până seara".

Și Seneca aceiași învață: „Așa petrec, ca și cum mi-ar sta toată viața în ziua de astăzi. „Așa privesc la ziua de azi ca și cum ar fi fost ziua cea mai de pe urmă a vieții mele. O! Ce lucru bun și frumos ar fi de am socoti și noi ca Seneca fiecare zi a noastră ca pe cea de pe urmă a vieții noastre, și ca pe cea dintâi a vieții ce va să fie. Și oare ce am face de am fi

petrecut așa? Am chema pe îngropători la noi, fiecare și-ar rândui locul pentru îngroparea sa și-ar găti pânza cea de îngropare, s-ar tocmi cu îngropătorii de morți, ca să-i ridice trupul lui și-ar zidi mormânt și-ar scrie testamentul, mai pe urmă de toate, lepădând toată grija ar căuta cu amănuntul adâncul cugetului său și ale științei, și deschizând visteria păcatelor sale le-ar arăta părintelui său duhovnic și ar primi cu bucurie canonul și cu lesnire s-ar sârgui să treacă calea cea prea lungă a vieții celeilalte, ar aprinde prin milostenie candela sufletului cea stinsă de mulțimea păcatelor și l-ar aștepta pe mirele său și ar priveghia ținând în mâinile lui făclia aprinsă prin fapte bune și în scurt să zic graiul cel mai de pe urmă și numai una ar cugeta cum să se îngrijească de mântuirea sufletului său. Toate acestea îndată le-ai face o ticăloase, dacă ai înțelege cum că această zi de astăzi ți-a răsărit ție cea mai de pe urmă a vieții tale. Ce zăbovești ticălosule păcătos să te pocăiești mâine, pentru cele ce le-ai făcut astăzi vrednice de pocăință.

Ascultă pe Marele Grigorie ce te învață: „Dumnezeu care a făgăduit iertare celui ce se pocăiește, n-a făgăduit-o pentru ziua de mâine ci pentru cea de astăzi". Deci neputând să cunoaștem mai înainte ziua noastră cea mai de pe urmă, se cuvine în tot ceasul să ne temem de dânsa. Ia aminte nu cumva și în vreme ce nădăjduiești ca să trăiești multă vreme, să-ți potrivești și să-ți zici ție însuși și tu cuvântul acel înțelept (însă fără de vreme zic) al preavestitului acelui voievod, care a zis fiindcă s-a lenevit în vremea cea îndemânatică în care putea să supuie Roma și n-a supus-o: „Când am putut zice, n-am vrut și când am vrut n-am putut". Astăzi poți ceia ce dorești, mâine poate nu o vei putea ceia ce ai dorit. O cât de chinuitor lucru și prea usturător este, să te muncești de viermele cel neadormit al minții tale care în veac te va roade și te va mânca, care de mii de ori pe ceas te

Rafail, monahul

va mușca pe tine! Ieri puteam să dobândesc slava cea dumnezeiască și veșnică, n-am vrut. Ieri puteam să scap de prea usturătoarele munci cele ce vor să fie, n-am vrut. Ieri puteam să mă fac în veci fericit, n-am vrut. Ieri puteam să scap ca să nu fiu totdeauna ticălos, n-am vrut. Deci ce urmează? Zăbovim pentru a doua zi, care va veni, neștiind ce va naște ziua ceia ce va să vie. Primește dacă ai trebuință de învățătură, sfătuirea acelu bărbat binecuvântat, care a dat-o către cei ce l-au chemat la prânzul zilei celei de mâine: „Dacă cereți ceva de la mine în ceasul cel de acum, gata sunt îndată să împlinesc porunca voastră; căci pentru ceia ce are să se facă mâine voi care aveți voie grijiți-vă de ea: că eu de mult am cunoscut, cum că, nu-l am întru stăpânirea mea lucrul acesta, care se va face mâine”.

FAPTA

De voiești în această viață stricăcioasă și de puțină vreme (în care, omul cel mult pătimitor este însărcinat, cu multe feluri de primejdii și nevoi) să ajungi la vârful buneii norociri celei prea mari, și să trăiești totdeauna fără de frică, fără de întristare, și fără de ticăloșie, și încredințat vesel și fericit, îndreptează-ți viața ta întru acest fel de chip, ca în tot ceasul să iei aminte la știința ta și să auzi des de la dânsa cuvintele cele următoare: De va urma nevoie să mori în ceasul acesta, sau în minutul acesta, eu n-am trebuință ca să chem duhovnic pentru mărturisire, fiindcă nu am și ce să-i mărturisesc, și pentru aceasta și de-mi va trâmbița în urechile mele evanghelicul acela glas al Domnului, care zice: „Iată mirele vine” sunt gata după așezarea mea aceasta ce o am acum ca să-l întâmpin. De mi s-ar grăi fără veste mie, după cum i s-a grăit și lui Iezechia regele: „Orânduiește-ți pentru casa ta, că tu vei muri și nu vei mai trăi” voi răspunde îndată,

cum că încă de multă vreme am făcut testamentul meu și cu bucurie aștept moartea. De trăiești după acest chip, nu numai după cum am zis, cu bucurie vei aștepta moartea ci și cu bucurie o vei chema, și așa dară poți să dormi fără de grijă și pe amândouă urechile tale și de te va ajunge și moartea fără de veste, te vei odihni întru Domnul.

Capitolul IV **Ce este moartea?**

Căruia i s-a întâmplat nașterea, acelaia de nevoie îi urmează numaidecât moartea. O! zicere cu scurte vorbiri! Numai trei cuvinte cuprinde numele morții, dar însă, lucrarea ei cuprinde toate relele nenorociri, de care fiecare om poate să se teamă și să se înfricoșeze. O zicere este numele acesta adică MOARTEA, dar însă câte îi merg înaintea ei, câte călătoresc împreună cu dânsa, și câte îi urmează pe urmă, mai nici oratorul cel prea bine vorbitor și prea cuvântător n-ar putea vreodată după cum se cade să tâlcuiască. Noi însă, cu puterea lui Dumnezeu vom face aici ca o oarecare tăiere și despărțire și descurcare prea mult împărțită a tăinuiturului acelaia, înfricoșatului și minunatului nume al morții. Deci de întrebi, ce este moartea? Moartea este sălaș cu totul desăvârșit în lumea aceasta (în care ai trăit), toate cele ce se văd și se pare să fie ale tale, Patria în care te-ai născut, orașul în care ai viețuit, casa în care ai locuit, palatele în care te-ai desfățat, Școala în care ai învățat, patul în care te-ai odihnit, grădina în care te-ai plimbat și toate să zic, sălaș cu totul

Rafail, monahul

desăvârșit, toate locurile lumii, ca și cum n-ar fi rămas nici un unghi în toată lumea în care să poți să stai acolo măcar un minut. Urmează să venim acum și la celelalte deosebiri ale morții. Moartea este să-i saluți pe părinții tăi cu salutarea cea mai de pe urmă, adică să-ți iei ziua bună pentru toate lucrurile cu luare de ziua bună cea mai de pe urmă de la părinții tăi, de la frații tăi, de la surorile tale, de la rudeniile tale, de la vecinii tăi, de la prietenii tăi, de la cei dimpreună cu tine, de la cunoscuți, de la slugile tale, de la casnicii tăi, de la cetățenii tăi cu un cuvânt de la toți oamenii, zicându-le să rămâneți sănătoși toți, atâta cât nimica cu totul nu va fi, care va merge împreună cu tine ca să te petreacă, când vei merge la această străină necunoscută și prea minunată țară a veșniciei.

Un domn oarecare și bogat și nedrept, dacă s-a văzut pe sine că s-a apropiat de moarte, întorcându-și ochii săi către boierii palatului său, care atunci erau veniți de față ca să-l cerceteze le-a zis: Veniți acum credincioșii mei prieteni și boieri și-mi ajutați mă rog și mă scoateți din mâinile morții, care acum m-a înconjurat și de se va hotărî ca să mor, măcar să călătoriți împreună cu mine și să nu mă lăsați cu totul singur la această primejdioasă necunoscută și înfricoșată străinătate și aceasta se cuvine cu dreptul s-o faceți, fiindcă după cum v-ați împărtășit de slava și de bunăstarea mea așa să nu mă lăsați pustiu și singur și la această prea mare primejdie a mea și prea grea și stare ticăloasă. Tăcând aceia la cuvintele acestea, s-a pornit asupra lor domnul acela cu mânie sălbatică și tulburată și cu sălbatică și cu tulburătoare glasuri îi numea mincinoși și necredincioși și așa plin de acea nestăpânită mânie și-a borât ticălosul și amărâțul său suflet. Moartea este să te dezbraci DE TOATE bunățile cele trupești, atât ale norocului pe cât și ale firii. Atunci dar de te dezbraci de toate hainele tale, de

moșii, de bogății, de avuții, de averi, de țarine, de zidiri și de sate, te lipsești de toate cirezile și de turmele tale și de toți peștii, pe care îi hrăneai prin închisori, de toți copacii dumbrăvii, de toate rodurile pe care le ai în grădinile tale și de toate bucatele ce le-ai strâns în hambarele tale: „Gol ai ieșit din pântecul maicii tale gol te vei duce acolo” (Iov, 1, 21). De vei fi mai bogat și decât împăratul Cyrus n-ai stăpânire să iei împreună cu tine, nici din țarinile tale un spic, nici din comorile tale un ban, nici din dobitoacele tale o unghie, nimic cu totul nimica. Moartea este să părăsești deodată toate dulcelele, toate bucuriile, toate ospețele, desfătărilor și poftele, plimbările, jocurile, vânăturile pe toate acelea care au bucurat ochii tăi și au veselit auzul tău cu dulce glas, sau mirosirea ta cu bune miresme o înmiresmează și o înfoacă, sau gustul tău cu dulcelețurile îl îndulcesc, sau pipăitul tău cu moleșirea o răsfată. Nu va fi de aici înainte cu puțință, ca ochii tăi să se mângâie de oarecare lumină a soarelui sau a lunii sau a stelelor sau a făcliilor. Moartea este să simți și în suflet și în trup, de toate părțile înfricoșate prefaceri și schimbări. Căci atunci se văd fețele pierdute, ochii deschiși, fără de mișcare și stinși, nasul veștejit, gura cu dintâi negrii, va căsca cu o căscătură scârbelnică scârnavă și puturoasă, se usucă gâtlejul, se veștejesc toate simțurile, se strică vopseala cu care era vopsită fața și zugrăvit obrazul, încetează frumoasa grăire a gurii, dă sudori prea reci din toate părțile porii pielii, să șterge roșeala fălcilor, îl cuprinde gălbirea, apoi răceala cea prin cutremur, apoi împuțiciunea și mai pe urmă mucezeala și mai în scurt, zace o vedere înfricoșată și înfiorătoare și scârbelnic celor ce-l privesc. Dar nu mai puțină schimbare și durere se pricinuieste și sufletelor celor ce stau de față la privirea lui. Se varsă lacrimi, se aud suspinuri de asemenea răsună plânsurile, ies tânguirile. Se spun cuvintele cele mai de pe urmă, se strigă mortul până

Rafail, monahul

când încă suflă, iar după ce își dă sufletul, se dezbracă și rămâne departe de toți casnicii lui, și cei ce mai înainte îl robea, mai pe urmă după acestea se scârbesc de el. Moartea este aceasta, să ajungi la lupta și primejdia cea mai de pe urmă de toate, ca să te nevoiești cu lupte asupra vrăjmașilor tăi, pentru sufletul tău și să dai război și să te lupti cu stăpânirile întunericului, cu boierii veacului acestuia, cu cel mai înfricoșat vrăjmaș decât toți vrăjmașii, cu leul cel ce răcnește cel nevăzut și prea mult meșteșugăreț. Care va unelti mii de chipuri atunci ca să te vatăme. Se va scula asupra ta cu o sălbatică mânia: „Având mânia mare, căci știe că timpul îi este scurt” și mai mult nu se mai poate lupta cu tine (Apoc, 12, 12). Și fiindcă atunci nu este cine să-ți ajute fiindcă nu va fi nimenea care să poată să-ți ajute, măcar cât de puțin, pentru aceasta atunci toate oasele toate alcătuirile, încheieturile, vinele, arterele și toate celelalte mădulări ale trupului tău de ar fi cu puțință ar striga de asemenea împreună cu glas omenesc cuvântul acela al înțeleptei Susana: „Strâmt îmi este "de toate părțile". Moartea este să zacă trupul tău pe pământ întins și înghețat, să te înfășuri cu pânză, să te pui într-un mic pat de lemn. Și să te porți împreună pe toate ulițele și căile orașului și ale cetății, până la Biserică, având împrejur rudeniile tale vecinii și prietenii tăi, care călătoresc împreună cu tine cu tânguiuri și cu lacrimi, până la mormântul cel întunecat și prea strimt întru carele vei fi acoperit cu pietri și cu pământ și cu puturoase oasele celor ce au murit și s-au îngropat mai înainte de tine. Acolo te vei împuți și vei fi mâncat de viermi și te vei risipi și vei putrezi și mai pe urmă de toate te vei face pulbere. Moartea este să treacă sufletul tău la altă viață, în altă Patrie, în loc necunoscut, și în casa veșniciei, acolo unde bogățiile pământului nimic nu plătesc, vredniciile n-au nici o cinste, științele cele lumești nu se întreabă nici nu se laudă. Acolo

unde toate cele minunate, ale lumii acesteia ca pe niște zadarnice și vremelnice nimenea nu le laudă și nu le cinstește. Moartea este mai pe urmă de toate, să ți se cerceteze de către diavoli toate lucrările și faptele tale, și să te grăiască de rău și să te pârască, și sau să te rânduiască în loc de lumină și de odihnă cu dreptii, până la învierea cea de obște (când ai sa iei și desăvârșirea) sau la loc de întuneric și de durere și de chinuire, împreună cu păcătoșii. Vezi mulțime de rele norociri, pe care le cuprinde unul și singurul glas al morții cel din trei cuvinte. Poate cauți să înveți de la mine ceia ce au căutat dumnezeieștii Apostoli într-o vreme să învețe de la Hristos, încă cu oarecare deosebire. „Spune nouă când vor fi acestea și care este semnul venirii Tale și al sfârșitului veacului?” îți răspund cu Hristos: „Priveghiați deci că nu știți nici ziua nici ceasul” (Mt. 24, 3, 42). Poate că acestea ce eu acum le-am alcătuit și le-am scris și tu le-ai citit, îți va veni ție asuprați îndată după citire, poate de seară sau mâine sau în luna aceasta sau în anul acesta. Fie, și oricând ar fi, aceasta este prea adevărat, că într-o vreme vor veni asupra ta, că nu va fi aceasta îndată este cu adevărat: „Că vremea este scurtă” (I Cor.).

FAPTA

Ca să nu te cuprindă moartea fără de veste, pe care cu adevărat o aștepti s-o întâmpini, se cuvine să fii totdeauna gata către ea, lucrând toate lucrurile tale spre învățătură și îmbunătățite și îndreptându-ți sufletul tău în fiecare zi, ca și cum te-ai afla în cea mai de pe urmă luptă a morții. Citește totdeauna și cu evlavie slujba cea obișnuită a sfintei noastre Biserici, rugăciunile cele umiltoare și mai ales oriunde vei afla rugăciuni și canoane care se înțeleg pentru ieșirea sufletului, însemnează-te ca să le citești totdeauna. Mai

Rafail, monahul

înainte de acestea citește Icoasele Născătoarei de Dumnezeu și să fii îndreptându-te în fiecare zi ca și cum ai fi mai aproape de cel mai de pe urmă sfârșit al tău și să te împărtășești și cât de des cu înfricoșătoarele lui Hristos Taine. Și după Sfânta împărtășire zi adesea cu umilință și cu inimă zdrobită salutarea îngerului către Prea Sfânta Fecioară, adică: Născătoare de Dumnezeu Fecioară. După cum a făcut un bărbat credincios, care după ce s-a gătit deplin și s-a împărtășit cu Prea Curatele și mântuitoarele Taine, adeseori mișcând buzele zicea graiul acesta: Născătoare de Dumnezeu Fecioară ajută-,i mie și salutarea îngerului și a început a se vărsa pe obrazul lui o lumină Dumnezeiască atât încât a izvorât din el oarecare raze strălucite ca și fulgerul. Și cu acest chip lin și cu liniște slăbind ca spre somnul trupului lui, a zis către Părinții care se aflau acolo de față: „O, de ați vedea voi cereasca slavă, pe care, cel prea mult Milostiv Dumnezeu a gătit-o pentru cei ce-l iubesc pe El ” și cu aceste cuvinte și-a dat fericitul său suflet în mâinile lui Dumnezeu. Mare putere au rugăciunile sfinților și mijlocirile, dar mai mult decât ale tuturor, ale Născătoarei de Dumnezeu, când îi chemăm în ajutor nu cu lenevire și cu cucernicie rece și în scurt numai cu singură limba, ci cu inimă înfrântă și zdrobită și cu credință fierbinte, iar mai cu prisos când ne aflăm asupra luptei cu moartea cea amară. Dacă în acest fel te vei înstreina din această viață vremelnică, nu ți se va părea că mergi în țară străină și necunoscută, ci cum că te duci la însăși Patria ta, cea mai dintâi și aleasă și la împărăția cea fără de sfârșit să te veselești împreună cu îngerii și să dănțuiești împreună cu sfinții, dobândind cu privirea Dumnezeirii celei în trei Sori (Treimea) nemărginită și veșnica fericire.

Capitolul V

**Omul cel vechi luând aminte la mormânt,
preface grozăvia sufletului său în frumusețe**

„Măria stătea la mormânt și plângea" (Ioan 20, 11). Ce faci o femeie la mormânt? Pe cine-l cauți în groapă? Caut pe Căla de care m-am lipsit, pe prea Iubitul meu. Dar acela s-a dus de aici, s-a dus din această viață de aici. De ce cauți între cei morți pe Ziditorul vieții? Cu motiv binecuvântat răspunde Măria caut pe acela, fiindcă acela este dăătorul de viață când nu se arată, nici alt loc mai cu adevărat nu se caută, nici în alt loc mai degrabă nu se află, nici se găsește fără numaidecât la casa morții, care este mormântul. De vei privi cu luare aminte moartea, va muri lumea din tine și se va naște Hristos. Mormântul este patria faptelor celor bune, gropnița este locul cel de nevoie și de iscusință a filozofiei creștinești. Sicriul cel primitiv de morți este cu adevărat cea mai aleasă școală la care după cum se învață faptele cele bune așa se dezvăță și toate răutățile. Pogoară-te la această luptă de lut, și te vei sui de acolo nu cu țarină împuțită și urâtă cu totul și prăfuită, ci îmbrăcat cu strălucire. Că te vei cunoaște pe sineți, cum că ești alcătuit din pământ și cum că peste puțină vreme în țarină ai să te întorci și în țarină ai să te prefaci. Urmează acestei sfinte femei de care am zis mai sus ca să nu fii muieratic și aprins de pofta spre femei ci să te arăți bărbat desăvârșit. „Măria stătea la mormânt". Tu care în atâția ani cu atât de aspră și întărită socoteală" în calea păcătoșilor ai stat" (psalm). Stai împreună cu Măria acum la mormânt că și tu vei cădea în mormânt Deci stai mai înainte de ce vei cădea în mormânt și acolo cumpănește cu deadin-sul vremea cea mai dinainte a vieții tale, cu cel mai de pe

Rafail, monahul

urmă minut de care atârnă viața cea veșnică. Stai la mormânt, în câtă vreme picioarele tale se mai mișcă încă. Stai la mormânt mai înainte de a le opri moartea. Stai la mormânt că vremea trece repede, până în atât încât și tu alergi la scopul și la sfârșitul vieții tale. Mai înțelept te vei face de vei sta deasupra mormântului morților decât de te vei duce des la școlile filozofilor, decât te vei duce la orașe și la târguri, decât să hotar ești în așternut, decât de te-ai duce să vânezi în codri și în păduri, și decât să grăiești oratorește în adunări. Căci locul acesta nu este locul răutății, ci al faptei celei bune. Stai la mormânt în care nu peste mult o să zaci mut, fără de glas, surd fără de auzire, orb fără de vedere, slăbănog fără de mișcare, cu totul rece fără de fierbințeală, amorțit fără de simțire și așa să zic, mort fără de viață. Stai la mormânt în care te vei face puroi să te împuti să te putrezești să te risipești să fii mâncat de toți viermii și de șerpi. Și de vei sta la mormânt vor cădea trandafirii din capul tău cu care umbli împrejur încununat, îți vor scăpa din mâini instrumentele cele de cântare cu care cântai, se vor face nemișcate picioarele cu care băteai fața pământului cu mândrie, va tăcea de toi limba ta cea de tot frumos întorcătoare cu care cântai cu multă dulceață bucurându-te cântecele cele de jale, se vor închide ochii tăi cei albaștri cu care nu priveai alta decât lucrurile cele deșarte. Deasupra acestui mormânt se va surpa și se va prăpăstui mândria ta, și se va smeri fudulia ta, se va înfricoșa obrăznicia și îndrăzneala ta și de tot se va răci desfrânarea și curvia ta. Luarea aminte ce o vei face la mormânt și se va face ție îngropătoare a toată răutatea și păcatul tău și născătoare a toată fapta cea bună și dreptatea. Când stai la mormânt tipărește adânc în inima ta aceste cuvinte mântuitoare de suflet ale lui Iov: „Zilele mele s-au scurs, socotințele mele s-au sfărâmat și la fel dorințele inimii mele. Împărăția morții

este casa mea" (Iov. 17, 11, 14). Mai pe urmă după ce a trecut vârsta cea pruncească cea copilărească, cea holteiască, tinerețele, bătrânețele și tot șirul vârstelor, după atâtea osteneli și trude, după atâtea griji și sânguințe și nevoițe, după atâtea izbânde cu slavă și biruințe și semne de biruințe, după atâtea veselii și bucurii, desfătări, plimbări, ospățuri și răsfățați, după sănătate, după boli, după răsuflarea cea mai de pe urmă, mai pe urmă de toate una ne mai rămâne să răspundă iarăși tot acest Iov a cărui hotărâre este negreșită și întemeiată pentru că este de la Duhul cel Preasfânt. „Numai singur mormântul mi-a rămas mie, zice Iov".

Iată împărate aici în mormânt este sceptorul tău, aici o domnule palatul tău, aici boierule este curtea ta, aici sfetnicule locul tău cel de adunare, aici judecătorule, divanul tău, aici filozofule academia ta, aici profesore școala ta, aici oratorule jilțul tău, aici propovăduitorule de cele sfinte îți este Amvonul tău, aici călugăre viața ta cea de obște, aici pustnicule, locul tău cel de nevoie, și mai în scurt, o omule aici este locuința ta. După ce te-ai plimbat prin țări, prin câmpii prin sate, prin cetăți, prin eparhii, prin domnii, prin împărății, mai pe urmă, după ce ai înconjurat toate părțile lumii celei locuite, numai un loc prea mic îți lipsește și-ți rămâne să-l umbli, mormântul, mai scurt este în lungime decât de patru coți, și mai strimt și mai îngust este în lățime decât de patru palme. După ce ai trăit multă vreme pe pământ, numai una îți mai lipsește să zaci fără de suflare sub acest pământ. Acestea ți se vor întâmpla învață-te tot de la Iov: „Din pânțele iarăși m-am dus la mormânt". Celui ce i s-a întâmplat a se zămislă în pânțele de maică, tot aceiași nevoie îi urmează să cadă la vreme în groapa mormântului. „Din pânțele să cadă în mormânt". Adică dintr-o strâmțorare într-o altă strâmțorare, dintr-un întuneric în alt întuneric, dintr-o închisoare în altă închisoare. Iar toată depărtarea și

Rafail, monahul

lungimea vieții care se hotărăște între pânțele și între mormânt, de abia atâta este, pe cit este la loc punctul, la an clipeala, la trup minutul, și scurt la lucrul cel prea mic, adică, mai nimica. Însă la punctul acesta al locului la clipeala anului, și la minutul trupului noi ce facem? Și ce nu facem sau câte nu ne apucăm să facem? Tu, însă între toate faptele tale, să nu faci alta nimica fără numai aceia ce se cuvine s-o faci, adică nimica în zadar să nu faci, nici să nu-ți petreci vremea vieții tale fără de folos. Stai adeseori la mormânt și socotește bine cum mai în urmă de toate, câte am făcut, câte am vorbit, câte am cugetat și am socotit, aceasta va fi cea mai de pe urmă socoteală și asemănare, ca să cădem în mormânt. Aici este pecetluirea istoriei noastre, fapta cea mai de pe urmă a noastră, vârful faptelor noastre, ultima grăite a noastră, deasupra pecetluire a lucrurilor noastre, și marginea a toată săvârșirea noastră. Acestea cugetă-le și vei ajunge vesel la sfârșitul vieții tale, vei ajunge la însuși cel mai de pe urmă sfârșit și scop pentru care te-ai zidit, adică la Dumnezeiasca fericire.

FAPTA

Fiecare lovitură a ceasornicului, să-ți fie ca un semn de deșteptare spre îndreptarea ta, ca o înștiințare a adunării de război, pe care-l ai cu vrăjmașul cel de obște, și ca o îndemnare spre începutul vieții celei de acolo, în tot ceasul să sune în urechile tale trâmbița Prea Sfântului Duh, cuvintele, zic, ale Dumnezeiescului Pavel. „Și aceasta, cunoscând vremea, că este chiar ceasul să vă treziți din somn" (Eoni, 13, 11). Zi ceia ce în tot ceasul o femeie cuvioasă și cucernică obișnuia să zică când se nevoia în viața de obște cu haine bărbătești atunci când bătea ceasornicul: „Acum sunt cu un ceas mai aproape de moarte, de mormânt și de cealaltă

viață". Tu dar, dacă ceasul ce urmează îl vei cheltui cu folosul sufletului și spre îmbogățire în fapte dumnezeiești, cu câtă veselie mai pe urmă te vei veseli! Când s-ar dăruia numai și un singur ceas de al ceasornicului nostru, sau acelora care se află în locul luminii, sau acelora care se află în locul întunericii, la ce oare l-ar cheltui ei? Negreșit, cei din lumină spre a-și crește slava lor, iar cei din întuneric spre a scăpa de durerile lor. Nu este minut la ceasul acela, care să nu fie vrednic de mare preț, fiindcă și în fiecare minut de vreme poți să câștigi împărăția dumnezeiască a fericirii, cea mare și veșnică și nesfârșită și tu, vai, nicidecum nu gândești aceasta.

Capitolul VI

Gândul cel nou, când cu luare aminte privește mormânturile, atunci și vede, și aude și înțelege -nouă Socrori

Pentru ca să le faci noi pe toate, ca un om ce ești nou, nevoie este ca să vezi, să auzi, să cugeti și să gândești nouă lucruri. Iar de voiești să dobândești aceasta, care este mai de nevoie și mai de trebuință decât toate, nu numai să stai la mormânt afară, ci și să te pleci și să privești în el. Că ce a spus Ioan Evanghelistul pentru Măria, cum că sta la mormânt afară, urmează și perioada aceasta: „S-a plecat în mormânt și privea”. Ai stat la mormânt, pleacă-te dar și privește în el, tu mai întâi o împărate, coboară-te din scaunul împărătesc,

Rafail, monahul

domnule din scaunul tău, judecătorule de la divanul tău, sfetnicule de la șederea ta, Coboară-te și tu mândrule din înălțarea ta pleacă-ți grumazul tău cel înalt la mormânt ca să te abați de la rău. Pleacă-te la pământ, unde va fi locuința ta cea mai de pe urmă. Privește în mormânt, ca să vezi câte te folosesc, și ți se va face acest mormânt turn tare, din care vei bate război cu vrăjmașii cei de gând ai sufletului tău. Ds. vei privi în mormântul acela, vai! câte vei vedea, vei auzi, vei mirosi, și mai în scurt vei pricepe și vei înțelege, vei vedea un coșciug alcătuit din patru scânduri, în care zace un trup putred și o grea împuțiciune și o privire înfricoșată ieșind din oase, vei vedea în cap șerpi lipiți, în ochi scorpii înveninate, și la piniece limbriци lungi și rotunzi, în toate mădularele mulțime nenumărată de viermi, care le mănâncă fără de saturare. O vedere prin care privire se apropie moartea la privitor. După ce le-ai văzut pe unele ca acestea, oare ce vei mirosi? Cu adevărat că o miroseală ca aceia pe care nimic n-o poate suferi, fără de vătămarea vieții lui și cu primejdie purtătoare de moarte, adică putoare nesuferită, grozăvie covârșitoare, putoare rea netâlcuită, care putoare de va ieși afară din mormânt și se va întinde și se va lăți în lături, negreșit va întina tot văzduhul cel de prin prejur, cu un abur pricinuitor de ciumă și dădător de boală și de stricăciune. Dar oare ce vei auzi acolo? Câte ai văzut minunate, câte ai mirosit puturoase și altele mai înfricoșate vei auzi. N-am scop să tâlcuiesc acum graiuri de plângere și tânguirile cele pline de dureri și înfricoșate ale celor osândiți plângerile, cuvintele cele jalnice, cele de îngropare, cu vaietele lor cele mari, cu suspinurile, plângerile, strigările celor ce pătimesc jalnic în cumplitele și prea nesuferitele munci, și glasurile de osândire ar fi umplut văzduhul acesta, toate văile, toate câmpurile, toate măgurile, toate dumbrăvile, peșterile, toate țarinile, toate dealurile prăpăstiile, mările, deșerturile,

pădurile, toate locurile cele neumblate și nelocuite, toate locurile și toată lumea, fiindcă toate răsună cu o strigare prea înfricoșată și groaznică.

Du-te de stai la mormântul omului aceluia, pe care-l socoteai cum că este prea bine norocit și mai fericit decât toți oamenii, deschide-i mormântul lui, apropie-ți urechile tale și cu luare aminte ascultă ce-ți va grăi ție. Nu vei auzi alte cuvinte, fără numai acele singure care s-au tipărit cu degetul lui Dumnezeu în cartea înțelepciunii: „Ne-am săturat de cărările fărădelegii și ale pierzării; am străbătut pustietăți neumblate, iar calea Domnului n-am cunoscut-o. Ce folos ne-a adus trufia? La ce ne-a slujit bogăția și toată fala ei? Toate acestea au trecut ca umbra" (Înțelep. Sol. 5, 7-8). De te vei duce la alt mormânt, ca să-l auzi și pe idolul acela, care este ascuns înlăuntru, niște cuvinte ca acestea vei auzi: „Zilele mele au trecut" (Iov, 17, 20). O zile! cât sunt de multe la număr! Cât sunt de scumpe la prețuire! Cât sunt de repede trecătoare într-un an! Într-o clipeală de ochi au trecut. Câte zile s-au cheltuit în zadar la vârsta cea pruncească! Câte cu netrebnicie au trecut la vârsta cea copilărească! Câte s-au cheltuit în vârsta cea holteiască! Vai! câte cu pagubă și cu vătămare s-au cheltuit la tinerețe, câte fără de folos la toate vârstele. Unde sunt zilele acelea? au trecut. Unde sunt zilele cele veselitoare, pe care cu bucurii și cu ospățuri le-ai cheltuit? Desfrânându-te în desfătări, jucând la nunți, veselindu-te în jocuri și pretutindeni păcătuind? Au trecut, au alergat, au lipsit zilele mântuirii, zilele facerilor de bine, ale milosteniei, ale mărturisirii, ale pocăinței, ale iertării, ale împlânzirii lui Dumnezeu, ale răsplătirii celei cerești ale îmbogățirii dumnezeiescului dar și ale câștigării cereștilor bunătați. Au trecut, dar cum au trecut? În zadar fără de plată, în deșert fără de câștig, sterpe, fără de rodire, nefolositoare, fără de mântuire. De nu te lenevești, asculta sfatul morților

Rafail, monahul

celor dedesubt cu luare aminte care ne zic aceste cuvinte: Stai, o călătorule, mai înainte de ce vei cădea aici în mormânt, după cum sunt și eu, trup mort: nu ți-am vorbit eu niciodată cu mai potrivită vreme, decât ca acum din mormânt. Crede-mă acuma o ascultătorule! care sunt umbră cum sunt toate lucrurile lumii afară numai de acea aleasă bunătate, care este Dumnezeu, iar celelalte toate trec ca o umbră. Acuma numai am cunoscut după ce mi-au acoperit obrazul această țarină afumată, cum că toate lucrurile pe câte le îmbrățișează lumea și le iubești ,nu sunt alta, fără decât numai un fum. Să știi că eu sunt acum aceia ve vei fi și tu într-o vreme, ceia ce ești tu am fost și eu odată. De ai vreo mică picătură de înțelepciune și pricepere, trăiește în lume însă lui Dumnezeu îi trăiește și mori lumii. Adu-ți aminte totdeauna cum că lucrurile acestea pe care voi le lăudați în lumea aceasta și vă mirați de ele, nu sunt alta, fără decât numai visuri. Acestea și altele vei auzi de la cei ce locuiesc în cealaltă lume, pe care să le tipărești cu multă luare aminte în sufletul tău. Te vei învăța de la ei nu numai să defaimi lucrurile cele trecătoare și veselitoare și frumoase ale lumii acesteia, cele lesne defăimate ci o să ocărăști și altă ticăloșie. Vei învăța cum că nici un lucru nu este sub lună care să nu fie stricăcios, că acestea nu se socotesc bune fără numai de cei răi. Vei învăța că totul este ticălos în viața aceasta afară de viața cea veșnică. Vei învăța că acel lucru nu este zadarnic care sau Dumnezeu este, sau pentru Dumnezeu se face. Vei afla că toate din lumea aceasta sunt de răs și mincinoase, iar cele ale celeilalte lumi sunt toate adevărate și minunate. Acestea le vei auzi de la gropi și de la mormânturi. De vei sta cu luare aminte înaintea întunecoaselor coșciuguri ale prea împuțitelor trupuri, vei scutura de la tine faptele întunerului și te vei face din vechi om nou, văzând și auzind de la morții de sub pământ atâtea lucruri noi. Așa i s-a

întâmplat odată unui tânăr care trecând aproape de un mormânt al unui tânăr bogat de bun neam, a stat puțin din mergerea sa și suspinând cu amar din adâncul inimii, și-a zis sieși așa: Iată că eu sunt acum ceia ce a fost și acest tânăr mai înainte, după puțină vreme negreșit mă voi face și eu ca și el acum. Această scurtă cugetare i-a folosit mult. Căci îndată fără întârziere vărind cum că este nevoie să lăsăm în urma noastră toate cele veselitoare ale veacului acestuia ca să câștigăm veseliile cele mai presus de lume, de aceia și-a luat ziua bună de la lume zicându-i: să rămâie sănătoasă împreună cu bunătățile ei, și pentru ca să se facă cu totul sufletesc, din suflet s-a lepădat de toate ale sale. Și ieșind din gropnița a intrat într-o sihăstrie. Socotește acum o ascultătorule! Cât folos are să ia cineva luând sfat de ia cei morți în toată viața sa și punându-l pe dânsul în lucrare.

FAPTA

Te încredințează că mult oareșce te ajută și foarte mult te folosește în ceasul acela amar al morții aceasta ca să primești ajutorul cel de sus. Iar aceasta ți se va face ție dacă la ceasul cel mai de pe urmă și de nevoie, vei câștiga ajutoruri cerești și împreună mergători. Dar care sunt aceștia? Eu îți voi spune. Să ai la mare cinste și la nepovestită evlavie pe toți sfinții, pe care Sfânta Noastră Biserică i-a așezat ca să se prăznuiască în fiecare zi. Pentru că negreșit într-o zi a morții tale pe care tu n-o știi când va fi, trebuie să se afle vreun sfânt care se prăznuiește și acela va lua împreună cu sineși și pe ceilalți sfinți, care și ei mai înainte de tine erau prăznuiți, și vor merge împreună cu tine și te vor petrece la acel drum lung și necunoscut și te vor petrece chiar până la cele cerești. După cum un cinstitor de Dumnezeu dascăl al Sfintei Evanghelii când își dădea

Rafail, monahul

sufletul său în mâinile lui Dumnezeu, fiindcă el apucase mai înainte cu învățăturile sale cele mântuitoare de suflet, de povățuise la acea dumnezeiască fericire șasezeci de mii de suflete, cu împrumutare și toate acelea i-au ieșit în întâmpinare și au călătorit împreună petrecându-l până chiar la ceruri. Iată dar ajutorul cel de sus, adică atâtea oști să-i ajute și să-l petreacă împreună.

Capitolul VII

Fiindcă moartea la mulți vine fără de veste, pentru aceasta li se arată înfricoșată

Între toate primejdiile, care li se întâmplă oamenilor celor ticăloși, în această viață vremelnică, nu sunt altele care sau mai cu durere și usturime să-i împungă sau mai greu să-i mârnească, sau mai cu amar să muncească decât ca cele care fără de veste și fără de nădejde se întâmplă. Dacă o cetate fără de veste și fără de așteptare s-ar călca de către vrăjmași, vai, câtă tulburare au cetățenii în ceasul acela! Junghieri, vărsări de sânge, strigări, silnicii, arderi de focuri, răpiri și robiri. Toți de obște strigă cu un glas, alergați toți la arme. O bărbați, apucați arme în mâini, o bărbați arme, vrăjmașul a înconjurat zidurile cetății, și acești cetățeni aleargă fără de rânduială pe ulițele și strămtorile cetății, cu mâinile goale de arme, pentru năvălirea cea fără de veste, pentru aceasta peste tot întâmpinând pe vrăjmași, fără de milă sunt junghiați de aceia. Atunci se pângăresc Bisericile, casele se ard de tot, palatele se golesc, fecioarele se batjocoresc, pruncii sunt

omorâți, toată cetatea pretutindenea se jefuiește de pornirea vrăjmașilor cea fără de veste. Se vede ce primejdie are o cetate din năvala fără de veste a vrăjmașilor. Lăsând dar acum pământul, să înotăm în valul mării, unde după o potolire a mării de mai multe zile, după o înseninare a cerului și curățirea văzduhului, după vânturile potolite după liniștea valurilor, deodată se întunecă cerul de nori întunecați și înfricoșați și de se va întâmpla să năvălească vântul de miazănoapte peste mare și cel de miazăzi cu pornire iute, se tulbură marea rău, ridicându-se valurile până la cer. Atunci vei auzi înfricoșate strigări și răcnete ale celor ce plutesc în corabie, glasurile corăbierilor, ciudate scârțâituri ale catargului, atunci se sfărâmă vâslele, se întoarce corabia spre valuri și în acest fel corabia se afundă cu toate sufletele din ea în adânc. De unde-i vine o asemenea prăpădire a acestei corăbii? Din furtuna cea fără de veste. Nu este alt lucru mai primejdios pentru un călător ca atunci când ar sări asupra lui un tâlhar care l-a pândit din vreun loc ascuns din pădure. Nu este altă durere pentru un bogat mai mare ca atunci când i-ar fi suflat un vânt și l-ar arunca în sărăcie. Pentru aceia și însuși Dumnezeuul tuturor, când călcăm Dumnezeieștile porunci, și cu dreptate va să ne pedepsească, ne pedepsește cu adevărat fără de veste și cu pedepse neașteptate, după cum se vedea aceasta de la prorocul Ieremia. „Fără de așteptare va veni ticăloșia peste voi” (Ier. 7, 27). Și prin Isaia: „Și va veni asupra ta pieire și pierzare, de istov (brusc) și nu vei ști nici nu vei cunoaște” (Is. 27, 11). Și prin dumnezeiescul Pavel: „Când vor zice pace și liniște, atunci fără de veste va veni peste ei pierzarea” (Țes. 5). Înțeleptul Plutarh a zis: „Cum că întâmplările și primejdiile acelea, care și fără de veste, și toate deodată se întâmpla, cu lesnire mișcă și clătesc mintea omului”. Toate câte le-am zis pentru surparea cetății, pentru înnecarea corăbiei, pentru năvălirea tâlharilor, pentru căderea

Rafail, monahul

celui bogat, de sunt adevărate că sunt prea pline de dureri chinuitoare și prea înfricoșate, pentru că sunt fără de veste și neașteptate ce-aș putea să zic pentru moartea cea fără de veste, care este cea mai înfricoșată decât toate cele înfricoșate? Pe această moarte cu toate că de o vor și privi oamenii, cu mult mai înainte de o vor și aștepta să vie, cu toate acestea ca de cel mai mare rău decât toate relele, toți de obște se înfricoșează și se îngrozesc. Dar când această moarte care este cel mai mare rău, adică, decât toate cele mai mari rele ale lumii, ne-ar năpădi și ne-ar cuprinde și fără de veste și fără de a o aștepta, ce nenorocire mai mare i s-ar putea întâmpla omului decât aceasta și de ar fi fost el și cel mai sfânt? Aceasta se cunoaște și de la Iov care a zis: „Dacă va slobozi, cine va întoarce?” adică de va întreba fără de veste, cine-i va răspunde Lui? (Iov. 12). Slobozirea de care vorbește Iov este o răpire a omului din lumea aceasta și osânditoare încercare și cercetare de la nemitarnicul Judecător. Iar întoarcerea este răspunsul care cere să se dea, și de obște să zic, socoteala acestor două graiuri ale Dumnezeieștii Scripturi, nu privește la alta, fără decât la moartea cea fără de veste și neașteptată, și la pustiirea răspunderii pentru păcate în priveliștea a tot poporul. Că de s-ar întâmpla să fie tras cineva la judecată, fiind vinovat și s-ar întreba și s-ar cerceta și el ar tăcea și n-ar putea să răspundă, unul ca acesta se vede că se biruiește și își pierde și dreptul său la judecată. Dar de l-ar întreba fără de veste judecătorul, cine-i va răspunde lui? Cine se află atât de curat, atât de nevinovat, atâta de desăvârșit în viață, atâta de nepăcătos încât să-i poată răspunde îndată Judecătorului și să se îndrepteze pe sineși din vinovățiile sale, pentru care este învinuit și osândit? Dacă ar răpi Domnul pe cineva fără de veste prin moarte și după aceasta întrebându-l pe el pentru faptele sale, acela ar rămâne fără de răspuns, negreșit unul ca acesta fără

nici o altă mărturie, nu zic că se defăima pe sine în chipul acesta, ci că se osândește. Când cineva este cuprins de boală și de ar vedea că moartea îl cuprinde sau ca să zic se apropie de el cu o mișcare înceată, atunci o așteaptă fără de îndoire ca să vie, și pentru ea se gătește cum trebuie, cu răbdare și cu slăbire și mai înainte de cel din urmă minut al lui, de vreme cugetă și socotește cum îi va răspunde Judecătorului când îl va întreba. Apucă mai înainte și-și spală știința lui, se împuțernicește prin mărturisire la părintele duhovnic, se împărtășește cu credință fierbinte cu Preacuratele și Dumnezeieștile Taine, le dă înapoi pe cele ce pe nedrept le-a răpit, împarte milostenie, iartă vrăjmașilor săi greșelile și pagubele, face testament, întipărește în sufletul său fapte și isprăvi viteze ale bărbaților celor îmbunătățiți, își dă lui Dumnezeu sufletul său, trupul său și toate lucrurile sale și gătindu-se în acest fel, înarmându-se încredințat fără de grijă, nu numai nu se teme de moarte când va veni, ci o și cheamă atunci când ea întârzie să vină. Pentru aceasta de-l va întreba judecătorul de faptele sale de păcate, care le-a făcut trăind, cu înlesnire va răspunde zicând: Mărturisesc Dumnezeul meu că am greșit înaintea măririi tale, dar m-am pocăit pentru greșelile mele cu toată zdrobirea inimii mele și cu lacrimi, am răpit cele străine, pe cele răpite le-am întors și milostenie am adăugat împărțind săracilor. Te-am amărât foarte mult Dumnezeul meu, Judecătorul meu, preaînfricoșate cu răutățile mele, dar însă cu faptele cele bune iarăși te-am împlânzit. Vezi acum cum pocăința pentru relele ce ai făcut îți dă nu numai putere ca să răspunzi, ci și înlesnire ca să te îndreptezi. Dimpotrivă de te-ai fi răpit fără de veste și fără nădejde gata de moarte și ai fi fost întrebat la judecată pentru darurile firii și ale darului cu care Dumnezeu mult bine ți-a făcut, pentru nenumăratele bunătăți pe care ți le-a dăruit cu îndestulare, ca să le folosești la bine și pe care

Rafail, monahul

tu le-ai defăimat, pentru vremea cea multă și îndemânică, pe care ți-a dat-o ție în mâinile tale ca s-o folosești și tu n-ai purtat grija ci te-ai lenevit să-ți câștigi mântuirea ta și ai călcat fără de rușine dumnezeieștile porunci și ai defăimat fără de frică învățăturile Lui cele înțelepte. De te-ar răpi fără de veste și nădejde și te-ar întreba la judecata cea înfricoșată pentru mici și mari și grele lucruri ne-mitarnicul Acela Judecător și Dumnezeu, oare ce i-ai fi răspuns? Cu adevărat, gura ta se va închide, limba ta se va lega, mintea ta se va înspăimânta, alcătuirile trupului tău se vor îngrozi, toate mădularele tale vor tremura, duhul tău cel înviator de tot se va topi și răci și cu semnul amăgirii ce vei arăta și mai înainte de această judecată și de hotărârea Judecătorului, te vei osândi de la sine însuși. Cel mai rău pentru om ce vine asupra lui în viața aceasta este să i se prindă fără de veste glasul, să i se oprească suflarea și se răpește din lumea aceasta negată în lumea veșniciei și va fi silit să dea cuvânt înaintea prea înfricoșatului Judecător pentru toate mișcările sale. Atunci toate relele deodată cu o pornire și cu toată greutatea lor, cu totul îl vor cuprinde și-l vor împovăra pe ticălosul acela. Atunci el va striga din adâncul inimii cuvintele lui Hristos: „Răsuflare mă rog, dați-mi răsuflare, până dimineață”. Știința mea cea întinată încă n-am curățit-o, casa mea încă n-am rânduie-o, testamentul pentru averile mele încă nu l-am scris, datoriile mele nu mi le-am plătit, nedreptățile îndărăt nu le-am întors, păcatele mele nu le-am mărturisit cu jertfa cea fără de sânge nu m-am împărtășit. Și dacă după acestea zise nu va fi ascultat, își întoarce ochii lui către slujitorii lui, și către ceilalți casnici ai lui, aude de la copiii săi plângeri vărsătoare de lacrimi și de la femeia lui cuvinte pline de jale, în toată casa lui strigări, tulburări, zgomote din toate părțile strâmtorări și mai mult îl chinuie știința lui cea înspăimântată. Din acestea arătat este că de

atâta nevoință este trebuință în drumul morții, încât trebuie să fim gata în tot ceasul să murim și așa își va îndrepta cineva petrecerea lui spre a fi creștinească. Cel ce cugetă totdeauna unele ca acestea și crede fără de îndoire că poate în fiecare zi să moară, imul ca acesta după acea socoteală în fiecare zi mai înainte se gătește pe sineși. (Fiindcă și săgețile acelea care socotești că te vor săgeta obișnuiesc mai puțin a te vătăma). Pentru aceasta bine scrie înțeleptul SENECA: „Cum că mai înaintea cugetare a răutăților ce vor să fie, slăbește tăria celor de față". Și faptul că ceasul morții noastre este necunoscut ne ajută foarte mult și ne folosește la mântuirea noastră și ia mărturie de la Dumnezeiescul Grigorie, care zice: „Cu dreptul ne este neștiută cea mai de pe urmă zi a vieții noastre, pentru ca să pândim cu mare luare aminte și cu mai înainte pază de obște toate zilele vieții acesteia".

FAPTA

Ca să te afli desăvârșit în ziua ta cea mai de pe urmă, cheltuiește vreo câteva zile cu osârdie și cu luare aminte cugetând întru sineți ce ai fi poftit să faci în ziua ta cea mai de pe urmă și aceia te silește s-o faci acum. Ai fi voit atunci să faci testament, scrie-l acum. Ai fi voit să-ți mărturisești păcatele tale la duhovnic și canonul să ți-l împlinești, fă aceasta acum. Ai fi voit să-i ierți mai dinainte pe vrăjmașii tăi și să te împotrivești din toată inima cu potrivnicii tăi, fă-o aceasta acum. Ai fi poftit să întorci cele nedrepte înapoi și să faci milostenie după putere, pune-o aceasta acum în lucrare. Ai fi dorit să-l primești pe Hristos în inima ta, prin Sfânta împărtășire gata fiind și întovărășit cu faptele cele bune, fă-o aceasta acum. Și cu acest chip fiind curățit adeseori apropiete de Hristos. Și de te apropii cu aceiași râvnă și dragoste, te

Rafail, monahul

vei face în acest fel încât după împărțășire nu numai să nu te temi de moarte, ci încă cu râvnă o s-o aștepți. Dacă toate acestea le vei săvârși acum, în câtă vreme ești întreg și sănătos la trup cât și la simțiri moartea nu-ți va veni fără de veste și negândită și nenădăjduită, ci ca și cum ai căuta-o, cu blândețe se va apropia de tine. Deci pentru ca să fii de aici fără de grijă pentru moarte, leapădă mai înainte de deasupra toate grijile tale, care te vor înconjura și te vor năpădi în ceasul morții tale. Căci cu greu se află doftoria când stă deasupra ta îngreuiata patimă și pedeapsă a morții.

C a p i t o l u l VIII

Minutul vieții noastre care este în vremea cea mai de pe urmă, și de margine, este vrednic de prețul cel mai mare

Când ne va ajunge ziua cea mai de pe urmă și de margine a vieții noastre și minutul cel mai de pe urmă și de margine al acelei zile atunci toate câte atîrnă de aceia sunt mărginite. Căci cu acel minut mai de pe urmă și mai de margine al vremii celei mai de pe urmă și de margine, nu mai este altă margine, fără numai decât începutul acelei linii nemărginite, care este viața cea veșnică, care nu mai are altă margine mai pe urmă. Deci ca să poată cumpăni mintea ta minutul cel mai de pe urmă și de margine cu mi-nuturile mișcărilor tale, eu acum voi tâlcui mai pe larg minutul acela mai de urmă și de margine al zilei celei mai de pe urmă și de

marginile minut al omului în care trăind omul își va afla mântuirea sa și prin urmare se va muta din viață în viață. Ce n-a făcut Tatăl cel fără de început? Ce n-a lucrat Fiul cel împreună fără de început? Ce n-a împreună lucrat Duhul cel Sfânt, pentru minutul acela a trimis Tatăl pe Unul Născut Fiul Său pe pământ. Pentru minutul acela, Fiul lui Dumnezeu s-a născut Prunc în peșteră, s-a culcat în iesle a plâns în paiele și câte după acestea în 33 de ani din întâiul minut în care s-a născut până la acela în care și-a dat sufletul pe Cruce, sau a făcut, sau a vorbit, sau a răbdat, sau a socotit, toate acelea au fost pentru cel mai de pe urmă și de margine minut al oamenilor. Pentru aceasta s-au scris 4 Evanghelii ca să avem adică din ele chipuri de învățătura și cum să-l săvârșim minutul nostru cel mai de pe urmă spre mântuire. Pentru aceasta ni s-au dat darurile Prea Sfântului Duh. Pentru aceasta ni s-au dat de la Dumnezeu cele 7 Taine. Pentru aceasta cele 10 porunci ale lui Dumnezeu, cele 9 porunci ale Bisericii, chemarea vieții celei călugărești. Pentru aceia au fost atâtea Sinoade ale Sfinților Părinți, s-au alcătuit atâtea cărți ale lor, s-au scris atâtea scrisori și atâtea învățături. Pentru ce atâția pustnici și sihastrii au fugit în pustie și sunt în crăpăturile pământului și locuiau în peșteri împreună cu fiarele și cu atâta pătimire grea și-au sfârșit viața. Pentru ce atâția mucenici ai lui Hristos au răbdat mii de munci și pedepse după cum spune Apostolul: „Alții au suferit batjocuri și bătaii au luat, încă și legături și temnițe, uciși au fost cu pietre, tăiați cu fierăstrăul, ispițiți au fost, cu ucidere de sabie au murit, alții au umblat în cojoace și în piei de capre, lipsiți fiind, necăjiți de rău supărați" (Evr. 11, 37). Pentru ce sunt atâtea mănăstiri cu mii de ascultători, supunându-se cu desăvârșită supunere și cu defăimarea lor de sineși? Pentru ca să câștige cu adevărat acel de margine și mai de pe urmă minut al vieții lor. Pentru ce atâția tineri și fecioare în floarea

Rafail, monahul

vârstei defăimând lumea și desfătărilor ei, au lăsat case, părinți, surori, rudeni, și prieteni? Pentru care sfârșit? Nu pentru altul, cu adevărat, fără numai pentru ca să câștige viața cea veșnică. Iar câștigarea acelei vieți de veci, nu se face de la o viață trăită oricum fiindcă și în aceasta se întâmplă de multe ori să cadă în prăpastia păcatelor și să se ridice din ele, și aceasta atârnă de cel mai de pe urmă minut al vieții, de care mai pe urmă nu se mai poate face nici faptă bună, nici să mai cadă în păcat. Și prin urmare cum se va afla atunci, așa are să se și judece că zice: „în ce te voi afla în aceia te voi judeca”. Din aceasta se vede de cât preț este vrednic acel minut mai de pe urmă. Fiindcă și câte răutăți sunt oprite și împiedicate, câte bunătăți se poruncesc, câte sfaturi s-au vorbit ori s-au scris, ori s-au cugetat și câte petreceri aspre s-au răbdat de către Proroci, de Apostoli, de Mucenici, de Sihastri de către toți cei îmbunătățiți, câte prea puternicul Dumnezeu le-a zidit în cer, sau pe pământ, toate și pretu-tindenia și din parte, pe toate le-a făcut pentru acest mai de pe urmă minut al vieții omului. Acest adevăr nu are nevoie de mărturie, cum că toate s-au făcut pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire ca să fugă adică omul de moartea cea veșnică și blestemată și să dobândească viața cea veșnică și binecuvântată. Și să zic un cuvânt pe atâta muncă pe cât este mântuirea sufletului nostru se atârnă de acel mai de pe urmă minut. Căci dacă în minutul acela te vei afla vrednic de Dumnezeiescul Dar, iată te-ai făcut moștenitor al Raiului și al fericirii celei nesfârșite. Dacă dimpotrivă, te vei afla nepocăit și vinovat în păcate de moarte, iată te faci vinovat muncii și supus înfricoșatelor și celor fără de moarte pedepse. Deci socotește din acestea că nu este cu puțință, nici începătoriilor puterilor celor cerești, nici cetelor celorlalți sfinți, cu cât mai vârtos tuturor oamenilor, de ar fi mai aleși și mai înalți cu înțelepciunea

decât Solomon, nu vor putea ei, să priceapă, sau ei nouă să ne spue și să ne învețe, de cât preț este vrednic acel mai de pe urmă minut care se va afla sau bun și mântuitor, sau rău și pierzător, și prin urmare pe cât este de scump, aceasta a muri bine, pe atâta este de rău și păgubitor a muri rău. Această înțelegere le este tuturor arătată. Fiindcă mintea (să fie și îngerească) cu toate acestea, este scrisă împrejur, și între hotare hotărâte și mărginite este hotărâtă și pentru aceasta nu poate să încapă și să priceapă și să înțeleagă nemărginitele acele bunătăți, sau acele rele nemărginite, care vor urma după acel mai de pe urmă minut al vieții fiecăruia. Deci fiindcă aceste ce le zic nu pot să se întâmple altfel, se cuvine oare în toată alergarea vieții noastre să treacă măcar un minut, în care să nu fim amărâți, îngroziți și să ne gândim la cel mai de pe urmă minut al vieții noastre? Trebuia, zic, într-un minut ca acesta să nu ne grijim, cum că va veni și ne va ajunge sfârșitul a tot felul de rău, și începutul a tot felul de bine? Cugetă adesea singur tu cu mintea ta acelea care ai să le vezi după moarte, cele ce ai să le auzi și să le poftești. După ce se va dezlega, zic acea legătură strânsă și cu greu de dezlegat, care leagă trupul cu sufletul, după cum a rânduit Dumnezeu, după minutul acela mai de pe urmă, după acea mai de pe urmă răsuflare, socotește acelea, care te vor întâmpina mai întâi în viața cea din cealaltă lume, cum vor să-ți fie toate noi acolo, străine, întâi văzute și arătate, necrezute fără de toată credința nepovestite, întrecând toată grăirea cea frumoasă și neînțelese mai presus de toată înțelegerea. Deci acum când ai vreme potrivită pocăinței, grijește-te nu cumva și în acel minut de pe urmă al vieții tale să te apuce moartea fiind tu supus păcatelor de moarte. Grijește-te să nu pătimești cumva aceia pe care a pățimit-o Baltazar necredinciosul împărat. Și ce fel de frică și de groaznică uimire l-a cuprins pe acel ticălos, când la acel ospăț a citit că

Rafail, monahul

i s-a apropiat minutul cel mai de pe urmă al vieții sale, înfricoșatul și amarul ceas al morții. Citește de voiești istoria aceluia împărat la prorocul Daniil pe larg (Daniil 5, 1). „împăratul Baltazar a făcut cină mare miniștrilor și boierilor, și tuturor celor mai mari ai împărăției lui și acolo unde se desfăta a poruncit să aducă vasele cele sfinte, cele de aur și de argint pe care le luase Nabucodonosor tatăl lui din Biserica Ierusalimului, ca să bea cu dânsule împăratul și toți câți erau cu dânsul, magistrații lui și țitoarele lui și cele ce se culcau cu el și ceilalți". Pe când se aflau toți afundați în tot felul de dulceți, de desfătări și veselii, mâncau fără de sațiu beau fără de măsură. Deoparte trâmbițe de alta vioare și cornuri, împrejurul lor jocuri, dansuri și răsuri, în acel ceas în acea vreme fără de veste s-a răsturnat acea bucurie și întristare s-a făcut și tulburare înfiorează-te, și te cutremură o ascultătorule! "Căci în acel ceas au ieșit degete de mână de om și scria pe perete". Și împăratul vedea încheieturile mâinii care scria. Atunci fața lui s-a schimbat gândurile i s-au tulburat, încheieturile șoldurilor lui se dezlegau și genunchii lui tremurau și se băteau de groază. Tu cititorule ia aminte la cuvintele scripturii ce vorbesc în acest ceas. În acest ceas în care era răsfițat în toate dulcețile și desfătările pe care poate să le poștească cineva în viața lui, acum a cunoscut că are să se înstreineze nu numai de împărăție de coroană și de scaun, ci încă și de chiar această viață. Ia aminte nu cumva în ceasul acela în care te slobozești de la dulcețuri te îndeletnicești la beție și silești la jocuri și la cântece te afunzi în dezmierdări și veselii te pângărești și te întinezi cu totul cu păcate de moarte, nu cumva zic în acel ceas te va apuca fără de veste moartea, și tot în acel minut, în care va muri trupul tău, va muri și sufletul tău. Aceasta (vai) de ți se va întâmpla negreșit tot în unul și același minut și trupul tău se va afunda în mormânt și duhul tău va fi hotărât

pentru iad.

FAPTA

Aceste puține cuvinte ale mele rogu-te, în fiecare zi sau dimineața când te scoli din pat, sau la prânz când mănânci, sau seara când te culci, socotește-le bine în mintea ta, adică, să socotești câte ieșiri ale morților au stat din vremea strămoșului Adam până acum și cum câte capete se numără la cei vii atâtea și ieșiri în puțină vreme o să fie și cum vei fi și tu unul dintre oameni, unul din cei mulți. Și numai una singură va fi adevărată pentru oameni, adică pentru cei morți și îngropați care au fost înaintea noastră, iar pentru noi care trăim, aceasta cum că suntem acum; iar pentru toți deobște și pentru morți și îngropați și pentru cei vii cum că vom fi, adică în veacul cel viitor. Pentru cei morți și îngropați socotește că aceia care au fost mai înainte acum nu mai sunt, iar pentru care trăim aceasta că suntem și aceasta durează un minut de vreme, iar pentru toți adică și pentru morți și pentru vii, aceasta că vom fi este lucru adevărat veșnic și fără de sfârșit. Fiindcă și de-a pururea vom fi sau la munci în iad veșnic cu diavolii, sau întru slavă în ceruri veșnic cu îngerii. Atunci ne vom face nemuritori, când odată vom înceta de a mai fi muritori. Pentru aceasta din aceste trei vremi ce le-am arătat, vremea cea trecută, aceasta de față și ceia ce va să fie, cea din mijloc dintre acestea, adică ce stă acum de față, este un minut al vremii, decât care nici un lucru altul nu este mai mic. Pentru aceasta, în acest minut așa trebuie să trăiești în așa fel ca să câștigi în cealaltă viață slava cea veșnică, așa să viețuiești întru atâta cât să fugi și să scapi în cealaltă viață de munca cea fără de sfârșit, prin darul și puterea Domnului nostru Iisus Hristos, căruia i se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

DESPRE JUDECATA CEA VIITOARE

CUVÂNT ÎNAINTE PENTRU JUDECATA CEA VIITOARE

Toți înțelepții cu deobște socotesc și hotărăsc, cum că nu este alt lucru mai de trebuință și mai de nevoie pentru mântuirea oamenilor, decât aceasta să-și puie cineva adesea ori înaintea lui cu cugetul său, înfricoșata aceia judecată a lui Dumnezeu, care are să o facă celor drepți și celor păcătoși. Sfântul Augustin ne învață cu puține cuvinte, câtă roadă poate să iasă din cea prea roditoare și prea îmbelșugată și prea de multă dobândă pricinuitoarea aceasta.

„Nu este, zice, alt lucru atât de folos oamenilor, pe cât aceasta să vorbească adeseori pentru anii cei ce vor să fie: mai ales Dumnezeiescul Gură de Aur în fiecare zi, zice, și în fiecare ceas trebuie să aibi înaintea ochilor judecata lui Dumnezeu". Cu acestea se unește și dumnezeiescul Grigorie, zicând: „Cele vesele și dulci ale lumii acesteia, trebuie să le primim așa, încât nici odată amărăciunea judecății lui Dumnezeu ce va să fie, să nu se depărteze din aducerea aminte a noastră". Deci, dacă atâția și acest fel de dumnezeiești Părinți laudă atâta de mult acest lucru, oare cât folos fiecare se cuvine să nădăjduiască în aceasta? Dacă însăși mărturia acestor sfinți nu-ți este destul spre încredințare, pleacă-te la încredințarea și la adevărul lui Dumnezeu. Domnul nostru Iisus Hristos după iconomia cea cu trupul său, vrea ca toată lumea să se înnoiască de a doua

oară și să se întindă și să se lățească propoveduirea lui la toate neamurile lumii și să se întoarcă toate neamurile oamenilor la darul cel nou al credinței noastre celei ortodoxe și să se deștepte toți de obște din adâncul somn al necredinței și al păcatului și cu brațe deschise să se primească să vină la credință și să primească faptele cele bune, smerenia, zic, și păzirea curăției și fecioriei, sărăci și lepădând deasupra lor bogăția, slava, și cinstele și să alerge toți sub singurul steag biruitor al Crucii și să se scrie ostași ai lui Hristos, ca să ia nemuritoare cununi și plăți în ceruri. Această cruce jidovilor le este sminteală, iar păgânilor nebunie și tuturor mare blestem. Dar cine poate să săvârșească aceste lucruri mari? Puțini pescari. Frumos, dar cu care chip vor îndupleca lumea pentru ca să creadă? Ce au să puie înaintea filozofilor și oratorilor încât să stea împotriva apucărilor și cugetelor acelora și să biruiască înțelepciunea lor? Iar dovezile lor să le strige și să le încredințeze credința cea nouă, pe care o învață, cu care chip să moaie și să domesticească sălbăticia împăraților a tiranilor și a judecătorilor? Cu ce putere să moaie învârtoșarea lor? Cu ce foc să încălzească și să înfierbinteze inima lor cea rece? Oare cu laude să mărească frumusețea faptelor celor bune? Căci nici ce este fapta bună nu se prea știe. Oare să defaime grozăvia păcatului lor? Dar aceia nici numele păcatului nu vor să-l audă, mai vârtos că ori ce lucru este obișnuit la toți, acela, păcatul este și laudat și cu bun chip și frumos. Poate că le-ar fi spus și le-ar fi tâlcuit slava cea netâlcuită care este în cer? Dar aceia le-ar fi răspuns lor, cum că: „Cerul cerului este al Domnului” poate că i-ar fi înspăimântat cu povestirea muncilor iadului, dar aceia n-au auzit nicidecum de este iad, sau sfârșit. Tu dar, prea înțelepte Hristoase, care-i trimiți în toată lumea, ca să faci niște lucruri ca acestea prea grele de isprăvit, dă-le lor și apucări doveditoare, ca să-i plece și încredințeze pe

Rafail, monahul

ascultători. Le-a dat, dar ce le-a dat oare? Ascultați cu luare aminte, și nu veți afla că le-a dat altceva într-o apucare, fără numai judecata cea ce va să fie. Spune Dumnezeuiescul Luca la Faptele Apostolilor pentru Dumnezeu, cum că stătea Petru vârful apostolilor într-o adunare de mult popor de pagini, către care așa grăia pentru Hristos: „Acela ne-a poruncit nouă să propoveduim poporului și să mărturisim cum că Acela este cel orânduit de la Dumnezeu, Judecătorul viilor și al morților" (Fapte Ap. 10. 42). Vedeți cum că n-a judecat-o înțelepciunea aceea veșnică, ca să afle altă apucare, care să aibă mai multă putere, ca să plece și să supuie lumea toată, să o înfricoșeze și s-o înnoiască de a doua oară din învechirea cea dintâi, de-cât înfricoșata lui Dumnezeu JUDECATA. Ca una ce va fi, aceia ce a spus-o atunci Petru ai găsit-o cu cale mai pe urmă și Pavel, care sta și acesta ca un vinovat, legat, ocărit și defăimat înaintea judecății lui Felix procuratorul. Felix stătea cu mare îngâmfare și trufie în fața lui Pavel, iar lângă el stăteau și evreii și pârașii lui Pavel. Și când a început Pavel cu mare cuviință și cu frumoasă grăire a vorbi pentru dreptate, și păzirea curăției, pentru credința cea ortodoxă întru Hristos, încă și pentru judecata cea ce va să fie a Fiului lui Dumnezeu, însă acolo unde le zicea Apostolul acestea, s-a întâmplat aceia care cu greu s-ar fi crezut cineva că se va face. Deodată acel Felix ce ședea ca un judecător, a rămas ca și cum ar fi fost el cel ce era judecat și ca cel ce era tras la judecată ca un vinovat, căci fiind cuprins de frica judecății a început să i se îngălbenească obrazul, să i se cutremure și să i se înfricoșeze tot trupul și să i se înspăimânteze sufletul. Și acestea le-a pățimit pentru că l-a auzit pe Pavel spunând de numele judecății ce va să fie. De aceia nemaiputând să stea în scaunul de judecată ca un judecător, căuta să fugă cu un ceas mai înainte, ca un osândit de la fața osânditului Pavel. Toate acestea, în puține cuvinte

le arată Dumnezeiescul Luca zicând (Fapte, 24, 25). Iar vorbind el pentru dreptate, pentru înfrânare și pentru judecata ce va să fie, spăimântându-se Felix a răspuns: „Acum deodată du-te, iar găsind vreme te voi chema”. Deci dacă, o iubitorule de ortodoxie cititorule acel păgân, atâta s-a îngrozit de numele judecății lui Dumnezeu ce va fi, cum să nu nădăjduiesc eu, pentru tine că tu după ce vei citi acestea, pe care am să le vorbesc pentru judecata ce va să fie cum că vei să primești în sufletul tău frica lui Dumnezeu, care este începutul înțelepciunii, adică începerea Dumnezeiescului dar.

Capitolul I

Omul cel vechi, se deșteaptă cu sunetul trimbiței care va să sune deasupra mormântului, care îl ridică din mormânt la divan

Cu nici un lucru atâta de cu înlesnire degrab nu poate când vrea să se trezească și să se ridice omul cel vechi, din somnul cel adânc al păcatului celui de moarte, decât ca și când îi va suna întru auzul lui trâmbița aceia de apoi a judecății. Glasul acelei trâmbițe l-a auzit și prorocul Sofonie, și pentru aceasta pe ziua judecății a numit-o ziua trâmbiții și a strigării. Pe aceasta și Stăpânul nostru Iisus Hristos o adeverește, zicând: „Și va trimite pe îngerii săi cu trâmbița cu mare glas” (Mt. 24, 31). Ci și apostolul Pavel o mărturisește: „Într-un minut într-o clipeală de ochi, întru trâmbița cea de apoi, pentru că va trâmbița și morții se vor

Rafail, monahul

scula nesticăcioși" (I Cor. 15, 10). Pentru această trâmbița zice și dumnezeiescul Grigorie: „înfricoșat este glasul trâmbiței, la care se supun stihiiile, care despică pietrile, deschide mormânturile, descopere cele mai de desubt, zdrobește și porți de aramă, și dezleagă și risipește legăturile morților". Se îndoiesc oarecare dacă numai o trâmbița va trâmbița, sau multe și de multe feluri, fiindcă și Domnul a zis: „Trimite-va pe îngerii Săi cu trâmbița" și dacă se trimit îngeri mulți, arătat este, cum că multe vor să fie trâmbițele care vor trâmbița. Și Dumnezeiescul Ioan Gură de Aur o adeverește aceasta după cum și alții, cum că vor fi trimiși mulți îngeri, fiecare înger având trâmbița. Sunt și alți Părinți, care zic, cum că toți îngerii care sunt apărători, ocrotitori și păzitori țărilor, vor trâmbița în toate locurile acelea, unde au păzit, ca și cum am zice, în toată Bitinia va trâmbița Arhanghelul care a fost păzitor al Bitiniei, deasemenea în Tracia (Dacia) ocrotitorul și păzitorul aceleia și în celelalte la fel. Iar această strigare a trâmbiței, va începe cu puțin ceva mai înainte de înviere. Afară de această trâmbița cred oarecare dascăli, cum că are să se mai audă încă și alt glas de trâmbița, ca un tunet prea răsunător în toată lumea cea locuită, fiindcă și Dumnezeiescul Apostol a zis: „însuși Domnul întru poruncă, cu glasul arhanghelului, și întru trâmbița lui Dumnezeu se va pogorî din cer" (Țes). Deci pentru un glas ca acesta îl zic, că are să se închipuiască și să se audă în văzduh și va răsună întru nemărginită lățime mult și întocmit, până la margini, și cu groază și prea cu înfricoșare le va zice tuturor: „Sculați-vă, o morților și veniți la judecată". Acest glas și această trâmbița, acest fel va răsună, în ce fel de la întemeierea lumii și până în ceasul acela nu s-a mai auzit. Glasul acesta va ajunge și până la cer, ca să pogoare de acolo fericitele suflete ale dreptilor, va ajunge până în iad, ca să scoată de acolo ticăloasele suflete ale

păcătoșilor. Trâmbița aceasta va deschide toate mormânturile, și vor învia trupurile, care au fost îngropate într-însele și le va aduna din cele patru stihii, întregi, nestrucate, și neciuntite ca să le alcătuiască iarăși și să se încheie și să se adune și să se împreune la legătura aceia veche de la Dumnezeu, la acea mai dintâi unire și împreunare, ale dreptilor cu strălucire care prea întrece, iar ale păcătoșilor cu prea adâncată întunecime și negrime. Deci cu dreptul se cuvine să numească cineva ziua aceia ziua de război, de stricăciune și de vărsare de sânge, care stricând și risipind toată pacea, le va aduce mai ales păcătoșilor tulburare groază și frică, și cu atâta glas de tunet răsunător va suna o trâmbiță ca aceasta, încât de glasul ei toate câte stau aici pe pământ vor cădea jos la pământ de frică și de groaza Lui. Atunci va vedea fiecare surpându-se și prăpăstuindu-se de acel sunet al trâmbiței nu zidurile Ierihonului, ci Piramide mari, munți cu greu de suit și de umblat și înalți. Se vor deschide pe de o parte porțile cerurilor, de altă parte temnițele celor de desubt, vor învia cei din mormânturi, și toată lumea de groază se va tulbura. Atunci se va adevăra și preaslăvitul acela cuvânt care zice: „Va veni vreme, când păcătoșii să nu voiască să iasă din iad, și dreptii să nu voiască să rămâie în Rai”. Păcătoșii nu vor vrea să iasă din Iad, pentru ca să nu vadă fața cea strălucitoare ca fulgerul a Nemuritorului Judecător a toate, încă și pentru ca să nu se înfrunzeze și să se rușineze înaintea tuturor îngerilor și a oamenilor. Dar mai mult, pentru ca să nu se silească a se uni iarăși cu trupurile lor, cu care au să pătimească iuțile și înfricoșatele munci, în ce fel nici aceste suflete n-au pățimit mai înainte deși se aflau în întuneric.

Iar dreptii iar să poftescă să iasă din Rai, ca să vadă și cu ochii lor cei simțitori pe Judecătorul cel preastrălucit, și să audă cu urechile lor mult doritul și poftitul acela glas. Și

Rafail, monahul

pe lângă acestea, și ca să se unească cu trupurile lor, care au să învieze aluneca proslăvite și să dobândească și amândouă părțile prea de săvârșit acele negrăite bunătăți ale fericirii celei cerești. O de ar da Dumnezeu, ca trâmbița cea mai de apoi să ne sune în urechile noastre acum când ne aflăm întinși pe așternuturi moi și acolo când cugetăm cugete deșarte și poftim poftes stricătoare de suflet și necuvioase. O de ar trâmbița cea trâmbiță, în urechile noastre acum când ne aflăm asupra poftelor și a răsfățarilor, când suntem zic, dați și cu gândul și cu gura la tot felul de mâncări și băuturi. De voiești ca cu veselă auzire să ascuți trâmbița aceia, în ziua aceia înfricoșată, în care va suna Dumnezeiasca dreptate, ascultă de acum trâmbița pocăinții, pe care Dumnezeiasca milostivire o sună la urechile tale, în fiecare zi. De câte ori singur în cămara ta citești Sf. Scriptură, de câte ori stai la slujba ta cea Bisericească de câte ori ascuți Dumnezeiasca Liturghie, de câte ori auzi din Amvon pe sfinții propovăduitori care învață, de câte ori îți spovedești păcatele la preot, de atâtea ori socotește cum că cu darul Prea Sfântului Duh, răsună în sufletul tău acel glas, al dumnezeieștii trâmbițe a Apostolului, care sună cu aceste cuvinte: „Ceasul nostru este ca să ne deșteptăm din somn” (Rom. 13, 11). Nu pedepsește Dumnezeu cândva pe alt om mai greu, ca pe acela, nici se depărtează să moară fără de veste, care defăima și nu bagă în seamă glasul trâmbiței, a dumnezeieștii Lui milostiviri, care-l sfătuiește să viețuiască după făgăduirea sa, și-l îndeamnă să se deștepte din beția păcatului și să se întoarcă la pocăință. Pentru aceasta și Prorocul și împăratul David, în psalmii săi, prea cu înțelepciune ne sfătuiește pe noi: „Astăzi de veți auzi glasul Lui nu vă învățoșați inimile voastre” (Psalm 54, 80). N-a zis de veți auzi Paștile, sau Nașterea lui Hristos în care zile legea, sau mai vârtos obișnuința ne strâmtorează, fără de vreo pricină să

ne curățim pe noi și așa să ne împărtășim cu Dumnezeieștile Taine. N-a zis, dacă după o lună sau o săptămână, nici mâine, ci astăzi de veți auzi glasul Lui, adică glasul trâmbiței lui Dumnezeu a milostivirii Sale, care vă deșteaptă la viață, la săvârșire la mântuire și la dar". Nu vă învățoșați inimile voastre și nu vă astupați urechile voastre" că mare primejdie urmează aceluia care se va arăta sau neascultător, sau surd la strigarea acelei Dumnezeiești trâmbițe ... (Care strigă: priveghiați și vă rugați, fiți gata că nu știți în care ceas vine sfârșitul, pocăiți-vă și vă gătiți ca să-l întâmpinați pe Mirele sufletelor voastre. Treziți-vă din somnul păcatelor, aprindeți candelile prin pocăință și milostenie) ca să nu pătimiți și voi după cum a pățit și un tânăr de bun neam, acum în zilele noastre cu pierzarea sufletului său.

Căruia fiindcă alerga cu lenevire pe drumul vieții lui și curvește și s-a întâmplat să cadă în slăbiciune prea grea și în boală purtătoare de moarte, în care aflându-se, s-a temut de pierzarea sufletului său și pentru aceasta a chemat la sineși pe un duhovnic învățat și îmbunătățit, care s-a aflat atunci din iconomia lui Dumnezeu în acea țară, care viind către dânsul despre o parte cu preacinstita și încuviințata sa purtare, cu cuvintele sale cele umiltoare și cu învățătura sa cea plină de înțelepciune, l-a curățit prin pocăință și lacrimi de păcatele sale cele mai dinainte. De altă parte iarăși prin rugăciune întinsă și prin adâncile suspinuri ale inimii și cu darul pe care-l avea de la Dumnezeu, l-a slobozit și de boala cea trupească făcându-l pe dânsul sănătos și desăvârșit, căruia i-a și poruncit să păzească și de aici înainte cea făgăduință ce i-a dat, ca să nu mai pătimească mai mult, ca nu cumva să i se întâmple și sănătatea aceia trupească să se prefacă și să se întoarcă spre sufleteasca lui pierzare. Ci acela după puțin ce a făcut și făgăduința, și pe Dumnezeu și facerea aceia de bine cea dăruită lui de la Dumnezeu cu totul

Rafail, monahul

a defăimat-o și s-a întors ca un câine la borătura lui, sau ca un porc la noroiul său, în care se tăvălea mai înainte, adică la păcatele sale cele obișnuite dintâi. Dar nu s-a bucurat multă vreme de nemulțumirea ce a arătat-o către făcătorul său de bine Dumnezeu, fiindcă într-o noapte, acolo unde era întins pe așternutul său cel de puf, s-a surpat (din Dumnezeiasca cu adevărat părăsire) acoperământul casei și a sfârâmat (vai) pe acel tânăr de bun neam și l-a zdrobit pe dânsul fără de veste, acolo unde era afundat în somn și cu totul înecat în păcate și n-a deschis ochii lui decât mai înainte decât când s-a aflat pe sineși de pe așternuturile moi, afundat în grozavele și asprele locuri ale iadului și în întunericul cel prea amar și prea scârbos ce este în iadul acela prea întristăciosul.

POVĂȚUIRE MORALA

Altul va să fie glasul lui Dumnezeu în ziua cea mai de pe urmă a lumii, fiindcă este ziua judecării, și altul este acum, când este ziua mântuirii, fiindcă atunci va să fie vremea de război, iar acum este vremea de pace. Atunci glasul lui Dumnezeu, va să fie strigarea trâmbiței, iar acum suflare de vânt subțire este. Atunci va să fie prea înfricoșată lovire, iar acum este o dulce oarecare poftire, după cum s-a arătat aceasta și la Prorocul Ilie și după foc glas de vânt subțire. Deci, pentru ca să nu te temi atunci de înfricoșata lovitură și strigare a acelei trâmbițe, ascultă acum suflarea cea dulce de vânt subțire. Iar pentru că toată însuflarea Prea Sfântului Duh, este suflare de vânt subțire cerească, pe care de-o vei primi în urechile tale această suflare de sus de vânt subțire, se va face în sufletul tău răsuflare și mângâiere, fiindcă va să fie spre mântuirea și spre slava ta. Această suflare este glas de milostivire, care uneori vorbește cu blândețe ca să-l dorești pe El, iar alteori cu iuțime, ca să-l pui

în lucrare, uneori cu înfricoșare, ca să te temi, și alteori cu liniștire ca să te bucuri. La mulți bărbați și la multe feluri de locuri a sunat acest glas: lui Solomon în așternut, lui Pavel pe cale, altora în Biserică, și celor mai mulți în pustie. Ia aminte, să nu te arăți cumva surd la acest glas, că de acela atârnă sufleteasca ta mântuire. Mulți fiindcă n-au vrut să audă o suflare ca aceasta de vânt subțire, au ajuns (vai) la cea mai de pe urmă pedeapsă a pierzării.

Capitolul II

După sunetul trâmbiței cel strigător ca tunetul, urmează învierea trupurilor

Trâmbița aceia, pretutindenea va suna, și întru cele cerești și întru cele pământești, și întru cele mai dedesubt ale pământului. Morții, ca dintr-un somn prea adânc se vor deștepta atunci, și se vor scula din mormânturi și cu o grăbnicie nepovestită se vor răpi la Divanul (Tronul) cel înfricoșat. Dar, cu câtă deosebire trupurile dreptilor și ale păcătoșilor se vor scula, și dumnezeiescul Pavel o încredințează aceasta, zicând: „Cum se vor scula morții; și cu care trup vor veni?” (I Cor. 19, 3). Oare tot asemenea va fi trupul bogatului celui desfătat și al săracului Lazăr? Al lui Cain împreună și al lui Abel? Al lui Iuda Apostolul și al lui Iuda vânzătorul? Deci pentru această deosebire a trupurilor, cu ce fel de deosebiri vor să stea toți de față înaintea acea prea mare priveliște, va fi aici cuvântul nostru. Și mai întâi ia să privim trupurile dreptilor apoi ale păcătoșilor.

Rafail, monahul

Se vor descoperi în pustiul Egiptului toate mormânturile ca să dea pe morții lor, prăpăstiile, pădurile și dumbrăvile, văile strâmtoare, peșterile, surpăturile, din toate acestea vor ieși încuviințații și vrednicii de cucernicie bărbați pentru fapta lor cea bună: Antonii, Eftimii, Pahomii, Teodorii, Pafnutii, Macarii, Teodosii și toți ucenicii și următorii lor. Privește cum acele trupuri cu cinstită cuviință cu totul uscate, într-o îndepărtare a pustiului, cu totul uscate de soare, hrănite cu puține finice și cu apă, slabe și fără putere de post, buhave pentru priveghere, galbene pentru umilință, învârtoșate la piele pentru cămășile cele de păr. Atunci nu se va vedea mai mult vreo uscăciune nici pe fălcile lor, nici o îngălbenire pe fețele lor și nici o picătură de lacrimi în ochii lor. Unde este acum piatra ta o Ieronime, cu care în toate zilele îți loviai pieptul tău? Unde este acum Pavel cămașa ta cea de rogojină? Unde este Ioane, brâul tău cel de păr? Ilarioane unde este sacul tău cel de păr? Arsenie unde este marama ta, cu care ștergeai lacrimile care curgeau din ochii tăi neconținut? Vedeți acum, câtă liniștire au pe fruntea lor? Câtă veselie pe fețe! Câtă minunată bunăcuviință în toate mădularele lor! Acum acele trupuri prea de bun neam, sunt împodobite cu patru daruri alese, adică cu darul strălucirii (1), al ușurării (2) al subțirătății (3), și al nepățimirii (4). Deci fiecare trup al dreptului, va străluci cu nemăsurată rază, ca soarele acesta simțit. După cum însuși Stăpânul nostru Hristos o zice aceasta. „Atunci dreptii vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui lor” (Mt. 13, 43). Prea minunată va fi atunci cea ușurime și lesne mișcătoare la trupurile acestor drepti, încât să umble în fiecare parte a lumii după voia lor, fiindcă nici o întârziere nu le pricinuieste lor greutatea. După cum și înțeleptul Solomon cu scânteile focului îi aseamănă pe drepti: „Ca scânteile pe paie vor fugi”. Care scânteile, când sunt adiate de vânt, peste tot se

risipesc cu multă înlesnire. Vor avea trupurile dreptilor aceluia și subțirătate prea mare, atâta încât cu toată lesnirea și fără de nici o împiedicare să treacă prin celelalte trupuri, trup prin trup, peste fire, după cum și trupul Stăpânului nostru după înviere. Adică după ce cu viața cea preafericită s-a slăvit, a trecut Hristos prin piatra cea mare, care zăcea deasupra mormântului fără de a o sparge undeva, a intrat în casă, unde erau ucenicii adunați și încuiați, fără a fi împiedicat de încuietorile ușilor, ca un Duh prea subțire, care nici de ziduri nu se ține, nici de uși nu se împiedică. Mai pe urmă acele trupuri nu sunt supuse nici unei patimi, pe aceste 4 daruri ale trupurilor celor slăvite ale dreptilor le socot cuvântătorii de Dumnezeu ai Bisericii noastre din cuvintele acelea ale Dumnezeiescului Pavel: „Seamănă-se întru stricăciune, sculase-va întru nestricăciune”. Iată darul nepătimirii. „Seamănă-se întru necinste, se va scula întru slavă”. Iată darul strălucirii. „Seamănă-se întru slăbiciune, se va scula întru putere”. Iată darul ușurimii. „Seamănă-se trup sufletesc, scuiase-va trup duhovnicesc”. Iată și darul subțirătății. Însă noi în vremea aceasta în care împodobim trupurile dreptilor cu cuvinte de laudă, să ridicăm ochii la altă parte și vom vedea sufletele acestor drepti cum că cu multă și iute și grabnică pornire vor zbura din ceruri și vor veni ia mormânturile lor și la trupurile lor. Atotputernice Doamne! Ce fel de întâmpinare va să fie aicea, când va veni sufletul din ceruri și trupul se va scula din mormânt! Cu ce fel de ochi veseli plini de bucurie va căuta trupul la fericitul său suflet! Ce fel de împreună vorbiri se vor face între suflet și între trup! Câte dulci sărutări! Ce fel de îmbrățișări! Ați auzit vorba cea prăznuitoare, care o va vorbi atunci sufletul către trup. Ați auzit cântarea cântărilor vorbele cele de bucurie și lauda, care-o îndreaptă sufletul către trupul său: „Bucură-te sora mea, scoală-te, vino cea de aproape a mea,

Rafail, monahul

frumoasa mea, porumbița mea, că iată iarna a trecut, ploaia s-a dus de la noi, și a mers la sine". Adică, vino trupule, tovarășul meu din mormânt și să ne unim unul cu altul împreună ca un frate cu o soră și ca un mire cu mireasa, iată iarna s-a sfârșit, bunătățile cerurilor se gătesc, bucură-te dar, fratele meu împreună locuitorule, acum Dumnezeu a dat sfârșit dorului celui de mulți ani, pe care-l aveam, spre a mă întâlni și a mă uni cu tine. Patimile s-au prăpădit, moartea s-a pierdut, s-a arătat viața, bucuria, învierea nestrucăciunea și odihna. Unde ai fost ascuns atâția ani? Unde ai locuit atâta vreme? Ci o Dumnezeule, cum trupul acesta al meu zăcea aruncat în groapa oaselor celor fără de suflare, iar eu umblam plimbându-mă prin Rai, îndulcindu-mă, din parte de frumusețile lui, pentru o puțină a mea dare de plată! Vino dar, tu și eu să luăm plățile deplin, fiindcă și tu ai fost împreună călător la drumuri și împreună lucrător și ajutor la ostenele, tu ocările și necinstele le-ai răbdat împreună cu mine pentru Hristos. Aspra viețuire a postului, a privegherii, crucea pocăinței, lipsa hranei, lipsirea celor trebuincioase, toate cu osârdie împreună cu mine le-ai răbdat. De câte ori ai scos pâinea din gura ta, ca să-l hrănești pe cel sărac, de câte ori te-ai golit pe sineți, ca să-l îmbraci pe cel lipsit, de câte ori ai lăsat pământurile tale, moșiile, și averile tale, bogăția și cinstea ta, ca să nu strici pacea cu vecinii tăi! Cu dreptul este dar ca, câte cu mine în lacrimi ai semănat, acum iarăși împreună cu mine întru bucurie să le seceri. Și la câte ai fost cu mine osârduitor și ajutor, al relei mele petreceri, la acestea să te faci împreună și slavei mele. Scoală-te din praf și te unește cu mine, și umblă împreună cu mine, ca să ne împărtășim de răsplătirile ostenelelor. Ia să trecem bucurându-ne întru veselie, spre partea cea de-a dreapta a judecătorului, împreună cu ceilalți drepti, ca să câștigăm astăzi cea fără de moarte, nespusă, veșnică și cerească

slavă. Atunci dar sufletul cu trupul, și trupul cu sufletul cu împrumutare în parte prea cu multă dragoste se vor îmbrățișa și cu nedelegată și proslăvită legătură se vor uni între dânșii, unul cu altul într-un tot veacul. Și într-o clipeală de ochi se vor împodobi cu cele patru daruri luminate, de care am zis mai înainte. Atunci sufletul va zice către trup Dumnezeuieștile cuvinte ale Cântării Cântărilor: „Iată ești frumoasă cea de aproape a mea, iată ești frumoasă" iar trupul va răspunde de asemenea minții: „Iată ești frumos, iubitul meu, ești frumos și prea mult frumos".

Ci lăsând dreptii să ne mutăm de la aceștia la cei păcătoși și ia să întoarcem ochii noștri la trupurile acelea ticăloase. O cât se vor deosebi trupurile ticăloșilor aceluia, de trupurile dreptilor. Fiindcă în locul strălucirii se vor îmbrăca cu prea adânc întuneric, care va fi asemenea cu prea adâncul întunericul cel mai dinafară al Iadului, în care au să se arunce, și cu ceața și cu negura cea mai din lăuntru a păcatului în care au trăit în lume. Și după cum strălucirea fericitelor trupuri a fost întovărășită cu o frumusețe prea minunată, așa dimpotrivă și trupurile păcătoșilor vor avea o grozăvie urâtă, și scârbelnică, și în locul ușurimii trupurilor dreptilor aceste trupuri ale păcătoșilor vor fi prea grele și cu greu de mișcat. Și mai cu prisos să zic, pe cât trândăvirea și lenevirea le-a făcut în viața aceasta grele, ca să nu urmeze cu osârdie Dumnezeuieștilor porunci, și singure trupurile acestea ale păcătoșilor, măcar de vor și fi nemuritoare și nesticăcioase, după cum și ale dreptilor, și după acest chip nepătimitoare, cu toate acestea vor fi pătimitoare, cu un chip prea minunat, de tot felul de patimi, de durere și de scârbă. Încă vor avea și această nemurire, ca să se muncească în veci. Și fiindcă cu toate mădulările trupului lor împotrividuse voii lui Dumnezeu slujeau păcatului, pentru aceasta nu vor simți numai la o parte a trupului lor durerea și necazul, nici

Rafail, monahul

nu va înceta o durere și să se înceapă alta, ci cu toate mădulările trupului împreună și întru aceeași dată vor simți munca, nici nu se va împuțina munca și durerea nici măcar un minut din acea usturime și durere și iuțime, spre prea scurtă și spre prea puțină răsuflare și slăbire a acelora, ci în toate mădulările lor, în toate minuturile veacului cu o multă și nemăsurată chinuire și durere se vor munci. O! cu totul ticălosule om, tu care nu poți să suferi o prea mică durere al unui singur dinte, ce vei face dacă (care lucru să nu fie, o împărate Hristoase) și te vei pune și te vei număra împreună cu acea mulțime a celor ce se muncesc și se chinuiesc. Ai căroră după dreapta însă și înfricoșata și groaznica acea Dumnezeiască hotărâre și blestem toți dintâi, toate oasele, toate vinele, toate arterele și încheieturile, toate degetele și încheieturile mâinilor și a picioarelor, măruntaiele și în scurt toate cele dinlăuntru vor simți o chinuire și durere mai presus de toată durerea. Și de aici vor fi acele pângărite trupuri ale păcătoșilor, ca niște arătări grozave srârboase, urâte și jalnice priviri, cu totul uscate, împăinjenite, galbene, înnegrite, puturoase și prea împuțite. Dar, ia să vedem cu ce fel de chip se vor scula acestea. Se va deschide în Babilon minunatul acela mormânt de marmură și va ieși din el Alexandru, care întru o vreme era mare și prea bine socotit, iar acum prea sărac și prea netrebnic, și-și va căuta calul său cel cu grumazul înalt și cu cap de bou, cununa sa, sceptru! său boierii săi, și nevăzând nimic înaintea lui, va începe a-și ieși din simțiri de multă întristarea lui și nu va vedea altceva înaintea ochilor lui, fără numai mormântul său. Se va scula Xerxes în Grecia și va căuta în toate părțile, să vadă unde sunt oștile sale unde e călărimea lui, unde pedestrinarea lui? Și nu va vedea alta nimica fără numai pe sine singur. Iese din mormânt bogatul cel desfrânat și dezmiertat, întrebă de masa lui, își cere visonul și porfira și încălțămintele sale cele

cusute cu aur și se va afla pe sineși de toate golit. Sare din mormânt necuernica și necredincioasa Izabela își cere oglinda ei, sau căruța ei, podoabele sale, și unsoarele sale cele mirositoare dar nimic nu află din ele. Atunci se va scula singur stăpânitorul fără de coroană, împăratul fără de sceptru, boierul fără de porfira, judecătorul fără de scaunul cel de judecată, ostașul fără de brâu, filozoful fără de haina cea veche și spartă, Patriarhul fără de coroană, Mitropolitul fără de mitră, Episcopul fără de omofor, Egumenul fără de cărjă și preotul, fără de felon, toți goi, toți lipsiți de semnele și podoabele lor. Ci în câtă vreme stau pângăritele și puturoasele acele trupuri deasupra mormânturilor, iată că ies din Iadul cel prea înneguros din preaintunecatul acela lac al celor dedesubt, și din mijlocul pământului blestematele acelea suflete ale lor, dacă se va apropia de urâtele lor trupuri (O vai Hristoase) cu ce fel de ochi le vor privi! Ce fel de mare plângere se va strânge dintru dânsese! Ce fel de tânguirii și cuvinte pline de lacrimi, și prea amare defăimări și ocări se vor glăsui și se vor striga! Cu cât de greu vor primi și nevrând ei unirea cu trupurile lor! Cu câte blesteme le vor huli și le vor defăima și va zice fiecare suflet trupului său: o prea rău norocitele trupule al meu tu ești sfârșitul și începutul primejdiei mele! O nu mai mult tovarășul meu ci prigonitorul meu, o nu mai mult ajutorul meu, ci vrăjmașule al meu prea vătămătorule, nu-mi vei fi mai mult sălășluirea mea ci temniță strâmtorată! O prea ticăloșiile trap, cât de scump plătesc acum dulcețile tale cele vremelnice! O trup puturos, sau mai bine să zic necurat, vezi acum, câte munci mi-ai adunat cu amăgirile tale, tu ești trupul acela, pentru care la atâtea desfătări și beții cu stricare ele suflet mi-am cheltuit vremea mea. Tu ești acela pentru care am făcut atâtea curvii, desfrânări, îndulcirii și furțișaguri de cele sfinte, vai, pentru tine trupule cel împuțit și puturos și

Rafail, monahul

prea scârnavule am pierdut ticălosule împărăția cerului, pentru tine necinstitule și mai putredule m-am lipsit de viața aceia nesfârșită, pe care Unul Dumnezeu a gătit-o pentru mine de la întemeierea lumii. O trup puturos și ticălos, pentru care eu și pe pământ am suferit mii de dureri și de scârbe, pentru toate acestea eu până acum zăceam singur îngropat întru întunericul Iadului, iar tu iarăși zăceai singur îngropat în puturoasele momânturi. Vremea este dar acum și tu și eu să răbdăm grelele și înfricoșatele munci fiindcă și tu ai fost împreună ajutător și împreună lucrător, sau mai bine să zic, și întâia pricină la păcat, o trup de o mie și de mii de ori blestemat, pentru ce mă întâmpini? Pentru ce te silești să te unești cu mine? Pentru ce mai bine nu te-ai ascuns să zaci în veci întru prea împuțita groapă a mormântului? O tu prea necuviosale, iar eu prea rău nenorocitul, căci iarăși mă unesc cu tine, ca să sufăr înfricoșatele și groaznicele munci! Ci, apropie-te o pângărit necredincios, prea ticălos și prea nenorocit trup, ca să ne unim, pentru că acum este vremea să stăm de față înaintea dreptului și înfricoșatului Judecător împreună cu ceilalți păcătoși, și să ne punem de partea cea de-a stânga a lui, ca să auzim nesuferitul și înfricoșatul glas și să simțim înfricoșata și groaznica aceia hotărâre, cea plină de blestem, de urgie și de toată mânierea. O, diavoli mincinoși ai Iadului! O duhuri ale tartarului, pentru ce întârziați și nu ne primiți cu tiraniile voastre pentru ce nu ne pierdeți și întru nefființă să ne aduceți? O zi pierzătoare și blestemată când m-a văzut soarele! De mii de ori mai bine mi-ar fi fost să nu mă fi mai născut, pentru ca să nu mă muncesc acum nu numai cu amar și prea cu usturime, ci și fără de sfârșit. Acestea le va striga ticălosul suflet asupra trupului cu o turbată mânie și cu o nepovestită urgie. Căci acest suflet când petrecea împreună cu acest trup și trăia împreună pe pământ, îi slujea ca unui Dumnezeu și nu se rușina a-i

împlini toate poftele lui și nu să calce fără de rușine nerăsturnată legea lui Dumnezeu și fără de nelegiuire să defaime poruncile lui. O, câtă silă și silnicie va să fie atunci în suflet a se uni cu acel trup pângărit, puturos și cu totul prea grozav, în care dată va începe imediat ticălosul trup, să scrâșnească cu dintăi săi, iar ticălosul suflet cu jalnice și tânguitoare cuvinte și cu chinuitoare plângeri să umple tot văzduhul de primprejur, fiindcă atât trupul pe cât și sufletul se vor sărăci și se vor lipsi de tot felul de mângâierea tuturor zidirilor. După cum scrie și Dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: „Acolo nu este nici o putere care să se împotrivească, nici loc de pocăință, nici vreme de îndreptare, nici loc de fugă, nici putere de a se ascunde cineva, nici îndrăzneală de a se înfățișa nici folos de pocăință, de toate părțile strâmt și nu rămâne acolo altceva, fără decât tânguire și plângere. Căci nici bogăția nu-i folosește pe cei bogați, nici fiii pe părinți, nici îngerii nu vor putea măcar cât de puțin ceva ca să mijlocească pentru oameni. Dumnezeu nu se batjocorește. Că ce va semăna omul, aceia va și secera, că cel ce seamănă în trupul său, în trup va secera, stricăciune. Iară cela ce va semăna întru Duhul din Duhul va secera viața veșnică”.

POVAȚUIRE MORALĂ

Piună aici am arătat acea mare deosebire, care va fi între trupurile dreptilor și între ale păcătoșilor. Deci tu, alege din două una căci trupul acest fel va învia atunci, în ce fel a trăit acum aici, fiindcă și Apostolul zice: „Cum că semănăturii îi urmează secerișul și ceia ce va semăna omul, aceasta va și secera”. (Gal. 6, 7). Nu vrei să înviezi ca Iuda spânzurat de gât, având în frunte semnul deznădăjduirii? Fugi de iubirea de argint a aceluia, și urăște vânzarea. Nu vrei să înviezi asemenea cu Cain? Urăște pizma aceluia. Te

Rafail, monahul

temi nu cumva să te scoli din mormânt cu Isav? Nu vâna îmbuibarea și lăcomia pânteceleui. Niciodată nu s-a aflat vreun câine sau vreun urs, sau vreun leu, care să se nebunească atâta, îndemnându-se și împungându-se de turbarea și nesuferita foame, pe cât se vor înnebuni și se vor turba de nesuferită foame în cealaltă viață acei oameni, care în viața de acum, au cinstit pântecele lor ca pe un Dumnezeu, și au lăudat multele mâncări și multele băuturi și beții, iar de post se îngrețoșa și toată înfrânarea o defăima, care pentru puțină desfățare și-au vândut sufletele lor diavolului.

Capitolul III

Crucea, care va merge în văzduh înaintea înfricoșatului Judecător, cu feluri de chipuri multora îi se va arăta

După prea înfricoșata aceia strigare ca tunetul a trâmbiței, după preaslăvita înviere a trupurilor morților, după înfricoșata și întristăcioasa și necăjicioasa despărțire a păcătoșilor de cei drepți, îndată se va arăta în cer un semn mare, tot același adică, care odată s-a ridicat în locul căpățânii, de la care dreptii vor lua mângâiere, iar păcătoșii muncă și pedeapsă. Și aceasta este prea arătat din cuvintele Domnului nostru, care a zis în Evanghelia sa: „Atunci se va arăta în cer semnul Fiului Omului" (Mt. 24, 30). Pe care semn dumnezeieștii Părinți zic cum că este Crucea lui Hristos, deasupra căreia El ca să izbăvească lumea din robia și

tirania diavolului, plecându-și capul și-a dat duhul. Care Cruce se va ținea de îngeri, și mai înainte de a se arăta Judecătorul Cei Prea înalt, are să meargă înainte și să se arate tuturor ca un semn al mântuirii noastre a oamenilor, și ca un strălucit steag de biruință cea împotriva diavolilor și ca o prea învederată cunoștință și încredințare a dragostei lui Dumnezeu ce o are către noi. Și se va arăta acest steag prea mare al Crucii în toată lumea cea locuită întru acea zi a judecății. Însă cu puțin mai înainte de a șede Judecătorul la acel Divan prea înfricoșat ca să judece. Sunt oarecare cuvântători de Dumnezeu, care socotesc cum că împreună cu Crucea, o să se arate și celelalte unelte și semne ale patimii Domnului nostru, adică, Sulița, Bicele, Stâlpul, Piroanele, cununa cea de spini, buretele și trestia. Oarecare iarăși zic, cum că îndată ce se va arăta Crucea, au să se însenineze Cruci în frunțile tuturor dreptilor. Și se împrumută cu această socoteală de la Apocalipsul Sf. Ioan cuvântătorul de Dumnezeu, care prorocind zice pentru îngeri cum că se vorbesc între sineși unii cu alții și zic: „Să însemnăm pe robii lui Dumnezeu pe frunțile lor" (Apoc. 7, 3). Și după Crucea aceasta, vor cunoaște îngerii pe cei aleși să-i adune, după cum zice Apostolul: „întru întâmpinarea Domnului în văzduh". După acest semn, va cunoaște și păstorul oile sale cele cuvântătoare. Dascălul pe ucenicii săi, voievodul pe ostașii lui, Judecătorul pe dreptii săi și părintele pe fii. Mulți dumnezeiești Părinți socotesc, cum că împreună cu Crucea în văzduh, va merge înainte și sicriul Legii vechi ca unul ce a fost chip mai înainte închipuire a Crucii, își adevăresc socoteala și cuvântul lor iarăși de la Apocalips care zice: „Și s-a deschis Biserica lui Dumnezeu în cer, și s-a arătat sicriul legii Lui în Biserica legii Lui". Și aceasta urmează, ca să se facă lucrul arătat la toți, cum că legea cea nouă a darului este unită cu cea veche și cum că și pe amândouă legile tot

Rafail, monahul

aceiași Dumnezeu le-a așezat. Deci când învederat în ochii tuturor Crucea va merge înainte prin mijlocul văzduhului înconjurată de nemăsurată lumină și de o prea minunată strălucire (după cum zice evanghelistul) „Atunci se vor tângui și vor plânge toate neamurile pământului" adică toți necredincioșii de tot se vor înfricoșa de acea vărsare a luminii Crucii, ca de un alt fulger și trăsnet și vor striga toți de obște cu o tânguire prea plină de jale și cu plâns prea chinuitor cu o durere și trudă și cu o scârbă prea amară, atâta încât tot văzduhul de acele glasuri și strigări care se varsă împreună pretutindenea va răsuna.

Pentru un plâns ca acesta scrie Fericitul Augustin, zicând: „Atunci se vor tângui și vor plânge toate semințiile pământului, văzând pe pârâșul lor, adică Crucea". De către care arătat muștrându-se, vor cunoaște păcatul lor și vor mărturisi nebunia și orbirea lor dar fără de vreme și fără de folos. Deci toți necredincioșii se vor tângui văzând înaintea ochilor lor uneltele patimii și ale Crucii și ale morții Domnului nostru, ale cărora unelte au fost pricina faptelor cele rele și necuvioase ale acelor. Adică va vedea Iuda, cum că, vânzarea lui a tras pe Hristos la Cruce. Va vedea cel mândru, cum că mândria lui l-a rănit în cap, cum curvarul cu curvele lui l-a bătut cu biciul cel plin de noduri, cum cel desfrânat cu desfrânările și desfătărilor lui l-a adăpat cu fiere și cu oțet, cum cel pizmaș cu pizma sa și cel țiitor de minte răul cu ținerea lui de minte răul îl insulița și-i rupea coasta lui, cum cel iubitor de argint cu nedreptățile cu apucăturile și răpirile și dobânzile și câștigurile lui îi pironia mâinile și picioarele, și pentru ca să zic în scurt, fiecare păcătos, sau îi da palme, sau îl suia pe Cruce, sau îl omora cu totul. Atunci toți de obște îl vor vedea, nu mai mult ca pe un osândit legat înaintea Judecătorului Pilat, ci ca pe un slăvit și înfricoșat Judecător, fără de a arăta vreo milostivire la greșelile

păcătoșilor. Deci vor plânge și se vor tângui pentru păcatele lor cele trecute, pentru înfricoșatele nevoi ce le stau de față lor la înfățișarea Judecătorului și pentru muncile și pedepsele care-i vor cuprinde. Vor plânge soarta lor cea ticăloasă și jalnică, nașterea lor cea rău nenorocită și ticălosul și răul lor sfârșit. Crucea dar, care mai înainte era semn al dragostei și al păcii, nădejdea celor păcătoși, mângâierea celor scârbiți, scăparea celor deznădăjduiți atunci va să fie senin al tuturor relilor, îngrozitoare celor păcătoși și pierzătoare celor necredincioși. Nu vei găsi nici nu vei afla atunci o ticălosule păcătos undeva vreo scăpare, vreun loc de sprijinire ca să te ascunzi. Și dacă Crucea copacul slobozeniei, lemnul vieții, va străluci atunci asupra ta, nu după cum acum cu glas de mântuire, ci cu tunet de răsplătire și de biruire, de la care altul de aici ai să te ajuți? Dacă Crucea te îngrozește, cine te va mângâia vreodată dacă semnul milostivirii te omoară, cine te va învia? Dacă sângele lui Hristos strigă asupra ta, cine te va apăra? Dacă în multe milostivirile lui Hristos nu se află pentru tine nici cea mai mică îndurare și milă, o păcătosule! Care altul te va milui? La care la altă mângâiere vei alerga? Deci, Crucea se va arăta spre mai multă și mai mare scârbă, tânguire și întristare și durere a păcătoșilor. Pentru aceasta se va arăta în văzduh, ca să cunoască, cu încredințare nu numai evreii, ci și creștinii cei păcătoși, care l-au răstignit cu necredința lor, strigând: „Răstignește-L, răstignește-L pe El” iar aceștia iarăși cu petrecerea și cu viața lor cea rea vor cunoaște, zic, cum că singur acesta este lemnul acela deasupra căruia L-au răstignit. Cum va amuți atunci oare Pilat! Care după ce l-a bătut cu biciul cel cu țepi și l-a dat la voia jidovilor celor omorători de Dumnezeu, ca să-l răstignească. Ce va face Ana, ce va face Caiafa, ce vor face bătrânii, ce vor face cărturarii și fariseii: în scurt și toată adunarea jidovilor? Care ce n-au făcut? Ce n-au meșteșugit,

Rafail, monahul

până ce l-au pironit sus pe Cruce? Oare cu ce fel de tânguire și plâns nemângâiat vor plânga și se vor tângui prea ticăloșii păcătoși? Îți încredințez un plâns ca acesta nemângâiat cu o nouă minune a acestei cruci, care s-a întâmplat în zilele noastre într-un oraș al Indiei.

În acel oraș al Indiei, unul din creștinii aceia, care au fost goniți atunci din acel oraș, s-a întâmplat să uite o Cruce, în care avea pe Hristos zugrăvit, pe care găsim-o alt indian închinător de idoli, le-a arătat-o la mulțimea indienilor și fiindcă mulțimea aceia se minuna și n-o cunoștea ce lucru este, a răspuns indianul acela care a găsit-o și a zis, cum că acesta este Dumnezeu creștinilor. Și lățindu-se vorba aceasta, a ajuns până și la urechile împăratului, care și chemând pe cel ce a găsit-o pe acea Cruce i-a poruncit să i-o arate. Erau de față ca la trei sute de bărbați care stăteau împrejurul împăratului, deci luând-o împăratul în mâinile sale și căutând peste ea cu amănuntul a întreat pe indian, dacă cu adevărat acesta este Dumnezeu creștinilor? Iar acela a răspuns: așa, acesta este cu adevărat. Atunci a zis împăratul, acesta este dar Dumnezeu care le ajută creștinilor, un osândit, și un spânzurat și a supus lui și cea mai mare parte a Indiei și mai vârtos împărăția noastră? Și acestea zicând, a scuipat-o și așa a dat-o în mâinile indianului. Ci o minune! Îndată ce indianul a luat-o în mâiniie lui a început acea parte a capului lui Hristos, care era plecat în dreapta, a se întoarce către părțile cele din stângă și a privi cu ochii vii și deschiși la împăratul, și la ceilalți ce stăteau de față! Care fiind de o năpraznică și groaznică frică, au căzut îndată cu toți cu fața la pământ (afară de indianul acela care ținea Crucea în mâini). Și acela a zăcut fără de glas ca la trei ceasuri, fără simțire, și în scurt mai ca niște morți, pe care socotindu-i poporul cum că au murit, au ridicat în toată cetatea o plângere mare și o tânguire nemângâiată. Iar după îndelung

ceas, venindu-și iarăși întru sine împăratul, și sculându-se ca dintr-un somn adânc, a strigat cu glas tare: „Cu adevărat mare este Dumnezeuul creștinilor!” iar ceilalți temându-se de frică, au strigat cu frică mare, tremurând, stăteau uimiți învățându-se din acelea pe care le-au pățimit aceștia toți pe cât și cei ce se vor face pe urmă după dânsii să nu necinstească mai mult Crucea lui Hristos, nici să nu hulească cu fărădelege pe Dumnezeuul creștinilor și zidind o mică Biserică în locul acela și gătind-o pe ea și împodobind-o după cum se cădea, a pus în ea Crucea, poruncind tuturor de obște să o cinstească și să i se închine cu toată evlavia. Iar împăratul acela, împreună cu fiul său, primind Sfântul Botez și cu cuvioșie petrecând bine, s-a odihnit întru Domnul. Deci dacă indienii la închipuirea aceia a Crucii au pățimit acest fel de înfricoșată rea nenorocire, încât au rămas fără de glas și uimiți, și în scurt să zic mai morți, ce vor pătimi la înfricoșata aceia zi a judecății, evreii, neamurile și necredincioșii, când îl vor vedea pe singur lemnul acela al preasfintei Cruci, mergând înainte în văzduh cu atâta vărsare de lumină prea strălucitoare? Oare nu vor zice acesta este lemnul acela, care le era jidovilor sminteală, iar elinilor nebunie? Acesta este lemnul cu care s-au zdrobit porțile Iadului, s-au desertat cămărilor cele de desubt, s-au deschis porțile cele cerești, s-au surpat puterile vrăjmașului, s-au biruit dracii, s-a surpat boldul morții, s-au surpat jos idolii cei fără de simțire, s-a alungat din lume păgânătatea. Acesta este lemnul cel purtător de biruință, cu care Atotțiitorul Dumnezeuul creștinilor a supus întru puterea stăpânirii sale și a tras la închinăciunea cinstului său nume toată lumea, prin care se pleacă de aici către dânsul tot genunchiul, puterile cele cerești și cele pământești și cele dedesubt.

POVĂȚUIRE MORALĂ

Din acestea s-a făcut arătat, cum că Crucea este pomul mântuirii fiindcă și pe dânsul Hristos care este mântuirea, și-a întins mâinile sale spre noi, pentru ca să ne îmbrățișeze. Pe el și-a plecat capul Lui, ca să ne sărute, și să ne plece totdeauna la rugăciunile noastre. De pe el a picat balsamul preasfântului său Sânge, ca să vindece rănilor sufletelor noastre cele nevindecate. Sus pe dânsul și-a deschis pieptul său ca să ne ascundă în inima sa și să ne păzească nevătămați de mânia cea viitoare. Ci acestea, acum, iar la ziua judecății nici unele din acestea mai mult nu se vor afla la Cruce. Unde este atunci deschiderea mâinilor lui Hristos? Unde este plecarea capului Său? Unde este coasta sa cea împunsă și deschisă? Unde este sângele Lui? Unde este Hristos acesta? Auzi pe prorocul Osea ce zice: „Merge-vor ca să caute pe Domnul și nu-L vor afla pe El că s-au abătut de la ei”. O cuvânt amar! O vorbă otrăvitoare! Noi însă ca să ne aflăm veseli la acea arătare slăvită și purtătoare de biruință și la venirea și la arătarea Crucii și să ne lăudăm întru mântuirea care am câștigat-o prin ea, ia să zicem acum fiecare cu Pavel: "Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda fără numai în Crucea lui Iisus Hristos" (Gal. 6, 14). Deci ia să cinstim și să avem la mare cucernicie această Cruce, până când încă răsuflăm văzduhul acesta. Ia să ne întoarcem către Crucea aceasta și către Hristos carele s-a răstignit pe dânsa și să zicem din toată inima noastră: Tu Doamne, care te-ai ostenit ca să mă cauți și să mă afli, și te-ai răstignit pentru ca să mă izbăvești din robia diavolului, rogu-mă și mă cuceresc Ție, pentru Crucea aceasta, pe care tras fiind o ai suferit cu iubire de oameni pentru mântuirea mea. Pe care ai stropit-o cu sudorile tale, cu lacrimile și cu sângele tău, deasupra căreia ai rugat pe Tatăl tău, pentru iertarea vrăjmașilor Tăi, i-ai făgăduit tâlharului Raiul și ți-ai dat duhul tău Tatălui Tău,

rogu-mă zic, să se facă la noi în ziua judecării Crucea aceasta, unealta vieții și nu a morții, a mântuirii și nu a pierzării și cu un cuvânt să zic, cheie a Raiului în cer ca să împărțim împreună cu Tine în veci.

Capitolul IV

Coborârea cea din cer a Preaînaltului Judecător dacă se va privi bine, se va face suirea omului celui nou în ceruri

Câte până aici sau de mine s-au vorbit sau de tine s-au citit pentru înfricoșata judecată cea de apoi, pentru Ziua Domnului cea mare și arătată, pentru reaua și groaznica aceia primejdie, care are să urmeze la toată lumea de la Dumnezeiasca lui dreptate, de se vor pune în cumpănă și se vor asemăna toate acestea cu cele de-a rândul și următoare, nu vor fi altceva, fără decât ca o ușoară și prea mică, mai înainte cuvântare, sau înainte învățătură. Fiindcă și aceia care se va arăta mai înfricoșată decât toate întru povestirea noastră cea următoare către ticăloșii păcătoși, va să fie prea înfricoșată față de nemitarnicul Judecător. Și socotește-o aceasta s-o înțelegi din graiul cel Prorocesc, pe care am acum să-l aduc înainte întru istorisire. După ce dreptul judecător al tuturor Dumnezeu a poruncit prea grele nevoi și înfricoșate pedepse Samarinenilor și nu s-au îndreptat de răutățile lor, îi înfricoșează cu aceste cuvinte următoare, zicând: „Și după ce ți s-au făcut ție acestea toate, gătește-te ca să chemi pe

Rafail, monahul

Domnul Dumnezeuul tău" (Amos, 4, 12). Ca și cum ar fi zis, foametea, arderea de foc, războiul, mânia stihiiilor mele cea sălbatică asupra voastră și celelalte asemenea răni, cu care te-am pedepsit acum sunt începuturi ale muncilor tale și pedepsiri ale osândirii tale și de acum înainte se va hotărî pedeapsa și primejdia ta, de acum va fi pedeapsa ta cea de istov. Acum dar ai a face cu mine Dumnezeuul tău și nu cu zidirile și făpturile mele, gătește-te spre întâmpinarea Dumnezeuului tău. Câte munci și pedepse ai răbdat până acum, asemănându-se cu muncile și pedepsele, care au să-ți vie asuprați la întâmpinarea Dumnezeuului tău, au fost toate ca niște umbre și ca niște închipuiri. Până acum fiindcă primeai răni de la făpturile lui Dumnezeu cele slabe și neputincioase, îți erau rănilile prea ușoare, iar de acum înainte acelea care le vei suferi la întâmpinarea Dumnezeuului tău cel înfricoșat și judecător nemilostiv, vor fi munci și pedepse netâlcuite și neînțelese, fiindcă vin asupra ta din mâna cea atotputernică. „Domnul Dumnezeu Savaot este numele Lui” Care va să zică, Domnul tuturor puterilor. Gătește-te dar prea ticăloase păcătosule spre întâmpinarea acestui prea înfricoșat Dumnezeu și socotește-te ce fel de prea cumplite munci ai să pătimești de aici înainte, nu cu mijlocire prin zidirile lui, ci fără de nici o mijlocire de la însuși singur Dumnezeu. Deci cu câtă și ce fel de înfricoșată arătare și cu câtă mărire de slavă are să vie, groază este și a auzi cineva, uimire este a o cugeta și a o gândi, furtună este a o înțelege. Cu adevărat pentru a-i cuprinde neasemănată și mare frică pe păcătoși va să meargă mai înainte de judecata aceia înfricoșată (După cum prorocește prorocul și împăratul David) râu de foc și cărbuni prea aprinși și prea arzători „Foc înaintea Lui va merge și cu văpaia îi va arde împrejur pe vrăjmașii Săi” (Ps. 96, 3) și iarăși „Foc înaintea Lui va arde, și împrejurul Lui vifor foarte iute”. Iar Isaia cel mai cuvântăreț, cu mai

frumoasă grăire și cu povestire mai pe larg scrie înfricoșata și marea gătire a venirii și a arătării Domnului: „Căci Domnul vine în văpaie și carele Lui sunt ca o vijelie, ca să dezlănțuie cu fierbințeală mânia Lui și certarea Lui cu văpăi de foc" (Isaia, 66, 15, 16) „Domnul va judeca cu foc și cu sabie pe tot omul și mulți vor fi cei ce vor cădea de bătaia Domnului". Care este acum să nu se înfricoșeze, auzind pe Domnul ca focul, carele lui ca vârtejul vântului, văpăi împrejurul Lui săbii și alte unelte pedepsitoare ale Dumnezeuieștii dreptăți? Din care fiecare poate să priceapă și să înțeleagă câte au să urmeze în acea zi înfricoșată.

După ce întâi sfinții îngeri vor merge înainte cu luminatul și strălucitul steag al Crucii și cu celelalte semne ale sfințelor patimi ale lui Hristos, are să se pogoare din cer foc cu mare și iute pornire și va arunca în toate părțile pământului înfricoșate fulgere și săgeți, care părți ale pământului vor fi atunci cu totul pustii și nelocuite de oameni. Și cu o văpaie atât de iute și prea arzătoare are să lucreze, încât și pe munți o să-i topească ca pe o ceară, și în atâta întindere se va întinde și lăți văpaia încât se va apropia și până la acel înfricoșat Scaun al Judecătorului, ca să-i aprindă și să-i ardă de tot pe ticăloșii păcătoși și pe păgâni și pe necredincioși, cu ai căruia înfricoșată hotărâre se vor arunca în veșnicul foc al iadului. Fiindcă și pământul căscând prea înfricoșat, îi va sorbi cu totul într-o însăși cele mai de jos ale sale măruntaie și în prea întunecatele temnițe cele de desubt în care cu prea iute cădere au să se prăpăstuiască în jos. Iar râul cel de foc, după ce cu o lovire și cu un sunet înfricoșat și strașnic prin mijlocul acelei prăpăstii a pământului va curge și va trece în jos, într-o adâncime a pământului, atunci se vor face din văpăile lui multe iazere (Izvoare) de foc, de păcură, și de pucioasă, încât să încapă toate trupurile câte se vor afunda într-însele, pentru ca cu

Rafail, monahul

totul să se ardă și să se muncească în tot veacul cel neîncetat. Iar slava aceia cu prea mare cuviință și buna orânduială a venirii Judecătorului din ceruri, va fi în acest fel:

Mai întâi de toate, vor merge înainte îngerii, apoi Arhanghelii cei mai întâi stătători, iar după aceștia, Stăpânirile, în urmă începătoriile și celelalte cete ale sfinților îngeri după o rânduială. Iar mai înainte de toți aceștia va merge înainte Voievodul Mihail (Arh) încins cu sabie de văpaie și strălucitoare ca un fulger ca un întâi stătător al marelui împărat. Dinapoia acestor îngeri, vor urma Apostolii nemai având mai mult peste dânșii semnele muceniei, pe care au răbdat-o pentru Hristos, ci cu față strașnică și posomorită și cu căutătură înfricoșată și cu mărire de stăpânire, ca niște alți judecători, după cum zice și David: „Și săbii cu două tășuri în mâinile lor ca să se răzbune pe popoare și să le pedepsească pe neamuri (Psalm. 142). Iar mai pe urmă după Apostoli, va veni Născătoarea de Dumnezeu și Pururea Fecioara Măria, cu un chip ca acesta, încât să nu se arate mai mult ca o maică a milei și milostivirii, nici ca o scăpare a păcătoșilor, nici ca o mijlocitoare a celor ce se pocăiesc, nici ca o nădejde a celor deznădăjduiți, ci înfricoșată și nemilostivă, strașnică și prea mânioasă, după cum și haina aceia a ei cea roșie va însemna, cum că, blândețea aceia a ei, pe care o arăta către noi mai înainte, ca o porumbiță fără de răutate, are să se schimbe în ziua aceia asupra păcătoșilor ca într-o sângerată sălbăticie de o înfricoșată leoaică. Si prorocul Maleahi văzând mai înainte și socotind mai ales ochiul Dreptului Judecător cel înfocat și mânios, asudând și adesea oftând și înfiorându-se de frica cea peste măsură a închis ochii lui ca să nu vadă și să se lipsească de ei: însă și fața a întors-o în altă parte, ca să nu piară până în sfârșit. Și arătând motivul acestei frici, zice: „Cine va putea să stea întru vederea Lui? Pentru că El intră

ca focul topitorului". Ca și cum ar zice: Am văzut și foc era, văpaie și ardere de foc. (Maleahi, 3, 2). Iar mai ales că frica aceia pe care văpaia și înfricoșata și marea cuviință o pricinuieste atâta de mare va să fie încât și prorocul Isaia se silește să zică: „Intrați în crăpăturile stîncilor (păcătoșilor) și ascundeți-vă în pulbere, din pricina fricii de Dumnezeu, de strălucirea slavei Lui" (Isaia, 2, 10) când se va scula să piardă și să prăpădească pământul. Cine nu se înspăimântează și nu se înfricoșează, nu se cutremură când ar auzi și pe Iov zicând acestea pentru acel nesuferit Divaa: „O de m-ai ascunde în împărăția morților (Iad) ca să mă ții acolo până când va trece mânia Ta și de mi-ai soroci o vreme, când iarăși să-Ți aduci aminte de mine" (Iov. 14, 13). Ce însemnează cuvintele acestea? Ascultă cu luare aminte, obicei le este acelora care se află în mare nevoie și în primejdie arătată pentru viața lor să alerge în loc de scăpare și să se ascundă în acela acoperit fiind de ajutorul prietenilor, pentru ca să scape de o primejdie ca aceasta. Dar care întărire și scăpare poate să nădăjduiască cineva că va afla în Iad? Acela este locul cel prea înfricoșat al Dumnezeieștii dreptăți acela este sălașul tuturor oamenilor celor păcătoși făcători de rele acolo înlăuntru se află de câte poate omul să se teamă și să se înfricoșeze. În locul acela Stăpânul tuturor Dumnezeu, are aprinsă toată mânia sa și are slobozită toatăurgia sa, în locul acela nu se află altceva fără de cât numai cei împrietenii și veșnicii vrăjmași ai lui Dumnezeu, nemilostivii muncitori ai sufletelor noastre, cruzii tirani și trupurile noastre, scârnarii și grozavii draci. Deci în unul și acest fel de loc, care scăpare nădăjduiește să afle fericitul Iov? Care păzire, care mângâiere de la vrăjmașii lui cei de acolo? Care aici pe pământ l-au întâmpinat pe dânsul și cu atâtea primejdii de averile sale l-a prădat din bunele stări la prăpastuire și cu iuți și chinuitoare răni cu totul fără de milă

Rafail, monahul

l-a rănit? Aceia au obiceiul să piardă pe oameni iar nu să-i mântuiască, să-i strice și nu să-i ajute, să-i rușineze și nu să-i însuflețească, însă fericitul Iov fiindcă cunoștea neasemănata frică și munca cea care covârșește care iese de la acea față asemenea fulgerului a mândrosului Judecător, i s-a părut mai ușoară pedeapsa a locui întru înfricoșatul acela loc al Iadului și a petrece împreună cu acei răi draci și vrăjmași ai lui și să se muncească cu amar de acei nemilostivi muncitori ai sufletelor și ai trupurilor noastre decât să privească la acea față mândroasă a lui Dumnezeu și să stea înainte de față la acea priveliște a toată lumea.

POVĂȚUIRE MORALĂ

Cine din noi nu se va teme de aceasta, care voi zice? Ah, ticălosule păcătos. Poate după trei zile te vei răpi din viața aceasta de acum în cealaltă și atunci neputând mai mult să te pocăiești nu aștepti alta fără decât aceasta să stai de față la acea judecată ca să iei răsplătirea lucrurilor tale, adică să te afunzi în gheena focului celui veșnic, ca să te muncești acolo fără de sfârșit. Cu toate că ești atâta de aproape de moarte, cu toate că ești deasupra hotarului acestei vieți vremelnice și a celei veșnice, cu toate câte aflî în această furtună înecătoare de corabie și în întreitile valuri, cu toate acestea râzi, joci, cânti, curvești, te desfrânezi, te desfătezi, te răsfătezi și te îmbeți, te veselești și toate poftele inimii tale le faci. Și în mintea ta n-ai adânc sădită vreodată mânia cea nesuferită a Judecătorului, pe care nu te silești să-l faci blând și milostivitor spre greșelile tale. Dar ce ți se întâmplă? Cel cu multe chipuri și mult mesteșugitorul și vicleanul Satana, cu sfăturile lui cele pierzătoare de suflet vătămătoare și cu vicleșugurile sale cele pierzătoare te înșală și te amăgește, și se silește în tot chipul prefăcându-se ca desăvârșit să

dezrădăcineze din sufletul tău prea folositoarea de suflet aducerea aminte de înfricoșata judecată cea mai de pe urmă și de răsplătire, pe acest vicleșug al vrăjmașului un cucernic bărbat cu o minunată asemănare l-a tâlcuit.

Viermii care lucrează mătase, zice, atâta de tare se tem de tunet încât îndată ce-l vor auzi, leșină și mor, și gogoșa aceia, care le este odihna și strălucirea li se face din pricina tunetului veșnic mormânt. Însă aceia care-i hrănesc și au purtare de grijă de ei știu chiar îndemânatec ca să-i facă să tămâie nevătămați de tunete, și în fiecare zi se obișnuiesc înaintea lor a le face un mic oarecare sunet de tunet în auzul lor. Și așa pe urmă și tunet din cer de ce se va întâmpla, aceia stau fără de frică și fără de vătămare și fără de primejdie. Această iscusință și meșteșugire a scornit-o și diavolul vrăjmașul nostru și o uneltește față de noi. El pricepe bine că nu este alt lucru mai puternic a pierde păcatul, ca sunetul și deasa vorbire și lovitură care sună în mintea noastră ca judecata lui Dumnezeu care va să fie, toate le pune el în lucrare ca să deprindă și să obișnuiască auzul oamenilor cu loviturile și tulburările acestei lumi deșarte, ca cu niște tunete ușoare și mici, zic, cu sunetele măririi deșarte, cu sunetele iubirii de cinste, cu sunetele lăcomiei și ale bogăției. Căci în ce chip ar fi putut să șteargă din mintea lor cugetul acela al judecății care va fi, dacă s-ar fi întâmplat să-l audă și din gura vreunui vestitor al Evangheliei răsunând glasul judecății aceleia, sau să nu-l primească îndată urechile lor, sau de-l vor și primi să nu se înfricoșeze sau să se spăimânteze și să se abată de la păcate? Și aceasta o face, pentru ca să-i facă pe dânșii să-și petreacă viața lor fără să se grijească de mântuirea lor. Sunetele lovirii lumii acesteia au obicei, la care diavolul ne obișnuiește să se pecetluiască urechile noastre, ca să nu putem auzi sunetul judecății Dumnezeiești și glasul cel de tunet care în fiecare zi de Sf. Evanghelii și de

Rafail, monahul

celelalte Dumnezeuiești Scripturi și de cărțile Sfinților noștri Părinți se strigă. Dar ce să facem noi? Ia să facem lucrul cel potrivit și nu numai cu luare aminte să ascultăm sunetele cele ca de tunet ale dumnezeieștilor cuvinte, ci și bine să le închipuim în tăcuta noastră minte, puind adesea în aducerea noastră aminte, cum că și nevrând vom da seama, nu numai pentru păcatele cele grele și mari, ci și pentru cele prea mici, după cum zice și Dumnezeiescul Gură de Aur: „Cum că și dreptatea dreptului om, de se va cerca cu cercarea cea prea de-amănuntul a judecătorului nemitarnic nici aceasta nu se va putea afla întemeiată și fără de primejdie. Mai vârtos de ar lua aminte Dumnezeu și ar cere socoteală cu de-amănuntul pentru îngrijirile și smulgerile inimii noastre, pentru abaterile cugetului și revărsările și risipirile noastre ale minții, pe care le facem întru rugăciuni și pentru celelalte necuvioase aduceri aminte și învoiri și alcătuiți ale sufletului nostru cu păcatul, nebagarea de seamă, pe care o arătăm la făgăduința noastră, cu neputință este a ne mântui”. Acolo nu este nici loc, nici chip, sau îndemânare în care să putem să folosim cunoștința noastră, știința sau meșteșugirile noastre, că la acel nemitarnic Divan nu vor putea să ne ajute nici meșteșugirile celor vorbitori, nici apucăturile filozofilor, nici chiar cuvintele oratorilor.

Capitolul V

Prea mult încuviințată este venirea și luarea

de seamă a Judecătorului, care se coboară din cer și sade pe scaunul său

Mai pe urmă de toate, după ce va merge înainte groaznica aceia furtună de foc și de văpaie, va fi ca și cum s-ar deschide un acoperământ adică (o perdea) în ceruri, va ieși Judecătorul de acolo și se va coborî la priveliștea cea a toată lumea, iar pe toată slăvită venire și pe încuviințata orânduială și alai, cu care va să vie, pe scurt însă minunat au tâlcuit-o evangheliștii scriitorii Duhului. Matei în două locuri ale Evangheliei zice: „îl vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă" (Mt. 24, 30) și mai jos iarăși zice: „Când va veni Fiul Omului întru slava Sa și toți sfinții îngeri, atunci va ședea pe tronul slavei Sale" (Mt. 25, 31). Iar Marcu îl arată: „Venind cu putere multă și cu slavă multă" (Mc. 13, 27) Luca iarăși de asemenea îl arată." Și atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori cu putere și cu slavă multă" (Le. 21, 27). Noi adunându-le într-un grai pe toate graiurile câte sunt risipite în multe feluri de locuri ale evangheliilor, aflăm cum că va să vie întâi în nori iar al doilea împreună cu îngerii, al treilea cu putere, și al patrulea cu slavă și aceasta multă. Pe toate acestea le vom tâlcui pe fiecare în parte după putere cu toată înțelepciunea și cu de amănuntul. Și să începem de la nori: „îl vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori" aici îndată apare o nedumerire. Care din două? Într-un nor are să vie Hristos, sau întru mulți, și nedumerirea se naște din cuvintele lui Luca, care nu se potrivesc cu cuvintele sfințitului Matei și cu ale lui Marcu. Fiindcă Luca scrie pentru Hristos cum că va veni în nor, este socoteală de obște cum că, Domnul nostru Iisus Hristos va să vie și să se pogoare într-un nor, dar acesta să fie înconjurat împrejur și de alți nori, pentru slava și mai marea arătare.

Rafail, monahul

Altul iarăși zice: Cum că norii aceia să fie întunecoși și să săgeteze în toate părțile cu prea iuți și usturătoare fulgere și focuri și înfricoșate săgeți. Pentru aceasta și scrie: „Cum că nu vor fi nori, care să pice ploaie răcoritoare și să adape pământul, ci întunecați și plini de furtuni, suflând foc și slobozind împrejur trăsnete”. Mai adevărat se va face socoteala aceasta, de vom zice cum că, norii aceia din partea de sus să fie străluciți și albaștri, iar din partea cea din jos dinspre pământ, să fie întunecați și vărsători de foc și înfricoșați. Deci îl va înconjura pe strașnicul acela Judecător norii plini de furtuni, încât în toate părțile să împartă tunete și fulgere. Iară Scaunul acestui Judecător, prea înfricoșat va fi prea gătit prea slăvit și cu mare cuviință după asemănarea venirii acesteia a lui după cum el însuși a zis-o aceasta pentru sineși, cum că va șede în Scaun prea cu mare cuviință și vrednic de mărirea lui. Pentru că așa putem tâlcui graiul acela al Evangheliei, și va șede pe scaunul slavei Lui. Deasemenea și cuvântul lui David zice: „Gătit-a la judecată Scaunul Său”. Scaunul acela va să fie slăvit și minunat pentru că va fi slăvit și alcătuit din nori, dar însă, cu atâta de subțire meșteșugire și de spaimă mare cuviință, încât va întrece și chiar știința îngerilor cea nemărginită, și încât să fie potrivit și vrednic pentru însuși împăratul acesta ai împăraților, pentru Domnul celor ce domnesc și pentru boierul tuturor celor aleși, care în acea zi va șede Judecător prea înalt al tuturor neamurilor și îi se va arăta mărirea slavei lui la toate făpturile sale și cu mărirea puterii lui și a vredniciei și a frumuseții lui să-i ia în răs oarecum pe aceia care odată nebunește îl luau în răs și-l batjocoreau pe El. Ia să înceteze acum toate divanurile cele vechi și înfricoșate ale acelor prea aleși osânditori, ale judecătorilor, ale domnilor, ale voievozilor și ale Ipaților și aie întiilor sfetnici, să se ascundă acele scaune scumpe și vrednice de văzut ale

împăraților ale Patriarhilor și ale stăpânilor, după cum și acel strălucit scaun al lui Solomon, să se ascundă, cu toate că cu multă și neasemănată iscusință și meșteșug s-a făcut din fildeși și din aur, pentru care și dumnezeiasca Scriptură mărturisește cum că „Nu s-a făcut așa nici la o împărăție" (I Regi, 10, 20). Să venim acum și la cele următoare cuvinte „Când va veni Fiul Omului în slava Sa și toți sfinții îngeri cu Dânsul" ceilalți evangheliști când zic „cu putere și cu slavă multă" pe acești îngeri îi înțeleg, adică cum că va să vie cu nenumărată de îngeri mulțime. Acestea sunt legiunile acelea de îngeri, pe care Hristos îi avea în stăpânirea sa în ceasul acela când l-au prins ostașii dregătorului Pilat și-l țineau legat și-i zicea lui Petru: „Sau ți se pare că nu pot acum să rog pe Tatăl meu, ca să-mi paie mie înainte mai mulți, decât douăsprezece legiuni de îngeri"? Nenumăratele mulțimi, adică de aceia care vor merge înainte cu o prea minunată bună orânduială și cu o strălucire cu mare cuviință, atâta încât în acea zi a judecării nu va rămânea nici un înger în Cer, care să nu meargă împreună cu Stăpânul și Judecătorul tuturor. Toți, toți dimpreună cu Dânsul se vor pogorî din cer și vor merge împreună cu Dânsul ca cu un Dumnezeu și Domn al lor, cinstindu-L pe El ca niște slugi și supuși, atâta încât după cum zice Dumnezeiescul Gură de Aur „Va rămânea atuncea cerul deșert (gol) că nu va rămânea atunci în el nici un înger, dar nici însuși Hristos trupește. Deci va fi în cer numai acest Dumnezeu, care umple cerul și pământul și toate". Să socotească dar fiecare, cât de preaminunată privire va să fie în ziua aceia, să vadă cineva întunerece de cete îngerești lățite în toate părțile de sus și jos, și întru nemăsurată depărtare a văzduhului, care uneori să slăvească cu laude negrăite pe Judecătorul, iar alteori să laude isprăvile cele iubite și plăcute lui Dumnezeu ale sfinților și alteori să ia în răs și să batjocorească reaua viețuire a păcătoșilor!

Rafail, monahul

Atunci se va plini și cuvântul Domnului, pe care i l-a zis lui Caiafa stând de față înaintea divanului lui: „Veți vedea pe Fiul Omului șezând de-a dreapta puterii lui Dumnezeu" (Mt. 21). Va fi o priveliște cu mare cuviință, să vadă cineva sus în văzduh pe Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, șezând în Scaun preastrălucit, cu trup slăvit înconjurat de nenumărate cete îngerești, care vor umplea toată fața pământului și tot văzduhul acesta, chiar până la ceruri și de-a dreapta Lui să stea nenumărată mulțime de sfinți și de drepti, strălucind ca soarele, iar jos de către pământ, să vadă șezând de-a stângă Judecătorului o mulțime nenumărată de osândiți, care să zacă jos cu fața la pământ, tânguindu-se, plângând, și văietându-se cu jale cu suspinuri amare și cu lacrimi nemângâiate și cu gemete jalnice, care vor umplea în multă lungime și în lat mai toată fața pământului cea locuită. Atunci va vedea cineva cu câtă sălbăticie se pornesc dracii asupra păcătoșilor, cu care pornire și mânie și cu câtă sălbăticie și nebunie. Acolo vor sta în fața zidurilor cuvântătoare, în atâta în cât să nu rămâie undeva nici una, nici în cer, nici pe pământ, nici în cele mai de desubt pentru că se vor strânge de față în acea vale a lui Iosafat, atât oamenii cât și îngerii și diavolii. Ridică acum ochii tăi aici la înălțimea cerului, ca să vezi acea prea aleasă și netâlcuită cinste și închinăciune, care i se va da atunci cu evlavie lui Hristos, care niciodată n-a fost, nici după aceasta nu va mai fi vreodată. Fiindcă îndată ce Hristos se va pogori din cer prin văzduh și se va arăta de față înaintea la toată adunarea a toată lumea, și va șede împărătește în scaun prea cu **tnăre** cuviința și preaslăvit, Judecător al celor vii și al celor morți și toți câți se vor afla de față atunci, îngeri, oameni și diavoli, plecând grumazul, și îngenunchind și plecându-se la pământ cu smerenia sufletelor, cu chip de rob, îi vor sluji și i se vor închina acestui Hristos, ca unui din fire Fiu al lui Dumnezeu și ca

unui împărat al împăraților, și Domn al celor ce domnesc, ca unui Preaînalt Stăpîn și Făcătorul cerului și al pământului. Atunci se va împlini și graiul fericitului Pavel, care zice pentru Hristos: „Înainte Lui tot genunchiul se va pleca al celor cerești și al celor pământești și al celor dedesubt și toată limba va mărturisi cum că Domnul Iisus Hristos este întru slava lui Dumnezeu și a Tatălui" (Filip. 2, 10-11). Pentru aceasta de obște și de către toată lumea închinăciune și David procește zicând: „Veni-vor toate neamurile pe care le-ai făcut și se vor închina înaintea Ta, Doamne și vor slăvi numele Tău" (Ps. 85, 8). Dumnezeiescul Apostol Pavel iarăși zice: „Căci toți ne vom înfățișa înaintea judecării lui Dumnezeu, Căci scris este: „Viu sunt Eu"! zice Domnul. Orice genunchi se va pleca înaintea Mea și toată limba va da slavă lui Dumnezeu". (Romani, 14, 10-11). Unde ești tu acum blestematul Pilate? Iește-te din tina cea prea scârnavă a necredincioșilor celor osândiți, ridică capul tău aici, deschide ochii tăi și caută! Însăși graiurile tale le voi unelti și eu în ceasul acesta pe care și tu în ziua Vinerii celei mari întru slăvitul acela divan al Ierusalimului, înaintea nenumăratei mulțimi a jidovilor, când Hristos sta înaintea ta ca un vinovat, cu mâinile legate, încununat cu spini, rănit de lovituri, la tot trupul sângerat în toată fața scuipat, atunci zic când strigai înaintea a tot poporului: „Iată Omul!" Aceasta îți zic ție și eu acum, caută cu ochii tăi: „Iată Omul" căruia i s-a dat toată stăpânirea în cer și pe pământ. „Iată Omul" care de la Dumnezeu și Tatăl lui s-a așezat Judecător al celor vii și al celor morți. Ridicați și voi capetele voastre o nelegiuțiilor evrei! Ca să auziți „Iată Omul" pe care cu nebunească și sălbatecă mânie îl cereați să se răstignească, strigând cu glasuri fără rânduială și turbate „Să se răstignească". „Iată Omul" pe care o prea necredincioșilor l-ați lepădat, l-ați arătat mai de jos decât pe vătaful de tâlhari Varava, strigând

Rafail, monahul

către Pilat: „Nu pe acesta, ci pe Varava, adică nu-l voim pe Hristos să ni-l slobozești ci pe Varava. Cunoașteți acum bine și înțelegeți o nepricepuților, cum aveți împreună cu voi pe ucigătorul, pe tâlharul acela Varava și împreună cu dânsul vă osândiți în Gheena. Iar pe Hristos îl aveți Judecătorul vostru și împărat al tuturor. Voi strigați: „N-avera alt împărat fără numai pe cezarul" alergați dar acum la acest cezar al vostru să vă ajute, nu veți avea mai mult pe Hristos împărat al vostru, pentru ca să vă ajute. Ci Judecător neîndurător, pentru ca să vă osândească. Iată, cum șade în scaun și plin de mărire acela care a locuit nouă luni închis în pânțelecele Fecioarei. Iată, cum sade pe Scaun înalt, aceia care într-o vreme zăcea ca un Prunc în ieslea dobitoacelor celor necuvântătoare. Iată, cum sade în muntele slavei, acela care cu multe sudori a căzut cu fața la pământ deasupra Muntelui mâhnirii și al întristării, adică al Măslinilor. Iată, cum sade în Tronul dreptății acela carele de atâtea ori a stătut legat înaintea divanului judecătorului nedreptății. Dar, pentru ce rănesc pe de trei ori ticăloșii jidovi cu aceste cuvinte ale mele muștrătoare? Pe care, îndestul îi va însulița și iute îi va împunge Dumnezeiasca dreptate în acea zi a răsplătirii și a izbăvirii. Acum iar întorc cuvântul meu către ortodocșii creștini și mai vârtos către tine cititorule al cărții acesteia și te rog din toată inima mea să-mi faci acest dar ca la acestea pe care eu aici cu puțină învățătură le scriu pentru pricina aceasta de față, să fii mai mult judecător decât cititor.

POVĂȚUIRE MORALĂ

Ai citit cum că la acea prea cu mare cuviință arătare și venire a Stăpânului nostru, toți îngerii, toți diavolii, cuprinzându-se împrejur și îmbulzindu-se dinspre toate părțile de o groasă prea covârșitoare pentru slava și mărirea

acestui Judecător, vor cădea cu fața la pământ pentru ca să i se închine. Acum, cer ca să învăț de la tine, o cetitorule, care socoteală ai pentru acestea? Sau cum le judeci? Se poate să fie nu după cum eu scriu, pentru marea cuviniță a Judecătorului și pentru înfricoșata osândire a păcătoșilor? Aceasta nu numai a o zice cineva, ci deși numai de o va cugeta este cu adevărat prea păgla. Mai vârtos noi creștinii ortodocși care cu neîndoire credem, cum că Hristos care după acestea are să vie cu înfricoșată arătare, ca să judece toată lumea, tot acesta și acum este de față ca un Judecător șezând în Biserică, deasupra jertfelnicului Sfintei Mese. Și cu toate acestea noi stăm înaintea aceluia Jertfelnic cu atâta nebăgare de seamă, nerușinare și neorânduială, unde s-ar fi rușinat cu adevărat cineva câtuși de puțin fiind drept socotitor, să stea înaintea cu o necucernicie și neevlavie ca aceasta, vreun slujitor care are dregătorie și este cinstit cu boierie. Toată Biserica este plină de sfinți îngeri și de puteri înfricoșate fără de trupuri și nici văzduhul acesta de care este plină Biserica aceasta nu are înlăuntru lui atâtea mici părți, pe câți îngeri îi are atunci înlăuntru Biserica. Se roșește jertfelnicul cu prea nesticatul sânge al Domnului nostru. Se aduce jertfă împlânzitoare către Tatăl cel fără de început spre curățirea păcatelor a toată lumea. Se sânguiește preotul la slujirea negrăitei taine a mulțumirei și nimic alta nu se săvârșește acolo în Altar, care să nu fie dumnezeiască, sfântă și cerească. Dar însă, când toate acestea se lucrează, poate stă vreun om fără de socoteală și fără de pricepere, minzându-și picioarele lui, cască gura, bârfește cu inima sa, se razimă în strană, râde, glumește, defăima și cu necurate cugete ale inimii sale și cu poftă necuvioase se rătăcește încoace și încolo, socotind ca și cum s-ar afla în vreo priveliște oarecare de râs, în care se văd și se lucrează arătări și jocuri. Mai vârtos, de s-ar arăta și despre o parte vreun frumos obraz

Rafail, monahul

de muiere și sau hainele ei ar suna, sau cu picioarele ei ar bate pardoseala Bisericii, un om ca acesta fără de pricepere și fără de socoteală își întoarce fața sa spre ea și spatele lui îl întoarce către jertfelnic și cu desfrânare ia aminte la frumusețea ei cea deșartă spre munca sufletului său. Deci pentru acestea ce va răspunde când va sta de față înaintea aceluia nemitarnic Judecător? Cum nu le credea pe acestea? Iată dar, a fost rău credincios și defăimător Dumnezeieștilor cuvinte. Și pentru una și pentru alta cu dreptul este să se osândească.

Capitolul VI

Mai înainte de înfricoșata hotărâre a Judecătorului, vor veni de față Sa mijloc mulți pirâși ai acestora, care au să se osândească

Până aici am adus pe cei vinovați înaintea marelui aceluia și a toată lumea Scaun, la preaslăvita adunare, la prea înfricoșatul divan la priveliștea cea prea de mulți oameni, pentru ca să se ia în răs să se batjocorească și să se mustre cu dreptul înaintea tuturor de toți oamenii, de toți diavolii, de toți îngerii și de însuși Dumnezeu ca unii ce sunt vinovați întru multe și mari greșeli. După ce cerul, Pământul și Stelele, Soarele, Stihiile și toate zidirile, cele fără de simțire și fără de suflare și surde vor muștra pe cei pagini cu deobște tocmeală și împreună hotărâre și vor striga tot aceia, care odată și jidovii au strigat la sfatul aceluia asupra lui Hristos:

„Vinovat este de moarte". Atunci se vor scula asupra păcătoșilor și mincinoșilor creștini, greci, turci și de obște toți necredincioșii, a căroră singură fapta cea bună din fire, a fost mai mare decât viața creștinilor acelora, cu nume mincinos, cu toate că acești creștini pe lângă lumina firii aveau și lumina darului întovărășită și ajutătoare. Deci în acest chip va muștra cel necredincios pe creștinul cel mincinos de Hristos. Creștin ești tu? Dar unde îți este credința ta, și tocmeala ta și învoiala lucrurilor tale și a faptelor celor bune, pe care te-ai făgăduit la Botezul tău să le faci? Tu ești creștin? Care nici Biserici, nici Altare, nici Sfinte, nici Preoți, nici călugări, nici călugărițe n-ai cinstit vreodată? Nici evlavie n-ai arătat către aceștia vreodată. Tu ești creștin? Care pe Dumnezeieștile Biserici le socoteai ca pe niște case obișnuite și din ce te voi numi creștin? Care te-ai arătat mai rău decât un păgân. Tu te jurai strâmb pe Evanghejie, pe Cruce, pe Icoane și chiar pe Dumnezeu. Când aveai vreo strânsoare sau o prea mică întâmplare umpleai gura ta de multe hule și cu limbă nerușinată îl ocărai pe Dumnezeu și Ziditorul tău. Împotriva acestor creștini mincinoși și hulitori se vor scula turcii, fiindcă ei cu toate că sunt necredincioși, cu toate acestea, după cum se povestește, când li se întâmplă vreo nenorocire cât de mică ei din gura lor nu scot decât aceasta, slavă ție Dumnezeule, și aceasta cu atâta dulceață încât se vede că ei nu se supără, nici nu se tulbură, nici nu oftează ci rabdă cu tărie de suflet. Și iarăși împotriva acestor creștini mincinoși, care-i defăima și-i necinstesc pe cei bisericești, adică, pe Arhieri, pe Preoți, pe diaconi și pe călugări, defăimând numele lor în fel și chip, și silindu-se să stingă vestea și lauda cea pentru ei și bunul nume pe care-l aveau oamenii, împotriva acestora se va scula zic și marele acela Alexandru, care deși era închinător de idoli, însă văzând de departe pe Iadot arhiereul legii celei

Rafail, monahul

vechi al jidovilor, s-a pogorât și căzând în genunchi i s-au închinat cu evlavie și au cerut ca să-i puie dreapta lui pe capul său pentru ca să-l binecuvinteze. Se vor scula și perșii acei de demult care-i aveau la mare cinste și evlavie pe magii lor, se vor scula și celții cei vechi care aveau la mare cinste pe conducătorii lor. Încă împotriva acestor creștini care cu nesăturată poftă se nevoiesc să adune comori și să lăcomească și să trăiască desfătându-se cu haine luminate și de mult preț și cu mâncări de multe feluri și de mult preț, mai mult de cum trăia bogatul acela nemilostiv pentru care pomenește Sfânta Evanghelie se vor scula toți filozofii cei vechi ai grecilor care și-au aruncat bogățiile lor și au trăit cu lipsa și cu sărăcie și mai ales filozoful Crates, care fiindcă se împiedica la învățătura filozofiei de banii săi, i-a aruncat în adâncimea mării cu acest chip de vorbă laconică adică prea scurtă, zicând: „Gratis aruncă banii lui Gratis, pentru ca să nu-l stăpânească pe Gratis acești bani ai lui Gratis”. Că a ales mai bine să-i afunde el pe banii săi în mare decât aceia să-l afunde pe el în vreo răutate, după cum de multe ori se întâmplă aceasta celor bogați și lacomi. Se vor scula pe lângă aceștia bărbații Niniviteni, romanii, Sciții, Arabii și toate neamurile cele barbare împotriva unor ortodocși ca aceștia mincinoși cu numele de creștini dar nume fals. Dar iată că se gâtesc după aceste neamuri păgâne și barbare, a se scula împotriva unora ca acestor ortodocși mincinoși, ortodocșii cei aleși și drepti. De la care se vor auzi o și ce pâri defăimătoare! Câte muștrări, câte batjocuri vor pătimi! De o parte se vor arăta văduvele, copiii cei fără de părinți, slugile, slujnicele și roabele cei amărâți și cei necăjiți cei bătuiți, cei uciși și cu toate felurile de chipuri năpăstuiți și nedreptățiți care vor cere toți răsplătire. De altă parte iar vor sta de față stăpânitorii cei amari cei nedrepti, judecătorii cei nedreptățitori, împrumutătorii cei ce iau dobândă, cumpliții

luători de socoteală, tiranii, ucigătorii de oameni, tâlharii, jefuitorii cei de mare și alții asemenea, care toți vor rămânea fără de răspuns. Atunci se vor descoperi greșelile tuturor, care au fost de atâtea veacuri acoperite, atunci va răsună divanul de toate părțile de niște glasuri de tunete de amarele suspinuri ale văduvelor, de plângerile celor amărâți și necăjiți, de lacrimile săracilor, de tânguirile sărmanilor, de rănilor celor uciși și de sânghiurile mucenicilor. Atunci vor ieși la lumină amăgirile și viclesugurile și împletiturile ritorilor celor vicleni, asprimile și nemilostivirile acelor care nu socoteau pentru păcat să arunce în temniță pe om pentru cinci bani, atunci se vor arăta silniciile și tiraniile domnilor celor ocărători de oameni. Atunci cei puternici îl vor afla pe Dumnezeu împotriva lor, pe care aici pe pământ îl socoteau de ajutor al lor după cura și cei slabi și neputincioși dimpotrivă îl vor avea apărător, pe care aici îi socoteau cum că le este împotrivor, pentru primejdiile și scârbeie care vedeau că le vin lor. Apoi după toate acestea, după cum zice sfințitul Augustin, va să vie în mijloc și pârașul tuturor cel prea amar, urătorul de bine și vrăjmașul tuturor diavolul. Care pentru multa și peste măsură urâciune față de oameni, se numește pârător de frați și mult mai aspru și mai amar va pârî acesta pe creștinii cei mincinoși, decât minunatul acela Demostenritorul grecilor, care a defăimat pe Filip și pe Eschil. Și va citi mărturisirea cea creștinească pe care o facem la Botez și lepădarea și călcarea făgăduințelor noastre cele de atunci și va pune înaintea noastră câte păcate am făcut, și câte bunătăți n-am făcut și la câte rele am îndemnat pe alții să le facă, și de la câte bunătăți i-am împiedicat pe alții ca să nu le facă, și împreună cu păcatele acestea, va adaoge a arăta și toate împrejurările lor. Și ca să vă adeveriți mai bine de cuvintele acelui blestemat, care vor fi mai defăimătoare și mai amare decât tot satirul și iambul (satirul

Rafail, monahul

este o buruiană prea amară și prea înveninată- iambul este unitate de măsură a făcătorilor de stihuri) ascultați cuvintele cele țesute cu ziceri ale lui Augustin: „JUDECĂTOEULE! (Zice diavolul) judecă drept, căci după cum zice prorocul tău, dreptate și judecată este gătirea Scaunului tău, - judecă și hotărăște, că acela care n-a iubit să fie ai Tău, al meu este. Și fiindcă este al meu, cu mine se cuvine să se osândească, pentru că după ce s-a lepădat de mine la Botez și a zis: m-am lepădat de Satana iarăși ca și cum s-a căit și a alergat la mine și s-a supus sub acoperă-mântul și folosirea mea. Și, Judecătorule prea drepte, ce a lucrat în el nerușinarea, ce desfrânarea, ce lăcomia, ceurgia, ce mândria și toate celelalte câte sunt cunoștințe ale mele, de care el s-a lepădat mai înainte de ele și mai pe urmă iarăși le-a luat asupra-și și le avea ca pe niște lucruri scumpe și de mult preț, și fără de acestea n-a făcut nimic. Eu mărturisesc cum că s-a lepădat de mine și a alergat la Tine Făcătorul și Dumnezeuul lui ,dar iarăși s-a căit și s-a întors înapoi la mine stăpânul lui cel dintâi și de bunăvoie s-a supus mie și ca unui dumnezeu al lui mi-a slujit mie. A venit iar în staulul meu, pentru că a iubit mai mult lucrurile acele pe care le am eu decât pe ale tale, judecă drept prea drepte Judecătorule, că tu acela pe care l-ai slobozit cu însuși sângele tău, acela pe urmă de bună voie s-a făcut mie rob și pentru aceasta dar nu poți să treci cu vederea cumpăna dreptății tale celei prea mari și să hotărăști ceva împotriva. Nu este cu puțință zic, după dreptate a nu mi-i da pe acești păcătoși călcători de lege ai tăi, dar slugile mele, pentru că întru toate ca bucurie au săvârșit voile mele. Mărturisesc că ai Tăi au fost, fiindcă i-ai închipuit din ce n-au fost întru a fi după chipul tău și după asemănarea Ta, aducându-i dintru neființă în ființă și iarăși fiindcă s-au făcut robi mie prin păcatul strămoșului lor, ți-ai vărsat sângele tău sus pe Cruce și i-ai răscumpărat iarăși, dar

ei de supunerea cu care-ți erau datori ție s-au lepădat și mie întru toate cu bucurie mi s-au supus. Au lepădat de la ei jugul Tău cel ușor și și-au plecat grumazul lor în robia mea, poruncile Tale le-au călcat cu mare nerușinare și nedumnezeire, iar pe ale mele îndemnări și înșelăciuni cu toată pofta lor și sîrguința le păzeau. Apoi vezi, prea drepte Judecătorule că mai multă stăpânire și dreptate am eu asupra lor, decât tu! Eu nimic nu le-am făgăduit nimic nu le-am dăruit lor, iară tu, și Trupul tău l-ai dat spre moarte pentru dragostea lor, și Sângele Tău l-ai vărsat și i-ai răscumpărat pe dânșii de păcatul strămoșului lor și veșnica împărăție le-ai făgăduit, pentru odihna lor și cu toate acestea ei nici cea mai mică primejdie n-au voit s-o sufere pentru toate acestea. De câte ori ai venit la ușile lor sărac, flămând, cu totul rănit, puțină pâine cerându-le, dar aceia, mai mult se grijea să hrănească câinii și să sature caii decât să-ți dea ție oare care puțină parte din averile lor. Mai mult se sileau cum să-și îmbrace pereții cum să aștearnă pardoseala caselor lor cu covoare de mătase și țesute cu aur, decât să acopere golătatea ta cu o haină proastă, și lucrul cel mai de prisos de multe ori te ocărau și te alungau cu mare mânie. Deci prea cu dreptul este, măcar acum să le faci lor izbânda cea cuviincioasă, pentru atâta călcare de lege, împotrivire, defăimare și necinste care au arătat-o către preaslăvita și preaînalta mărirea Ta, cu atâta nemulțumire". Una ca aceasta va să fie cu adevărat, amara acea pâra a prea sălbaticilor diavoli. Toate acestea care acum aici de către mine să zic au să se vorbească negreșit într-o vreme la preaînfricoșatul acela și a toată lumea divan cu neasemănată însă și foarte multă deosebitoare meșteșugite și putere.

POVĂTUIRE MORALĂ

Trebuință este dar să ne pocăim acum, pentru ca să

Rafail, monahul

nu ne ocăram de către Niniviteni cum că nu ne-am pocăit acum când am avut putere și stăpânire. Trebuie să este, zic, să ne pocăim acum ca nu cumva și pe urmă în lupta morții să ne căim cum că nu ne-am pocăit. Care i s-a întâmplat odată unui iubitor de argint, după cum povestesc oarecare. Că acesta da bani cu dobândă deosebită și un părinte al lui duhovnicesc de multe ori în sufletul său îl sfătui să înceteze de la păcatul acesta și să-și îndrepteze viața lui prin pocăință. Ci acela, ca un neînțelegător totdeauna cu îngreșarea inimii lui primea sfatul duhovnicului punând motive întru păcate și îi zicea: am vreme duhovnice pentru această pocăință, nu te teme că încă nu mi-a răsărit mie ziua cea mai de pe urmă a vieții mele, când soarele apune nu ne înfricoșează, cum că iar nu va mai răsări și apoi de ce să mă silești atâta spre pocăință? Și așa dar cu acestea feluri de cuvinte din zi în zi urnind și prelungind de la vremea pocăinței a căzut într-o nenădăjduită boală, nu ușoară și nu puțină, ci de moarte și de pierzare. Aceasta auzind duhovnicul aleargă iarăși, îl sfătuieste cu mai multă râvnă și osârdie pentru ca să se pocăiască, îi zice lui, pocăiește-te fiule pocăiește-te căci când este cineva bolnav nu trebuie să îndrăznească a nădăjdui cum că cu adevărat iarăși va veni întru sănătatea cea mai dintâi. Ci acel iubitor de argint și cu adevărat n-a luat aminte la sfaturile duhovnicului său după cum măgarul la cântările alăutei. Pentru aceasta le folosea cuvintele lui cele obișnuite dintâi învârtind în limba lui motivele cele dintâi, nu te teme duhovnicul meu, că încă nu s-au sfârșit ceasurile vieții mele, eu când voi vedea vremea cea îndemânatică mă voi pocăi. Aceste cuvinte zicându-le acela fără socoteală l-a ajuns și ceasul morții. Și îndată a început a striga din adâncul inimii cu glasuri de plângere, dar însă fără de folos și fără de nădejde, o pocăință, pocăință unde ești? A mă pocăi mai mult nu pot, căci dreptul judecător așa a hotărât, fiindcă n-am

vrut să mă pocăiesc când am avut vreme să mă pocăiesc și acum nu-mi este cu putință a mă pocăi. Deci așa ticălosul și prea rău nenorocitul acela, fără pocăință s-a pierdut în veci. Veniți acum voi, care cu îngreuierea inimii voastre ascultați pe aceia care vă sfătuiesc pe voi și vă îndeamnă spre pocăință și îndreptarea vieții voastre, a căror voință spre această pocăință este veștejită slavă și neputincioasă și amorțită și credeți-mi mie că va veni vremea odată și vouă, ca și voi să vă aduceți aminte de această îngreuiere a inimii, pe care-o aveți acum spre pocăință și osândindu-vă pe voi înșivă în vremea aceia, veți striga prea cu amar ca acel iubitor de argint: o pocăință, pocăință oare unde ești acum?

Capitolul VII

Hotărîrea cea prea fericită și prea veselă se hotărăște la cei drepți

Mai înainte până am aduce și am pune înainte în mijloc fericita și prea bineplăcuta hotărârea aceia, prin care dreptii au să dobândească plata cea veșnică și răsplătirea biruinței lor și s-ar fi încununat cu cununa cea neveștejită a slavei celei de-a pururea vecuitoare, putea cineva să nu se dumirească, pentru ce fericita hotărâre a dreptilor va să se glăsuiască mai întâi decât cea a păcătoșilor? Și pentru ce mai înainte intră fericirii în împărăția cerurilor și apoi pe urmă ticăloșii păcătoși se aruncă în tartarurile Iadului? Ci ia să asculte acela care va întreba acestea, cum că aceasta va fi ca să se arate învederat Dumnezeiasca Dreptate. Pentru că

Rafail, monahul

păcătoșii în multe chipuri au să se mârșescă și să se scârbească nu numai pentru primejdia lor și reaua ticăloșie ce o vor primi, ci și pentru slava și starea cea bună și fericirea dreptilor, pe care și ei putând n-au câștigat-o. Și iarăși nu numai că vor simți durere nemângâiată pentru acele cununi pe care nu le-au câștigat și s-au lipsit de acele cununi și de acest fel de mare slavă, ci se vor amărî încă cu inima și pentru că au să se defaime și să se râdă de către aceia de care ei mai înainte își băteau joc și își râdeau, și au să se batjocorească și să se râdă de către aceia, pe care ei într-o vreme îi aveau de batjocură și de răs. Ci, Dumnezeiasca purtare de grijă așa va ocârmui lucrul ca dreptii, pentru mai multa lor bucurie, să vadă osânda păcătoșilor, după cum și păcătoșii pentru mai multa lor mâhnire și scârbă să vadă fericirea dreptilor. Fiindcă și însuși Domnul așa a făgăduit și le-a hotărât tuturor prietenilor Lui, cum că au să vadă cu ochii lor izbândirea și osânda acelor: „Cu ochii tăi vei privi și vei vedea răsplătirea păcătoșilor” (Psalm). Și după cum primejdia păcătoșilor alăturându-se cu fericirea dreptilor, adaugă și le crește durerea și munca celor păcătoși, tot așa și buna stare a cuvioșilor alăturându-se lângă munca păcătoșilor, le va adauga și crește veselia și desfătarea acestor cuvioși. Cât despre acestea ajunge. Ia să vorbim acum și despre fericita hotărâre, pe care are să o glăsuiească Dreptul Judecător, tuturor sfinților Lui. După ce curat se vor pune înaintea de față păcatele fiecăruia și se vor muștra, și cu urmare va birui luminat adevărul, atunci nemitarnicul a toate Judecător, căutând cu ochii lini și plini de blândețe, mai întâi către Maica sa, Stăpâna și împărăteasa tuturor creștinilor celor aleși apoi și către ceilalți drepti, cu prea multă dulceață va vorbi cu un glas ca acesta, ca nu numai să se audă la aceia care se află împrejurul Scaunului lui, ci și, la cele de sub pământ și chiar până la ceruri, pentru că nu-i este cu greu Lui

a face ca să ajungă sunetul glasului iui la orice distanță ar voi după cum și ia trâmbițele îngerilor pentru care mai înainte am zis, a fost o putere ca aceasta a glasului pe care și prorocul și împăratul David a arătat-o zicând „Iată va da glasul Lui glas de putere" (Psalm 77). Ci mai înainte până ce voi aduce în mijloc acelea întru tot bineplăcute cuvinte ale Judecătorului, de trebuință este ca să cercăm pentru ca să știm, cu care limbă are să grăiască Domnul atunci hotărârea judecății sale, atât către cei drepți pe cât și către cei păcătoși. Cu grecească sau latinească, cu evreiască sau cu arabă sau cu altă oarecare limbă și vorbire afară de acestea? Oarecare cuvântători de Dumnezeu socotesc cum că are să vorbească cu limbă siriană, pe care zic ei că a folosit-o și când petrecea cu trupul în Ierusalim. Iar alții iarăși adevăresc cum că cu vorbirea grecească are să vorbească Domnul. Și aceasta o arată din Apocalipsul lui Ioan cuvântătorul de Dumnezeu, care zice: „Eu sunt Alfa și Omega" care cuvinte sunt ale limbii grecești. Deci cu acest fel de limbă dar are să vorbească Domnul către cei drepți, zicând: O aleșii și dreptii Mei! Eu pornit fiind de nemărginita mea bunătate, nu numai acum ci și mai înainte de toți anii v-am cunoscut și cu ochi prea-îndurători vă priveam, și cu nemărginita mea dragoste v-am iubit și v-am deosebit pe voi de păcătoșii cei lepădați și vrednici de pedeapsă și v-am înnumărat pe voi împreună cu prietenii și împreună moștenitori și frații mei. Pentru voi și pentru a voastră mântuire M-am pogorât din ceruri și m-am făcut om pe pământ. Pentru voi m-am izgonit din lume ca să împărății împreună cu mine în ceruri. Nu i-a ajuns dragostei mele celei nemărginite și milei mele celei multe a vă da trupul meu întru mîncare, Sângele meu întru băutură și sufletul meu răscumpărare slobozeniei voastre, ci am primit ca acum iarăși să mă cobor pe pământ, ca să vă dăruiesc și cereasca mea împărăție, pentru desăvârșita răsplătire a

Rafail, monahul

dragostei voastre cea către mine. „Veniți dară, veniți binecuvântații Tatălui Meu, de moșteniți împărăția cea gătită vouă de ia întemeierea lumii" (Mt. 25). O minime nemuritorule împărate Doamne! Cât de mare și neasemănată bucurie va să bage acel glas mult dorit în inimile dreptilor și prea bun glas, care cu dreptul este a se cumpăni și a se asemana cu toate bunurile și cu toate comorile acestei vieți! Fiindcă este glas care va deschide toate porțile cerului spre biruința cea cu slavă a dreptilor. Slavă cu adevărat prea minunată a atâtor prieteni ai lui Dumnezeu, a atâtor moștenitori a acelei prea de bun neam și luminate împărății, a atâtor purtători de biruință ostași, care de multe ori l-au biruit pe diavol, care au călcat înălțarea și mândria lumii și au smerit trupul de tot, au defăimat moartea și ale morții multe feluri de munci. Veniți de la întuneric la lumină, de la robie la slobozenia fiilor lui Dumnezeu, de la război la pace, de la moarte la viață, de la lupte, la cununile cele de biruință și de slavă, de la furtuni de la întreitele valuri la port, din Babilon la Ierusalim, de pe pământ la cer și de la cele vremelnice la cele veșnice. Această pricină fericitul Ipolit prea cu jale o prelungește la sfârșitul unui cuvânt ce-l face pentru sfârșitul veacului acestuia, numărând pe fiecare parte pe rând toate cetele sfinților: „Veniți, zice, prorocilor, care pentru numele Meu ați fost alungați, veniți Patriarhilor care și mai înainte de venirea mea m-ați ascultat și împărăția mea ați dorit-o, veniți Apostolilor, împreună părtașilor mahnirilor și scârbelor mele, veniți Mucenicilor, care pentru numele meu multe munci ați suferit de la împărați și de la tirani, veniți Arhiereilor, care cu cuvioșie și fără de prihană ați păstorit turmele voastre cele cuvântătoare și le-ați povățuit la poruncile mele, atât cu învățătura voastră pe cât și prin buna voastră pildă. Veniți Cuvioșilor și Pustnicilor care pentru dragostea mea v-ați lepădat de toată desfătarea și îndulcirea

lumii celei vremelnice și cu totul ați asuprit trupurile voastre și în peșteri și în găurile pământului cu post și cu privegheri și cu rugăciuni ați slujit voii mele, veniți Fecioarelor, care mai mult ați ales și l-ați iubit ca Mire al vostru pe Dumnezeuul vostru și nu pe vreun om, Veniți toți câți ați păzit dragostea pentru că eu sunt dragostea, veniți câți ați păzit pacea, pentru că eu sunt pacea". Și acestea le scrie Ipolit. Ci noi ia să pășim. Și în cele mai dinainte ca să învățăm și cuvintele cele pentru cei drepti, Veniți binecuvântaților. O, și cu câtă veselie și bucurie vor umbla atunci dreptii, când vor auzi aceste cuvinte ale Domnului cele mai dulci decât mierea și fagurul! O glas cu adevărat de biruință și de slavă! O săvârșire a toată dorirea și buna stare! O port al buneii și adevăratei nădejdi! „Cei binecuvântați". O sfințenie! „Ai Tatălui Meu". O Dumnezeire! „Moșteniți". O întemeiere „Cea gătită vouă". O dragoste! „Împărăția" o mărimă! „De la întemeierea lumii" o vechime! Dar oare care este pricina de le dăruiește atâta bunătate?" Că am flămânzit zice, și mi-ați dat să mănânc, am însetat și Mi-ați dat să beau, străin am fost și m-ați adus pe mine în casa voastră și m-ați odihnit după puterea voastră, gol am fost și M-ați îmbrăcat, bolnav am fost și ați venit la Mine. O prea mare și bogată răsplătire, pentru o atât de mică și simplă și netrebnică facere de bine și dar! O nemărginită bunătate, pentru un dar atât de mic! O dar neprețuit pentru o atât de ușoară și fără de osteneală slujire! Atunci când toți se vor minuna pentru mărimea răsplătirii și a darurilor și a cununilor, și nedumerindu-se cum și când și unde au făcut atâtea slujbe și fapte dreptii, va răspunde dătătorul de plată și marele darnic dreptul acela Judecător cuvintele Evangheliei cele ce urmează de aici înainte: „Adevăr, adevărat zic vouă, câte i-ați făcut unuia din acești frați mai mici Mie mi-ați făcut". Socotiți dar acum, câtă putere are milostenia cea către săraci? Cum pentru puțin ce li

Rafail, monahul

se dă aceloră se face răsplătirea cea de la Domnul cu întregi Raiuri. Cu cuviință este să aduc aminte aici ce se spune despre Cezarul.

Un ostaș avea o oarecare judecată, în care se silea să răpească cu nedreptate țarinile lui. Au stat de față amândouă părțile înaintea Cezarului, și ostașul temându-se nu cumva să se biruiască de către potrivnicii săi și să-și piardă dreptul său, ce face? A început să-i aducă aminte Cezarului pentru o slujbă veche și dar ce i-a făcut-o într-o vreme, în care însuși Cezarul se afla în mare nevoie. Iți aduci aminte i-a zis o prea mare și singur stăpânitor Cezarule, când voiai odată să te odihnești sub un copac în amiaza zilei, iar locul era gloduros și foarte nepotrivit, cum unul din ostașii tăi ți-a așternut de desubt haina lui? Îmi aduc aminte i-a răspuns Cezarul. Mai mult că în acel ceas aveam o sete peste măsură și nu-mi era cu puțință să mă duc la izvor, pentru că acolo erau vrăjmașii mei tăbărâți și un ostaș al meu viteaz și la trup și la suflet a îndrăznit și alergând cu osârdie mi-a adus îndestul apă în coiful său și am băut. Răspuns-a ostașul: putea-vei o singur stăpânitorule să cunoști pe acel ostaș sau coiful acela? Zis-a Cezarul: Cât pentru coif nu pot să cunosc, iar pe omul acela mărturisesc că-l cunosc. Și pe lângă aceste cuvinte a mai adăugat a zice Cezarul cum că tu, cu adevărat nu ești acela. Răspuns-a ostașul Cezarului: Cu dreptul nu mă cunoști o Cezarule! Fiindcă în vremea aceea se întâmplase de eram sănătos cu totul și întreg la toate mădulările mele, însă în război mi-am pierdut un ochi. Aceasta auzind Cezarul l-a cunoscut pe ostașul acela și aducându-și aminte de facerile de bine, nu numai judecata i-a dăruit-o lui ci și cu daruri mari și cu hărăziri de mult preț l-a dăruit și cu vrednicie l-a cinstit.

Cu cât mai mare fără de asemănare va fi darea de plată și marea dăruire și vrednicia și harul lui Dumnezeu,

care le va face prietenilor săi pentru vreo prea mică slujbă ce i-au făcut vreodată în această viață decât dăruirea aceia a Cezarului? Fiindcă și oricare facere de bine o va face cineva vreunui sărac, chiar Stăpânului Hristos ocrotitorului săracilor o face pe aceasta. De unde va putea acesta să zică tot acelea pe care și ostașul acela le-a zis către Cezarul și-i va aduce și el aminte împăratului împăraților și Domnului domnilor după cum și ostașul acela care a zis către Cezar, îți aduci aminte o Doamne împărate, că odată te aflai într-o iarnă prea iute și friguroasă stăpânit fiind și pătruns de frigul cel prea usturător și ai venit tremurând și înghețat de frig și ai bătut la ușa mea și eu te-am primit în casa mea și te-am îmbrăcat că erai gol și te-am încălzit că erai cu totul răcit și cuprins de frig? Îți aduci aminte și altădată că te-am găsit în drum și erai cu totul topit de foame și te-am luat în casa mea și ți-am gătit masă ospătându-te și adăpându-te, te-am odihnit după puterea mea? Și atunci cu adevărat Domnul cu lucrul făcând răsplătire, nu numai îți va ierta toate păcatele tale, ci și cu mare glas le va spune în toată lumea acele puține faceri de bine ale tale și chemându-te spre desfătarea și îndulcirea bunătaților lui, îți va zice împreună cu ceilalți „Veniți blagosloviții Tatălui meu de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii, că am flămânzit și Mi-ați dat să mănânc" și celelalte graiuri următoare ale prea dulcelui aceluia glas al Stăpânului Hristos.

POVĂȚUIRE MORALĂ

Toți doresc cu adevărat ca să se învrednicească să audă din gura Milostivului aceluia Judecător acele prea vesele și dulci cuvinte care le va zice către cei drepți. Toți poftesc să se învrednicească ca să stea în părțile cele dreapta a Judecătorului, acolo unde au să stea dreptii. Dar în

Rafail, monahul

ce chip oare, se silește cineva aici pe pământ ca să se învrednicească atunci ca să stea în locul acela de-a dreapta și să audă glasul acela prea dulce, adică acesta „Veniți binecuvântaților”? Acel sunet al glasului pe care adesea îl striga Domnul cu mare glas prin Sfânta Lui Evanghelie „Veniți către Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi”. A ieșit la toate neamurile însă la cei mai mulți încă se auzea cuvântul acesta pe care l-a zis oarecând către Andrei și către Petru: „Veniți pe urma Mea și vă voi face pe voi vînători de oameni”. Tot aceiași grăire și astăzi strigă cu mare glas către voi acest Hristos: „Veniți către Mine” toți voi judecătorii și boierii prin dreptate și milostivire. Veniți către Mine voi doctorii prin silința cea iubitoare de Hristos și prin tămăduirea săracilor și a bolnavilor celor lipsiți, veniți către Mine voi cei bogați, prin smerita cugetare și milostenia cea către săraci. Veniți către mine voi cei săraci, prin răbdarea și mulțumirea cea către Dumnezeu. Veniți și voi către mine stăpînii caselor prin pilda cea bună și prin buna voastră viețuire către casnicii voștri. Veniți către mine voi învățătorilor și cei ce aveți meserie prin silința cea către ucenicii voștri și prin împărtășirea și învățătura cea cu îndestulare a meșteșugului și a cărților care ca niște alți talanți vi s-au încredințat vouă de la Dumnezeu. Veniți către mine voi cei tineri, prin înfrâ-narea voastră și păzirea curăției trupului vostru, veniți către mine toți creștinii prin lucrarea poruncilor mele. Dar pentru ce foarte puțini iau aminte la acest glas al Domnului nostru, ci mai mult își închid urechile lor la acest dumnezeiesc grai, veniți către Mine? Pentru că lumea aceasta cu amăgirea deșertăciunii sale, mai tare strigă către noi împotriva glasului Dumnezeiesc după cum cu cuvintele care urmează înainte o arată aceasta Solomon. „Veniți să ne desfătăm și să ne îndulcim de bunătățile cele ce sunt acum și de făpturi să ne folosim cu toată căldura

tinereții, să avem din belșug vinuri scumpe și miresme să nu lăsăm să treacă florile de primăvară" (înțelep. Sol. 2, 6-7). Acest glas mai vartos deschide și îndulcește auzul nostru, iar glasul Domnului ni-l închide și ni-l amărăște. Cel care pofteste să audă atunci acest glas dulce către cei dreپți spus, adică „Veniți binecuvântații Tatălui Meu" ia să-l audă acum pe celălalt glas al lui Hristos: „Veniți către Mine toți cei osteniți și împovărați". Și glasul „Veniți binecuvântaților" este glas al dreptății, iar glasul acesta cel de-al doilea, „Veniți către Mine toți" este glas al milostivirii. Ah, și câți din închinătorii de idoli auzind glasul acela. Veniți binecuvântații Tatălui Meu, îl întemeiau și-l înrădăcinau bine în inima lor, și crezând îndată se botezau și pe urmă se dădeau pe sineși în feluri de feluri de munci pentru numele lui Hristos, și așa tăinduli-se capetele își dădeau în mîna lui sufletele lor. O măcar de am deschide și noi ochii și urechile noastre la acest glas pe care adeseori Sfânta Evanghelie ni-l propovăduiește „Veniți binecuvântații Tatălui Meu" și de l-am înrădăcina tare și l-am întări în adâncul inimii noastre, pentru ca să lăsăm mai pe urmă de toate calea cea lată și desfătăă și să umblăm pe cea strămtă și amărătă și necăjită. Și urmând așa pe acest drum al lui Dumnezeu, cu răbdare și mulțămire în sărăcie și în scărbe să ne învrednicim ca să auzim și atunci de la singur Hristos, zicând: „Veniți binecuvântații Tatălui Meu de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii".

Capitolul VIII

**Înfriçoşata și groaznica osândă a dreptului
Judecător arde ca un fulger și trăsnet
pe ticăloșii păcătoși**

Mai pe urmă după ce marele Judecător și Dumnezeuul tuturor, va grăi acea prea veselă și prea dorită hotărâre către dreptii prietenii săi, prin care hotărâre chiar dreptii vor dobândi slava cea veșnică și bucuria, iar păcătoșii vor crăpa de pizma lor, de mânie, de vrăjmășie, de rea pătimire, de întristare și în scurt să zic, de deznădejdea lor. Atunci îndată acel judecător va face în Valea lui Iosafat prea jalnica și prea ticăloasa pierzare și prea jalnicul sfârșit al Dumnezeieștii lui dreptăți asupra păcătoșilor. Pe care voind s-o spun îmi tremură cu adevărat și cu mare nevoie se luptă sufletul meu și toate mădularele mele împreună se tulbură și se cutremură ca una ce se va face cu groază nemărginită și spaima a toată lumea. După cum am zis după acea veselă hotărâre, îndată acel înfriçoșat Judecător și împăratul tuturor, va aduna toate puterile mâniei, ale urgiei și ale înfriçoșatei mâinii și ale dreptății sale ca să le verse toate deodată asupra păcătoșilor dușmanii săi și de aici își va întoarce Hristos fața sa prea înfriçoșată, mânioasă și în chip de foc spre acești păcătoși, care atunci vor zăcea căzuți la pământ, tremurând de cumplita și peste măsură frică de care va fi cuprinsă și stăpânită inima lor, cea cu totul uscata și mai morți se vor afla. Și prea aspru va muștra faptele lor cele pângărite și nemulțumirile. După cum însuși o spune prin gura Prorocului David: „Muștrate-voi și voi pune înaintea ta toate fărădelegile tale”. Dar și Isaia cu prea mare glas zice că i s-a arătat Domnul cum că venea de departe cu ochii scânteind și

tot văpăi vărsând din gură mai înfricoșat decât ar fi putut cineva să-l sufere ca să-l privească, sau cu totul ca să-l întâmpine cu răsunarea glasului celui ca de tunet răsunând și înfricoșând (ca unul ce vine cu mânie, să facă biruință) și avea limba lui ca o văpaie mare de foc ce arde, pentru ca să aprindă și de tot să ardă toate cele de primprejur. Și va înfrunta și va ocări pe păcătoși în acest fel: O neam necredincios și răzvrătit și amărător, pui de viperă, capete îndărătnice și cu totul pierzătoare cum ați uitat atâtea faceri de bine, și daruri pe care le-ați câștigat din bunătatea mea și v-ați arătat către mine atâta de nemulțumitori necredincioși, necuvioși și fărădelege? Ce se cuvenea să fac pentru voi și n-am făcut? Pentru dragostea voastră și pentru mântuirea voastră m-am întrupat pe pământ, m-am îmbrăcat cu firea voastră ca cu ea să vă caut pe voi care erați pierduți, și să vă slobozesc pe voi care erați robiți. Foame și sete am răbdat, ca să vă hrănesc cu mâncare cerească și să vă adăp cu băutură duhovnicească. M-am ostenit și am asudat ca să ridic de pe umerile voastre sarcina cea grea și de durere a păcatelor voastre. M-am vândut ca să vă păzesc, m-am prins ca să vă slobozesc, m-am legat ca să vă dezleg, m-am dat să mă bată ca să alung departe de la voi bătaia urgiei și a răsplătirii Tatălui Meu. Iarăși zic: ce trebuia să vă fac vouă și nu v-am făcut? Cu cunună de spini m-am încununat ca să vă încununez pe voi cu slavă cerească, m-am rănit, ca să vindec rănilile păcatelor voastre, sângele meu l-am vărsat pentru ca să vă spăl pe voi, brațele mele pe Cruce le-am deschis pentru ca să vă îmbrățișez, mâinile mele le-am întins pentru ca să vă binecuvintez. Mai pe urmă de toate din morți ne-am sculat pentru ca să încredințez învierea voastră cea din morți. Ce mai trebuia să vă fac vouă și nu v-am făcut? Voi la patima mea v-ați arătat nemulțumitori, la facerile mele de bine necunoscători, și la prietenia mea vrăjmași, Tainele mele le-

Rafail, monahul

ați defăimat, sângele meu l-ați călcat și moartea mea ați batjocorit-o. Atunci va aduce asupra lor și înfricoșatele cuvinte ale lui Iezechiil: „Iată îți vine sfârșitul Trimate-voi împotriva ta mînia mea și te voi judeca după căile tale și după toate ticăloșiile tale te voi pedepsi și vei cunoaște că Eu sunt Domnul care bat" (Iezechil 7, 3-4). Ca să nu le rămâie vreme de pocăință pentru păcătoși va zice cu mare glas fericirea dreptilor și starea cea rea a păcătoșilor, cu următoarele cuvinte ale lui Isaia: „Iată slugile mele vor mânca și vouă vă va fi foame, vor bea și voi veți fi însetați, se vor bucura, iar voi veți fi înfrunțați! Iată slugile mele vor sălta de veselie, iar voi veți striga de întristată ce vă va fi inima, și de frânt ce va fi sufletul veți urla" (Îs. 65, 13-14) acestea zicându-le se va ridica din Scaunul său după cum zice David: „Sculase-va ca cel ce doarme Domnul ca un tare și amețit de vin" (Psalm) și va vărsa toată urgia sa și toate visteriile mâniei sale, pe care le-a adunat în atâtea veacuri de la întemeierea lumii până atunci. Și după cum ceia ce naște în durere, pentru durerea ei a strigat așa va striga și va răsuna glasul cel prea mare și prea înfricoșat al hotărârii, la care glas pentru tăria sunetului le va răsuna amândouă urechile celor osândiți. De acest glas s-a temut mult pătimitorul Iov și cu groază zicea: „De aceasta s-a tulburat inima mea și s-a mișcat din locul ei, ascultă auzire întru urgia lui Dumnezeu a mâniei lui, și cercetare din gura lui va ieși, înapoia lui se va striga glas, tuna-va în glasul ocării lui tuna-va cel tare în glasul său minunat". Pentru acest glas și David zice: „Glasul tunetului Tău în roată". Glasul acesta ca o roată îi va învârti împrejur pe păcătoși din munci în munci. Și după cum roata aceia mutându-se și rotindu-se de vântul cel iute zdrobește și pierde tot ce e în calea ei, la fel și glasul acesta va fi către păcătoși în tot veacul. Glasul acesta, va fi decât toată iuțea și vârtejul mai iute și mai răsunător decât toată trâmbița și tot

cornul, decât toată tânguirea și plângerea mai întristător, decât tot tunetul mai tare și decât tot fulgerul mai înfricoșat. Ascultați dar și vă îngroziți! Dar cum va fi cu puțință acea hotărâre înfricoșată sau să se glăsuiască sau să se arate de către un om muritor? Că nu numai a-și aduce aminte cineva de ea îi îngheață sângele lui în vine și toate mădulările trupului îi amortesc? Îngrozește-te o Soare! Cutremură-te pământule! Fugi mare! Atunci va tuna văzduhul, stelele vor cădea din cer, munții, dealurile și în scurt pietrele se vor despica în mici bucăți. Atunci ierburile, copacii și toate sadurile se vor usca, dobitoacele vor geme și vor mugii și de obște toate zidirile împreună vor da un glas jalnic, amar, și tânguitor și împreună vor pătimi durere, întru prea ticăloasa și prea jalnica nenoricire a păcătoșilor. O glasul meu cel prea înfricoșat și tremurător, pentru ce întârzii și nu ieși să strigi în palaturile împăraților ale domnilor, în adunările magistraților, în casele de sfat ale boierilor, în Academiile învățaților și în prăvăliile meșterilor ca să audă și să li se ridice părul capului lor de înfricoșatul sunet al acestui glas. Deci dar vreme este acum ca înfricoșatul Judecător, Domnul Puterilor cel ce vine mânios pe norii Cerurilor cei în chip de văpaie să deschidă gura Sa și ca un tunet va tuna acest glas, adică aceasta: „Duceți-vă de la Mine blestemaților în focul cel veșnic, cel gătit diavolului și slugilor lui”. S-au hotărât toate, au luat sfârșit toate și s-au deznădăjduit toate. O hotărâre nestrămutată! O cuvânt plin de amărăciune! O hotărâre neclătită! „Duceți-vă”. O grai amar! „De la Mine” o primejdie! „Blestemaților”. O stare rea! „în focul”. O muncă! „Cel veșnic”. O rămânere îndelungată și nemărginită prelungire! „Cel gătit diavolului și slugilor lui”. O groază! O durere! O rușinare! O mâhniciune! „Duceți-vă” depărtați-vă, o nenorocită durere și depărtare! „Blestemaților” o prea aspră lepădare și părăsire! „în focul” o durere înfricoșată! Cel

Rafail, monahul

veșnic" și pedeapsă prea usturătoare! „Cel gătit" o jalnică gătire. „Diavolului" o arătare prea înfricoșată! „Și slugilor lui" o neasemănată mâhnicie și scârbă! Fiecare cuvânt al acestei hotărâri este îngrozitor de amar și cu multe munci nesuferite. Să le tâlcuim pe fiecare în parte pe rând, ca să nu le auzim vreodată și nevrând.

„Duceți-vă" cuprinde pedeapsa păgubirii, „Blestemaților" pedeapsa ocărârii, „în focul" pedeapsa simțirii, „Cel veșnic" pedeapsa deznădăjduirii. „Cel gătit diavolului" pedeapsa vederii, „Și slugilor lui" pedeapsa cea prea rea și a preasălbaticilor tovarăși. Și mai pe larg le voi tâlcui acestea iar tu cel ce citești cu luare aminte tipărește-le pe ele în mintea ia. „Duceți-vă de la Mine" care sunt Dumnezeuul vostru, începutul cel dintâi și fără de sfârșit și sfârșitul vostru cel mai de pe urmă. Duceți-vă de la dragostea mea, de la cercetarea și ajutorul meu, de la împărăția mea din cerul meu, din privirea strălucirii mele și de la Baiul cel de-a pururea curgător a neîncetatei mele desfătări. Duceți-vă de la prea vesela împreună vorbire a Prea Sfintei mele Maici, de la împreună petrecerea aleșilor și a dreptilor, de la ierarhiile tuturor îngerilor mei, de la Apostoli, de la mărturisitori și mucenici și de la cei ce au păzit fecioria. Vai câtă durere este la un om bogat care strălucind în dragostea și slava patrioților săi ar fi izgonit fără de veste din patria lui fără să aibă nădejde să se mai întoarcă în ea a doua oară. Ar fi scos din brațele părinților și a rudeniilor s-ar lipsi de petrecerea împreună a prietenilor s-ar despărți de dulcea unire și legătură cu soția lui și ar fi smuls din brațele fiilor săi.

Ascultați ce scrie retorul Eschil despre surghiunirea sa: „Când îmi vine în minte aducerea aminte, nu numai a prietenilor ce-i aveam în patria mea ci și a rudeniilor și a petrecerii împreună, și de împreună vorbirea ce-o aveam înainte cu ei și cu **îilinul** meu tot sângele meu se varsă în alt

loc deosebit de măruntaiele mele". O nemuritorule Doamne, dacă pentru surghiunirea din patria sa și pentru despărțirea prietenilor obișnuți se amărăște și se otrăvește atâta de mult de mâhnire și de scârbă Eschil încât și sângele lui se varsă în alt loc deosebit de măruntaiele lui, ce fel de durere le va fi și ce fel de mâhnire și usturime ticăloșilor păcătoși când vor fi izgoniți din patria lor cea cerească în care împărăteau după legile Dumnezeiescului Botez, mai vârtos sânguirea lor să nu fie în puțină vreme ci în tot veacul! Vai câți din aceia care stau în partea stângă îi vor vedea pe părinții lor, pe fiii lor, pe frați, pe surori, pe prieteni, pe casnici și pe iubii lor, că stau în părțile cele de-a dreapta Judecătorului încununați și slăviți, și ei să se dezlipească și să se despărtească veșnic din brațele acelora! Câtă durere vor avea când mulți din cei ce au fost într-o cetate dintr-o casă, dintr-o rudenie, cei care au fost într-o vreme în timp de mulți ani tot într-o casă și ia o masă se vor despărți unul de altul. Și unul să rămâie în părțile de-a dreapta împreună eu cei drepti, iar altui în părțile cele de-a stânga ca făcătorii de rele! Lucrul cel mai îngrozitor decât toate este a se înstrăina cineva de la fața lui Dumnezeu și este cel mai mare rău din lume. Că după cum zic filozofii că este adevărat (și așa este) că aceștia sunt știutori de lucrurile care sunt împotriva unele altora prea adevărată este și aceia care-o zic cuvântătorii de Dumnezeu ai Bisericii noastre a Răsăritului, că adică, după cum piața și dobândirea împărăției cerurilor și fericirea dreptilor nu este alta fără numai privirea lui Dumnezeu, așa și pedeapsa și osânda și muncile păcătoșilor nu sunt altceva fără numai înstreinarea și lipsa privirii Lui Dumnezeu. Aceasta este vârful și sfârșitul a toată ticăloșia lor. Mare pedeapsă este aceasta când zice Judecătorul: „Duceți-vă de la Mine". Să venim și la cuvântul „Blestemaților". Din minutul în care se va grăi acest cuvânt, cuprinzător peste tot până în toată veșnicia vor să fie întru

Rafail, monahul

toate blestemați, blestemați la suflet, blestemați la trup, blestemați la minte, blestemați ia aducerea aminte, blestemați la ochi, la urechi, la picioare, la mâini, la mirosire, la gust și la pipăire, blestemați și deasupra pământului, blestemați și acum și totdeauna și în veci. Citim în Dumnezeiasca Scriptură cum că Isav cu amar a suspinat și tare a strigat când Iacob fratele său i-a răpit binecuvântarea părintească. „Iar Isav auzind cuvintele tatălui său Isaac a strigat cu glas mare și foarte dureros și a zis către tatăl său: „Binecuvintează-mă și pe mine, tată!" (Fac. 27, 34). Ah ce fel de suspinare și plângere și ce fel de strigare vor face păcătoșii când vor vedea nu numai că se lipsesc de binecuvântarea Tatălui și Dumnezeului lor, ci sunt și blestemați de dânsul în veci. Și aceasta o pătimesc pentru o mică îndulcire și desfătare a unei pofte trupești, pentru dulceața unui minut, pentru o slavă de o clipă a lumii acesteia și ca să zic pentru puține rădăcini ale porcilor! Să vedem și hotărârile următoare. „În focul cel veșnic" în aceasta gătită și strânsă pedeapsa simțirilor. Îi va trimite de la fața sa în acel foc al Gheenii nu spre ardere vremelnică ci spre înfocare și muncă cu totul neîncetată. Că focul acela arde, dar nu mistuiește de tot, îi învăpăiază dar nu-i preface în cenușă, îi muncește dar nu-i pierde le produce dureri și usturimi prea iuți, dar nu-i omoară, nu le scoate afară din sine raze de lumină și de strălucire ci întuneric și ceață nu revarsă nici cât de puțină văpaie luminată ci fum negru și puturos. Pe lângă acestea încă mai mult le crește pedeapsa focului cu nemărginire, cuvântul următor arată „cel veșnic". Graiul acesta li se va arăta acelora ca un tunet foarte iute care le va înspăimînta auzul lor, le va strânge mintea, le va tulbura trupul lor și toate mădulările lor și cele dinlăuntru și cele din afară. Ne spune un doctor că văzuse doi oameni pe fecior și pe tată, care fiindcă au trecut prin văzduhul cel de

pe lângă dâșii un fulger, atâta au rămas de nemișcați și mai morți de frică, încât în șapte zile n-au putut nici să mănânce nici să bea dar n-au putut să se clătească din loc nicidecum. Și dacă fulgerul obișnuit care nu are numai puterea de a vătămă sau a omorî trupul atâta i-a înspăimântat, oare ce va pătimi cineva când va auzi acel înfricoșat trăsnet și fulger care are putere a pogorî în focul gheenii, nu numai trupul ci și sufletul? Iar mai pe urmă de toate, pecetea și marginea tuturor muncilor, va să fie amară și înfricoșată și de spaimă și prea cumplită însoțire cu dracii cei răi: „Cel gătit diavolului și slugilor lui”. Vai mie, Hristoase împărate, ce frică! Ce groază! care temere și înfricoșare va să fie! Aceasta a se afla cineva împreună și a petrece de-a pururea cu prea înfricoșatele acelea și cu totul îngozitoare și cu prea sălbaticile duhuri? Care cu multe feluri de chipuri grozave și sălbaticice și cu feluri de feluri de vederi grozave ciudat și urâte chipuri vor înconjura împrejur pe acei ticăloși păcătoși! Și dacă numai vreo singură umbră a vreunui om mort și îngropat închipuindu-se ne produce o frică mare și groază și pentru aceasta ne temem ca să trecem noaptea pe la mormânturi, sau fără lumină să intrăm în vreo peșteră în care se află vreun trup nemișcat al vreunui om mort și îngropat, gândind nu cumva să ne îngrozim de umbra lui și de s-ar întâmpla să se clatine puțin acel trup îndată ne îngheață sângele nostru de frică ni se oprește glasul, ni se ridică perii capului nostru în sus și carnea pe tot trupul nostru se înfioarează, ce fel de frică și ce fel de groază va să fie cea a păcătoșilor când se vor vedea pe ei înșiși înconjurați de toate părțile de urâții la chip și sălbaticii și înfricoșatii draci în locul acela întunecos al Iadului? După ce li se va spune la toți păcătoșii această despărțitoare și gonitoare hotărâre a Judecătorului și vor vedea ticăloșii că s-au deznădăjduit de tot de mântuirea lor și nu mai așteaptă să primească vreo

Rafail, monahul

slobozire în tot veacul, atunci cu sălbaticе strigări cu plângere și cu tânguire cu strigare înfricoșată și înspăimântătoare și care va răsuna în toate marginile pământului toți împreună cu un glas vor jeli și vor plânge ticăloșia lor. Și fiind deznădăjduiți vor deschide pângărita lor gură după Scriptură: „Atunci vor pune asupra cerului gura lor, și vor vărsa hule prea nedumnezeiești împotriva Dumnezeuului celui viu". Atunci își vor blestema ziua și ceasul în care s-au născut, pe părinții ce i-au născut, țâțele care le-au supt, văzduhul pe care l-au respirat și pământul ce l-au călcat și cu glas puternic și mare, răcnind ca leii cu strigare sălbatecă și ca niște câini înnebuniți și turbați vor lătra și vor scânci, și înecându-se în curgerile lacrimilor și plângând fără de mângâiere vor striga cu glas mare zicând: O Cerurilor, jeliți cu noi ticăloșia noastră și plângeți și voi cu noi cei fără nădejde. O! focule îndură-te și ne arde de tot, ca să nu ne mai arătăm! O ape, înecați-ne pe noi ca să nu ne mai aflăm! O pământule crapă-te și ne înghite de tot ca să nu ne mai vedem! O munți și dealuri și pietre, cădeți peste noi, acoperiți-ne omorâți-ne până ne vom zdrobi cu totul și să ajungem întru nimic în toate acestea și altele mai multe și mai grele de cât acestea cu nemărginire ne vor veni asupra-ne o păcătoșilor dacă în viața aceasta de acum nu ne vom îndrepta pe noi înșine cu pocăința și cu mărturisirea și dacă nu ne vom pocăi acum mai înainte.

POVĂȚUIRE MORALĂ

Ah, și când ar fi cu puțință în toată vremea în care hotărăște omul să calce vreo poruncă a lui Dumnezeu, făcând păcatul, să-i sune în urechile lui înfricoșatele și groaznicele cuvinte ale Judecătorului: „Duceți-vă de la Mine". Pentru că cu adevărat mai întâi ar pofți să aleagă moartea decât să

calce porunca și să ocărăscă mărimea preainfricoșatului Judecător, care va face judecată și hotărârea veșnicei osânde. „Duceți-vă de la Mine" o cum mă înnegresc și mă îngălbenesc când îmi aduc aminte de niște cuvinte ca acestea!" De la Mine" mă slăbesc! „Blestemaților" mi se ridică perii capului meu. „În focul cel veșnic" rămâi cu totul fără de glas. „Cel gătit" încheieturile mele mi se tulbură. „Diavolului" mi se cutremură inima. „Și slugilor lui" de mărimea îngrozirii rămân ca un mort, cu adevărat „înfricoșat lucru este a cădea în mâinile Dumnezeului celui viu".

Capitolul IX

Săvârșirea celor două hotărâri, și sfârșitul lumii întregi, a toată lumea

După ce se vor sfârși toate câte le-am tâlcuit, urmează să ia sfârșit și cealaltă hotărâre a Judecătorului. Căci nu se cuvine să socotească cineva, cum că ia acea dumnezeiască adunare a nemărginitului împărat se face după cum și aici la multe judecăți lumești, la care sau cauza cea adevărată nu se caută, sau după ce s-ar căuta se tace și se acopere, și sau sub bani și daruri se ascunde și se îngroapă sau nu se face hotărâre. Sau mai pe urmă de toate, luând mită și daruri judecătorii prelungesc hotărârea mai mult timp întârziind din zi în zi. Dar aici îndată se dă hotărârea și îndată și săvârșirea ei. Căci fiindcă și Judecătorul este atotputernic, pentru aceasta și cuvântul lui are putere, care

Rafail, monahul

îndată se preface și în faptă. La acest Dumnezeiesc Divan, nu este nimeni care să mijlocească, sau măcar să răspundă împotriva. De unde și evanghelistul Matei scriind împrejur și tâlcuind amândouă hotărârile lui Hristos și pentru cei drepți și pentru cei păcătoși, îndată adaogă împreună și zice: „Și se vor duce unii în munca veșnică, iar dreptii în viața veșnică”. Și hotărârile vor lua sfârșit după chipul și orânduiala aceia, care ne-o arată evangheliștii. Adică, întâi, va zice judecătorul către cei aleși graiul acesta, „Veniți” iar după aceasta va zice către cei păcătoși: „Duceți-vă”. Și așa mai întâi adică, vor intra dreptii întru bucuria Domnului, iar pe urmă păcătoșii se vor arunca în tartarul Iadului. Și atunci se va împlini Scriptura aceia a Psalmistului care zice: „Vedea-va păcătosul și se va mânia, cu dintâi săi va scrâșni și se va topi. Pofta păcătosului va pieri”. Vai, o preaînalte Doamne, ce fel de arătare va fi atunci! Ce fel privirea! Când adică atâția voievozi cerești, atâția fii ai lui Dumnezeu cu însuși Dumnezeu împăratul lor purtând semne de biruință se vor sui prin văzduh în cer, șezând în car de aur, cu haine împărătești, cu daruri de trup proslăvit, cu preaminunată strălucire, cu bucurie neîncetată și netâlcuită, care întru bineînțuvințatele lor mâini să poarte stâlپări de finic, semnele biruinței și stâlپări de Dafne de-a pururea înfrunzite și neveștejite, iar strălucitul și vrednicul de vedere capul lor, să fie împodobit ca cunună de nenumărate pietri de mult preț luminate și strălucitoare! Dar și la urechile lor ce alt lucru mai făcător de bucurie și mai veselitor va să fie decât cintarea aceia preaîntocmită? Care se va cânta de acei dulci cântători de laudă, adică, de cele nouă cete ale îngerilor, care cântă eu glasuri de-o negrăită veselie și dulceață graiul acela al **Apocalipsuini** „Binecuvântarea și slava și înțelepciunea și mulțumirea, și, cinstea și puterea Dumnezeului nostru în vecii vecilor. Amin”. Și aceasta cântând îngerii cu

împrumutare vor răspunde și oamenii cei sfinți: „Răscumpăratu-ne-ai pe noi cu scump sângele Tău, din toată seminția și limba și norodul, și neamul, și ne-ai făcut pe noi împărați pe pământ". O minune, ce fel va să fie suirea aceasta atunci! Ce fel călătoria! Care glasuri! Ce fel vor să fie vorbele! Ce fel vor să fie cuvintele cele mulțumitoare! Ce fel vor să fie slavosloviile îngerilor și ale oamenilor! Ce fel de privire prea veselitoare și prea frumoasă a feciorelnicilor! Ce fel va să fie intrarea! Ce fel va să fie lărgimea și mărimea cetății celei de sus! Ce fel vor să fie scaunele fericțiilor acelora! Ce fel va să fie împărțășirea de cuvinte de taină! Ce fel va să fie darul, care nu se împuținează niciodată! Ce fel va să fie desfătarea! Ce fel va să fie slava! Care totdeauna cu de-a pururea vecuire și în vecii vecilor se întinde, și întru cele de înainte cu nemărginire curge și crește. Aici va să fie cuvântul cel mai de pe urmă, a comediei celei prea vesele, pe care o va arăta Făcătorul și Judecătorul tuturor, care va striga către îngerii săi: „Dezlegați cortul ridicăți scaunul, stricați priveliștea, iată Divanul s-a sfârșit, și arătarea a luat sfârșit". Și după aceasta, va întoarce fața lui cu chip ca de văpaie și cu vedere prea înfricoșată către prea ticăloșii păcătoși, către care va și grăi și va săvârși atâtea blestemuri, atâtea primejdii, și rele spre vrednica lor surpare și pierzare, câte le-am arătat mai sus. Și așa, luând împreună cu Sineși pe cei drepti se va sui în Cer cu încuviințată rânduială pe care am zis-o mai sus. Când vor vedea ticăloșii păcătoși cu ochii lor slava acelora, cu care se suie prin văzduh la cer și vor socoti cum că și ușa chiar a cerului s-a închis, atunci (vai mie!) ce fel de tânguire se va înălța de la acești deznădăjduiți! Ce fel de strigări! Ce fel de plângere și suspinare se va auzi între dânșii. Ce fel de izvoare de lacrimi se vor porni și vor curge din ochii lor, inundând pământul! Ce fel de privire prea jalnică va fi aceia! Pentru că vor umbla împrejur aici și acolo

Rafail, monahul

bătându-și fețele cu unghiile, smulgându-și părul lor cu degetele, bătându-și genunchile lor și cu toate mădulările trupului lor tremurând. Alții vor cădea cu fața la pământ, bătându-și capul și fața, alții cu pietre se vor bate și alții ca niște lipsiți de minte și nebuni vor alerga în sus și în jos fără de rânduială. Bătaie și lovire va să fie în inima lor, durere în sufletul lor nepricepere și întunecare în minte, groază și slăbănogire în mădulări, gemete și suspinuri nemărginite. Și iarăși văzând luminata aceia și preaslăvita oaste a dreptilor vor zice cu spaimă graiul aceia al lui Solomon: „Aceștia sunt pe care noi i-am avut odinioară în răs și spre pildă de ocară noi cei fără de minte? Viața lor am socotit-o nebunie și sfârșitul lor fără de cinste cum s-au socotit între fiii lui Dumnezeu și între sfinți este soarta lor" (înțelep. Sol. 5, 3), dar noi unde am căzut ticăloșii, unde ne-au aruncat poftele cele stricătoare de suflet? Desfătărilor cele delicate și dulci? Ospetele cele luminate și de mult preț? Dorurile cele desfrânate, prea nesățioasa iubire de argint, somnul cel mult și trândăvirea? Glumele și râsurile, curviile și îmbuibările pânteceleui? Și în scurt să zic, petrecerea cea iubitoare de pofte și de dulceturi și răzvrătită. Care toate acestea foarte degrab au încetat și nici una din acestea de acum înainte nu se mai vede, iar numai nouă ne-au pricinuit atâtea primejdii rele și veșnice pedepse. Ah! și pentru ce ne-am zămislit în pântecele maicii noastre? Sau după ce ne-am zămislit de ce nu ne-am lepădat morți din pântecele ei? Sau după ce am venit în viață, pentru ce îndată nu ne-a secerat moartea? Sau pentru ce nu ne-a smerit în tinerețele noastre vreo slăbiciune boală mare? Prin care am fi putut mai cu lesnire să câștigăm fericirea cea atât de mare. Iar acum pentru o îndulcire de puțină vreme, în atâtea nenumărate foarte iuți și veșnice pedepse și munci am căzut? Acestea zicându-le aceia și cu amar tânguindu-se și văietându-se, îi va ajunge îndată și

focul acela muncitorul (care cu multă grabă de tot a ars și a prăpădit cu puțin mai înainte toată lumea) și înconjurându-i dinspre toate părțile îi va arde neîncetat, după cum zice cuvântul cel prorocesc: „Foc înaintea Lui va merge și va arde împrejur pe vrăjmașii săi” (Psalm 96, 3). Și de prisosit este să povestesc strigările lor cele de plângere și de tânguire și glasurile lor cele fără de rânduială, care au să se audă de la acei deznădăjduiți atunci, și până când încă n-au ajuns în mijlocul și în fundul pământului unde este gheena și Tartarul, fiindcă, oricât de mari și de multe lucruri va zice cineva pentru aceștia, mai nimic nu zice. Iar numai aceasta care urmează o zic, cum că după potopul păcătoșilor, se va uni pământul după cum și mai înainte și va încuia pretutindeni ușile acelei veșnice temnițe cu tari zăvoară și cu încuietori, și cu lacăte de diamant adică nedescuiate, pentru ca să nu poată, câți se află în iad, să vadă vreodată cerul, sau măcar lumina lui, sau și pentru ca să nu vadă cândva vreo fereastră deschisă și să socotească că are să li se dea cândva vreo mică oareșcare nădejde de slobozenie sau de milostivire. Sau și pentru ca să nu socotească, cum că plângerile și suspinurile lor, glasurile și strigările lor vor ajunge vreodată în urechile fericiților drepți în rai și îi va îndemna să mijlocească către Dumnezeu să li se trimită puțină mângâiere și slăbire.

POVĂȚUIRE MORALĂ

Aici va fi sfârșitul a toatei acestei vieți vremelnice și începutul veșniciei veacului ce va să fie. Deci ca să fac și eu sfârșitul acestei istorisiri amare și întristăcioasei apucări, totodată cu sfârșitul vieții acesteia, vă aduc aminte aici, ceea ce un dascăl iscusit preaînțelept și de Dumnezeu cinstitor a învățat în Biserică în Amvon zicând în acest chip: Și dacă cineva nu vine la umilință și împreună la frică, din acestea

Rafail, monahul

care le învățăm, pentru înfricoșata judecata lui Dumnezeu, ci după ce le-a auzit se află într-o așezare ca aceasta ca și cum nu le-ar fi auzit nici cătuși decât, sau nici cât de puțin ceva nu le-a zugrăvit în cugetul său, și mai vârtos de ar fi fost și în păcate afundat, aceasta este o preaîncredințată dovadă a orbirii și a împietririi inimii lui. Pentru că dacă dreptii auzind de acest fel de învățătură se înfricoșează și se cutremură și cu totul rămân uimiți, oare cum socotesc păcătoșii, asupra capului cărora atârână o primejdie cu atât de mari răutăți, nu numai cu urechile astupate să audă acestea ce le învățăm noi ci și cu inima împietrită? Și cu ochii fără de lacrimi și cu totul fără de grijă să se afle? Acestea le zicea acela și cu cuviință, fiindcă ce alt lucru poate să-i fie omului mai înfricoșător care să-l facă să se teamă, decât să audă cu urechile lui prea înspăimântătorul acela și prea nenorocitul tunet, adică acesta: Duceți-vă de la Mine!

ÎNAINTE CUVÂNTARE PENTRU IAD

OMUL CEL VECHI SE COBOARĂ CU CUGETUL ÎN CELE MAI DEDESUBT, CA SĂ SE SUIE DE ACOLO NOU CU SĂVÂRȘIRE, LA CELE CEREȘTI

Acela care odată Prorociei! David sau rugându-se a poftit, sau pentru folos a sfătuit-o, cum că, câți hrănesc în piepturile lor Dumnezeuiescul dor pentru ca să se suie întru cele cerești, unii ca aceștia mai înainte de a muri: „Pogoare-se în iad trăind”. (Adică să se pogoare până sunt vii cu mintea, ca să se înfricoșeze de muncile cele cumplite și să fugă de păcate, și să facă fapte bune, de nu va face așa, apoi se va pogorî după ce va muri în Iad, tot aceasta și eu acum o sfătuiesc aici: „toți oamenii cei ce locuiesc în părțile lumii celei locuite” să se pogoare în părțile Iadului trăind încă, ca să nu se pogoare murind. Ia să se pogoare în acel loc până sunt sănătoși și fără de boli nu cumva să se pogoare când sunt fără de viață. Sau poate că-mi vei răspunde, cum că, aceasta a se pogorî cineva este cu total prea greu de isprăvit și mai ales neobișnuit? Dar poate că s-a șters din lespedeaa aducerii aminte a ta, evangheliceasca acea pildă: „Un om oarecare s-a pogorât din Ierusalim în Ierihon”. Pilda aceasta a Lucăi este istorie pentru mântuirea ta. Tu ești omul acela care n-ai început mai întâi să ieși la lumina vieții acesteia, mai înainte de a te pogorî în pântecul zămislirii maicii tale, de unde întru păcate te-ai născut și prin urmare te-ai pogorât din Ierusalim în Ierihon. „Că întru păcate te-a născut pe tine maica ta”. Ce alt lucru este păcatul, fără decât o pogorâre de la binele cel nemărginit către răul cel nemăsurat? De câte ori caz în păcate, de atâtea ori te și pogori. Deci nu este lucru

Rafail, monahul

mai ușor și mai obișnuit decât aceasta a se pogori cineva, și nici nu poți să afli cele cerești, dacă nu prin deasa cugetare și privire cu mintea vei pogori în cele dedesubt. „Cel ce s-a coborât tot acesta este și Cel ce s-a suit mai presus de toate cerurile” (Efes, 4, 10). Deci socotește bine orânduiala, pentru ca să nu te pogori fără de voie acolo uncie nu este orânduială. Și Hristos mai întâi s-a pogorât în Iad și apoi s-a suit în cer. Dacă nu voiești a te rătăci din calea cerului, urmează în urma Aceluia, care este calea spre cer. Dacă dorești din toată inima să te sui în ceruri, pogoară-te mai înainte în Iad, privește acolo nemărginitele rele ale răului celui nemărginit și nu vei socoti alt lucru mai ușor și mai lesnicios decât acesta” a te feri de rău și a face bine”. Pentru că, privind acele lucruri înfricoșate vei fugi de păcat, și așa vei scăpa împreună și de pedepsele păcatelor. Când le vei socoti și bine le vei privi pedepsele cele ce-i așteaptă pe cei ce păcătuiesc, atunci te vei lenevi a păcătui și te vei pocăi pentru păcatele făcute. Fiindcă și după pildă „De acelea de care cineva se teme, de acestea și fuge, și aceia care ne vătăma, aceasta ne și învață”. Deci tu, citește aceste care am însemnat aici, nu odată, ci de multe ori cu multă luare aminte ca să le scrii mai adânc pe lespezile inimii tale, și făcând așa, nu se cuvine a se mai îndoii cineva, cum că nu se va sui cu lesnire în ceruri.

Capitolul I

Loc este și tovărășie Iadul

Iadul este țara morții, împărăția dracilor, a căruia poartă este deznădăjduirea; curte sunt legăturile; ferestre, întunericul; masă, reaua împrăștiere și putoare; mâncare, foamea; băutură, setea; ceasornic, plânsul; așternut, văpaia; orânduială, tulburarea cea fără orânduială a prăpastiei acelea groaznice. Este o prăvălie gătită de muncire prea întunecoasă, încuiată de toate părțile cu lacăte cu zăvoare și cu încuietori și legată cu lanțuri și legături nedezlegate, deasupra cărora se află pecete, urgia Domnului cea fără milostivire. Pentru care loc și un dascăl prea dulce și îmbunătățit ca și cura s-ar fi pogorât într-însul și ar fi văzut câte se fac acolo, și ar fi auzit câte se vorbesc acolo, a strigat cu niște cugete ca acestea cu amară durere:

„O țară amară, și plină de tânguire și de chinuire, țară înfricoșată, lături de care trebuie a fugi, pământ al uitării, pământ al mahnirii și al scârbei, pământ al primejdiilor, în care nu se află nici o bucurie, ci dimpotrivă, scârbă cu totul neîncetată, loc purtător de moarte, în care focul este nestins! Frigul este prea rece și pătrunzător viermele este neadormit, întunericul este pipăit, reaua putoare nesuferită cu adevărat, ciocanele nu încetează niciodată de a lovi, fețele dracilor sunt sălbatice! Cu totul mă înfricoșez și tremur, aducându-mi aminte de acel loc și toate mădularele mele se tulbură împreună". Mai istorisește și alt dascăl mai în scurt zicând:

„În acel loc nu este nici o nădejde de bine, iar mai vârtos de tot răul și nenorocirea, fiindcă este acolo strânsă și adunată toată nevoia și ticăloșia. Acolo vrăjmașii lui Dumnezeu, se lipsesc de toate bunătățile, câte putea cineva să le poftască. Se muncesc toate relele de câte poate cineva să se cutremure și să se îngrozească". Cine va să fie boier al

Rafail, monahul

ticăloșilor păcătoși în locul acela? Cine stăpân? Cine domn? Nimeni altul cu adevărat fără decât acela carele pentru grozava lui față, și pentru ucigătoarea sălbăticie se zice balaur. Pentru vicleșugul său și pentru otrăvitoarea viclenie se numește șarpe, pentru osârdnica pornire, pe care o are spre a vătăma se numește Leu răcnind, pentru mărimea puterii i s-a dat numele de Belzebub, și pentru neîmblânzita mânie se poreclește diavol. Dar ce prieteni vor avea osândiții aceștia? Pe nimeni cu totul întru toți vecii. Iar mai ales, toți de obște și îngerii, și sfinții și dracii îi vor vrăjmașul cu o urâciune nespusă și neîmpăcată. Vor fi urâți de toate zidirile necurați și pângăriți, scârboși, vrednici de lepădat și de această îngrețosare (pentru ea să zic așa) urâți peste toată ura și mai grețoși decât toată îngrețosarea. Dar pe cine și ce fel de tovarăși vor avea? Ascultă, pe cei mai grozavi la vicleșug, pe cei prea înfricoșați la vedere, pe cei prea ticăloși la stare și pe cei prea pizmătareți la facerea de rău. Dar tu, de voiești să fii înțelept, mai ales de voiești folosul tău, acum până încât ești în viață, pogoarăte adeseori cu mintea ta la acel loc, în care nu se află nici un lucru făcător de veselie. Stai acolo mult ceas, privind și socotindu-te, și nici una din câte se află aici pe pământ nu-ți va plăcea niciodată. Râvnește pustnicului aceluia, care zicea:

„Cum că eu pentru păcatele mele mai înainte de hotărârea dreptului Judecător, singur în fiecare zi mă osândesc pe sinemi în Iad și cu totul cu privirea minții mele stau acolo și zic adesea întru sinemi: acolo te află, ticăloase călugăre, cu acei osândiți, că împreună cu aceia ești vrednic a te număra". O, cât de aproape ești de acest loc ai Iadului, o păcătosule! Auzit-ai ce a zis un Filozof: „Cum că, câți călătoresc pe mare, numai de trei degete sunt departe de moarte" adică pe cât este grosimea scindării corăbiei. Dar nu sunt atât de aproape de moarte toți cei ce înoată la mare, pe

cât sunt de aproape de locul morții, adică de acest Iad, cei ce trăiesc. Voiești încă păcătosule să afli mai cu dinadinsul pe cât te depărtezi de Iad? Îți zic, cum că atâta de puțin, încât, dacă în acest minut de vreme vei înceta de a mai trăi, în celălalt minut ce urmează, nu vei aștepta alta nimic decât văpăile Iadului. Drept aceia, tot Iadul cu toate muncile sale, nu este mai departe de tine, decât este de departe un singur minut. Deci de te temi nu cumva și murind să te pogori la acest Iad, ia-te aminte bine în viața aceasta de acum, să nu te sui înalt cu mândrie și cu fudulie, întâi s-a pogorât în tartarul Iadului acela care într-o vreme a fost întâiul îngerilor celor cerești. Și aceasta a pățimit-o fiindcă a zis mărindu-se „Sui-mă-voi deasupra norilor și voi fi asemenea Celui Prea înalt" (Isaia, 14, 14). De această cădere a luceafărului aducându-și aminte și prorocii! David a strigat zicând: „Să nu vină peste mine picior de mândrie și mina păcătosului să nu mă clatine. Acolo au căzut toți cei ce lucrează fărădelegea: izgoniți au fost și nu vor putea să stea" (Psalm. 35, 11, 12). Pe care cuvinte așa le tâlcuiește dumnezeiescul Ambrozie.

„Să nu mă fac mândru, ca să nu păcătuiesc, să nu mă clătesc, ca să nu cad, ca să nu mă zdrobesc în Iad. Mândria nu știe asta și de va cădea nu știe a se scula". Voiești o ascultătorule să știi pe următorii și asemănătorii acestui lucefăr? Ascultă-l tot pe Ambrozie; care tot cu aceste semne și cunoștințe ale aceluia lucefăr îi zugrăvește zicând: „Acest fel sunt cei mândri, cu sprintenele ridicate, cu inima îngâmfată, cu pieptul întins, cu grumazul în sus și neplecat, de abia se ating de fața pământului picioarele lor, își cumpănesc tot trupul lor cu o cumpănire și legănare foarte ciudată și străină, fiindcă picioarele lor le întind înainte, iar grumazul îl întorc către părțile cele dinapoi, totdeauna la cele înalte privesc, iar la cele de jos caută cu mândrie, niciodată nu pleacă grumazul lor ci îl țin întins, ca și cum ar fi pironit

Rafail, monahul

de vreo durere prea iute sau umflătură" pentru că și cuvântul pe care i-a zis acel blestemat („Sui-mă-voi la cer) a fost plin de trufie și de mândrie, care cuvânt a ieșit și s-a vărsat mai la toți oamenii. Că nu este nimeni care să nu se silească a se sui și a se mândri. De este cineva din poporal cel simplu și de va vedea pe altul oarecare, care se află în dregătorie și boierie și sade pe scaun, îndată își zice sieși pentru sine singur: Ah și când m-aș sui și eu acolo. Dacă vreunul din cei mici și săraci ar vedea pe altul bogat și cu haine, îndată își zice în sineși singur pentru dânsul: Ah! când m-aș sui și eu în această bogăție. Dacă vreun neînvățat și necărturar ar vedea pe altul că filozofează și vorbește în popor îndată dinlăuntrul său își zice pentru sineși: Ah! și când m-aș sui și eu la această învățatură. Dacă vreun preot sau diacon ar vedea pe un Episcop că se slăvește și se cinstește, îndată dinăuntrul său își zice singur pentru sineși: Ah de m-aș sui și eu în slava aceia! Și pentru ca să vorbesc în scurt, mai toți oamenii de obște, poftesc aceasta, sui-mă-voi, a luceafărului. Pentru care și mulți se pogoră în Iad. Și de aici, se depărtează de cer, câți doresc de această suire, însă voiești și cauți și chipul a-l ști prin care să se suie cineva în cer? Îți răspund: cum că cu pogorâre te poți sui, după cum și dimpotrivă, cu suirea și cu înălțarea urmează a te pogori întru prea adâncul Iad. La această pricină nu face trebuință de multe pilde, ajunge cea care am spus-o mai înainte a luceafărului, care fiindcă a voit a se sui în ceruri, s-a aruncat jos întru cele mai dedesubt. Deci drumul cerului, se face prin pogorâre, după cum și drumul Iadului, prin suire. Și măcar deși cerul este deasupra creștetului nostru, iar Iadul este sub picioarele noastre, cu toate acestea, ca să ajungi acolo în ceruri trebuință este să te smerești și să te pogori pentru că scris este în Sfânta Scriptură: „Tot cel ce se va înălța pe sineși, smeri-se-va, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța" (Le. 14, 11).

Capitolul II

Iadul este întuneric

Întuneric și pipăire (scrie prorocul Isaia) „Că a fost deasupra peșterilor până în veci” (Isaia, 32). În acea peșteră cea de sub tartar în acel loc de sub pământ și prea adânc, se zice cum că se află întunericul cel mai din afară, după cum îl numește pe acesta evanghelistul Matei. Și se numește așa, mai din afară, pentru că este de alt neam, și nu este precum este întunericul cel obișnuit al lumii acesteia. Adică întunericul acela, nu este văzduh negru, ci este întuneric înfricoșat, puturos ca de pucioasă și de păcură, cu totul negru, și prea gros și cu atâta desime încât mai poate cineva să-l apuce și să-l prindă cu mâiniile lui și atâta este de groaznic și de cumplit încât îi face pe preaticăloșii păcătoși să se cutremure toți cu totul. Fiindcă și în minutul cel dintâi când se va despărți sufletul de trup de lumina acestei lumi, ca și cum și-ar lua ziua bună de la soare, de la lună și de la toate stelele, nu va mai vedea mai mult nici cea mai mică rază de lumină, și atunci își va zice lui și cu cuvântul acela al lui Iov: „Mă voi duce și nu mă voi mai întoarce, în pământ întunecos și înegrit, în pământul întunericului celui veșnic, unde nu este lumină, nici nu este cu puțință a vedea viața oamenilor” (Iov). Iar se zice pământul întunericului, fiindcă, acolo ca la o pardoseală neagră născătoare se naște întuneric prea înnegrit ca dintr-un izvor înpâclat și înneguros, după cum se

Rafail, monahul

zice și pământul aurului și al argintului în care se nasc aceste metali. Din această peșteră prea întunecoasă a Iadului, ca dintr-un cuptor s-au dat afară și s-au vărsat peste egipteni acel întuneric pipăitor în vremea lui Moise. Pentru aceasta și înțeleptul Solomon, pe întunericul acela al Egiptului îl numește așa „Noapte cu adevărat neputincioasă, care din fundurile neputinciosului Iad a venit asupra a tot Egiptul”. După cum sunt și oarecare guri în sus, lacuri și căscături și crăpături ale pământului, care varsă văpaie de pucioasă și-l fac pe locul acela un întuneric purtător de moarte și nevindecat. Pe care lucruri ne obișnuim a le numi guri ale ifestului, adică ale focului, și nopți și ferestre ale Iadului, întru acel întuneric își are și oarba moarte scaunul și împărăția sa, întru acel întuneric adeseori trec înaintea ochilor celor ce se muncesc arătări îngrozitoare, chipuri sălbatice cu fețele ca de fiară și altele ca acestea urâte înfricoșate și arătări purtătoare de moarte. În acel întuneric, nu se află vreo rânduială la nici un lucru, ci tulburare netâlcuită, care obișnuiește a se întâmpla mai ales minților acelor care fără de orânduială se pornesc și se tulbură. Pentru că la un întuneric ca acesta prea des, urmează nevoie, ca, câte se apropie de el, să fie amestecate, tulburate și pline de amestecare. Iar în întunericul acela cel mai dinlăuntru și întru cel mai din afară, păcătoșii cei osândiți nu vor putea să gândească pentru altă oarecare pricină fără numai pentru amarele și nesuferitele lor munci. Pentru că, unde sunt peste măsură durerile lor, acolo pironesc și pornirea minții lor. Pentru aceasta scrie și un istoric că murind un ucenic, i s-a arătat noaptea din Iad dascălului său, de la care înștiințându-se dascălul acela cum că este în muncă, l-a întrebat pe el dacă în Iad se fac oarecare întrebări și pilde între cei ce se muncesc? Și i-a răspuns ucenicul cum că între acei ce se muncesc, nu se face altă întrebare, fără decât numai aceasta,

ce nu este muncă, adică: De este chip să se afle vreun lucru de care sau să se oprească munca sau însuși lucrul acela să nu fie muncă. Deci ca să fugiți o ticăloșilor oameni de acest fel de întuneric, umblați până când aveți Lumină, ca să nu vă cuprindă întunericul cel înfricoșat, adică până când trăiți pocăiți-vă, că dacă veți muri nu vă veți putea pocăi și vă va cuprinde întunericul cei înfricoșat al Iadului. Pentru acest întuneric așa a scris și sfințitul Augustin: „Vai ție, care ești păcătos și curvar, care te obișnuiești cu răutățile și desfrânările tale, nu numai nu te temi de noapte și întuneric ci și cu dragoste și cu dor te obișnuiești a o căuta, care te obișnuiești mai mult a te bucura când se stinge lumina, decât când se aprinde, să știi că nu vei afla acolo de acest fel de întuneric, în care să te bucuri și să te desfășezi în poftele și dulceața trupului tău. Dar și ce fel de întuneric va să fie acolo? Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților". Acolo muncitorul niciodată nu se ostenește munca niciodată nu încetează. Deci pentru ca să scăpăm de aceste ticăloșii și rele și cu totul cumplite, după cum sfătuiește Apostolul Pavel: „Să lepădăm dar lucrurile întunericului și să ne îmbrăcăm cu armele luminii. Să umblăm cuviincios, ca ziua, nu la ospete și în beții, nu în desfrânări și în fapte de rușine, nu în ceartă și în pizmă" (Rom. 13, 12-13). Se află mulți în ziua de azi, care, de vor vrea să mărturisească adevărul, vor zice fără sminteală ceia ce a zis Prorocul Isaia pentru evrei: „Umblăm bâjbâind, ca orbii pe lingă zid; ca și cei fără ochi bâjbâim mereu, ne poticnim în miezul zilei ca și pe înserate; între oamenii în putere sistem ca niște morți" (Is. 59, 10). La mulți se adeverește cuvântul acesta, umblă ca orbii pipăind zidul. Și cu toate că, măcar deși credința lui Hristos, darul și dreptatea s-au întins și s-au lăsat în toată lumea și a strălucit în toate părțile lumii locuite, cu toate acestea, noi ca niște șoareci orbi (ce se numesc cârțițe) nu le-am văzut, și ca niște

Rafail, monahul

fără de ochi le-am trecut. (Pentru că și orbul în locul ochilor are mina care îl povățuiește, pentru aceasta și mai înainte pipăie cu mâna și apoi așa își încredințează mergerea). Și prorocul de multe ori vestește cuvântul acesta: „întru întuneric ca morții veacului". Acest grai așa îl tâlcuiește un tâlcuitor, în mormânturi să prăvălim, ca trupurile cele moarte. Ca cum ar fi zis: după cum morții se află în pământ împuțit și putrezit și în mormânturi prea întunecate așa și noi în mândriile și în răutățile noastre, toți cu totul dați, rămânem împreună lipiți, zăcem răsturnându-ne și prăvălindu-ne, cădem alunecându-ne și ae afundăm înecându-ne. Niciodată nu ne luminează lumina darului, strălucirea veseliei și raza bunătății celei adevărate, ci suntem ca niște nesimțitori cu totul, ca niște morți și fără de suflare. Câți oameni fără de Dumnezeu și nebuni, se află în multe felari de locuri și eparhii și din cei ce sunt cu vrednicia în certii împărătești și din boierii cai ce sunt în cărțile cele domnești orânduți la pricinile cele din afară și din cei ce sunt la școli cu părere de înțelepciune, fără a fi înțelepții Care n-au învățat nu numai a fi dascăli dogmelor credinței, Tainelor lui Hristos, pricinilor cerești și sfătuirilor celor evanghelicești, dar nici măcar așa prost să ocârmuiască poporul sau să îndrepteze orașe și cetăți sau să păzească canoane sau legi, și ei sunt ca niște prunci fără de carte, alfabet și ca niște orbi pipăiesc întunericul și peretele, întru amiazăzi se poticnesc ca și cum ar fi în amiazănoapte. Cauza mântuirii la aceia, le este o pâclă întunecoasă, lucrurile cele Dumnezeiești o noapte prea adâncă, înțelegerea fericirii celei veșnice le este un întuneric cuprinzător, orbi și întunecați la minte. Răzvrățiți la înțelepciune și pricepere și chiar la cavânt, pe cel rău îl numesc bun și pe cel bun îl numesc rău, necinstesc cele cinstite și dau cinste celor defăimate, aleg mai mult cele pământești decât cele cerești, cele vremelnice decât cele

veșnice, cele trupești, decât cele duhovnicești, cele vătămătoare, decât pe cele mântuitoare. Și atâta sunt de orbi nebuni, neînțelepți și nepricepuți, fără de minte și răzvrătiți, încât nimic nu-i folosește, nici adică deasa învățătură, nici darul lui Dumnezeu, nici cetirea Dumnezeieștilor cărți, nici sfaturile și muștrările părinților, nici sfaturile prietenilor, nici viermele cugetului și al minții, nici frica morții, nici groaza Gheenii, nici lingușirile și măgulirile, nici dojenirea și îngrozirile, nici certarea, nici blândețea, ci ca niște orbi și ca niște nepricepuți aleargă la mormânt pe drum lat și desfătat, și de acolo se pogoară întru prea adânc lac al Iadului. Dar eu, pentru ca să nu mă pogor împreună cu dânșii întru întunericul, acela cel mai din afară, din adâncul inimii mele strig către tine Pariatele Luminilor cu prorocul David: „Doamne Dumnezeul meu, lumina-vei întunericul meu și arată fața ta peste sluga Ta" (Psalm. 17). O, Dumnezeule lumina inimii mele celei întunecate cum voi pătea măcar cât de puțin a trăi, înconjurat fiind împrejur de atâta noapte oarbă a păcatului, de nu mă va lumina Lumina feței Tale? În tot locul mă poticnesc eu, după cum cei ce trăiră în întuneric, și nu pot alege fapta bună din răutate, ci mă prăpădesc uneori într-un lac al păcatului iar alteori în alini cu prea mare primejdie a sufletului meu cel ticălos. Ah! Dumnezeul meu Soarele Dreptății, răsai și deasupra rotunjimii inimii mele. Alungă tot întunericul din sufletul meu, viața dragostea și lumina mea, strălucește-mi și mie celui ce șed în întunericul și în umbra morții. Dă-mi darul tău să mă aprindă și să mă strălucească cu lumina faptelor celor bune, până când te voi vedea întru strălucirile sfinților tăi, unde dreptii vor străluci cu frumoasa bunacuviință și cu strălucirea tăriei celei de sus și ca stelele cele preastrălucitoare ale cerului întru nesfârșiții veci.

Capitolul III

Iadul este rea putoare

Marele proroc Isaia, zicea odată pentru asirieni: „Sui-se-va rea putoarea din morții lor" (Isaia). Dar mai potrivit ar fi zis cineva acest grai pentru cei ce se muncesc în cumplitele munci, pentru câte trupuri sunt în Iad, atâtea stârvuri împuțite se află acolo. Ale căror stomacuri sunt însărcinate cu multe zămuri făcătoare de stricăciune, și neconținut să fiarbă cu focul acela al Gheenii cei prea arzător, de care sunt înconjurați împrejur și scot în sus neîncetat aburi prea plini de putoare și fumuri împuțite și întinătoare. Și pe lângă aceasta fiindcă acele trupuri împuțite și putrezite și pline de puroi și cu putori scârbicioase, vor să fie lipite unul de altul ca un plasture pus deasupra altuia, fără de a putea vreodată să se dezlipească și vor da afară din ele o putoare atâta de nesuferită încât, dacă numai un trup împuțit al unuia singur care se muncește s-ar aduce afară în lumea aceasta din Iad, voind Dumnezeu, negreșit cu totul ar întina și ar pângări cu adevărat și îndată de tot ar strica, cu putoarea cea otrăvitoare de moarte, toate casele, satele, orașele și cetățile, țările, eparhiile, văzduhul pe care îl răsuflăm, și așa de obște să zic, putoarea aceea a lui ar omorî toată suflarea. Oare ce s-ar face mai nenumărate trupuri care sunt cu totul osândite și se prăjesc în văpaia Gheenei? Ce fel de rea putoare va să fie putoarea aceea, care are să afumeze în sus ca un fum din vâpăile cele cu pucioasă ale focului Gheenii! Din fumul cele întina toare și spurcate! Din putrejunile cele urâte și îngreșate! Din prea pângărită mlaștină! Din bubele și umflaturile cele pline de puroi! Din lacul cel noroios și cu scârnavii! De acolo de unde se zvârcolesc împreună acele chipuri vinovate mâncate de viermi, ca într-un gunoi prea împuțit și împreună cu totul se putrezesc în acea prăpastie

cumplită și pierzătoare! Și mai ales că acea rea putoare va crește fără de asemănare și de-a pururea se va adaoge, din focul cel cu păcură și cu pucioasă a Gheenii, care prăpastie are să umple cu totul, și de un fum prea gros și cu totul înnegrit, îndestulată era singură putoarea aceia a Iadului, să-i omoare cu totul pe cei ce se muncesc în Iad, când Dumnezeu n-ar fi oprit-o aceasta pentru veșnica lor muncă și pedeapsă. Se scârbea oarecând Marta de trupul fratelui ei Lazăr că era de patru zile în mormânt, atâta, încât de abia putea să sufere putoarea lui, după cum se arată din puținele cuvinte care le-a zis către Stăpânul: „Doamne, miroase că a patra zi este” (Ioan, 11, 39). Dar ce fel de putoare și scârbă va să fie să vadă cineva și să apropie și să le miroase acele trupuri prea pline de împuțieciune și de rea putoare, care de atâția mii de ani, va să fiarbă împreună toate în acea prăpastie a Iadului de sub tartar! Pentru care cu o istorie ce am citit într-un Pateric îmi încredințez cuvântul meu.

Într-un oraș oarecare, se aflau doi bărbați străluciți și de ban neam în mare prieteșug, care ducându-se odată la Biserica ca să asculte sfânta Liturghie, s-a întâmplat și un sfântit propoveduitor al Evangheliei pe Amvon, de istorisea și arăta prea înfricoșatele și nesuferitele munci ale Iadului, în care se muncesc de trei ori ticăloșii păcătoși, însă cu atâta fel și cu acest fel de cuvinte și putere de o frumoasă grăire și de o frumoasă tilcuire vorbea, încât și pe însăși pietrele mari le-a pornit spre frică împreună și spre spaimă. Deschidea ascultătorilor lui pe prea adâncatul și mescăpatul adânc al muncilor, în care păcătoșii și defăimătorii dumnezeieștii mării a lui Dumnezeu, cu nesfârșită și veșnică osândă și pedeapsă cu totul se vor înneca. Punea înainte chipurile cele de multe deosebiri și de multe feluri ale muncilor, cu care se muncesc ticăloșii în acea prăpastie preaîntunecoasă a otrăvitorului Iad. Arăta cum că locul acela este o temniță

Rafail, monahul

plină de toată usturimea, un izvor prea puturos plin de păcură și de pucioasă și de smoală, un cuptor fumegător prea împuțit un gunoi al tuturor celor de acolo, și în scurt o prăpastie prea adâncată plină de tină și de noroi, și de împuțiciuni și gunoiul a toată lumea, acestea și altele de multe feluri asemenea acestora, ce au multă putere să bage în mare frică pe ascultători, învăța dascălul acela. Dar, ce a urmat din acestea? Unul din acei doi prieteni, socotind cuvintele dascălului cum că se vorbesc peste măsură și cât de frumos s-au zis de dânsul își bătea joc de dânsul și de cuvintele lui și își râdea de acel dascăl. Iar celălalt dimpotrivă, cu multă umilință a inimii a primit învățătura aceia, și ca și cum ar fi fost rânduite și hotărâte pentru el acele munci înfricoșate ale Iadului, de nu se va pocăi, cu totul înspăimântându-se și înfricoșându-se îndată clapă săvârșirea cuvântului, lepădăd toată odihna și desfătarea vieții acesteia a intrat într-o mănăstire supunându-se întru toate celui mare. Ci vedeți ce s-a întâmplat între acești doi prieteni ce nu aveau viață deopotrivă. Cel ce a disprețuit învățătura dumnezeiască îmbolnăvindu-se rău a murit, de care aflând prietenul lui l-a rugat cu fierbințeală pe Dumnezeu să-i arate în ce fel de stare se află sufletul lui. Deci în una din nopțile acelea i s-a arătat cel mort călugărului prietenul său cu chip ticălos și înfricoșat și întrebat fiind de acela să-i spuie cum se află, acela i-a răspuns cum că se muncește rău în veșnica muncă. Către care iarăși a zis călugărul: Cum ți s-au părut muncile Iadului? Sunt oare tocmai după cuvintele dascălului aceluia? Sau vorbea din Amvon în zadar? Răspunsu-i-a lui osânditul: Ah! frate nu pot nici toate limbile oamenilor să spuie și să înumere mulțimea deosebitelor acelora și a preamarilor munci ale Iadului și să arate usturimea și durerea cea mare a lor. A întrebat iar călugărul: Oare nu este ca puțință a mă face prin cercare să

pricep puțin oareșce din muncile acelea? I-a răspuns osânditul: așa se poate, însă spune-mi cum voiești să le cerci? Văzând? Pipăind și prinzându-le cu mâna, sau gustându-le pe dânsese? Răspuns-a călugărul: nu voiesc să le văd, că sunt firește fricos cu inima și văzându-le poate că de frică voi muri, ci nici nu voiesc să le pipăi și să le prind cu mâna, că sunt foarte subțire și gingaș la pipăirea cea trupească, nici să le gust nu voiesc, că sunt foarte slab cu stomacul și neputincios, dar fără chip ca cu mirosirea numai să le înțeleg puțin. Atunci cel ce se muncea în muncile Iadului, deschizând puțin haina ce-o avea deasupra lui, i-a arătat îndată rănile sale cele împuțite și întocmai putrezite și îndată a ieșit din ele o putoare atâta de nesuferită, o intinăciune atâta de hetâlcuită, scârbă atâta de mâncată de viermi o putoare rea atâta de purtătoare de moarte, încât, toți oamenii mânăstirii au amețit, și deșteptându-se alergau încoace și încolo, ca niște ieșiți din minte și nebuni, strigând cu glasuri fără de rânduială grozave, atâta încât au fost siliți a-și lăsa Mânăstirea lor și să-și zidească în altă parte mânăstire, pentru că socoteau cum că de nu se vor depărta vor fi în primejdie de moarte. Deci dacă numai un trup împuțit al unui singur ce se muncește a izvorât atâta împuțiciune și rea putoare, câtă putoare oare vor da afară din ele acele trupuri mai nenumărate ale celor ce se muncesc în Iad? Ce vei face tu atenei acolo o păcătosule! Și tu gingașule și dezmierdatule și desfătătorule unde vor fi atenei unsoarele și miresmele tale cele de mult preț? Unde sunt florile și garoafele cele binemirositoare? Unde tămâierile aromatele și balsamurile Indiei cele de multe feluri? Cu care îți desfătai și îți îndulceai mirosirea ta și a celorlalți ci răspundă-ți la acestea prorocul Isaia: „Și va fi în locul mirosului celui frumos, praf” (Isaia 3). Ce vei face o ticăloșiile, păcătos dacă ți se va întâmpla să te arunce în acel foc și cuptor ce arde

Rafail, monahul

neîncetat, în acel preaînfricoșat și groaznic pentru multul și peste măsură întuneric care este în el, pentru fumul cel peste măsură, pentru mulțimea zmoalei a păcurei și a pucioasei, a putorii și a împruțiciunii celei rele? Deci pentru ca să nu cazi în acea nesuferită înnorioasă și neîncetată și rea putoare ce este sub acest tartar, silește-te dar în această viață de acum, vremelnică și de puțină vreme, să te faci precum zice Apostolul: „Bună mireasmă a lui Hristos" (2 Cor. 2,15).

Capitolul IV

Iadul este plângere

„Vai vouă celor care râdeți acum, că veți plânge și vă veți tângui (Le. 6, 25). Așa ne înfricoșază dreptei Judecător Dumnezeu, în dumnezeiasca Evanghelie cea de la Luca. Zic oarecare, cum că plângerea celor ce se muncesc va să fie atât de multă, încât de s-ar aduna și s-ar strânge într-un loc lacrimile tuturor păcătoșilor osândiți și s-ar păstra cu adevărat, s-ar face o altă mare mai largă și mai adâncă decât Oceanul. Dar însă nici aceștia n-au putut să arate adevărata lor măsură și mulțime. Însă tu adaugă la această mare și altele atâtea picături de ape, care s-aa deșertat în val, însă pe lângă acestea și câte picături s-au pogrât din cer de la Adam până acum, și câte au să se pogoare pe pământ până la sfârșitul lumii, încă și câtă apă se afla în nemăsurata aceia adâncime la începutul zidirii lumii mai înainte de a despărți Dumnezeu apele, toate apele acestea zic, de le vei aduna și într-un loc și le vei strânge cu cuvântul, nu numai că nu vei

pătea cu îndestulare să arăți toată măsura și mulțimea lacrimilor celor ce sunt în muncă, care se varsă de la păcătoși, dar nici măcar a unui singur ce se muncește. Pentru că toate acestea alăturându-se cu plânsul cel nemângâiat al acelora și cu prea nenumăratele lor lacrimi, nu numai că nu este nici cea mai puțină și prea mică parte, dar nici mai nimica nu este. Fiindcă și toate acelea sunt mărginite, care va să zică mai arătat au sfârșit, iar tânguirea și plângerea celor ce se muncesc n-are sfârșit, este fără de sfârșit totdeauna cu totul neîncetat și veșnică. Sfântul Macarie zicea: „Cum că, lacrimile celor ce se muncesc în Iad, vor să fie de foc, care cu totul să ardă trupurile acelea peste care vor să pice”. Deosebit de acestea vor striga afară vaiete și plângeri suspinuri, strigări, și răcnete fără de orânduială, care vor răsună ca niște tunete înfricoșate în acea prăpastie prea întunecată. Și cu adevărat atunci se va auzi cuvântul acela al înțeleptului Solomon: „Rătăcit-am dar din calea adevărului și lumina dreptății nu ne-a răsărit nouă” (Pilde 5, 7). Ascultați încă pe lângă acestea și jalnicele cuvinte ale acelora care se muncesc, pe care le-a însemnat în cuvintele sale sfântul Efrem Șirul, zicând: „Atunci cu amar plângând lacrimi vărsând și văietându-se vor zice: O! cum am trecut vremea noastră cu ienevire și cu trândăvire! O, cum ne-am înșelat! O, cum auzind durnezeieștile Scripturi și râzând, de noi înșine vai ne-am răs și ne-am bătut Joc! Acolo vorbea atunci cu noi Dumnezeu prin Scripturi și nu luam aminte, acum noi aici strigăm către Dânsul și cu dreptul El își întoarce fața sa de la noi. Ce ne-au folosit dulcețile cele veselitoare ale lumii și desfătărilor? Unde este acum tatăl, care ne-a născut, unde este maica ce ne-a purtat în pânțele și cu dureri și chinuri ne-au crescut? Unde sunt fiii noștri cei prea iubiți, unde prietenii, unde bogăția, unde moșiile, averile și agonisirile, unde adunarea și toată tovărășia și ospetele? Unde călătoriile

Rafail, monahul

cele de multe feluri și zadarnice, unde împărații și puternicii? O cum acum aici unul din aceia nu se află și nici nu poate să ne scape, sau măcar să ne ajute ci cu totul desăvârșit și de către Dumnezeu și de către sfinți suntem părăsiți!" Acestea vor fi cuvintele cu care se vor tângui și vor plânge rău nenorociții care se muncesc. Deci de câtă necunoștință suntem cuprinși de nu apucăm de mai înainte să ne plângem păcatele noastre cu o plângere de puțină vreme ca să scăpăm de plângerile cele veșnice, ci aflându-ne în valea lacrimilor, ori ce fel este acest loc, noi râdem fără de rușine, fără de înfrânare și nebunește? Și mai vârtos că pentru păcatele noastre am pierdut Dumnezeiescul dar și de nu ne vom pocăi ne vom lipsi de cereasca slavă. Zicea și un cuvios: „Mă mir, fraților, cum unul ce se cunoaște pe sine supus la vreun păcat de moarte, îndrăznește a fi vesel și cu bucurie, fiindcă cunoaște bine că este vinovat de atâtea tânguiri și plângeri și lacrimi amare". Dar acum mai mult decât acel cuvios să se minuneze fiecare om cinstitor de Dumnezeu, văzând arătat cum că atâta de mulți creștini își petrec viața lor ca și cum ar fi încredințați că muncile Iadului ar fi basme și visuri, și niște istorii cu care ne înfricoșează Sfintele Scripturi, și doresc să vie cineva din iad să-i încredințeze pe ei cu adevărat. Dar și aceasta a slobozit Dumnezeu să se facă cu iconomie pentru mântuirea noastră.

De unde și era un om cu viață cuvioasă și foarte răzvrătit la cugete pe care foarte mult îl îndemna femeia, să se depărteze de la acest fel de viață ca să scape de focul cel nestins al muncii. Dar nu numai că n-o asculta la acestea ci și nebună o numea, zicând cum că, câte învață dascălii din Amvon acestea ei le scornesc de la ei înșiși și grămădesc multe munci în iad, ca să-i înfricoșeze pe oamenii cei proști și fără de minte ca și tine. Domnul știe de este iad sau nu. Acestea zicând (o minune) a căzut cu fața la pământ îndată

mort, și a început a ieși afară din el fum negru cu totul și împutit ca de pucioasă și de păcură și sărind femeia lui din așternut, a adus lumina și vede pe bărbatul ei o vedere jalnică ca un lemn uscat și pârlit, sau ca un tăciune înnegrit ținând în mâinile lui o hârtie scrisă cu cărbunii muncii Iadului, zicând unele ca acestea: acum m-am încredințat cu lucrul, cum că este Iad și muncă. Atâta încât aceia care nu cred, să se învețe măcar cu această pildă a mea când adică se va pogorî foc din cer întru dânșii. După cum scrie prorocul Ieremia: „Din înălțimea sa a trimis foc, și l-a pogorât pe dânșii în oasele mele”. Nu este alt dascăl mai iscusit care să ne deprindă și să ne învețe pe noi frica de Dumnezeu, mai cu lesnire decât aceasta, a pune adeseori înaintea ochilor minții noastre focul gheenii. Aceasta este cea mai de pe urmă vindecare, pe care Cerescul acela doctor ne-o aduce asupra-ne pentru ca să păzim darul cel dumnezeiesc când îl avem cu noi și iarăși de a doua oară să-l luăm când ne-am fi lipsit de el prin păcate. Nu mă îndoiesc cum că de multe ori vedeți pe doctorii cei iscușiți la lucru, care când văd vreo rană, pe care n-o folosesc unsoarele cele dulci și domoale, temându-se nu cumva să se obrintească și să se întoarcă în gangrena nevindecabilă și să nimice tot trupul, ard partea aceia a trupului cea putrezită cu fier înfocat și ars. Așa face și preabunul și iubitorul de oameni Dumnezeu, după ce ar vedea și ar socoti cum că cuvintele milostivirii, ale dragostei și ale îndelungii răbdării lui care ni se zic prin Scripturi, asemenea și prin preacuratele lui Taine, nu sunt îndestul spre a ne folosi pe noi, pentru multa și nemărginita răutate ia care am ajuns, poruncește dar atunci ca să lucreze în noi focul și fierul. Care lucru pentru ca să nu ni se întâmple nouă în viața aceasta de acum ia să deschidem în viața aceasta ochii credinței pe care acum păcatul ni i-a închis și să privim ca luare aminte acele veșnice munci, cu care dreptul Judecător

Rafail, monahul

ne înfricoșează și să ne sânguim a scăpa de ele, și ca nu cumva să deschidem atunci în Iad ochii noștri și să plângem cu lacrimi nefolositoare. Pe lângă acestea, se poate să ne pedepsească din parte și în această viață Domnul, văzând nepocăința sufletului nostru ca pe păcătoșii aceia, pentru care am istorisit mai sus.

Capitolul V **Iadul este foamete**

Scrie fericitul proroc David în psalmii săi: „Și vor flămânzi ca un câine” (Psalmul 77). După cum câinii, pentru marea și nesuferita lor foamete înconjură pe la gunoi și pe la împuțiciunile și scrâbele măcelăriilor și pe la stârvuri și pe la cele putrezite și puturoase care pentru netrebuiță se leapădă afară din oraș și din cetate, în acest fel și păcătoșii atunci, care pentru netrebuiță se leapădă ca niște câini leșinați de foame, fără de omenie și fără de milostivire se vor mușca și se vor mânca unul pe altul. După cum a însemnat și prorocul Isaia zicând: „Și va fi poporul ca cel ce este ars cu totul de foc și omul de fratele său nu-i va fi milă și nu se va sătura omul mâncând cărnurile brațului său” (Isaia 9, 19). Cine nu știe că oamenii siliți fiind de foame mare mănâncă și cele mai necurate lucruri, mâțe, șoareci și viermi putreziți? Și ce zic? Și pe mădularile lor le mănâncă și chiar pe fiii lor, după cum s-a petrecut la robirea Ierusalimului.

Na vor lipsi în tot veacul de la păcătoșii cei leșinați

de foame, bucatele cele puturoase cele amare și necurate. Fiindcă mai întâi limba celor ce se muncesc și toate cele dinprejurul gâtlejului, vor fi cu total adunate înlăuntru în adine și cu total cuprinse și **siăpmiis** de oarecare zamă, atâta de amară încât întrece funinginea, fierea și chiar pelinul, și nu va fi altă foamete și sete mai cumplită decât ca aceia, pe care fiecare păcătos ce se muncește cu nespūsă ardere și învăpăiere a inimii sale, dorește să dobândească adică pe Dumnezeu și cereasca lui masă. Deci și fiindcă acel dor arzător al sufletului niciodată nu se satură, pentru aceasta nu se poate tâlcui altfel fără decât numai cu pornirea unui câine, care să aibă foame peste măsură, dar însă să fie sfalas legat. Care fiind împins de peste măsură și reaua foamete și-i va mirosi aburul și mirosul bucatelor, sau de va și vedea în preajma lui unele ca acestea, atunci îl vei vedea pe acel dobitoc necuvântător cu toate că este legat, cum se repede cu sălbăticie și iarăși se întoarce înapoi, mușcă lanțul, aleargă într-o parte și în alta, sapă pământul cu labele lui, latră cu mari și înfricoșate glasuri și ca cum ar fi dezlegat, aleargă către miros și sare cu iuți sărituri fără a se putea ținea, atunci nici glasul Stăpânului său nici înfricoșările, nici toiagul nu poate să-i oprească de la acea pornire a poftei neoprită și neînfrânată, atâta încât de multe ori din multa și peste măsură pornire rupe și zdrobește însuși lanțul, îți aduci aminte acel de trei ori ticălos care nu avea îmbrăcăminte de nuntă, pentru care istorisește sfânta Evanghelie cum s-a gonit afară din casa cea de nuntă a Dumnezeiescului aceluia ospăț și s-a aruncat (vai) în întunericul cel mai din afară legat de mâini și de picioare! Socotește dar acum din aceasta o suflete al fiecărui creștin, care este câinele acel legat în lanț?

Nu este altul cu adevărat fără decât acela care mai înainte de a se pocăi, ajunge la moarte și legat se va arunca în întunecatul lac al Iadului, în care stare de se va întâmpla

Rafail, monahul

să ajungi și tu și ai fi mirosit în curtea cea dumnezeiască a ospățului celui fără de sfârșit acea mireasmă cu prea bun miros a acelei nemuritoare mese, dacă ai fi văzut pe cei ce sed acolo la masă, adăpându-se din izvorul desfătării și dacă ai fi privit pe Dumnezeu cel Preaînalt, încingându-se singur ca să slujească ce ai face atunci? Cu ce fel de pornire ai fi alergat către desfătarea și împărțirea aceia? Cu câtă poftă a inimii ai fi dorit să șezi împreună la acea masă? Arătat este că cu nemărginită și nesuferită și în scurt să zic, cu neînfrânată și neobosită pornire. Dar stai în zadar, te pornești fără de folos te ostenești. Nu vei vedea pe Dumnezeu în pământul celor vii, ci vei zice: Și cine este acela, care mă ține aicea legat? Îți răspund cum că păcatul Cine m-a osândit așa? Dreptul Judecător Dumnezeu. Dar nu este El care m-a zidit? Și cu adevărat el este. Pentru ce dar cu atâta amar muncește zidirea Sa? Pentru că de aici înainte nu vrea s-o știe ca a sa. Și cum mai mult nu vrea a mă cunoaște și a mă ști Dumnezeu pe mine, nici nu se îngrijește mai mult pentru mine nici câtuși decât. Așadar și la mirosul acelei cerești mese a dreptilor, acei osândiți pângăriți sunt năvălitori și poftitori ca niște câini legați strâns, văzându-se pe sine cum că fără de voie se opresc și se țin de la acest fel de pornire și poftă a lor, vor lătra cu mânie sălbătică și cu foame tulburată și cu totul neștinută, vor grăi hule ca niște nebuni împotriva lui Dumnezeu spre mai mult rău și mai mare și veșnică osândă a capului lor. Pentru aceasta ia aminte bine și tu, o cetitorule, pentru că mulți în ceasul în care este paharul în mâinile lor, vinul în buze și mâncarea în gâtlejul lor, când încă nemistuită varsă beția, îndată de năpraznă i se oprește suflarea și se îneacă și mor. Și acolo unde sunt sătui bine și tare îmbătați, se află pe sineși în amărăciunea Iadului, acolo unde vor flămânzi ca niște câini. Dar poate că ar întreba cineva, pentru ce cu dreptate se cuvine să se muncească unii

ca aceștia cu acest chip de nesuferită pedeapsă și muncă a foamei și a setei? Căruia îi răspund, cum că cu înlesnire va putea s-o priceapă și s-o înțeleagă aceasta, dacă va asemăna și viața cea curvească a celor păcătoși și desfrânați și desfățați, mai mult cu viața dobitoacelor celor necuvântătoare și neînțelegătoare, decât cu petrecerea oamenilor. Ne arată acest fel de viață ca într-o icoană zugrăvită, Ioan cel cu limba de Aur, care ni i-a istorisit cu vopsele destul de curate pe acei mâncători lacomi și pe acei mult însetați și băutori, încât nu este cu puțință nici a mai adăuga lângă acestea ceva, nici a mai împutina din ele. Cuvânt la Faptele Apostolilor de Sf. Ioan Gură de Aur:

„Căruia (zice Sfântul) nu este supărător omul acela, care își îngrașă trupul său, târându-se ca o fiară de mare, nu vorbesc pentru aceia care din fire sunt în acest fel, ci pentru aceia cari cu acest chip și-au îngrășat trupurile lor cu multa mâncare și cu îmbuibarea pântecelui. Răsare soarele și peste tot își varsă strălucitele sale raze deșteaptă și-l ridică pe fiecare la lucrarea sa. Lucrătorul de pământ apucă sapa lui și lucrează, faurul își ia ciocanul lui și fiecare meșter ceia ce-i este potrivit lucrării și meseriei sale, femeia își ia fusul său sau pânza sa, și altul alte oarecare unelte trebuincioase. Iar desfrânatul acela, ca un porc, îndată din ceasul dintâi iese pentru a-și plimba pânțele lui și se sârguiește cum să-și gătească masă de mult preț și strălucită. Cu toate că aceasta este numai a însuși dobitoacelor celor necuvântătoare să mănânce adică de dimineață, fiindcă și nu sunt pentru altă treabă acelor care le au, fără decât pentru înjunghiere. Iar dobitoacele acelea, care primesc să poarte povară și să ridice sarcini și sunt îndemânatică la slujbă ca niște muncitoare, ies la lucrare de cu noapte încă mai înainte de a răsări soarele. Dar însă pățimașul și desfătătorul acesta se scoală din patul și așternutul său, când soarele mai umple cu a sa lumină tot

Rafail, monahul

târgul și când toți oamenii sunt sătui de ostenele slujbei lor. Și se scoală întinzându-se mai întâi pe sineși ca un porc ce se hrănește spre junghiere, cheltuind cea mai bună parte din zi întru întunericul dormirii. Apoi pe urmă sade mult ceas la acestea deasupra așternutului, căscând și întinzându-se și neputând de beția zilei trecute măcar a se îmbrăca cu hainele sale. Pentru care și pierde mult ceas la acestea. Pe urmă de toate se piaptănă și se împodobește și iese afară în acest fel încât se îngreșoază cineva a privi la el, fiindcă nici un semn de om nu are asupra sa, ci toate semnele câte sunt ale fiarei acestea se văd deasupra lui în chip omenesc. Ochii lui urduroși, gura lui împuțită de beție, iar ticălosul său suflet fiindcă a și turnat într-însul fără de măsură multe feluri de mâncăruri, zace în trupul acela ca într-un pat și mișcă și împreună se mișcă precum alt elefant împovărat cu cărnuri nefolositoare. Iar mai pe urmă de toate, ieșind din casa sa, sade prin feluri de locuri unele ca acestea zicând și făcând, cum că n-ar fi fost mai bine lui să mai doarmă încă decât să umble deșert. Dacă îi povestește cineva lui povestiri mâhnicioase, se face mai fricos decât fiecare pruncușor, dacă sunt de veselie, se stăpânește de bucurie mai mult decât copilul cel mai fraged. Numai cu aceia se adună și petrece împreună cu câți îl îndeamnă să trăiască o viață răzvrătită. Pe unul ca acesta cum să nu-l osândească casnicii și prietenii și rudele? Cine nu va zice cu dreptul, pentru aceasta, cum că acesta este o greutate zadarnică a pământului și cum că în zadar s-a arătat în lume acest fel fiind? Iar mai ales, nu numai în zadar ci și spre răul capului său spre păgubirea sa, și spre vătămarea a multor altora. Judecați rogu-vă o creștini cu judecata voastră o pricină ca aceasta. Dumnezeiescul Ioan Gură de Aur cu cuviință aseamănă cu porcul pe acest om, cu fiarele cele rele de mare, cu elefantul și cu oricare alt dobitoc fără de minte și fără de înțelegere. Deci, învrednici-se-va

unul ca acesta a intra la Dumnezeiasca nuntă a cerescului Mire, la acea mare și tainică Cină și mai pe urmă de toate în palatul acelu Dumnezeiesc ospăț și a desfătării aceleia? Tot Sfântul Ioan Gură de Aur ocărăște și înfruntă și defăima minunat pe acești bucălați și grași, pe lingătorii de talgere și de străchini, pe lingușitori și pe iubitorii de mâncare la ospete, zicându-le acestea: „O desfătătorule om, acum este vremea războiului, vremea nevoinței și a luptei și tu, îți petreci vremea în pofte și în multe mâncări și în desfătări? Cu cuviință fiind să te nevoiești, tu te îmbraci pe sine. Stă vrăjmașul cel potrivnic asupra ta și scrâșnește cu dintâi săi asupra ta și tu te pleci și te lipești deasupra meselor și cu totul te îneci de bucatele cele dintru acestea. Hristos se usucă cu totul de foame și ta crapi de multa mâncare? Oare o să ne junghe pentru jertfă și pentru aceasta așa ne îngrășăm trupurile noastre? De ce gătești viermilor masă cu atâta strălucire și grăsime, pentru ce mai mult îți aduni ție fără decât putrezire și puroi? De ce te însărcinezi pe sine cu râuri de sudori și cu gunoiul necurăției? De ce-l afunzi cu totul pe sufletul tău în trap pe cel fără de trup? De ce te silești să-l faci mai gras pe peretele cel gras al trupului tău, pentru ce fumul cel mare al aburilor iese din tine te sârguiești să-l faci nori?”. Deci ia să nu nădăjduiască cineva, că cu acest fel de viață pătimașă ospătătoare și desfătătoare se va învrednici să câștige masa aceia cerească și desfătarea și ospătarea dreptilor, ci mai vârtos, să se cutremure pentru nesfârșita și veșnica postire și foamea celor ce se muncesc.

Iadul este viermele științei

„Răsplătirea celui necredincios (zice Solomon) este focul și viermele". Toți Parinții cu un glas și cuvântătorii de Dumnezeu ai sfintei noastre Biserici a Răsăritului, zic, cum că cei osândiți în Iad, se muncesc de adevărații viermi și fără milostivire cu totul se mănâncă de ei și se află acolo mai nenumărată mulțime de acești viermi, care sunt înfricoșați la chip, urâți și pângăriți nesăturăcioși, care eu deosebită muncă pe lângă foc, vor munci trupurile ticăloșilor păcătoși care se muncesc, și le pricinuesc prea iuți și usturătoare dureri și daune. Pentru acești fel de viermi serie și marele Vasile: „Cum că va să fie la Iad un fel de viermi otrăvitori și mănăcători de trupuri, care fără de saturare mănâncă și niciodată nu-și umple pânțele lor, și mai ales când mănâncă, pricinuesc omului dureri nesuferite". Și alt dascăl iarăși a zis: „Cam că a treia muncă a Iadului, slat viermii cei nesticăcioși, adică șerpi și balauri prea înfricoșați și la privire și ia șueratul, lor. Care trăiesc în văpăile Iadului după cum și peștii în ape". Și pentru aceasta dar vor izvorî din nas din urechi și din ochi, din gară, din măruntaie și de obște să zic din toate părțile ale acelor ticăloși va ieși nenumărată mulțime de viermi. Care neîncetat și prea cu usturime vor mușca trupurile și toate măruntaiele ticăloșilor păcătoși, Și munca aceasta a viermilor celor neadormiți, fiindcă de o parte este purtătoare de moarte, și de alta neridicătoare de viața acelora ce se muncesc, cu toate că ele o și poftesc aceia în tot minutul pe dânsa, pentru aceasta va să fie cea mai mare și mai usturătoare muncă decât toate muncile celelalte. Deosebit de acești simțitori viermi, va fi și alt vierme, care nu roade trupurile ci pe însuși sufletul acesta cu totul îl roade și îl muncește și cu totul îl cheltuiește, adică acela al minții

de către care se vor porni cei ce se muncesc, să se vaiete și să se ticăloșească pe sineși, pentru căci când trăiau au lepădat vremea cea îndemnatică a mistuirii lor și au trecut-o cu totul cu vederea, cunoscând cu adevărat cam că nu le mai este mult cu puțință să li se mai întoarcă înapoi acea vreme. Povestește un cucernic bărbat oarecare cum că un călugăr îmbunătățit aflându-se într-una din zile în umilință, cugeta în sine cu mintea, care oare muncă va să fie mult mai amară celor ce se muncesc în Iad? Și stând la rugăciune cu multă osârdie și evlavie, având și acest cuget, vede de departe o umbră, de la care ieșia și un glas de plângere de jale și de întristare cu mari suspinuri și tânguiri și plângeri și zicea:

„Eu sunt unul din aceia care cu dreptul se muncesc în Gheena, îi răspunse lui cuviosul: Și pentru ce plângi așa ca amar și suspini cu atâta mahniciune și întristare? A răspuns acela: Plâng și suspin prea cuvioase Părinte, pentru că am pierdut vremea mea în zadar, dar nu numai eu ci încă și toți aceia ce se muncesc nu plângem pentru alt lucru atâta de cu amar, decât pentru căci am pierdut vremea cea trebuincioasă a mântuirii noastre la deșertăciunile acestei amăgitoare și vremelnice a lumii, și la desfătărilor ei cele pierzătoare de suflet și acum de a ni se mai da acest fel de vreme, nu este cu puțință". Și după aceasta s-a făcut nevăzută umbra aceia, lăsând pe precuviosul cu totul îngrozit și înspăimântat. Deci când socotesc ticăloșii aceia câini că le-au trecut zilele mântuirii lor în zadar și fără de folos, și cum că a fugit de la dânșii vremea cea cu bun prilej și cu bună îndemnare, în care putea să semene ca să secere mai apoi. Să cheltuiască pentru ca să dobândească mai pe urmă și de obște să zic, să neguțătorească mântuirea lor, ca să îmblânzească pe Dumnezeu și să câștige cele cerești. Când socotesc acestea cu dreptul se desfac și se risipesc cu totul în lacrimi, plâng și se tânguiesc nemângâiat, își bat pieptul își zgârie fața, își

Rafail, monahul

lovesc genunchile, suspinând, văietându-se și cu jale obidindu-se și tânguindu-se, ajunge, o oameni stricăcioși și deșești, ajunge vremea, care ați pierdut-o până acum. Ajunge câte ați cheltuit la deșertăciunea lumii, ajunge vremea care până acum ați dăruit-o păcatului, măcar cealaltă vreme a vieții care v-a rămas cu toate că este foarte puțină, sânguiți-vă s-o cheltuiți la fapta bună și pentru Dumnezeu. Că veți auzi în scurt din dumnezeiasca descoperire a lui Ioan cuvântătorul de Dumnezeu, cum că „vreme nu va mai fi mai mult” (Apoc. 10, 6). Nu va mai fi vreme mai mult să semeni, pentru ca să seceri, nu va mai fi vreme mai mult să te pocăiești să negustorești mântuirea ta să câștigi Dumnezeiescul dar să aduni comoară cereasca slavă și să împlânzești Dumnezeiasca dreptate a dreptului Judecător. Deci dar (ca să zic ca și dumnezeiescul Pavel) „până când avem vreme, să lucrăm lucrul cel bun”. Ia să nu lăsăm noi să zboare din mâinile noastre vremea aceasta, care acum este lesne de prins, că pe urmă nu se va mai întoarce, ca să lucrăm fapta cea bună într-însa și apoi paguba ei va fi fără de îndreptare. Vremea aceasta este mai scumpă și mai de mult preț decât tot lucrul de cinste și scump, dar însă noi o socotim foarte lepădată și lesne defăimată. Și ascultă pe Sfântul Inochentie cum scrie pentru negrija și lenevirea care o arătăm și o avem pentru vremea aceasta, vrednică de mântuirea noastră: „Trec și aleargă în sus și în jos stricăcioșii și deșeștii oameni prin orașe și prin ulițe și prin strămtori și prin drumuri, să suie sus pe munți, sar peste stânci, trec peste prăpăstii, suie dealurile, trec peste șanțuri, intră prin strămtori, sar peste îngrădituri, cearcă mărunțișurile pământului, adâncimile mării, locurile cele nearătate ale nurilor și cele acoperite și umbrite ale văilor și ale pădurilor, se duc în pustietăți, bat război cu vânturile, defăima prăpăstiile și surpăturile, nu bagă în seamă ploile, fulgerile, tunetele și trăsnetele nu le socotesc întru

nimica. Iară valurile și vârtejurile valurilor le socotesc de batjocură, taie munții și sapă **matematkile** și le topesc pe dânsele și le tipăresc, scobesc, netezesc și luciază pietre, despică și subțiază lemne, țes pânze croiesc și cos haine, ridică case, zidesc palaturi, fac grădini, ară țarine, sapă vii, aprind topitoare și cuptoare, fac mori, prind pește, ies la vânătoare se îndeletnicesc se grijesc, se sfătuiesc orânduiesc, se părăsc, se învinuiesc, se ceartă, înșală și amăgesc, răpesc, fură, se luptă, negustoresc, tâlhăresc și la altele nenumărate se sârguiesc și lucrează nenumărate, numai ca să-și adune bani să înmulțească averile lor, să afle câștiguri să dobândească slavă, să se suie la vrednicii și să facă răsplătiri. Și aceasta este osteneala cea din toate zilele a trupului lor, îndeletnicirea cea deasă și cu multe osteneli a sufletului lor. Așa le trec oamenilor zilele mântuirii lor, până când ajung fără de veste la ziua cea mai de pe urmă a morții. Și nu socotesc ticăloșii cum că pe cât trec zilele fără de rod pe atâta au să se muncească în Iad fără de sfârșit".

Capitolul VII **Iadul este foc**

Focul acela atâta va să fie de prealuminat și de prearzător, încât toate lacrimile oamenilor, toate râurile pământului, toate bălțile și izvoarele, toate mările și însăși adâncimea apelor, de s-ar aduna într-una nu vor putea să stingă nici cea mai mică scânteie a focului aceluia veșnic. Iar de te și miri, o omule, pentru că este atâta de neostenită și

Rafail, monahul

nebiruită puterea aceluia, vei înceta de a te minuna, de vei auzi pricina de la prorocul Isaia: „Mânia Domnului este ca o vale de pucioasă ce se arde" (Isaia). Sau așa cum tâlcuieste alt tâlcuitor „Suflarea Domnului o varsă pe dânsa ca pe niște râuri de pucioasă". Ca și cum ar zice, cum că, cu totul neostenita și nebiruita suflare a Dumnezeieștii mâinii, va varsa ca niște potopuri râuri de pucioasă, și va face încât focul acela niciodată să nu se potolească, sau măcar câtuși de puțin să slăbească, ci să ardă trupurile celor ce se muncesc însă să nu le cheltuiască cu totul, nici să le ardă cu totul desăvârșit și să le aducă la neființă. Ci mai vârtos că întru atâtea mii de ani și întru tot veacul acela nesfârșitul nu le va pierde nici măcar un păr într-acel foc. Focul acela va să fie o temniță, pe care să nu poată cineva s-o rupă și să scape de ea. Acolo, se vor strâmtora în acea înfricoșată Gheenă și se vor strâmtora trupurile celor ce se muncesc. Acolo mintea se va sili să cagete la iuțimea și usturimea muncilor. Acolo voința se va sili, să dorească de acelea care nici odată nu vor putea lua săvârșire, din care acestea se va naște mahnire și scârbă purtătoare de moarte, răcnete eu mari strigări, neîncetată atingere, tânguire nemângâiată, necurmăte vaiete, lacrimi fierbinți și mânie nebunească. Și tu o omule, care dacă ai fi primit pe deasupra trupului tău, într-un minut de vreme o mică oarecare scânteie de foc, care este o ardere de văpaie prea slabă și neputincioasă, și se pare a fi o menea nesuferită, cam vei suferi să zaci întins într-o tigaie ce să ardă ziua și noaptea și aruncat într-un cuptor ce să ardă împrejur cu foc de-a pururea? Tu (iară zic, o omule), care dacă cineva ar atinge și numai de un mădular al trupului tău o bucată de fier foarte înfocată, nu la mult ceas, ci numai într-un minut, îți pierzi mintea ta și tremuri cu totul de durerea cea prea usturătoare, cum vei suferi dacă te vei arde în văpaie neconținut întru nesfârșirii veci în focul acela nestins al

Iadului? Și aceasta nu numai la un mădular ci la toate părțile și mădularile trupului, zic, la vine, la încheieturi, la mușchi, la măruntaie, la mațe și la oase. Și cu un cuvânt să zic, să zaci în acel râu al văpăii celei nestinse ca un burete în mijlocul valului oceanului. Deci pentru ce nu miroși alta, fără decât numai mișcărilor, miresme și miroșuri, trandafiri și balsamuri? De ce nu te sârguiești la alta (adică la citirea sfintelor Cărți și la fapte bune) fără decât numai la desfătări și la mese? De ce nu-ți petreci la alta viața ta, fără decât zilele la odihne, iar nopțile la desfrânări și curvii? O și voi mult desfătătoarelor femei care vă desfățați întru sulemeniri și întră împodobiri, pentru multă mândria voastră și pentru multa și neînfrânata patima curviei, pe care o hrăniți în sufletele voastre, făcându-vă undiță a satanii spre înșelarea privitorilor iar mai bine să zic spre veșnica pierzare a sufletelor voastre, și apoi mândrindu-vă că ați fi frumoase bolți și cu boala dracilor. De ce nu vă îndeletniciți mai mult la rugăciuni și la metanii și la alte fapte bune, decât la suleminiri și la spoiri ale obrazului și la împodobiri, o orbirea voastră și mai bine să zic pierzarea voastră că pentru ce alta vă sulemenii decât pentru ca să plăceți celor ce vor vedea fața voastră, și plăcându-le să-i trageți spre patima curviei voastre celei multe, pe care o aveți întru voi, de bunăvoia voastră vă faceți unelte ale satanei iar nu vase ale lui Dumnezeu, înșelate sunteți de satana și vă veți munci împreună cu dânsul căruia i-ați ajutat spre înșelarea privitorilor voștri și a tinerilor. Vai vouă ce orbire v-a cuprins, încă socotiți cum că n-ar fi păcat a vă sulemini și a vă împodobi și mărimea păcatului acestuia și Domnul nostru Iisus Hristos a arătat-o zicând: „Mai bine să-și lege o piatră de moară și să se arunce în mare decât să dea sminteală altuia" dar voi pe câți smintiți cu împodobirea și cu spoirea obrazului, mii și sute, oare ce alta așteptați, fără decât văpăile

Rafail, monahul

Iadului să vă prăjiți ziua și noaptea în focul Gheenii? Părăsiți-vă zic și vă pocăiți prin mărturisire de aceste păcate mari, înșelând și înșelându-vă spre veșnica voastră muncă. Că va veni vreme să căutați vremea aceasta care o cheltuiți la aceste fapte urâte, ca s-o cheltuiți la fapte bune și n-o veți găsi și o să vă căiți plângând cu amar pentru aceasta și căința va fi fără de folos și veți fi aruncate în văpăile Iadului. Luați aminte, rogu-vă, la cuvintele Sfințitului Augustin și socotiți-le bine câți voiți a scăpa de văpăile focului celui nestins: „Nu va fi, zice, focul acela al muncii, ca focul acesta cu care ne slujim, cu toate acestea, de te-ar sili cineva zicând, mărturisește asupra capului tatălui tău, mărturisește asupra vieții prea iubiților tăi fii, că de nu vei face aceasta, voi băga mâna ta în cuptorul acela ce se arde de foc cu adevărat, ai fi făcut cuvântul lui, ca să scapi să nu-ți ardă mâna ta. Și apoi dar, pentru ce te arăți cu atâta nesocoteală? Și pentru o muncă vremelnică și ușoară, cu care te înfricoșează oamenii, primești să faci răul și aici, unde te înfricoșează Dumnezeu cu o muncă nesfârșită nu primești să faci binele?”.

Capitolul VIII

Iadul este deznădăjduire

Sfânta Evanghelie, vorbind pentru fecioarele cele nebune, zice cum că „S-a închis ușa” (Mt. 25). Împăratul Baltazar când se afla la acea masă și ospăț mare și a văzut acele trei cuvinte care s-au scris cu mâna pe perete, ca de o mâna de om „Mani, techel, fares” după cum zice

Dumnezeiasca Scriptură fața împăratului s-a schimbat și cugetele lui împreună îl tulburau pe el, și legăturile împreună ale șoldurilor lui se dezlegau și genunchile lui împreună se clăteau. Atâta groază și frică a luat împăratul din aceste trei cuvinte, cu toate că nu apucase încă Daniil să le tâlcuiască. Trei sunt cuvintele, care tulbură și mâhnesc cu amar pe cei ce se mâhnesc în Iad. „S-a închis ușa” îndată ce sufletul cel rău sortit și ticălos al celui ce se muncește se va închide în acea temniță de sub pământ, în vasul a toatei durerii și al chinurii celei rele, într-un singur minut de ceas i se închide și i se încuie și ușa nădejzii, a milostivirii, a odihnei, a veseliei, a darului, a miluirii și de obște să zic a tot binele. Toate ușile mângâierii și ale rugăciunii se închid cu chei și lacăte de diamant și cu zăvoare de fier nerupte și se deschid toate porțile plângerii și ale tânguirii și ale întristării. Pentru aceasta, cei deznădăjduiți nemaivând de aici înainte nici o nădejde de nicăiri, încep a vărsa hule împotriva cerului, împotriva îngerilor, și a sfinților, a Născătoarei de Dumnezeu și împotriva a însuși dreptului Judecător Dumnezeu. Și vin la așa de mare poftă, încât doresc ca toți să se muncească împreună cu dânșii în Gheena. Căci, de vreme ce mintea celor ce se muncesc, nu poate să privească pe Dumnezeu, ci se află în munci și în înfricoșate scârbe, nici n-au altă lumină cu care să-și mângâie voia lor se vor porni asupra lui Dumnezeu cu o urâciune împotrivoare lui, cu a urgie nestăpânită și neținută, cu o mânie nescrisă împrejur și cu o turbată sălbăticie, și nebunie, pentru pedepsele și muncile pe care pe dreptate le pățimesc și cu urmare dar se va aprinde întru dânșii o fierbințeală nepovestită, încât de le-ar fi cu puțință lor, să facă răsplătire lui Dumnezeu și să treacă cu vederea mărimea lui cu pierzare desăvârșită și cu de-a pururea prăpădenie. Nu va privi dar atunci mintea nici un lucru, care să le poată pricinui lor măcar o prea mică

Rafail, monahul

mângâiere. Care lucru se arată și din pilda unui filozof păgân, pentru care scriu oarecare cum că, după moartea lui s-a arătat unui ucenic al lui și i-a zis: „Cum că toate câte le-am învățat și le știam, le-am uitat, iar atâta numai mi-a rămas aici să știu, cum că m-am pierdut în veci". Deci, pentru ca să nu cugeți și tu aceasta veșnic se cuvine să socotești acum bine, ca să afli tot chipul și meșteșugul numai să nu te pierzi în veci. Pentru că atunci vei cerca cu multă și mare osârdie și sârguință, acele care aici erau vrednice de mare sârguință și osârdie, și prea cu adevărat nu le vei afla. Fiindcă și după cum scrie prea cu înțelepciune sfințitul Epifanie:

„După moartea omului, cămările s-au pecetluit, vremea s-a împlinit, lupta s-a terminat, locul cel de luptă și de alergare s-a făcut gol cununile s-au împărțit și câți s-au nevoit se odihnesc, iar câți din lenevire nu s-au nevoit, nu se văd nicidecum în mijloc. Și câți s-au biruit în locul cel de luptă, s-au izgonit afară din cămara cea de nuntă și toate cu total au luat sfârșit". Aici dară, o, păcătoșule mai înainte de ce te va ajunge sfârșitul, pocăiește-te ca nu cumva pe urmă ca un nebun să auzi și tu graiul acela pe care l-au auzit fecioarele cele nebune „S-a închis ușa". Care ușă? Ușa a toată mângâierea. O tânguiți și plângeri a tot darul, păgubire!". A toată răsplătirea o rea nenorocire a toată mila, o ticăloșie! A toată nădejdea, o deznădăjduire! A tot binele, o rău! Socotește tu singur pentru tine, cum că, dacă întru acel minut, în care se cuprinde și se închid toate, se va afla sufletul tău lipsit de Dumnezeuiescul dar, negreșit va auzi totdeauna aceasta „S-a închis ușa". Povestesc oarecare pentru un oarecare călugăr, cum că, biruindu-se de lenevirea lui, cugeta să fugă și să se depărteze de mânăstirea lui. Și fiindcă a și hotărât aceasta în cugetul său i s-a arătat din rânduială Dumnezeuiască maică-sa în somn, care cu puțin mai înainte murise. Care cu toate că-l silise cu multe cuvinte ca să-l

plece pe fiul ei să rămână în mănăstire până la sfârșitul vieții lui, dar n-a putut să-l plece. Pentru că acela îi punea înainte cum că ostenele și asprele petreceri ale mănăstirii sunt nesuferite. Atunci maică-sa a zis către dânsul: Dacă ți-ar pune cineva înainte fiul meu, înfricoșatele munci ale Iadului, adică vâpăile cele ca râurile, relele putori cele nesuferite, foamea și setea cea peste măsură, rănilor și bătăile cele prea iuți și prea usturătoare, pe care le pătimesc acolo de trei ori ticăloșii păcătoși care se muncesc în tot veacul, ce ai face atunci? Pentru aceasta de-ți va plăcea, cearcă acum o mică muncă decât toate muncile acelea, pentru ca să te încredințezi. I-a răspuns ei tânărul: și este cu puțință să se facă aceasta? Este! A răspuns maică-sa. Și ia aminte atunci a auzit un glas și o strigare și o grohăitură de porci atâta de înfricoșată încât i se părea (după cum spunea mai pe urmă) cum că s-a desfăcut cerul deasupra capului său și s-a sfărâmat în mici bucăți, de a cărui sunet a ajuns la atâta temere și frică încât era în primejdie de moarte. De unde, chemând pe maică-sa a luat de la ea mână de ajutor. Deci atâta l-a tulburat lovitura aceia și glasurile (ca și cum ar fi fost porci și se muncea în Iad) încât îndată după aceasta s-a silit să rabde până la sfârșit cu desăvârșită și deplină răbdare în mănăstire și cu acest chip murind și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

Iadul este veșnicie

Între nenumăratele chipuri ale muncilor, pe care au să le pătimească cu totul ticăloșii păcătoși, una este cea mai amară decât toate și mai cumplit chinuitoare. Pe care prorocul Ieremia cu tânguire în puține cuvinte cu mare glas a strigat-o: „întru pierzare în veci vei fi” zice Domnul. Mare și înfricoșată muncă și pedeapsă le pricinuieste lor adâncul acela și prea îngroșatul întuneric al muncii Iadului, fiindcă nu le luminează de nici o parte, nici cea mai mică rază de lumină. Mai mult și mai mare muncă le aduce asupra-le nesuferita putoarea aceia și împruțiciunea care iese de acolo din mijloc ca un fum, din pucioasa și păcura și din gunoiul celor dedesubt a tartarului. Nepovestită ticăloșie și primejdie le pricinuieste plângerea și tânguirea care ca un foc cu totul le arde trupurile lor. Neasemănată ticăloșie și primejdie le face focul acela prea cumplit și prea usturător al gheenii, care cu cumplită iuțime îi muncește. Dar cu toate acestea nu pătimesc mai grea muncă și mai amară, și mai usturătoare și mai dureroasă, pe cât pătimesc din prea greaua sarcină și povară a veșniciei care le întrece pe toate celelalte munci cu nemărginită greutatea ei. Această greutate nemărginită cumpănind-o bine cu mintea sa un tânăr oarecare desfrânat, și venindu-și la mare umilință a început să zică în sineși unele ca acestea: cu neputință este să se afle în lumea aceasta vreun tânăr și având puțină minte să primească cu acest fel de învoire, încât să zacă desfătându-se în timp de 30 de ani, sau de 40 pe un așternut moale și prea desfătat întins și așternut cu trandafiri și cu crini fără de a se scula de pe dânsul vreodată și după acești ani să primească stăpânirea și împărăția a toată lumea. Care lucru de ar fi așa, câtă dar nebunie și neînțelepție ce fel de orbire și lipsire de minte este

să voiască cineva pentru un mic păcat, și pentru o dulceață de puțină vreme, să aleagă mai mult un așternut ce se arde în Iad, în care să se ardă și să se prăjească în tot veacul, decât odihnă. Acest cuget, atât de mult l-a rănit pe acest tânăr încât l-a făcut să zică cu frică și plângând în mult ceas: O veșnicie! și după puțin împărțind averile sale săracilor s-a dus și s-a făcut călugăr într-o mănăstire unde era viață de obște, unde petrecând bine și cu cuvioșie și cu un cuget ca acesta bun a moștenit bunătățile cele veșnice. Acum dar și eu zic cu acela: O veșnicie, veșnicie! Cugetarea acestui lucru ne va deștepta la mare înțelepciune și cunoștință și credință. Și apoi de nu are credință, apoi dar nu crede nici Evangheliilor nici prorocilor, nici Bisericii, nici chiar lui Dumnezeu. Iar de nu are cunoștință, este dar vrednic de răni și de bătaii, sau în viața aceasta de acum, sau în cea ce va să fie. Deci, ori așa ori altfel, vrednic este de muncă. Dar, o vai ticăloșia aceasta a noastră! și o mare primejdie și soartă rea. În vreme când o primejdie atât de mare și înfricoșată să se spânzure deasupra capetelor noastre și noi să dormim! Sau puțin lucru vi se pare vouă a fi aceasta, să se afle cineva cu totul afundat în râul cel de smoală și de păcură și de pucioasă ce fierbe, și să piară în el neîncetat ca o jertfă și ardere de tot? Și să fie hotărât ea să-și răsplătească muncile păcatelor sale în mijlocul aceluia foc nestins al Gheenii, care mai mult se aprinde și mai mult se învâpăiază din suflarea urgiei celei dumnezeiești. Și în tot ceasul și minutul vremii, să socotească tot răul acesta, carele îl pătimește acum în munci, are să-l sufere muncindu-se neîncetat, în veci fără de sfârșit, fără de a vedea cândva vreun sfârșit. Și aceasta este (vai) lucrul cel mai cumplit și mai înfricoșat decât toate cele prea înfricoșate. Aceasta cugetând-o un oarecare bărbat cinstitor de Dumnezeu zice, cum că dacă numai un om singur din toți oamenii care au fost de la zidirea lumii, are să se muncească și ceilalți toți să

Rafail, monahul

se mântuiască, eu aş fi pus toate puterile mele, ca să nu păcătuiesc niciodată, temându-mă ca nu cumva sa fiu eu acela unul. Dar ce inimă se cuvine să avem noi de trei ori păcătoşii la acestea? Ia să alegem din aceste două pe una, sau să ne muncim neîncetat cu păgânii şi cu dracii, sau să ne veselim în veci cu sfinţii şi cu îngerii. Fiindcă bunul şi răul, viaţa şi moartea zace înaintea ochilor noştri pentru ca să întindem mâinile noastre la aceia care ne va plăcea. Prea multă şi prea mare luare aminte şi socoteală se cuvine să facă si la amândouă creştinul, fiindcă şi într-o amândouă este veşnicie a Iadului este de trei ori ticăloasă, fiindcă este plină de chin şi de durere. Şi în voinţa omului stă, pe care va vrea s-o aleagă şi s-o îmbrăţişeze. Care va voi să aleagă cu dreptate şi cu bună socoteală, trebuinţă este să-l urmeze pe prorocul David, care zice: „Gânditu-m-am la zilele cele de demult şi de anii cei veşnici mi-am adus aminte si noaptea cu inima mea am cugetat" (Psalm). Minunată deprindere şi iscusinţă este nu numai celor proşti şi țăranilor ci chiar împăraţilor şi înțelepţilor să se îndeletnicească cu gândul lor şi să cugete ziua şi noaptea la veşnicia ce va să fie. Un păcătos nepocăit şi foarte desfrânat şi curvar, hrănea în casa lui un corb blând, şi într-o zi, luându-i seama l-a văzut pe el, ca şi cum ar fi fost foarte scârbit şi îngrijat, şi după ce l-a văzut îndată a şi început a-şi scoate penele lui una câte una cu ciocul lui, făcându-se ca şi cum le-ar fi numărat pe ele, apoi a început a se tăvăli pe ele. Atunci i-a venit în minte stăpânului lui, din Dumnezeiască purtare de grijă, ca să-l întrebe pe corb, pentru ce se află așa de, mâhnit şi foarte întristat de şi-a smuls şi penele lui? Răspuns-a corbul (o minune) cu vorbă omenească: „Gânditu-m-am la zilele cele de la început şi de anii cei veşnici mi-am adus aminte şi am cugetat cu inima mea". Şi acestea zicând îndată s-a făcut nevăzut din ochii lui. Iar minunea aceasta de mirare, în mare zdrobire de inimă l-a

pornit pe omul acela și fără întârziere a alergat la duhovnicul lui și și-a mărturisit păcatele sale cu mare umilință și și-a primit canonul cu mare osârdie a inimii făgăduindu-se să petreacă de aici înainte în pocăință. Și petrecând așa, adesea zicea cuvintele corbului cu multe suspinuri ale inimii sale. Și cugetând cuvintele lui David vremelnic a dobândit veșnica împărăție. Pe corbul acesta mulți l-au socotit a fi, sau Duhul sub chipul corbului ascuns, sau corb adevărat în acest fel. Însă eu nu am acum socoteală ca să cercetez lucrul și să aflui cu încredințare ce a fost corbul acela? Dar împreună cu acel păcătos ce s-a pocăit doream ca și noi în fiecare minut al vieții noastre să le zicem în sinea noastră cuvintele corbului și să cugetăm pentru anii veacului ce va să vie care nu vor avea niciodată sfârșit. Și acestea ne vor fi nouă sau pentru bucurie nespusă ce este în cer, sau pentru grelele de suferit pedepse și munci ce sunt în Iad. Mai pe urmă de toate cugetă o, creștine, în sufletul tău în fiecare zi a vieții tale acestea pe care le scriu aici, cum că adică, după cea mai de pe urmă a ta răsufare, va urma de nevoie ca să fii cu adevărat sau de-a pururea în Rai sau totdeauna în muncă (pe care lucru să nu-l dea Dumnezeu). Deci de vei alege bine, vei fi totdeauna în veșnicul bine, iar de vei alege rău vei fi totdeauna în veșnicul rău. Iar pentru ca să scapi de toate acelea câte până aici ai citit, socotește cu Dumnezeiască înțelepciune aceste puține cuvinte.

Iadul este pedeapsă

Ce alt lucru este mai greu? Fără decât a voi cineva totdeauna ceea ce nu se poate face niciodată și a nu voi totdeauna ceea ce de nevoie se poate face totdeauna. Păcătosul nu poate să dobândească în veac lucrul acela care-l voiește nici să scape de acela care nu-l voiește. Pentru aceasta și este silit a suferi și a pătimi în veac prea cu usturime și cu neasemănată durere a inimii.

Ce alt lucru este mai scârbos și mai amar? Fără decât întru acelea care totdeauna cei de la cineva și acela să-ți răspundă ție totdeauna aceasta, nu, și la acelea pe care tu le urăști totdeauna să-ți zică totdeauna graiul acesta, da întru dreptatea înfricoșatului și nemitarnicului Judecător deosebit este cătuși de cât să nu lipsească niciodată pedeapsa de la aceia care în această viață vremelnică de acum n-au încetat de a păcătui. Și iarăși, deosebit îi este lui Dumnezeu, ca să nu dea niciodată sfârșit și hotar muncii celui păcătos, fiindcă nici el n-a voit în această viață să dea sfârșit și hotar păcatului. Când păcătosul va vedea în Iad că se muncește pentru păcatele lui cele ascunse, atunci va pricepe cum că Dumnezeu le vede toate, și atunci va deschide acest păcătos ochii lui în munci, pe care în această viață îi avea închiși întru păcatele ce le făcea. Se muncește și nu se pierde, moare și totdeauna trăiește. Se strică, dar rămâne, se sfârșește și este veșnic.

PILDA

Un Părinte duhovnic îmbunătățit și înțelept s-a apucat odată cu învățătura sa cea de suflet folositoare să aducă la pocăință pe un tânăr de neam bun, care mulți ani s-a aflat pe

calea pierzării. S-a nevoit multe ceasuri acest părinte, sfătuindu-l pe el și învățându-l, dar la urechile surdului cânta, și orbului îi vorbea de culori, și deasupra pietrelor semăna. Pentru că acel tânăr fiind învechit în păcate nu numai că nu se smerea din învățăturile preotului ci și spre răs și batjocură se pornea. Mai pe urmă de toate văzând duhovnicul cum că era vesel la chip, frumos la față, luminat la obraz și cu bună cuviință la vedere a început a-i vorbi feluri de cuvinte. O prea luminatul și prea frumosule tânăr un dar îți cer să-mi faci, de câte ori vei privi în oglindă frumusețea ta și vei lua seama la buna și potrivită alcătuirea ta, să socotești pentru dragostea mea, cu mare socoteală și luare aminte, nu cumva fiindcă are să ți se întâmple și ție să te amărăști odată și aceste prea frumoase mădulări ale trupului tău să se târască în adâncul Iad, în care se află focul cel nestins, viermii cei neadormiți și putoarea cea nesuferită. Nu cumva zic și acești ochi albaștri, părul cel strălucitor ca aurul, fruntea cea albă ca de elefant, obrazul cel ce este vopsit ca trandafirul, buzele cele roșite, grumazul cel ca zăpada, gâtul cel ca laptele și tot trupul tău acesta cu bune măsuri și prea frumos să se arunce de nevoie în smoala și păcura cea ce clocotește și să se piardă împreună cu pucioasa și să se prăjească împreună cu viermii cei de acolo, și acestea toate să se facă în veci, fiindcă Dumnezeu pentru ca să-i pedepsească pe aceia care în viața aceasta de acum n-au pus un hotar păcatului lor, are în Iad hotărâte înfricoșate munci fără de nici un sfârșit. Zicând acestea preotul și luându-și bună ziua de la tânăr s-a dus. Iar tânărul venindu-și în sine și învărtind în gândul său cuvintele preotului a aprins în sufletul său pocăința cea mântuitoare de suflet. Și de aici defăimînd toate cele vesele și frumoase ale vieții vremelnice și deșarte a lumii și lepădându-se de rudenii, de bogăție de slavă și de odihnă s-a dus într-o mănăstire și viețuind acolo

Rafail, monahul

cu cuvioșie împreună cu ceilalți părinți, pentru că a ales mai bine să-și strâmtoreze puținii ani aici trupul său cu petrecere aspră decât să se muncească în Iad veșnic cu amare și nemărginite pedepse. Și atâta de mult a sporit în viața călugărească încât s-a făcut pildă faptei bune tuturor celor ce petreceau acolo în viața călugărească. Adeseori își aducea aminte de porunca aceluia preot pe care i-a dat-o ca să fie lucrător cu mintea când se va căuta în oglindă. Deci și tu o pocăite cetitorule, silește-te acum mai în grabă să-ți îndrepti sufletul tău până ai vreme orânduită strigă către iubitorul de oameni Dumnezeu. În câtă vreme ai mintea ta întregă și sănătoasă plângi către Stăpânul Hristos. Până ai sufletul tău în trup, mârnește-te, arată durere, întristează-te arată zdrobire de inimă, pocăiește-te, și în scurt să zic, până ești în viață, caută duhovniceasca vindecare, mai înainte de a te înghiți fundul și adâncul valului, mai înainte de ce te va sorbi adâncul Iadului. Pentru că acolo pocăința nu este, lăsare nu se face și iertare nu se află. De ai avea înțelepciunea lui Solomon frumusețea lui Abesalom, puterea lui Samson, viața lungă a lui Matusalem, bogățiile lui Cirus, împărăția lui Alexandru și de obște să zic, toate bunătățile și fericirile și slavele tuturor oamenilor de când s-a zidit lumea ce ți-ar folosi toate acestea dacă după moarte cu totul te vei prăji și cu totul te vei arde și te vei munci cu amar în veci în acea groaznică fântână a Iadului, cu atâtea munci grozave. Căci atunci se va deschide acea fântână grozavă a Iadului, în care coborâre va fi, dar suire nu se va arăta niciodată. Acolo înlăuntru goli se vor îneca și cu totul se vor afunda toți rău credincioșii pagâni și păcătoșii cu dracii împreună, pentru ca să zacă afundați în toți vecii vecilor și niciodată să nu se poată scula, ci totdeauna să fie astupați și lipiți unul de altul, fierbând și clocotind acolo înlăuntru. Pentru această fântână adâncă și prorocul David rugându-se zicea către Domnul:

„Să nu mă înghită pe mine adâncul nici să-și închidă peste mine gura sa" (Psalm 68, 18). A zis să nu închidă pentru că fântână aceia după ce-i va primi pe de trei ori ticăloșii păcătoși înăuntrul ei, se astupă bine deasupra și se adâncește dedesubtul lui unde nici o cât de mică răsufare nu se află, nici o răsufare și slăbire nu se vede, și nu se nădăjduiește nici o slobozenie, pentru că s-a astupat și s-a pecetluit foarte tare acel mare și nerupt gâtlej și s-a îngrădit împrejur de toate părțile prea cu tărie. Deci se vor arunca în acea înfricoșată și înfocată groapă și învăpăiată, de trei ori ticăloșii păcătoși luându-și cea mai de pe urmă ziua bună de la toată firea celor ce sunt și de la toate zidirile cele ce se văd ale lui Dumnezeu. Nu vor fi mai mult cunoscuți de Dumnezeu aceia care aici în lumea aceasta n-au voit să-l cunoască pe Dumnezeu după cum se cade. Acolo vor să fie totdeauna îngropați în viață și vor să fie vii totdeauna în moarte și pentru că n-au pus sfârșit păcatelor lor aici, nici acolo nu vor vedea cândva sfârșit în munci în veci.

DESPRE RAI - ÎMPĂRĂȚIA CERURILOR

ÎNAINTE CUVÂNTARE PENTRU ÎMPĂRĂȚIA CERURILOR

Ani privit până aici, înfricoșatele acelea cuiburi cele de sub tartar ale balaurilor. Am făcut destulă plimbare în cele mai dedesubt și în întunecatele prăpăstii și lacuri ale Iadului, am trecut prin acele peșteri de sub pământ, acoperite cu întunericul cel prea înnegrit și cu negura morții. Am mirosit acea putoare scârbelnică și purtătoare de moarte care cu fierberea aceia iese afară ca un abur din lacurile Iadului cele cu smoală și cu pucioasă și cu păcură, am auzit jalnicele suspinuri, tânguirile și plângerile cele ca un glas de tunet, înfricoșatele oftări și gemete și scrâșnirile dinților pe care le fac cei osândiți. Am înnotat prin mijlocul râului aceluia prea amar și otrăvitor, care va arde atunci groaznic cu păcură și cu pucioasă și cu toate împuțiciunile. Deci vremea este acum după pilda Domnului nostru care mai întâi cu necinste s-a pogorât întru cele mai dedesubt și pe urmă cu slavă s-a suit la cele cerești, vremea este, zic, să ne suim și noi cu mintea noastră în acel prealuminat și mult strălucit cer. Ia să ridicăm la înălțime ochii noștri, ia să privim gânditor acel Palat al împăratului împăraților Dumnezeu, care este zugrăvit cu stele vărsătoare de lumină și strălucitoare, ca cu niște pietre de mult preț, adică Safiruri, smaralduri și diamanturi. Acolo unde au dreptii să se desfăteze și să salte și să dănțuiască bucurându-se și încununăți în vecii vecilor. Și aceasta este cea mai adevărată și mai cuviincioasă și mai potrivită osebire a omului (care se află înstreinat de la Dumnezeu aici pe pământ, ca într-o alungare îndelungată și de întristare), să se

întoarce iarăși în Cer în Patria lui cea dintâi și prea dulce. Că pentru aceasta și Dumnezeu l-a închipuit pe omul acesta cu chipul drept și i-a pus ochii și gura deasupra în cap, ca și cum deasupra într-un creștet și vârf, iar pe celelalte viețuitoare le-a zidit cu gura în jos, plecate la pământ. Și aceasta a făcut-o la omul acesta, pentru ca totdeauna să ridice ochii și mintea sa către cele cerești și să închipuiască și să privească acea preafrumoasă și cu adevărat preabună Patrie a lui și să se aprindă în fiecare zi și ceas de un dor fără asemănare și fierbinte și de o dragoste negrăită pentru câștigarea și dobândirea acelei prealuminate și Dumnezeiești țări, de la care pe cât este lunga depărtare până la acest pământ, pe atâta întrece și deosebirea acelei țări către acest pământ. Se află la acest pământ oarecare bune închipuiri și înfrumusețări însă sunt unite și împreunate de nevoie cu neînchipuiri și cu grozăvii. Se ascunde aurul în tină, zac pietrele cele de mult preț în pulbere, înflorește trandafirul în spini, însă tu o Cerească țară „Toată ești frumoasa mea Patrie, toată ești frumoasă și nicidecum nu este întru tine defăimare și prihană”. Dar și fără acele minunate și alese bunătăți pe care le ascunzi înlăuntrul tău ești și din toate cele de afară ale tale prea frumoasă și prea înfrumusețată. Nu s-a numit fără motiv cerul înalt, ci pentru că nu știm ce are ascuns în sineși pentru aceasta s-a numit așa. Vedem Patria noastră cea prea dorită, dar de departe și numai cât o salutăm. Lăudăm acele Dumnezeiești desfătări ale ei, dar nu le câștigăm. Deci eu acum vă îndemn să ne suim în ea cu aceste scurte cuvinte ale sfinteii noastre Biserici a Răsăritului „Sus să avem inimile”. Până acum inima voastră era Jos în locul morții în preadâncul lac al tartarurilor, în mijlocul pământului, adică în Iad, iar acum lăsând locul cel de jos „Sus să avem inimile” mai sus zic decât pământul, mai sus decât oricare foișoare ale bogaților, mai sus decât fiecare

Rafail, monahul

palaturi ale împăraților și în scurt să zic, mai sus decât tot lucrul care s-a zidit de la pământ. Mai sus decât toate câte sunt sub lună, mai sus, decât toate câte sunt sub vărsarea văzduhului, mai sus, de toate câte sunt sub stihia cea de foc, mai sus, de câte sunt sub casele sferii adică a rotunjelii stelelor rătăcitoare, mai sus de toate câte sunt toate stelele, adică mai sus, de toate câte sunt sub soare și sub toate înconjurările împrejur cele cerești și sub tărie. Intrați întru bucuria Domnului, intrați în bucuria aceia din care nimeni nu poate să vă lipsească și să vă înstrăineze de ea. Stați ca niște bărbați galileieai căutând la cer și socotiți cu luare aminte toate cetele îngerilor, începătoriile Patriarhilor, danțurilor Prorocilor, adunările Apostolilor și toată ceata dreptilor. Priviți sus acolo preaslăvitele cununi ale mucenicilor, cu care Dreptul Judecător le-a încununat capetele lor. Socotiți florile și crinii pe care îi țin în mâinile lor câți au biruit păcatul. Fiți cu luare aminte ca să auziți laudele și cântările cele răsunătoare de slăvire și de mulțămire cele mai dulci decât mierea și fagurul pe care toți îngerii și toți ceilalți sfinți neîncetat le fac către Dumnezeu. Și după cum este de multă depărtarea între aceste trei locuri, zic al cerului, al pământului și al Iadului, așa cu adevărat nenumărată este și deosebirea vredniciei și stării și așezării lor. Căci fiindcă lumea aceasta care se vede este întemeiată între Cer și între Iad, pentru aceasta, cu adevărat, se află întru această lume câte se cuprind și se țin sus în Cer și câte se închid jos în Iad. Întru slava aceluia Cer se află viața fără de moarte, în Iad dimpotrivă, moartea fără de viață. Iar lumea care zace între acestea două și pe amândouă le are, adică și viața și moartea. În Cer este sănătate, fără de boală, în Iad, este boală fără de sănătate, iar pe pământ, este împreună sănătatea și boala. În Cer împărătește slava fără de ticăloșie, în Iad ticăloșia fără de nici o slavă, iar pe pământ se află și amândouă. În Cer este

bucuria, fără de scârbă, în Iad scârba fără de bucurie, iar aici pe pământ se află și bucuria și scârba împreună. Mai în scurt în Cer se află toate cele bune, fără vreun rău, în Iad toate cele rele, fără nici un bine, iar în lumea aceasta cele bune sunt amestecate cu cele rele. Deci dar până când trăim în această lume la voința noastră este (pentru stăpânirea de sineși care-o avem dată nouă de la Dumnezeu) să alegem acele ce ne plac nouă sau bunățile cele veșnice care n-au împărțășire cu nici un rău, sau relele cele veșnice și fără de sfârșit, care sunt înstrăinate de tot binele. Ci pentru ca să nu greșim rătăcindu-ne la alegerea acelor și să alegem cele rele din cele bune și cu acest fel de urmare să păgubim sufletul nostru cu o pagubă așa de mare, încât nu pot s-o îndrepteze nici averile, nici bogățiile, nici stăpânirile dar nici toată veșnicia aceia ce va să vie. Pentru aceasta după ce v-am pus înainte înfricoșatele locașuri ale Iadului și prea amarele pedepse și munci, mă voi sili acum să aprind toată dragostea voastră deosebind acele vistierii ale buneii stări și ale slavei celei Cerești, ca să le iubiți numai pe acestea și să se înrădăcineze prea cu tărie inima voastră întru câștigarea și dobândirea acestora și dimpotrivă să defăimați lucrurile cele deșarte și stricătioase și vremelnice ale lumii acesteia, și ia să nu ne asemănăm și noi cu fiarele care se pleacă jos ia pământ. Cu cele târătoare care se târăsc pe jos pe fața pământului, cu porcii care zac în tină și amestecă noroiul cel împutit și tina cea puturoasă. Cu cârțițele care sapă pământul și se hrănesc cu el. Cu șoarecii care miroase țărâna pământului și cu gândacii care rotunjesc balega și o îmbrățișează după cum totdeauna fără de socoteală fac păcătoșii cei vrednici de lacrimi, ereticii și necredincioșii. Care nu voiesc a-și ridica și a-și înălța mintea și ochii la ceruri, ci toți ca totul se pleacă și privesc spre cele împutite de pe jos și pământești, și cât pentru cele ce sunt luminate și cerești

Rafail, monahul

sunt ca niște lileci scârboși și puturoși, iar către cele întunecate și pământești sunt vulturi cu vederi ascuțite. Iar câți cu darul lui Dumnezeu sunt fii ai lui Dumnezeu și-l caută cu adevărat pe Dumnezeu, nu caută la aceste prea mici lucruri ale lumii, ci la cele prea mari și înalte ale cerului nu la acestea proaste și pe jos târâtoare ci la cele înalte și de sus. Căci au în cugetul lor nădejdea înrădăcinată a veșniciei veacului ce va să vie, unii ca aceștia cu adevărat ridică ochii lor către stele, suie sufletul lor către sferile cerești, înalță mintea lor către Dumnezeu și prin urmare își închipuiesc ziua și noaptea Patria lor cea dorită.

Capitolul I

Omul cel nou trece cu vederea cele mari ale pământului, fiindcă privește mărimea cerurilor

Să începem dar a vorbi pentru Ceruri, pentru ca să vă aprind peste măsură dragostea și dorul vostru, pentru ca mai întâi să alegeți bunătățile cele Cerești prea veselitoare și nesfârșite și mai mult pe acelea să le iubiți și să le doriți decât pe acestea pământești și întru acelea să fie înrădăcinată după cum am zis mai înainte inima voastră. Vă voi arăta în scurt mărimea acestui Cer, în acest fel, ca după cum din multa felurime și peștriciune a stelelor lui, să-i poftiți sălășluirea lui, așa și din mărimea lui să vă aprindeți cu îndoit dor spre a-l dobândi pe acela. Din mărimea cerului, după cunoștința tuturor cunoscătorilor de stele ai veacului acestuia de acum, se arată din înălțimea lui. Iar această

Înălțime a lui se arată iarăși din mărimea Soarelui. Deci acest soare, care nu se vede mai mare decât o rotunjime de un mic și lesne de uneltit glob, câtă mărime socotiți să aibă? De 160 de ori este mai mare decât toată măsura împrejur și rotunjimea pământului. Atâta este de mare acest soare a cărui mărime nu ni se arată nouă mai mare decât o palmă sau un cot. Din aceasta puteți să sămăluiți și să spuneți cât este de departe de pământ. De unde și urmează nevoie să fie de depărtare preainaltă și peste măsură lungime și depărtare de la noi, că și o mărime așa de mare ni se arată nouă ca un disc prea mic. Ci auziți și vă minunați de depărtarea ce-o are de la noi. Soarele este departe de la pământ de 20 de milioane de miluri Italienești (iar milionul cuprinde zece sute de mii). De unde urmează tot atâta să fie și purtarea împrejur și mărimea cea dimprejur a acelei rotunjimi cerești (în care este întărit soarele) încât, acest soare în curgere de 24 de ceasuri trecând împrejur și înconjurând tot cerul, aleargă și trece într-un ceas, 5 milioane și 700 000 de mile. Care lucru este, ca și cum ar înconjura împrejur toată cuprinderea împrejur și rotunjimea și înconjurarea pământului, de cincizeci de ori într-un ceas numai. Fiindcă și toată înconjurarea împrejur și rotunjimea înconjurăturii celei de sus a soarescului cer cuprinde 136 de milioane și 800 000 de mile, iar valea cea de desubt a tăriei și adâncimea, adică a optului și a celui cu multe stele cer este departe de la pământ 402 milioane și 500 000 de mile. Iar tot acești cunoscători de stele zic, că nu se află nici una din stelele cele rătăcite care sunt pe tăria cerului, care să nu fie mai mare de 18 ori decât toată sfera adică rotunjimea pământului. Cu toate că și stelele sunt mai nenumărate, și iarăși fiecare stea care se mișcă în fiecare zi împrejurul Isimerinosului (Isimerinos este crugul acela asupra căruia venind soarele la luna lui Septembrie, cu firescul său drum face întocmai egală cu noaptea) trece într-un ceas mai mult

Rafail, monahul

decât 210 milioane de mile (mila cuprinde 7 stadii, stadia este mare de o alergătură de cal). Ia să venim acum la iscodirea și cercarea cerului celui de foc, care este bine întocmită sălășluire a dreptilor. Valea și partea cea dedesupt adică adâncimea acestui cer de foc (după cum zic toți cunoscătorii de stele) este departe de punctul cel prea din mijlocul rotunjimii pământului 6 milioane de mii și 4 sute șasezeci și șapte de mii, și 500 de miluri. Deci, dacă și după zicerile și hotărârile pe care le hotărâsc acei cunoscători de stele vei începe a zice, cum că și grosimea lui să fie tot atâta, urmează și partea cea încujbată a feței celei de sus a înfocatului cer, să aibă depărtarea de boldul și punctul cel prea din mijlocul a toatei rotunjimii pământului îndoită, care este jumătate de măsura cea trecătoare prin mijlocul a toatei rotunjimii pământului (fiindcă pământul este rotund ca un glob). Iar toată întreaga măsura cea trecătoare prin mijloc care trece prin mijlocul punctului și boldului celui prea din mijlocul rotunjimii pământului și prin cele două părți încujbate ale feței celei dinafară a acelu Cer va cuprinde 26 milioane de mii și 900 și 590 de mii de miluri. Iar toată înconjurarea cea împrejur cea încujbată a acestui cer care cuprinde măsura trecătoare prin mijloc de trei ori și puțin ceva mai mult (este fără de acest ceva mai mult) de 77 de milioane de mii și 704 de milioane și 770 de mii de mile. O ce mărime! Cu cuviință este după adevăr, să glăsuiească cineva aici cu minune zisa aceia a Dumnezeuieștii Scripturi: „O, Israele Cât este de mare templul lui Dumnezeu și cât de întins locul stăpânirii Lui! Mare este și n-are sfârșit, înalt și nemăsurat" (Baruh, 3, 24, 25). Cine dar acestea socotindu-le și cugetându-le ar fi atâta de nebun și fără de minte încât să apuce și să răpească cu nedreptate de la veșnicul și aproapele său o prea mică parte de pământ din acest punct al pământului orice fel ar fi, adică țarină, sau casă, sau vie sau

altceva asemenea și să se închidă și să se încuie afară de acele lățimi nemăsurate și mărimi ale cerurilor? Și cu toate acestea mulți **ritori** cu câte prigoniri asudă și se ostenesc vorbind pentru tot pământul acesta care este o palmă de loc pe lângă cer. Iar pentru cer, tăcere mare fac. După cum și vestitul acela Boețiu zicea cum că:

„Tot pământul este nu numai o împunctură și împunctură a împuncturii atâta de prea mic este, dacă s-ar asemana cu cerul". Cu privire la cerul acesta îndemna la mărturisirea cea pentru Hristos pe tânărul Simforian maica lui, zicând: „Ridică fiul meu, ochii tăi în cer și privește acolo pe Dumnezeu, care de-a pururea împărătește". Și-a ridicat ochii și a văzut cerul și de aici a defăimat toate muncile cu mare bărbăție, mai pe urmă de toate și-a întins grumazul la junghiere bucurându-se. Socotește o creștinule, de vei pierde dreptul tău la divanuri de-ți vor răpi moșiile, de-ți vor defăima numele tău, de vei pierde bogăția ta, de vei cădea din cinstea și boieria ta, de-ți vor arde ariile tale, de-ți vor călca ei casa ta și în scurt să zic, de te vor goli de tot, ia vindecare la aceste neputințe scăpare la primejdii ajutor întru necinste și ispite, aceasta să cauți la cer, să privești mărimea lui și prin mijlocirea acestora să-ți închipuiești desfătarea Raiului care se nădăduiește. Ah! și câți se află în ziua de astăzi, care pentru o mică colibă, pentru o țarină prea mică se luptă cu vrăjmașii cu neîmpăcate vrăjbi, rup dragostea cea creștinească și rămân până la moarte învrăjbiți și neîmprieteniți. Se silesc după lege și fără de lege cu mii de chipuri și meșteșugiri să apuce și să răpească cele străine și să-l sărăcească pe vecinul lor, se mânia, strigă, sar în sus și mai unul pe altul să se rupă, dacă nu cu unghiile, dar însă cu ocările și cu înjurăturile nu încetează. Ascultă ce zice Sfântul Augustin:

„Ai intrat în lumea aceasta, să știi că vei ieși degrab,

Rafail, monahul

că ești călător și trecător printr-înșa vremelnic". Ca o casă primitoare de oaspeți vremelnică este viața aceasta de acum a lumii acesteia, pentru ce dar ca un nemuritor te grijești? Nu va trece multă vreme și te vei muta din această casă primitoare de străini la adevărata și de obște sălășluire, din surghiunie la Patria ta, din temniță la împărăție. Și cu toate că, după cum am zis mai înainte nemăsurată este depărtarea cu care se depărtează cerul de pământ, însă de se va afla sufletul tău vrednic slavei celei cerești într-un minut de vreme va ajunge la acea lume prea veselă și prea bună. Și după cum mintea noastră într-un minut aleargă unde voiește și la răsărit și la apus, și după cum ochii noștri noaptea când este senin îndată ce vor privi la cer văd totodată Luna și stelele, așa și sufletul nostru, când s-ar dezlega de trup îndată se află în acel cer înfocat întru locuința și sălășluirea dreptilor. Cu această grabnică suire în ceruri, se mângâia pe sine acea femeie cinstitoare de Dumnezeu când o pedepsea cu înfricoșate munci pentru ca să se lepede de buna credință. Zicea sfânta întinsă fiind deasupra unei pietri prea ascuțite și tăioase, se împovăra deasupra și cu greutate nesuferită și tot în aceeași vreme cânta cu bucurie zicând: „Scurtă este suirea mea la cer, după șase ceasuri am să mă sui mai sus decât Luna și decât soarele, am să las stelele și să intru în cerul cel de foc". O, și ce câmp de bucurie și de veselie ni se deschide nouă, de vom cugeta că după puține zile sau după puține săptămâni sau după puține luni, sau după 30 de ani sau după 70 toate acestea, care aici acum le-am citit le vom vedea cu ochii curat când ne vom sui în văzduh în sfera focului la lună, când vom sta deasupra lucefierilor celor rătăcitori, deasupra soarelui și chiar deasupra tăriei. Acestea se vor petrece cu adevărat, fiecărui creștin după cum am zis, de va privi cerul nu atâta cu acești ochi groși ai trupului, pe cât cu preacuratele vederi ale credinței. Cu acest chip va petrece cu

vederea toate muncile trupului și va defăima toate cele veselitoare și bucurătoare ale vieții acesteia de acum.

Capitolul II

Omul cel nou, se suie pe sine și cu gândul în ceruri, privind frumusețea și bunăcuviința aceluia

„Veniți să ne suim în muntele Domnului(pentru ca să strig și eu cu prorocul Miheia) și în casa lui Dumnezeu". Veniți câți sunteți bine credincioși și temători de Dumnezeu, și ia să ne apropiem ca să vedem pe însuși singur Palatul ceresului împărat, care nu este făcut din pietre scumpe, sau din aur sau din argint, ci din lucruri mai strălucite și mult mai scumpe decât acestea. Ia să băgăm urmele picioarelor noastre în cetatea aceia, pentru care zicea prorocul David „Preaslăvite s-au grăit pentru tine cetatea lui Dumnezeu" (Psalm 86, 2). Aceasta este cetatea cetățenilor celor nemuritori a boierilor și de obște să zic, a fiilor lui Dumnezeu, care dimpreună cu sfinții îngeri cu un suflet și cu o voie de obște cu un dor arzător și nebiruit, laudă neîncetat pe Atotștiitorul Dumnezeu și se veselesc chiar de bunățile lui. Această cetate este Patria noastră cea dintâi și veche, ale cărei temelii sunt adinei, zidurile înalte, ulițele ei late și desfătate, pardoseala ei așternută prea cu mare meșteșug din feluri de feluri de pietri scumpe. Căile ei strălucesc din vărsarea razelor luminii celei preainalte. Dar în zadar ne

Rafail, monahul

silim să tâlcuim mărimea cea netâlcuită și marea cuviință a acelu loc și să tîlcuim cu mult mai vîrtos nesfârșita și nedeșertata bogăție care este adunată în ea și desfătările și veseliile care se serbează împrejur. Nu pot după vrednicie să arate și să laude acele bunătăți nici matematicienii cu numerele și cu socotelile lor, nici măsurătorii pămîntului să le măsoare cu totul, dar, nici cuvîntăreții și oratorii să le laude cu buna și cu frumoasa lor grăire, nici gramaticii să le împodobească cu îndulcirea și cu frumusețea cuvintelor lor. Dar fiindcă și aici mai ales înțelegem și arătăm numai pentru singură frumusețea și strălucirea acelu loc ce fel oare va să fie acea podoabă adevărată și frumusețe care este într-însul, pentru aceasta nu este lucru de mirare dacă ne vom zăbovi puțin povestind și pentru aceasta. Dar mai întâi să spunem sfârșitul și socoteala pentru care Atotputernicul Dumnezeu a făcut cerul și acest RAI, pentru care motiv și cu ce scop. Nu pentru altceva cu adevărat fără decît numai pentru ca să le arate îngerilor și oamenilor și de obște să zic, la toți oamenii lumii acesteia și la toți îngerii cei din ceruri, câtă și ce fel de mare este înțelepciunea, puterea, bunătatea, mărimea și mare cuviința lui. Deci de a fost aceasta socoteala lui ca să le arate pe deosebiriile acestea ale lui la zidirile sale ca într-o priveștiște prea arătată, socotiți voi acum o oamenilor și înțelegeți, câtă este oare puterea acelu Ziditor și Țiitor a toate Dumnezeu! Care după cum numai cu o singură poruncă a voii lui a zidit lumea aceasta așa și altele nenumărate lumi ca acestea cu porunca poate să zidească cu un cuvînt și foarte prea lesne într-un minut numai și iarăși într-unul și același minut poate să le piardă cu totul desăvârșit și într-un nimic să le aducă, încă pe lângă acestea, orice lucru face Dumnezeu îl face fără nici-o nevoie și osteneală tot cu aceiași înlesnire ce care a făcut un grăunț de nisip poate să facă și un cer mare. Nu ostenește Dumnezeu mai mult la

facerea unui Serafim decât la o furnică, sau la facerea unui înger, decât la facerea unei muște. Nu s-a ostenit Dumnezeu mai mult când l-a zidit pe luceafărul întâiul îngerilor decât pe viermele cel de jos târător și prea mic și prea prost al pământului, nici când ar face zidiri mari nu se ostenește sau asudă, nici când ar face mai mici îi este mai ușor, nici când a făcut lumea nu s-a ostenit, nici după ce a săvârșit-o s-a odihnit. Toate câte le voiește le poate, și toate câte voiește le săvârșește numai cu singură atotputernica și atotstăpânitoarea voia lui. Deci acum după acest chip, ia să socotim noi cum că atâta este puterea lui Dumnezeu pe cât ați auzit-o acum și atâta este slava Lui pe câtă este și mărimea zidirii sale, cu care a voit să arate o slavă și o putere ca aceasta a lui. Pentru că ce ajutor îi va trebui de la altcineva ca să facă după cum voiește lucrul său după toate deplin și desăvârșit? Mâini și meșteșugirea meșterului dar el la putere este neasemănat, învățătură? Dar el înțelepciunea este nemărginit. Bogăție? Dar el îi îmbogățește pe toți. Ce fel de lucru socotești să iasă de la acea dugheană al cărei mai marele meșter este cea atotputernică tărie a Tatălui, înțelepciunea Fiului și bunătatea Duhului? Oriunde bunătatea și voiește și poruncește, acolo înțelepciunea și orânduiește și așază, iar tăria cea întrutot puternică și prea covârșește și zidește. Orice voiește nemăsurata bunătate pe aceasta o înțelege și o ofânduiește, însăși înțelepciunea cea nemărginită pe aceasta o săvârșește cea întrutot neînțeleasă și întrutot puternică tărie. Deci bine -chita prorocul pentru -acea cetate prea frumoasă și prea mare. „Preaslăvite s-au grăit despre tine cetatea lui Dumnezeu". Acea cetate care pentru sfânta adunare a sfinților îngeri și a tuturor aleșilor lui Dumnezeu este cu adevărat fericită. Acea cetate zic, cu daruri preastrălucite și cu bunătăți luminează, în aceia prea cu îndestulare se dăruiește veșnica mântuire, adevărul

Rafail, monahul

împărătește. Că acolo nu este nimeni care să se înșele și să se amăgească, nici un fericit din ea nu se izgonește și nici un viclean și înșelător în ea nu intră. Acolo este întemeiere preaîncredințată și preaîntemeiată. Liniște fără tulburare, bunăstare veșnică și fericirea nemărginită. Acolo este dragostea desăvârșită, frică nicăiri nu este, zi neînserată răsare, unire la un gând prea veselă și petrecerea împreună cu totul preadesfătată și veselă. Pentru această netâlcuită fericire și bunăstare a scris un prea-mult învățat în acest chip:

„Acolo cel fericit vede pe Dumnezeu cu voința, îl are cu dobândirea, îl câștigă cu bucuria, rămâne tânăr întru toți vecii, strălucește întru adevăr, se bucură întru bunătate și după cum are veșnică rămânerea și statornicia așa are și înlesnirea întru a înțelege buna norocire întru odihnă”. Dar aceia ce o face pe această cetate a lui Dumnezeu prea bine norocită este pacea cea veșnică și nedezlegată și nerisipită. Pentru care zicea prorocul David înțelegându-l pe Ierusalimul cel ceresc: „Cel ce pui hotarele tale pace”. Cine poate după vrednicie să arate cu cuvintele ce fel și câtă va fi veselia și bucuria acelu fericit suflet când se va sălășlui în acea cetate ale cărei hotare le-a făcut Dumnezeu pace! Atunci negreșit un suflet ca acela unindu-se tot cu Dumnezeu și pentru ca așa să zic, în însăși inima lui sălășluindu-se va striga cu David „Cu pace împreună rână voi culca și voi adormi”. Aducă David la pace acest grai „împreună” adică cu nemișcare și cu nestrămutare. După cum și Casiodor îl tâlcuiește, zicând: pace, care tot întru aceeași stare se află totdeauna, pace, care niciodată să nu se curme, sau să se taie ci întru tot veacul să se întindă și să se lățească. Atunci vom afla veșnica pace și necurmata odihnă când vom ajunge la cel mai de pe urmă punct și sfârșit a tot binele. Când ne vom dezbrăca de hainele stricăciunii și ale muririi și ne vom uni fără despărțire cu pricina noastră cea

începătoare și întâi care este Ziditorul nostru Dumnezeu. Acest fel de pace preadesăvârșită în zadar va nădăjdui cineva a o dobândi în lumea aceasta și în alergarea vieții celei de acum. Sufletul, care aici nu este supus nici la o prefacere și schimbare, unul ca acesta a aflat sălășluire întemeiată întru sineși mai presus de ceruri. Toată lumea aceasta pământească după cum este alcătuită din feluri de lucruri potrivnice unul altuia așa și în fiecare zi ne dă motive de tulburare și de mâhnire, din care viața ticăloșilor oameni mai cu totul se îngroapă și împreună se îneacă. O câți oameni se află care mai bine aleg să locuiască în acest chip de lut al lumii, decât în curtea aceia cerească, aleg zic, mai bine să se afle în lumea aceasta vremelnică și plină de necaz și de scârbă decât să se afle în cerul cel veșnic și plin de bucurie! Cine poate cândva să socotească de înțelept și de cunoscător pe acela, care după ce ar fi văzut toată casa lui care era făcută și împodobită cu tot felul de frumusețe plăcută și cu minunat meșteșug, hambarele lui cele pline de argint și de aur, cămărilor lui cele pline de haine de multe feluri și de mult preț, cum că fără de veste s-au ars în foc și să nu lăcrimeze, sau cu totul desăvârșit măcar să ofteze și să suspine? Apoi aducându-și aminte de o mică privighetoare ce-o avea în colivie închisă care se obișnuia de multe ori a-l veseli cu dulcea ei cântare și ciripire și aflând de la slugile lui cum că și aceia a ars în văpaia focului, atunci să înceapă a plânge și a se tângui nemângâiat, a se jeli nebunește și a suspina fără socoteală pentru că a pierdut un puișor așa de iubit? Cu adevărat nu numai că l-ar fi socotit oamenii înțelept și cu minte pe unul ca acesta după cum am zis mai înainte ci și nebun și fără socoteală. Fiindcă dacă și cântarea aceia a privighetorii celei cu glas dulce bucură și veselește auzul, apoi pentru pierzarea și lipsirea atâtor lucruri de multe, și de mult preț? Cine să nu plângă mai mult și să se tânguiască? Dar acum mai toți

Rafail, monahul

oamenii avem tot aceeași nebunie și nesimțire și nesocotință. Toți deasemenea ne arătăm în ziua de astăzi ca acel împărat al Romei Onorie, care după cum povestesc se afla înconjurat de vrăjmași în Roma multă vreme și fiindcă a intrat în camera sa împărătească unul din prietenii lui, vestindu-i cum că s-a pierdut Roma, a căzut la pământ de mâhnire și de întristare și nu putea să se mângâie. Iar tot acest împărat avea în palatul său o mică cățelușă pe care o iubea mult și o mângâia și pentru aceasta îi pusese numele de Roma, de unde auzind de la vestitor de pierderea Romei cu totul îngrozit l-a întrebat și cum de s-a prăpădit așa de repede Roma care aceasta mai înainte împreună cu mine se juca? Răspunsu-i-a lui vestitorul cum că nu s-a prăpădit o împărate cățelușă Roma, ci cetatea. Atunci împăratul a început să râdă și să-i mulțumească prietenului său că nu l-a întristat cu vestirea cea de pierzare a cățelușei. Câți ca Onorie se află în ziua de astăzi, care suspină, se mâhnesc, varsă lacrimi când le fură aurul sau argintul, sau când le iau hainele lor și le ard casele lor, și pentru ca să zicem cu un cuvânt când se lipsesc de tina și noroiul acestei lumi pe care preamult îl iubesc, însă de se vor lipsi și de împărăția cerurilor se bucură se veselesc, se desfătează și joacă, socotind-o desăvârșit drept nimica. Nu puțini sunt dintr-aceia care cu multă și nemărginită poftă lor îmbrățișază curvia și desfrânarea ca pe un bun noroc, iar pe celelalte le au întru a doua rânduială, când, zic, mulți nu numai ca Onorie fără de minte și nebuni ci și ca Galie și acesta împărat al Romei care după cum istorisește Trevelie fiindcă i s-a vestit lui cum că Egiptul s-a sculat împotriva a răspuns: și ce? Sau nu putem să trăim fără de inul Egiptului? Și când iarăși s-a adeverit cum că mai toată Asia s-a pustiit din pornirile și împreună năpădirile stihiiilor și din năpădirile și năvălirile Sciților a zis: și ce? Oare nu putem să spălăm cămășile noastre și fără de săpunul ei?

Pentru că s-a pierdut din mâinile lui mai toată Franța. Se povestește cum că a râs și a zis: avem ce să purtăm și fără de hlamidele și porfirele Franței. O, și câți ca și Galie se află în veacul acesta și în ziua de astăzi poate încă și mai răi și mai scârnavi decât acela. Pentru că unul nu cugetă nici nu pofteste, cu totul desăvârșit vreun alt oarecare bine fără decât bogăție, iar altul slavă, altul dulțețuri și altul altceva din lucrurile cele deșarte. Și dacă unora ca acestora le aduce cineva aminte cu puține cuvinte pentru împărăția Cerului sau pentru calea **șrehipul** cu care pot să moștenească această împărăție, se tulbură și se mânie și fug și se depărtează cu multă învârtoșare a inimii lor și umblând împrejur bombănesc zicând: „Cerule cerului este al Domnului, iar pământul l-a dat fiilor oamenilor”. Aleg oamenii mai mult aici pe pământ să aibă o mică colibioară decât în cer un Palat cu totul de aur. Drept aceia numai pentru această singură nebună și fără de socoteală alegere, se cuvine să, se lipsească de împărăția cerurilor, fiindcă singuri și-au închis ochii lor ca să nu cadă la înălțime, singuri și-au astupat urechile lor, ca să nu audă sfătuirea pentru această împărăție, singuri se fac pe sine nevrednici de dânsa fiindcă n-au voit niciodată să facă vreo îndeletnicire și vreo purtare de grijă pentru ea spre a o dobândi. Ci mai înainte de a ajunge sufletul nostru în ceruri ia să meargă înainte dorința cea pentru acelea, mai înainte de ce vom intra prin bune norociri și fericiți întru împărăția cea cerească ia să alergăm în sus de acuma cu gândul cu sânguință osârdnică și cu purtare de grijă întru dânsa, pentru ca să dobândim acolo întru toată veșnicia acelea care de aici cu atâta de fierbinte dor le-am dorit.

Când omul cel nou ar privi darurile trupului celui proslăvit, trece cu vederea trupul său

Până aici am vorbit destul despre cereasca sălășluire a dreptilor, rămâne acum să întoarcem cuvântul nostru către acești drepti, care au acolo în veci să se odihnească. Ci dar, să vorbim pentru fericitele acelea trupuri ale fericților drepti, apoi vom veni și la sufletele acelora. Tot omul se alcătuește din două părți, din trup, lucrul cel mai smerit și mai prost decât toate, și din suflet lucrul cel mai înalt decât toate și mai ales în lumea aceasta, și pentru aceasta fiecare parte va câștiga deosebită slava sa și darul și veselia în ceruri. Măcar deși trupul cu toate că este din tină și din noroiul pământului și mai pe urmă a alunecat în multe feluri de patimi ale necinstei: „Și alăturându-se dobitoacelor celor fără de minte s-a asemănat lor” și pentru aceasta i s-a căzut să fie înfășat în ieslea dobitoacelor celor necuvântătoare și nu a se sui în ceruri și a se odihni cu atâta slavă în Palatul veșnicului împărat și a dănțui împreună cu îngerii, cu toate acestea iubitorul de oameni Dumnezeu așa a binevoit. Și după cum atunci pentru Izmail fiul Agarei de era și fiu de roabă cu toate acestea a vrut să-l crească și să-l înmulțească cu iubire de bunătate zicând: „îl voi crește și-l voi înmulți pe dânsul foarte” (Fac. 17, 20) așa și pentru trupurile fericților drepti a judecat cu motiv binecuvântat să le cinstească cu cereasca lui slavă fiindcă au și petrecut împreună cu sufletele, lor și împreună deopotrivă au ridicat jugul lui Hristos și s-au ostenit și cu ticăloșie au petrecut pe acest pământ. Și aceasta a zis-o Dumnezeu prin prorocul: „îndoite vor câștiga în pământul lor, adică slava sufletului și a trupului”. Pentru că acolo va să ia cu adevărat năimitul dinarul, ostașul leafa, biruitorul cutuna, viteazul plata, prietenul darurile și fiul

moștenirea. Iar între acestea toate cu patru daruri se vor împodobi trupurile celor fericiți: cu (1) Strălucire, cu nepătimire (2), cu Ușurime (3) și cu subțirătate (4). Și ia să începem de la darul cel dințai care este STRĂLUCIREA.

Dar, pentru ca să înțelegem bine acest dar al strălucirii se cuvine să știm cum că în două feluri se zice strălucirea, sau ca cele prevăzătoare, după cum este cristalul și apa, sau ca cele ce au de la sineși lumina după cum este soarele și stelele. Deci trupurile sfinților și după amândouă chipurile acestea vor să fie strălucitoare și ca niște transparente și ca unele ce au de la sineși lumina. Și mai întâi cum că au să fie transparente ai mărturia sfântului Grigorie care zice:

„Trupurile fericiților cetățeni, vor lumina întru sineși cu strălucirea și se vor lumina cu curățenia, atâta că va să fie deschisă și cu totul văzută ochilor tuturor și această alcătuire și întocmire a trupului, și va să fie fiecare cu totul arătat și prevăzător la altul după care chip nu poate aici pe pământ să fie arătat și prevăzător nici lui". Și apoi deosebit de aceia că frumusețea cea dinafară a trupului va să fie preaminunată și prea aleasă, încât să întrecă fără de asemănare toate frumusețile lumii acesteia. Dar și această frumusețe dinlăuntru și frumoasă închipuire fără asemănare o va întrece pe aceia din afară. Și trupul văzându-se atâta va să fie prevăzător încât să nu rămâie întru dânsul nici o vână a sângelui, sau vână uscată, sau încheietură, sau grăsime, sau riduri, zgârciuri, sau oase a căroră frumusețe, alcătuire, orânduială, unire, punere și bună întocmire și alcătuire ca să nu fie cu totul arătată în ochii tuturor și foarte cunoscută. Iar al doilea, că vor să fie nu numai transparente și prealuminoase după cum am zis și foarte strălucite și prealuminate și aceasta se face arătat din cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos care a zis: „Atunci dreptii vor străluci ca

Rafail, monahul

soarele în împărăția Tatălui Meu". Iată acea strălucire are să izvorască afară din frumusețea și buna podoabă a sufletului și să se reverse cu îndestulare în trup, atâta încât să fie preastrălucit și prea vărsător de raze și cu totul prealuminat și cu chip prea plin de lumină și slobozitor de raze. O câtă bucurie și veselie va să fie aceia să vadă cineva atâta mulțime și acest fel de mari sori adunați împreună, într-un loc! Că, dacă și numai un soare singur cu toate că este atâta de departe și înalt de la pământ și niciodată nu stă, ci totdeauna aleargă, cu toate acestea atâta de mult bucură ochii oamenilor și cu totul îndulcește și veselește sufletele, când își întinde și își lățește în toate părțile vărsătoarele de lumină și înbiitoarele lui raze, oare câtă desfătare și veselie și bucurie va să fie aceia, să vadă cineva împrejurul său mii de întunerece de nenumărați Sori! Atâta va să fie de mare prealuminata vărsarea de lumină și de strălucire a fericitelor trupuri ale dreptilor, încit unii din cuvântătorii de Dumnezeu au îndrăznit să zică cum că, dacă numai un singur trup al unui sfânt s-ar pogori din cele cerești pe pământ cu acest fel de strălucire negreșit s-ar tâmpi, s-ar prăpădi lumina soarelui și a stelelor. Această vărsare de lumină va să fie ca o haină și îmbrăcăminte peste trupul întreg al dreptului, îmbrăcăminte preaveselitoare și mai minunată decât toată țesătura și împletitura cea cu aur și cu argint. Când ar fi cu puțință ca cea mai mică rază a aceluia trup proslăvit să se arate în ochii voștri credeți-mă că acea frumusețe atâta pară de dor ar aprinde în sufletul vostru, încât de multa și peste măsura bucurie și marea minune, nu vă va mai veni nici o poftă a vă întoarce vreodată ochii voștri la vreun alt lucru dulce și veselitor al lumii acesteia, ci răpiți fiind în oarecare chip de săgeata acelei priviri minunate și înspăimântătoare de către toți voi s-ar auzi numai singurul glas după cum într-o vreme de la Apostolul Petru pe Muntele Tabor: „Bine ne este nouă

să fim aici". Al doilea dar este NEPĂTIMIREA cea fără de moarte sau mai bine să zic nemurirea cea prea fără de patimă.

Deci dar trupul cel proslăvit nu va fi primitor de nici o patimă atât după lucrare pe cit și după putere. Și după lucrare fiindcă nici o stricăciune, nici o grozăvie nici o boală și neputință nici vreo ciuntire sau vreo lipsire sau vreo pată nu va rămânea pe acele trupuri. Iar după putere fiindcă nu vor fi primitoare de nici o patimă, care va fi supărătoare întru dănele sau va putea măcar cândva cât de puțin să le vatăme. Și fiindcă niciodată cel mai tare nu pătimește de la cel mai slab, pentru aceasta în acea fericită stare, aflându-se acele trupuri ale sfinților mai tari decât orice, pentru aceasta nu se vor supăra nici cât de puțin de către ceva întru nimic. Iar pentru bărbăția și puterea acestor feluri de trupuri avem mărturie de la Apostolul Pavel: „Seamănă-se întru stricăciune, scula-se-va întru nesticăciune”. Se unesc la aceasta și alți mai noi cuvântători de Dumnezeu care zic, cum că sfinții vor întrece cu puterea și pe acei preavestiți bărbați pentru bărbăție după cum se spune în Dumnezeiasca noastră Scriptură cum a fost Sanison și Goliat, iar în cărțile grecilor Iraclie și Atlantic. Și cum că atâta va să fie puterea și tăria acelor sfinți încât și cel mai mic din aceia va putea să clătească toată lumea aceasta, și ca un glob prea lesne de mișcat și din locul ei s-o mute, după cum și Arhimede măiestrul acela dinafară se lăuda fălindu-se într-o vreme zicând, cum că de ar putea să-și puie un picior al lui pe tot pământul acesta ar scutura și l-ar arunca cu celălalt picior pe tot pământul acesta ca pe un măr. Pentru aceasta și mândrindu-se zicea: „Dă-mi un loc de sprijin și voi mișca tot universul din loc și îl voi porni”. Și la acel Arhimede era numai seacă mândrie, iar la dreptii cei proslăviți este prea potrivită cea zisă de acela. Lângă care drepti această

Rafail, monahul

meșteșugire prea largă și preadesfățată a lui Dumnezeu, adică lumea aceasta ce se vede este ca un măr prea mic. Deci fiindcă trupurile sfinților au o putere și bărbăție acest fel și atâta de mare, ce lucru putea vreodată să le vatăme sau să le schimbe? Și de este așa cu adevărat urmează numaidecât a fi și prea fără nici o pătimire. Și apoi, după cum zice și Dumnezeiasca descoperire „Nu vor flămânzi nici nu vor însetoșa mai mult, nici nu va mai cădea soarele peste ei și arșița”. Și iarăși mai jos zice: „Și va șterge Dumnezeu orice lacrimă din ochii lor și moarte nu va mai fi; nici plângere, nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dințai au trecut” (Apoc. 21, 4). Drept aceia și în mijlocul văpăii cu toată dreptatea nu se vor arde, în ape nu se vor înneca, dar nici vreo sabie de ucigători nu va putea să-i rănească, nici vreo mână a vreunui tiran nu va putea să scoată măcar un păr din capul lor. Acolo nu are stăpânire durerea la picioarele lor, nici la mâini durerea de mâini nu are putere, nici la piept năduful și la pânțele colita. Acolo virtutea și bărbăția trupului niciodată nu se veștejesc de boală, nici nu tânjește sau se slăbește de îndelungarea vremii. Sănătatea va fi totdeauna întregă și desăvârșită, frumusețea va fi întotdeauna înverzită, înflorită și întinerind, necăutând și neispitindu-se în nici un chip de vreo stricăciune. Afară de această nepătimire și neschimbată stare, vor avea acele trupuri încă’ă o SUBȚIETATE netâlcuită și necrezută, cu a cărei putere și ajutor vor intra în fiecare loc și vor ieși din fiecare loc prea cu înlesnire, mai vârtos că vor trece și prin ușile încuiate fără nici o greutate și vor trece și prin ziduri fără de nici o oprire după cum Duhul și razele soarelui trec prin ferestrele cele de sticlă de cleștar și de obște zic, prin trupurile cele ce se văd. Și pentru ca să vorbesc în scurt acele trupuri ale sfinților vor trece fără supărare și fără oprire prin toate trupurile. Și aceasta se arată din cuvintele Apostolului: „Seamănă-se trup

sufletesc, scula-se-va trup duhovnicesc". Care la subțietate nu vor avea nici o deosebire de Duhuri și de îngerii. Cel mai de pe urmă dar este UȘURIMEA, adică ușurătatea și lesnea mișcare care va dăruia atâta stăpânire și putere sufletului, încât să miște și să pornească trupul și să-l mute dintr-un loc în alt loc cu negrăită înlesnire. Mai ales într-un minut să-l suie de pe pământ în cer și să-l pogoare din cer pe pământ și să poată trupul acesta ca într-o clipită de ochi să alerge dintr-o margine a pământului până în cealaltă margine a pământului, fără vreo osteneală sau întârziere de vreme, încă avem încredințarea și la acestea iarăși de la Apostolul Pavel: „Seamănă-se întru slăbiciune, scula-se-va întru putere". Ci și socoteala noastră ne încredințează cum că unele ca acestea vor fi trupurile dreptilor, fiindcă zăbavnica mișcare și întârziere sunt nepotrivite și cu totul împotrivnice Duhului. Iar trupurile sfinților fiind duhovnicești și proslăvite de nevoie să cuvina să fie și prea ușoare și lesne mișcătoare. Această grabnică mișcare și pornire se înțelege și se aseamănă și din alte graiuri ale Dumnezeuzeștii Scripturi, care aseamănă această grabnică mișcare și pornire a sufletelor cu lucrurile lumii cele prea ușoare și prea lesne mișcătoare și pornitoare. Înțeleptul Solomon aseamănă pe aceasta cu scânteile focului: „Ca scânteile pe paie vor fugi". Și prorocul Iezechiil cu fulgerarea razelor și aceasta cu asemănarea de roată care se împinge de vânt iute și puternic. „Aleargă și se întoarce în chipul razei fulgerului". Și Isaia cel cu prea mare glas, le aseamănă cu păsările care zboară iute prin văzduh: „înaripe-se-vor ca vulturii, alerga-vor, și nu vor osteni merge-vor și nu vor flămânzi". O dulceață negrăită, o veselie netâlcuită să întreacă cineva focul și păsările și fulgerul cu grăbnicia și prea iute pornirea a ușoarei mișcări și alergări. Dar ca să nu vi se pară aceasta necrezută ia s-o încredințăm cu o asemănare. Dacă mințile acelea ale sferelor celor cerești

Rafail, monahul

cele pe cer iuți alergătoare și grabnice mișcătoare, îngerii zic, cei orânduți de la Dumnezeu ca să miște stelele cele cerești și să le îndrepteze într-atâta încât să înconjure împrejur tot pământul în timp de 24 de ore și să alerge cu atâta grabă încât în fiecare ceas să treacă 26 000 de pași geometrici și cu toate că trupurile acelor stele sunt streine și de acei îngeri ce le mișcă, cu toate acestea fac atâta de iute mișcare și alergare. Acum cum să nu credem și noi cum că acele suflete ale dreptilor ca niște firești și de un neam cu trupurile lor, și ca niște cauze mișcătoare și **poraitoare** vor arunca chiar în trupurile lor mai grabnică mișcare și pornire decât aceia a stelelor? Deci prea adevărat este că tot în unul, și același minut al vremii, le vor muta și le vor duce de la o margine a rotunjimii cerului la alta. După cum și îngerul care l-a răpit de părul capului pe prorocul Avacum și l-a mutat într-un minut de ceas din Iudeia în Babilon la groapa leilor, care loc este departe unul de altul de 500 000 de pași, și dacă acela în trup străin și gras și greu și pătimitor și muritor, a putut să lucreze cu o grabă atât de minunată și preaslăvită, pentru ce sufletul care are să fie asemenea la slavă cu îngerii, să nu poată lucra tot aceiași în trupul său? Și mai vărtos și proslăvit fiind, fericit, duhovnicesc, uscat, ușor, subțire nepătimitor și nemuritor și pentru ca să zic în scurt, în chipul lui Dumnezeu. Sfințitul Augustin și mai mult crește și mărește lucrul, fiindcă și zicea, cum că atâta de iute va să fie mișcarea acelor trupuri proslăvite, încât să întreață cu mișcarea și pornirea chiar și pe însuși suflet și chiar pe mintea aceasta. Pentru care și scrie așa: „Unde voiește Duhul, acolo este de față și trupul”. Și cu toate acestea mișcarea și pornirea Duhului și a acestui suflet este atâta de preagrabnică încât într-o clipeală se află cu voința îndată în Cer și de acolo întru cele dedesubtul pământului. Deci și fiindcă trupul are să umble cu aceiași iuțeală și grăbnicie cu

care se pornește Duhul, după cum zice dumnezeiescul Augustin, trebuie negreșit să credem cum că trupurile acelor drepți fericiți vor avea o prea mare grăbnicie și mișcare iute și pornire. Acestea sunt darurile cele mai alese și mai scumpe și podoabele cu care se împodobesc cu îndestulare trupurile dreptilor. Deci cine unele ca acestea cugetând, ar îndrăzni să calce vreodată cea mai mică poruncă a lui Dumnezeu? Sau care nu s-ar îngrețoșa de toată desfătarea și îndulcirea poftei trupului? Și socotind cum că trupul are să se suie odată la o slavă și cinste atâta de mare și aleasă, oare n-ar defăima mulțimea nenumărată de lumi cu toate bogățiile și slăvilor lor? Încredințeze-se fiecare cum că aceste feluri de trupuri în locul putrejunii au să se îmbrace cu curăția, în locul prafului cu pietre luminate și de mult preț, în locul vremii celei trecătoare, în veșnicie, în locul întunericului în strălucire, în locul întâmplărilor și a primejdiilor în bunăstare, în slavă și în adevărata fericire. O dar cu totul preafelic! Pe care este cu neputință a-l asemăna puțin după cum și noi umbros l-am însemnat. Dar însă a-l tâlcui și a-l arăta după vrednicie și după cum se cade și tuturor oratorilor lumii le este cu neputință. Dar o prea mare orbire a fiilor lui Adam și a fiicelor Evei! Care se sârguiesc și se îndeletnicesc cu mare osârdie la dobânzi deșarte, la câștigarea lucrurilor celor vremelnice, la dobândirea slavei la dobândirea de soție frumoasă, la mărimea caselor, la îndeștarea poftelor, la îmbogățirea rudeniilor și la multe felurimi de bucate, iar la cele duhovnicești și nemuritoare și la frumusețile cele cerești cu atâta trândăvire se lenevesc și se becisnicesc încât se fac cu totul reci și greu de mișcat, și nici măcar cât de puțin nu pun în mintea lor, cum să câștige acele preaminunate daruri ale trupului pentru care am zis mai sus! Zic oarecare că rândunelele nu-și zidesc cuibul lor niciodată, în perete putred nici în casa ce se primejduiește să cadă, iar oamenii și decât

Rafail, monahul

acelea sunt mai neînțelegători că-și întemeiază casa și sălășluirea lor acolo unde văd că sunt toate putrede și se vor surpa odată de năprasună și-i va strivi și pe cei ce le-au ales. Însă mult mai bine vor face dacă pe acea zidire a trupului care are să se slăvească cu atâtea daruri, s-ar nevoi și s-ar sângui cum s-o întărească și s-o împuternicească cu tari temelii ale faptelor celor bune și ale lucrurilor celor bune. Nici un om cu minte nu dă de la sineși aurul, ca să câștige plumb, nici nu se mulțumește să se razime mai bine pe trestie decât în toiag de elefant. Nimeni nu alege cărbuni și să lase pietrele cele de mult preț, nici nu se află cineva să vâneze vânturi în loc de cerbi, sau să lase Palaturile cele împărătești zidite din marmuri și să aleagă căsuța aceia pe care o zidesc copiii cei mici în nisip. Mai pe urmă de toate, nici un cunoscător și înțelept nu prețuiește mai strălucit stropitura decât izvorul, și picătura decât curgerea râului, grăunțul grâului decât un stog, minutul înconjurării decât înconjurarea aceia. Dar cu toate acestea noi alegem plumboasele acestea și mincinoasele desfătări și dulceți în locul auritelor acelora și adevăratelor dulceți și veselii. Alegem mai mult umbrele deșartelor cinste ale lumii acesteia decât acele cerești cinste și daruri. Alegem mai mult vânturile acestea, căsuțele copiilor, nisipul, stropitura, picătura, grăunțul și minutul în locul acelor bunătați și veselii adevărate și de-a pururea vecuitoare, pe care avem să le culegem și să dobândim fericirea cu mare îmbogățire din singur trupul acela. O, și de le-am socoti bine pe aceste vremelnice și deșarte, cât și pe cele adevărate și, o, de le-am pune alătura ca să le asemănăm pe aceste stricăcioase și vremelnice, cu cele nesticăcioase și veșnice! Cu adevărat, de am face aceasta mai curat am privi și am pricepe cum că toate acelea câte aici pe pământ cu privegheri și cu mare sânguință și osârdie le poftim și le vânam, nici de cea mai mică cinste nu sunt

vrednice în ceruri, mai ales de le vom și pune alătura și le vom asemăna cu cerul și cu bunătățile cele de-a pururea și nesticăcioase, care sunt păzite în jitnițele aceluia și cu totul desăvârșit și în tot chipul le-am defăimat atunci, căci orice lucru stricăcios are să treacă. Iar acela care are să treacă tot de asemenea este ca și cum n-ar fi fost nicicum la început. Pentru că, după sfârșitul, său, rămâne tot aceeași care au fost și mai înainte de începutul, său. Mai înainte de începutul său n-a fost niciodată și mai pe urmă iarăși de sfârșitul său nu rămâne nimica. Apoi, dar, nimica a fost și prin urmare nimica va fi. Ia să vie aici cineva și să ne zică cu Solomon: „Zis-am eu în inima mea, vino dar acum să te ispitesc întru veselie și să vezi întru bine și iată și aceasta este deșertăciune” (Ecles, 2, 1). Că de s-ar dezmierda cineva cu toate dulcelele lumii și s-ar afunda în ele cu totul, dacă și cu Sardanipal ar înnota în mijlocul valului desfătării și al îmbuibării sau cu Cleopatra ar cina deasupra trandafirilor și pietrelor celor scumpe, dacă cu toate acestea mai mari numiri și daruri firești s-ar saluta și lăuda, și cu toate slăvilile și cinstele s-ar slăvi și s-ar preainălța, dacă cu toate cântările și laudele s-ar încununa, de s-ar pune să șadă mai sus de toți împărații lumii și s-ar cinsti și mai întâi și le-ar dobândi acestea și s-ar folosi de ele în curgere de mii de ani și mai mult, cu toate acestea, dacă s-ar strâmtora de moarte (după cum negreșit se va strâmtora și a le lăsa toate și nevrând el) unuia ca acestuia negreșit nu-i va rămânea nimic care să-l bucure și să-l veselească sau câtuși decât să-i producă vreo mângâiere. Vă încredințez o fraților, că un cuget asemenea cu acesta pe mulți i-a îndreptat și mari la faptă bună i-a arătat. Mai ales nu de mulți ani, pe unul luminat la neam și vestit și slăvit pentru multa învățătură. Acesta auzindu-l pe un preot ce tâlcuia din Amvon cuvintele întâiului mucenic și Arhidiacon Ștefan: „Iată văd cerurile deschise” și zicând

Rafail, monahul

acestea, acum cu adevărat sunt deschise porțile cereștii împărății și oricine va voi poate să intre cu înlesnire, însă câți sunt lenevoși și iubesc mai mult îndulcirea și desfătarea vremelnică decât pe cea veșnică, închid inima lor pentru ca să nu dorească o intrare ca aceasta, unora ca acestora de asemenea și cerul li se închide ca să nu poată intra într-însul. N-a avut trebuință de mai multă învățătură acel tânăr de bun neam spre a se îndrepta, ci îndestulându-se cu aceste cuvinte puține a început a-și deschide inima sa către Dumnezeu și dorul său către cereasca lui împărăție și așa îndată defăimând cele dulci și frumoase ale lumii, fără întârziere de vreme s-a făcut călugăr și s-a închis într-o mănăstire cu viață de obște unde a săvârșit o viață plăcută lui Dumnezeu. Deci socotește și tu care citești acestea ce sunt de față, ca să zici cu întâiul Mucenic Ștefan: „Iată văd cerurile deschise” le văd nu cu acești ochi prea proști și groși ai trupului, ci cu prea ascuțitele vederi ale minții mele, pe care mi le-a dăruit sfântul Botez în sfânta scaldătoare adică cu credința „Văd cerurile deschise”. Fiecărui îi este cerul deschis, către nimenea nu este închis care trăiește cu nădejde să intre într-însul. Sârguiți-vă toți a intra mai înainte de a se închide. Nu intră nimeni în împărăția cerurilor fără numai prin ușa pocăinții. Nu călătorește bine cineva la această împărăție pe calea cea lată a mândriei, a iubirii de argint, a beției, și a celorlalte pofte trupești, ci prin calea cea strimță și necăjită a smereniei, a păzirii curăției, a dragostei a osârdiei, a sărăciei, a înfrânării și a celorlalte fapte bune. Sârguiți-vă cum mai în grabă să intrați, pentru că, vremea noastră este puțină și sfârșitul vieții noastre necunoscut este. Va să vie ceasul în care Cerul acesta care ți este acuma cu totul deschis, să-l afli închis dacă nu te vei grăbi să intri în ei până când este deschis. Și vei auzi și tu împreună cu fecioarele cele nebune „S-a închis ușa” și atunci nu vei mai putea mult să zici cu

arhidiaconul Ștefan cum că „Iată văd cerurile deschise” ci mai ales vei zice tânguindu-te: Vai mie! „Mi s-a închis mie ușa” și iată văd cerurile cu totul închise, în acel minut în care moartea te va strâmtora și te va împresura, și-ți va închide genele tale, de te vei afla vrăjmaș ai lui Dumnezeu și nepocăit, ti se închide îndată și cerul și atunci în zadar și fără de folos vei striga din prăpăstiile Iadului, plângând și tânguindu-te ca să ți se deschidă ție porțile cerului. Pentru că, totdeauna vei auzi acea amară și plină de durere răspundere aceasta: „S-a închis ușa” nu vă știu pe voi. Bate strigă, tânguește-te și plângi mai în urmă în curgere de mii de ani, mai pe urmă în curgere de întunerece de întunerece de veacuri, iarăși vei auzi aceasta: „Nu vă știu pe voi, s-a închis ușa”, închid și eu acum și cu puține cuvinte săvârșesc cuvântul meu zicând numai acelea, pe care le-a scris un bărbat înțelept: „O cât de rea este lenevirea aceasta a noastră care ne-a cuprins, o ce fel de trândăvire și de negrijire sau mai bine să zic nebulie și nesimțire ne-a împresurat”. De ce nu ne silim cu toată osârdia și cu râvnă prea fierbinte să smulgem mintea noastră” de la acestea și s-o pironim mai degrabă la cele negrăite și veșnice desfătări și veselii? Cum pot o ascultătorul meu să te socotesc om cuvântător când te văd că voiești să guști mai bine o picătură de miere și mai pe urmă să te adăpi întru toți vecii vieții tale cu băuturi prea amare și otrăvitoare? Și iarăși să nu voiești să guști o amară picătură și ca să te adăpi mai pe urmă în tot veacul cu băuturi prea dulci și prea veselitoare? Deci de avem puțină minte în capul nostru cel omenesc, ia veniți să alegem și să iubim mai mult binele nostru pentru ca să ne bucurăm totdeauna.

**Când omul cel nou va întoarce ochii săi ca să
privească negrăita desfătare, și preadulcea
veselie a dreptilor, pe care o dobândesc prin
vedere, atunci își va întoarce ochii ca să nu vadă
cele deșarte**

Până aici am arătat partea aceia a slavei și a fericirii, care are să se reverse din sufletele dreptilor în trupurile acelora, și fiindcă am tâlcut acele patru daruri cu care au să se proslăvească acelea și cu preaslăvire să se împodobească, vremea este dar să vorbim acum și pentru acele daruri și dăruiri pe care cele cinci simțuri ale trupului le va dobândi. Să începem întâi de la VEDERE, ca , una ce este mai înaltă simțire decât toate celelalte simțiri. Atâta săvârșire va să ia simțirea aceasta încât nici un lucru să nu poată s-o împiedice sau s-o tulbure sau măcar câtuși decât s-o spăimânteze. Deci acestea vor fi darurile și săvârșirile vederii. Cea dintâi este aceasta: fiecare fericit cu vederea sa va străbate prin toate trupurile și chiar prin cele mai dese și le va vedea prea curat nu numai pe cele din afară ale sale ci și pe sineși prea adânc până și la încheietura și alcătuirea întreg trupului său. A doua săvârșire este, că după cum va vedea cele foarte aproape de sineși așa va vedea și cele foarte departe de sineși cu nimic îngreuindu-se. A treia va fi aceasta: rămânând trupul în aceeași stare și așezare, fără schimbare, va vedea și părțile cele dinapoi ale trupului său, după cum și cele dinainte fără de a întoarce ochii săi cât de puțin sau a mișca. Pe lângă acestea încă va vedea și cele deasupra sa, fără de a ridica în sus ochii săi, și iarăși cele dedesubtul său fără de a-i pleca și de a căuta la cele de jos. A patra săvârșire va fi aceasta: Să vadă feluri de feluri de vederi și mai nenumărate linii și raze

ca pe o rază și o linie, după oarecare chip, adică unite, și lucrul cel mai minunat decât toate este că va vedea de asemenea cu ochii închiși ca și cu ei deschiși. Pentru că dacă ochii dreptilor au să vadă prea departe și să străbată cu vederea și chiar lucrurile cele groase și zidurile cele de aramă, munții cei mari și dealurile cele înalte și de obște să zic toate trupurile cele prea dese și cu deasă umbră, cum apoi s-ar împiedica de pleoapele cele prea mici ale ochilor fiind închise care acestea sunt o haină a lor subțire și o prea mică peliță sau pojghiță, mai vârtos că acei fiind proslăviți de Dumnezeuiescul dar nu se vor împiedica nici cu un chip de a le vedea toate. Și acestea sunt destule pentru înlesnirea și chipul vederii, cu care vod vedea dreptii. Dreptii au să-și întindă și să-și lățească vederea și dorul lor pentru a le vedea și văzându-le să se bucure cu negrăită veselie și bucurie. Mai întâi de toate, are să bucure și să îndulcească vederea, netâlcuita aceia bună podoabă, frumusețea, împodobirea, strălucirea și marea cuviință a locului în care o să se sălășluiască dreptii, adică însuși Cerul cel de foc și preaînfrumusețat. Deci de cele ce vor vedea dreptii se vor veseli nepovestit. Dreptul va vedea cu ochii săi trupești râul acela al vieții, cel mai curat decât chihlimbarul și mai luminat decât cleștarul, care va face porniri vrednice de vedere și întorsuri și sucituri și învârtituri preadesfătate, întru toată acea față prea largă și desfătăată și în acea câmpie prea lată a cerului. Va vedea izvoare care izbucnesc în sus și curg într-o parte și în alta a pământului celui locuit și toate câte se fac pe dânsul le va ști, afară numai de singure cugetele cele de sineși stăpânitoare ale oamenilor, încă va vedea (străbătând cu vederea lui prin mijlocul pământului) până la cealaltă margine a pământului (adică la cealaltă parte și față a lumii) ajungând până și la cealaltă rotunjime. Pentru că măcar deși cerul cel de foc care este sălășluirea și locuința dreptilor va

Rafail, monahul

avea mai nemăsurată grosime și este mai tare ca diamantul cu toate acestea este foarte prea străbătător transparent și curat la chip ca și un cleștar. Iată câtă bucurie vor dobândi din vederea sfinților îngeri celor mai nenumărați! Dar de la nici un alt lucru nu vor dobândi cândva atâta bucurie, atâta îndulcire sufletească atâta veselie și desfătare, pe cât vor dobândi din trupul acela prea proslăvit, prea îndumnezeitul și preastrălucit al Domnului nostru Iisus Hristos, la acela au să caute ochii tuturor, la acela dorirea și poftirea tuturor are să se întindă. Dar ce să mă silesc cu puține cuvinte să arat acelea pe care ochiul nu le-a văzut. Numai aceasta zic ce a zis Domnul nostru către Apostoli: „Cu adevărat fericiți sunt ochii voștri, care văd, acelea pe care le vedeți”. Care acum din noi n-ar primi să facă sau să sufere orice lucru trudit și ostenitor, supărător și greu, numai ca să vadă într-o vreme câte le-am numărat noi până aici pe care le vor vedea dreptii? Pline le aflăm istoriile neamurilor cum că mulți dintr-înșii sau pentru vestea sau lauda sau pentru câștigul, sau pentru doruri desfrânate și curvești au suferit cu bărbăție mari trude și osteneli și pedepse până și moartea, de care să ne rușinăm noi care ne speriem și ne temem ca să răbdăm pentru împărăția cerească și pentru veșnica fericire acelea pe care cu osârdie le-au răbdat aceia pentru deșertăciunea și pierzarea lor! Ia să ne rușinăm noi care cinstim și iubim mai mult tina și noroiul decât pe însuși Dumnezeu Ziditorul nostru. Pentru unii ca aceștia a scris sfințitul Augustin cu chipul următor:

„Ostașul se deprinde la războaie și se chinuiește cu multă pătimire rea, cheltuind cea mai multă vreme a vieții sale în trude și osteneli, este mult tulburat fără de voie, și în pace netulburat este. Negustorii, în câte furtuni de vânturi și primejdii și în întreitile valuri îndrăznesc! În câte strașnice și înfricoșate și groaznice sălbăticii și sculări asupra a văzduhului și ale mării se aruncă pe sineși, numai pentru ca

să câștige bogăție curgătoare, și care se strică! Vânătorii, câtă foame și sete rabdă! Câte zădufuri și arderi de soare, înghețuri, căderi de pe căi, primejdiile prăpăstiilor, ale munților, șanțurilor, râurilor și ale fiarelor suferă, cu câte privegheri de toată noaptea cu aspre petreceri, cu înfrânări și cu osteneli se îndeletnicesc și se sârguiesc cu răbdare învățând la școli pentru câștigarea înțelepciunii! Și aceștia cele mai de multe ori sau pentru câștig sau pentru o veste și laudă deșartă. Și aceia care iubesc unele ca acestea, nu li se pare cum că pătimesc oarecare greutate și supărări aspre, pentru că pe toate lucrurile cele grele și pline de osteneli dragostea și dorul le arată ușoare și mai de nimica. Cu cât dar împuternicește și mai cu înlesnire și mai cu întemeiere întărește dorul cel către adevărata fericire decât lucrează pofa cea spre ticăloșie! Cât mai cu înlesnire este cu puțință să sufere cineva ori și ce rea stare vremelnică, pentru ca să scape de munca cea nesfârșită și să câștige veșnica odihnă în Rai!" Aceasta este prea adevărat că Dumnezeu nu cere de la noi atâtea osteneli pentru Cereasca împărăție, câte cere diavolul pentru Iad. Fără asemănare mai mult se ostenesc oamenii cei răi, pentru ca să ajungă la pierzare și ca să cadă din mântuirea lor decât cei îmbunătățiți pentru ca să-și dobândească mântuirea lor și să câștige nesfârșita bucurie și veselie. Se află mulți care se ostenesc mai mult pentru ca să-și lucreze bine țarinile lor, sau grădina lor decât pentru ca să câștige cerul. Mai ales că sunt oarecare atâtea de înecați în acestea trecătoare și deșarte frumuseți și desfătări ale lumii, încât sunt gata să treacă cu vederea și să părăsească cu totul mulțumirea lor și locul ce l-au câștigat în cer, dacă numai Dumnezeu i-ar lăsa să se îndulcească în veci de aceste trecătoare și proaste desfătări ale lumii. Unul ca acesta s-a aflat în vremurile noastre un boier bogat și de bun neam, care avea o grădină afară din cetate, vrednică de privit și foarte

Rafail, monahul

vestită și minunată, atât pentru rodirile cele bune cât și pentru frumusețea și mirosul plăcut al florilor și cu dreptate putea s-o numească Raiul cel pământesc. În această grădină mergea de multe ori acest om ca să se plimbe și să se odihnească supărat fiind de multe griji ale cetății, atât mergea de des în acea grădină încât liniștindu-se în ea i se părea ca și cum ar scăpa de valuri și de furtuni ca la un port liniștit și fără primejdie. Luând el într-o zi cu sine un preot foarte cucernic și plimbându-se cu el prin grădini se bucura, a început a lăuda starea, orândnia locului și frumusețea grădinii. Atunci a început preotul din frumusețea acelei grădini pământești să-i aducă aminte de desfătarea și de frumusețea și de podoaba Raiului, cel ce de-a pururea înfloreste în Ceruri și-l încredința cum că acel loc este cu neasemănare mai desfătat și mai frumos la vedere și mai veselitor la suflet, încât privirea unui minut în acela o întrece pe zăbovirea și umblarea în grădina aceasta a ta cu mii de veacuri, îi zice lui bogatul, cu adevărat Părinte primești în sufletul tău unele ca acestea și crezi pentru Raiul tău cel din Ceruri? Greșite sunt socotelile tale. Crede-mă că acest fel faci când înveți pentru lucrurile cele necunoscute ce se află în Ceruri după cum ar face un orb ce filozofează și vorbește pentru culori. Ci după a mea socoteală o părinte, dacă Dumnezeu pentru plata tuturor lucrurilor mele celor bune pe care le-am făcut vreodată, sau le voi face m-ar lăsa în toate veacurile să mă bucur și să mă îndulcesc de această grădină a mea eu cu adevărat cu toată bucuria mea aș lăsa Cerul și toate dulceațurile și desfătărilor lui să se bucure și să se îndulcească de ele îngerii Lui. Când a auzit preotul aceste glasuri hulitoare a boierului celui de rău neam, a început a-l dojeni foarte tare și-l ocăra și-l muștra cu cuvinte iuți și aspre, arătându-i lui cum că a hulit păgânește. Iar acela socotind întru nimic cuvintele preotului a plecat încălecând

pe cal și s-a dus. Dumnezeiasca Judecată n-a întârziat, căci întorcându-se la palatul său și trecând pe un pod a căzut cu capul în jos în râu și ticăloșește și-a dat sufletul, său fără a avea vreme să se pocăiască, și în acest chip de trei ori ticălosul acela și grădina a pierdut-o și de cer s-a lipsit. Unde sunteți voi, câți de pe pământ ați mers și v-ați lipsit de cer pentru lenevirea voastră pentru care ați fost igoniți? Pentru aceștia scrie dumnezeiescul Grigore:

„Toți (zice) câți iubesc veacul acesta de acum, la lucrurile cele pământești sunt viteji, iar la cele cerești se află foarte slabi și neputincioși. Pentru că pe cât pentru vremelnica slavă sunt osârdnici a asuda și a se osteni până la moarte, iar pentru veșnica împărăție nici măcar cât de puțină osteneală nu pot vreodată să suferă”. Și pentru dobânzile și câștigurile cele de jos pământești sunt mulțumiți să suferă ori și ce ocară și necinste, iar pentru darurile cele cerești și încununările, nu primesc să audă nici cel mai mic cuvânt de ocară, înaintea judecătorului celui pământesc pot să stea mai și toată ziua, iar la rugăciunea lor se obosesc și slăbesc măcar un ceas să stea înaintea cerescului judecător. Rabdă de multe ori golătate, străinătate, foame și sete, numai să câștige bogăție, sau slavă, iar de cele Dumnezeiești și Cerești atâta se abat și fug de a le căuta cu puțină osteneală pe cât le socotesc cum că li se dau prea foarte cu greu și după mulți ani. Însă dimpotrivă se poartă aceia care își întăresc ochii spre cer fiindcă se lenevesc a câștiga în vreme cele vremelnice și pământești ca să poată să se desfăteze fără de sfârșit întru cele cerești. Nu bagă în seamă să se pedepsească aici cu multe munci, numai ca să poată acolo a se veseli întru privirea lui Dumnezeu. Toate nevoile cele pământești cu mare răbdare le suferă fiindcă doresc a dobândi fără răbdare cereștile bunătăți. Drept aceia să se silească fiecare om să câștige acest fel de slavă, ia să suferă toată greutatea pentru

Rafail, monahul

ca să ajungă în aceia de acolo, să rabde cu bărbăție muncile ca să nu ajungă la care nu le voiești, ca să le câștigi atunci cele pe care le voiești veseli". După cum zice și sfințitul Augustin: „Sufere acum aici fiindcă mai bine este cu puțină rea pătimire să cumperi aici veșnica fericire decât cu puțină bunăstare și veselie vremelnică să cumperi acolo ticăloșia cea nesfârșită și veșnică".

Capitolul V

Omul cel nou, când va privi și celelalte desfătări ale fericirilor, pe care le dobândesc și prin celelalte simțiri, se socotesc pe sineși, cum că până atunci au fost nesimțitori

Pentru desfătarea vederii ce o au fericirile am scris destul, iar acum vom tâlcui desfătările celorlalte simțiri cu care se vor desfăta. Și lăsând buna mireasmă a aromazelor acelu Dumnezeiesc Rai, pe care fără îndoială cu nemăsurată dulceață au s-o slobozească afară dintru sineși și înlăuntrul acelor grădini de-a pururea înflorite narcise, liliaci, crini, trandafiri și cele mai minunate flori ce se află acolo, acum istorisesc pentru bunele miresme cele mai îmbietoare și mai mari din care se vor umplea cei drepti și vor slobozi afară din sineși bună mireasmă proslăvitele lor trupuri. Mai ales trupul Doamnei noastre Născătoarei de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Măria. Care cu înălțarea sa la ceruri a umplut tot cerul de atâta bună mireasmă și dulceață încât spăimântându-

se toți îngerii și umplându-se de atâta mirosire bine mirositoare și de îndulcirea bunei mirezme, strigau unii către alții, zicând graiul acela al Cântării Cântărilor: „Cine este aceasta care se suie din pustie, ca un buciom tămâiată de fum de smirnă și de tămâie din toate prafurile făcătorului de mir? (Cânt. Cânt. 3, 6). Și dacă moaștele sfinților aflându-se încă aici în mormânturi de multe ori revarsă mireasmă nemăsurată nefiind încă deplin proslăvite sau îmbrăcate cu nemurirea, câtă bună mireasmă se cuvine să socotim că vor da când se vor curați de toată putoarea sa de putrejune? Și dacă vor vărsa atâta mireasmă trupurile lor cu atât mai mult vor vărsa sufletele acelora. Pentru aceasta zice cu cuviință Osea pentru aceștia: „Sfinții Tăi Doamne vor înflori ca crinul și va fi mireasma lor ca a tămâiei" (Osea). Deci dacă cu atâta mireasmă se vom umplea dreptii și cu atât mai mult împărăteasa lumii Măria, ce fel și câtă oare va fi mireasma a lui Hristos însuși? Zice pentru sine la Ecclesiast: „Ca și chinamontul și ca o călcătură de arome și ca smirna cea aleasă am revărsat bună mireasmă". Singuri voi puteți să pricepeți și să cunoașteți fiindcă orice va socoti cineva ca să zică, puțin va zice, încă de asemenea și G U S T U L, va fi plin de o zeamă a unei dulceți netâlcuite și va veseli cu oarecare saturare și bună mireasmă duhovnicească, atâta de nemăsurată încât, de ar fi cu puțință să socotească și să înțeleagă împreună cineva toate bucatele prea alese și prea dulci ale lumii acesteia, la fel și mana jidovilor, nimic nu va fi dulceața acelora, asemănându-se cu cereasca aceia prea dulce gustare, care nu va fi gustare a vreunei mâncări sau băuturi simțite și trupești după cum bârfesc pagânii ce va să fie o parte din o oarecare cerească umezeală, sau jilăveală, și din o rouă cu bună zeamă ce se varsă de la Dumnezeu, care va curge prin stomac și prin celelalte părți mai dinlăuntru umplând organele gustului adică limba, cerul gurii și

Rafail, monahul

celelalte părți alegătoare ale feluritelor bucate. Pentru aceasta și prorocul și împăratul David cânta pentru cei drepti: „îmbăta-se-vor din grăsimea casei Tale și cu râul desfătării tale îi vei adăpa pe ei" (Psalm). O parte a acestei gustări prea dulce va izvorî în sus din prea aleasa și prea minunata turnare împreună și amestecarea trupului. Fiindcă dacă aici în lume omul, care este în toată sănătatea și întregimea trupului și are zămurile cele țititoare ale trupului foarte cu măsură și este cu totul sănătos la toate mădulările lui, și acesta simte oarecare bună și dulce zamă în gura sa fiind încă postit: cu cât mai vârtos mai multă dulceață va simți când va ajunge la cealaltă viață când amestecarea și virtutea sa va veni la cea mai de pe urmă bună așezare și săvârșire?

Simțirea PIPĂIRII iarăși va dobândi și aceasta dulceața ei (cea potrivită și desfătarea, atât din aburul cel ceresc și din pipăirea cereștilor trupuri, pe cât și din împreună simțirea cea mai dinăuntru a preaminunatei acestei bune așezări și sănătăți. Căci, omul care este prea sănătos întru nemărginită întregime și bună așezare simte întru sineși cu multă dulceață prea aleasa și minunata aceasta bună alcătuire și bună întocmire a truștilor sale zămuri și stihii. Dulceața aceasta, pe care o dobândesc fericiții prin pipăire, va să fie cu mult mai mare și mai dulce decât dulcelele celorlalte simțuri. Pentru că fiindcă este pipăirea aceasta semănată și risipită nu tot trupul, dulceața și desfătarea care este vărsată împrejur în tot trupul acesta, va să fie și cea mai curată și mai veselitoare: mai ales după cum zice un înțelept și mult învățat Dascâl: „Că pipăirea întru nemărginită desfătare și veselie va să veselească, prin sărutarea cea împrumutătoare și îmbrățișarea păcii, atât a sfinților, cât mai ales și prin sărutarea chiar a însuși împăratului Dumnezeu".

Rămîne acum AUZUL, simțirea cea mai de pe urmă. Și apoi urechile neîncetat vor auzi negrăitele acelea cântări

de psalmi ale acelei muzici și cântări cerești și întocmiri de o dulce cântare, a căreia și un singur glas numai, este îndestulat să umple sufletele tuturor oamenilor de o negrăită dulceață și veselie. Pentru că, după cum zice sfințitul Augustin: „Răsună acolo întotdeauna organele cântărilor cele mai dulci decât mierea". Atunci se va împlini și cea ce a scris Sfântul Ioan în Apocalipsul său: „După acestea, am auzit în cer, ca un glas puternic de mulțime multă zicând: Aliluia! Mântuirii și slava și puterea sunt ale Dumnezeului nostru. Atunci am auzit ca un glas de mulțime multă și ca un vuiet de valuri fără de număr și ca un bubuit de tunete puternice zicând: Aliluia! Pentru că Domnul Dumnezeu nostru, Atotștiitorul este împărat. Să ne bucurăm și să ne veselim și să-I dăm slavă căci a venit nunta Mielului și mireasa Lui s-a pregătit" (Apoc. 19, 1, 6, 7). Acolo după cum învață cuvântătorul de Dumnezeu va cânta fiecare drept, cu glas deosebit și ales, care se va auzi de toți și se va deosebi curat din celelalte. Și David o arată aceasta zicând: „Si se vor lăuda cuvicioșii întru slavă și se vor bucura în așternuturile lor. Laudele Domnului în gura lor și săbii cu două tăișuri în mâinile lor" (Psalm 149, 5, 6). Laude lui Dumnezeu le numește pe laudele cu care îl vor lăuda pe Dumnezeu, vestind măreția lui cea preainaltă și toate lucrurile lui cele prea mari și minunate. Spunând că ați laude în gura lor apoi înseamnă că nu numai cu mintea și cu privirea vor lăuda și vor slăvi pe Dumnezeu ci și cu glasul cel cu bun vers. Slujirea lui Dumnezeu stă numai în aceasta a lăuda cineva și a slăvi și a mulțumi lui Dumnezeu, mai ales în vechea și preaiubita aceia a lui Patrie, acolo unde încetează toate lucrurile pocăinții. Și aceasta urmează fiindcă din dorul cel peste măsură, și din nemăsurata bucurie, firește se îndeamnă și se pornește omul spre slăviri și cântări de laudă, după cum arată experiența din fiecare zi, pentru că bucuria cea

Rafail, monahul

dinlăuntru când se revarsă peste măsură în inima omului, atunci și prin organele cele glăsuitoare ale trupului cu îndestulare se varsă și la cele din afară. De unde și sfinții fiind plini de dor Dumnezeiesc, de bucurie netălcuită și de veselie mare și de peste tot din cele dinăuntru se pornesc cu tărie spre slăvire, spre cântare de Psalmi și spre lauda dumnezeieștii măririi. Sfântul Grigorie tâlcuindu-l pe Iov zicea: „Iar gura acelor adevărați se va umplea de răs, scrie așa: Bine zice că gura se va umplea de răs și buzele de veselie fiindcă și la veșnica acea patrie când mintea dreptilor se răpește întru veselie, atunci limba lor se înalță spre datări, spre laude și spre cântări de psalmi". Pentru aceasta și fericitul Augustin zice: „Tot lucrul lor (al dreptilor) este cântarea și lauda lui Dumnezeu, fără de a avea sfârșit fără de a avea osteneală și fără de trudă". Fericit sunt eu și cu adevărat în veci fericit dacă și după dezlegarea acestui trup al meu m-aș învrednici să aud acele versuri și cântări cerești, care se cântă spre lauda și mărirea împăratului celui fără de moarte de cetățenii acelei Patrii de sus și de adunările fericitelor Duhuri, întru tot fericit sunt și de trei ori bine norocit dacă m-aș judeca și eu atunci vrednic să cânt tot aceleași versuri și cântări și să stau înaintea împăratului a toate Dumnezeu. Fiecare cântă acolo dumnezeieștile laude și cuvinte de laudă după cuviință și după asemănarea sa și după starea sa, după cum și îngerii numai cu glas duhovnicesc, iar oamenii și cu trupesc. Dar câtă oare și ce fel va fi dulceața și frumusețea acelei muzici cerești și întocmire de cântare, poate cineva s-o asemene și s-o priceapă când ar alătura-o cu dulceața cea pământească și cu frumusețea cântării omenești de psalmii cei de aici. Că de multe ori când s-ar afla glasuri dulci cântătoare ale oamenilor și s-ar uni cu versurile cele prea dulci răsunătoare ale organelor muzicale și cu meșteșug cu alăutele și cu vioarele și cu ale altora, atâta desfătare

veselitoare dau ascultătorilor încât mai deslipesc și smulg chiar mintea din trupul lor, iar uneori și cu silă se țin pe sineși un ascultător ca acesta pentru ca să nu leșine de dulceața peste măsură de veselie. Cu toate acestea toți cei cu bun glas ai pământului toate organele muzicale și cu meșteșug de cântare, toți știutorii de cântare cei prea aleși și cei iscusiți la cântare adunându-se la un loc să se pună alătura și s-ar asemena cu cântăreții cei din fluier cerești, cu tiatiții (tiamiții sunt niște păsărele ce se află în părțile calde și cântă atâta de frumos încât nu te poți sătura, și pentru aceia îi aseamnă pe cântăreții cei cerești cu ele că atâta de frumos cântă încât mai leșină omul) cei frumos cântători și prea dulci întorcători, ci privighetorile cele nemuritoare, s-ar părea cu adevărat cum că bombănesc cu oarecare glas amorțit sălbatec fără dulceață și fără de răsunare. Socotiți încă pe lângă acestea cum auziți glasurile și cântările cele cu bună rânduială și prea dulci ale zburătoarelor și ale păsărilor pământului, dar încă și acelea s-ar arăta o urâciune și scârbă înaintea acelei muzici cerești, însă să **aitii** că aceia se vor învrednici să audă acea cântare de psalmi a căror urechi stau deschise totdeauna să primească cu râvnă cuvintele lui Dumnezeu, insuflările și învățăturile Sfântului Duh, povățuirile îngerului păzitor, sfătuirile cele cinstitoare de Dumnezeu și muștrările cele de suflet folositoare. Cei ce-și închid urechile spre cuvintele mântuitoare de suflet și le deschid la glume, la basme, la bârfiri, la defăimări și la grăire de rău, la cântări lumești, la vorbe deșarte și la altele asemenea, unii ca aceștia nu se vor învrednici să audă acele cântări Dumnezeiești și cerești. Ne istorisesc scriitorii de lume cum că toți câți locuiesc lângă jgheaburile râului Nilului sunt tot surzi cu totul de loviturile cele peste măsură ale curgerii râului, care se aruncă jos din munții cei înalți. Dar oare lumea aceasta nu este un râu prea mare și sunător

Rafail, monahul

ca un tunet? Oare nu are loviri mai tari ca ale Nilului? Oare nu este și aceasta o mare ce se învăluiește cu multe valuri? O! câte sunt întreitele furtuni ale tuturor grijilor în acest val! Câte sunt viforele cele iuți și tari ale grijilor! Câte sunt tulburările și peșterile patimilor celor sălbatice! Câte sunt glasurile celor ce domnesc negustoresc, ale tăietorilor de pietre, ale lucrătorilor și bătătorilor de aramă, ale meșterilor, a celor ce joacă și dănțuiesc, a celor ce râd cu desfătare și desfrânare și cu gura căscată și ale celor ce plâng! Motivul este că și fiecare păcătos și fărădelege ce s-a săvârșit nu vrea să audă pentru lumea cealaltă și pentru viața ce va să fie, sau de ar și auzi fără de poftă și osârdie și îngrețoșare primește cuvintele cele pentru acelea. Fiindcă tot cugetul lor este așezat în grijă cum să așeze și să ocârmuiască fără de greșală lucrurile lumii acesteia, și se silește sau să-și păzească sănătatea lui sau să-și înmulțească bogăția lui sau să-și mărească cinstea lui se sârguiește. Din aceste griji se află ca unul fără de minte și simțire, întunecat și surd la cele cerești și nu mai vrea sfătuirile cele mântuitoare și învățăturile folositoare de suflet. Poate că din petrecerea împreună cu oamenii răzvrățiți și desfrânați și făcători de rele și cu năravuri rele asurzește la propovăduirile cele cu mare glas ale Bisericii la curățirea de a doua oară a cugetului și a minții sale, la înfricoșările muncii ce va să fie și la alte dojeniri. Ce zice unul ca acesta? Când se va apropia ultimul ceas al vieții mele, atunci voi deschide prea larg și urechile mele ca să ascult cele mântuitoare ce mi le dau preoții. Însă se lasă și foarte mult greșește unul ca acesta pentru că într-o vreme ca aceia nu va putea nici cătuși decât să audă niște tunete ca acestea Dumnezeiești la care nu s-a obișnuit auzul lui în toată vremea vieții lui, pentru ca să fie încredințat cum că nepocăit are să se ducă din viața aceasta și prin urmare nu se cuvine să mai nădăjduiască cum că va auzi acele cântări

cerești și cântări de Psalmi ale sfinților îngeri și ale aleșilor lui Dumnezeu. Dar cine vrea să audă acele cântări de Psalmi, ia să se grăbească mai înainte aici ca să audă cuvintele lui Dumnezeu și sfaturile cele mântuitoare de suflet și să le păzească până în sfârșit. Fiindcă „fericiți sunt cei ce aud cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc pe el” (Luca).

Capitolul VI

Îndulcirea cea prea bogată a bucuriei, și a veseliei se produce din privirea cea împrumutătoare a fericiților drepți

De caută cineva burete în valea aceasta a lacrimilor, pentru ca să-și ștergă cu el toată lacrima de la ochii săi, unul ca acesta vie cu mine astăzi și să nu-și înalțe ochii lui spre ceruri, ci să-l pogoare jos la acel gunoi prea de bun neam al mult răbdătorului Iov. De vei socoti bine cuvintele auzite acolo toate cele pământești le vei socoti ca Apostolul Pavel, ca niște gunoi și lepădătură. Dreptul Iov cu glas de plângere pe acel gunoi a ticăloșiei omenești vrând să îndulcească puțin durerile celorlalți oameni care se află în necazuri și în nevoi a grăit cuvinte tainice să rămâie spre veșnica aducere aminte a tuturor oamenilor celor ce se vor face mai pe urmă: „Cât aș vrea ca vorbele mele să fie scrise, cât aș vrea să fie săpate pe aramă. Să fie săpate pe veci cu un condei de fier și de plumb, într-o stâncă. Dar eu știu că Răscumpărătorul meu este viu și că El, în ziua cea de pe urmă, va ridica iar din

Rafail, monahul

pulbere această piele a mea ce se destramă" (Iov. 19, 23, 24, 25). Iov vrea să i se scrie graiurile și nu are materie potrivită așa de sărac este că nici-o cărămidă nu are pe care să scrie. Zice Iov, și degetele mele mi s-au sucit, vinele mele s-au zgârcit, mâinile mi s-au slăbănogit și cu totul sunt nevoiașe și slăbănoage la ger, tremură sunt rănite și în jos atârdate cu toate acestea mă voi sili pe sineni pentru mângâierea mea să le așez pe o materie tare în scris prin slove, cuvinte scurte. Ți s-a adus hârtie, n-o vreau aceasta că se rupe, vreau să le scriu în carte în veac. Aduceți-mi sau plumb sau aramă, sau piatră cioplită ca să rămâie în veci cuvintele mele și scrie: „Știu că Răscumpărătorul meu este viu și că El în ziua cea de pe urmă va ridica din pulbere pielea mea" care suferă acestea. Nădejde tare hrănesc în sufletul meu cum că voi vedea odată pe Izbăvitorul și Mântuitorul meu Hristos, care nădejde copleșește sufletul meu cu bucurie, ci și pe trupul meu acesta îl mângâie de multele lui munci, și aleg mai bine să zac deasupra acestui gunoi puturos hrănind nădejdea decât să șed în scaun împărătesc. Să socotească bine fiecare acea nădejde a slavei celei dumnezeiești pe care Iov a văzut-o mai înainte cu atâția ani și i-au făcut ușoare și lesne de suferit ca să nu zic vesele, muncile lui cele atât de grele și prea nesuferite, adică golătatea, boala, rănile, puroiul, umflăturile cele înfocate, lepra, râia, buba cea peste tot, durerile cele de la încheieturi, putrejunea măruntaielor celor dinlăuntru, bolile cele ce aduc greață, putoarea cea rea, femeia cea nebunii și hulitoare, dracul, ocările și defăimările prietenilor, foamea, setea, arșița zilei, înghețul nopții și pe toate acestea le-a putut preface în închipuirea Raiului. Dacă atâta putere a avut numai singură nădejdea pe care-o avea să-l vadă pe Hristos, ce va să fie când îl va dobândi cineva cu lucrul și să fie chiar de față? Ce va fi când va câștiga toată fericirea aceia care n-are sfârșit niciodată? După cum zice dumnezeiescul

Grigorie:

„Acolo va să fie lumina, fără perire, fără lesnire: dorul farii de pedeapsă; poftirea, fără de întristare și fără de scârbă; saturarea fără îngrețoșare; mântuirea deplină; viața fără de moarte; sănătatea fără de boală". Acolo după cum zice Augustin: „împărat este adevărul, lege este dragostea, vrednicie, dreptatea; pace, fericirea, viața, de-a pururea vecuirea". Acolo cum spune și alt dascăl: „plată pentru biruință dreptilor este aceasta, să privească pe Dumnezeu, aceasta să trăiască împreună cu Dumnezeu, acesta să viețuiască întru Dumnezeu, acesta să fie împreună cu Dumnezeu, acesta să fie întru Dumnezeu, care să fie toate întru toate". Ci noi fiindcă avem obicei când vedem mulți oameni aproape lângă noi, de la care putem să luăm multe feluri de motive de mângâiere, ne bucurăm, ne veselim, oare câtă bucurie și veselie ne va face când ne vom aduna și vom petrece împreună cu mulțimea cea prea mare a acelor preafericți îngeri și a preasfinților drepti, care privesc unul către altul cu negrăită bucurie și veselie? Ci ia să cercetăm mai întâi, mulțimea fericitorilor îngeri și apoi pe urmă a dreptilor. Zic unii cum că Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu s-a arătat odată unei cuvioase cinstitoare de Dumnezeu și i-a zis, cum că, numărul îngerilor atâta este de mult încât de s-ar număra toți oamenii de la Adam și până la sfârșitul lumii, prin urmare ar fi fost trebuință să se pună tot 10 îngeri la un om, adică înzecit mai mulți sunt îngerii la număr decât oamenii. Sfântul Dionisie Areopagitul spăimântându-se oarecum pentru mulțimea lor, zice: „Cum că numărul îngerilor numai lui Dumnezeu îi este cunoscut, care i-a făcut pe aceștia". Sfântul Ambrozie, iarăși zice: „Cum că oamenii sunt a suta parte a numărului îngerilor (adică oamenii sunt o parte și îngerii sunt cu nouăzeci și nouă de părți mai mulți decât oamenii, după cum și Domnul

Rafail, monahul

nostru Iisus Hristos a zis adevărind-o aceasta" cum că lăsând cele 99 de oi adică pe îngerii, a căutat pe oaia cea pierdută, adică pe omenire") și cum că cele patru cete ce sunt mai sus decât aceștia, adică: Domniile, Scaunele, Heruvimii și Serafimii, sunt mult mai multe la număr, decât cele mai de jos cinci cete". Iar altul din cuvântătorii de Dumnezeu a zis, cum că numărul îngerilor, asemănându-se cu numărul oamenilor, poate au dreptate să fie nemărginit și nenumărat. Deci dacă după descoperirea cea învățată de Stăpâna noastră Născătoarea de Dumnezeu, îngerii sunt cu 10 părți mai mult decât oamenii (adică oamenii sunt o parte, iar îngerii sunt cu zece părți mai mulți decât oamenii) ia să socotească fiecare ce mulțime multă și cu greu de numărat sunt acești îngerii. Și să socotească prin urmare ce bucurie va avea fiecare să vadă atât de multe oști de îngerii cu nepovestite și bune chipuri și frumuseți și să vorbească împreună cu dâșii! Un cinstitor de Dumnezeu mai marele meșterilor (după cum se povestește) a văzut pentru faptele sale cele bune, un înger în chip de tânăr frumos, care zicea, cum că se mulțumea ca să piardă un ochi al lui numai să-l mai vadă odată. Și eu acum zic, de ar fi fost cu puțință să vadă cineva numai un înger și să vorbească împreună cu el și să-l asculte când cu mare cuviință ar vorbi și ar povesti pentru lucrurile cele negrăite și dumnezeiești și să privească frumusețea feței lui cea cu bun chip și frumoasă, să socotească cu mintea și să cunoască preadesăvârșit darurile lui, sfințenia lui și cunoștința și sfatul lui cel prea Dumnezeiesc, de câte oare bucurii și veselii umplându-se s-ar minuna și ar rămânea cu totul înspăimântat și uimit? După adevăr fiecare drept când ar ridica ochii săi la prealuminata și preastrălucita aceia dănțuire și petrecerea împreună a îngerilor și a sfinților în care (să zic cuvintele Marelui Vasile) sunt milioanele îngerilor, soboarele strămoșilor, scaunele Apostolilor, adunările prorocilor, sceptrurile

patriarhilor, cununile mărturisitorilor Mucenici și laudele tuturor dreptilor, care împreună cu un glas se veselesc, de abia ar putea să se ție pe sineși ca să nu strige cu mare bucurie și să dănțuiască veselindu-se. După cum și minunatul filozof Socrate vrând după puțin să moară, se bucura prea mult, zicând, cum că se duce din această lume și merge către minunații și vitejii și către bărbații cei Dumnezeiești și aleși ai vechimei, cu care dimpreună zicea cum că are să petreacă în tot veacul. Care lucru de ar fi în puterea fiecăruia, adică să vorbească fiecare cu cine vrea, cu adevărat fiecare ar fi iubit și întru dorire ar fi fost ca să vorbească, cu acel mai mare al meșteșugului și al deprinderii sale, adică Filozofii, cu Aristotel; matematicienii cu Arhimede; Oratorii cu Demostene; Zugravii cu Apelin; doftorii cu Hipocrat; Dascălii legii cu Iustinian; și ostașii cu Alexandru. Și dacă aceia pentru o singură asemănare oarecărui meșteșug lumesc, sau al altei deprinderi au atâta dor și poftă să vorbească și să petreacă împreună cu cel dintâi al lor: câtă bucurie oare va să fie unui creștin drept, să vorbească împreună și să petreacă și să se întrebe cu îndrăzneală cu acei mari viteji ai legii Vechi, cu Adam, cu Noe, zic, cu Isaac, cu Iacob, cu Iosif ? Cu acei purtători de Duh proroci, cu Isaia, cu Ieremia, cu Iezechiil, cu Danul și cu ceilalți? Cu prea-slăviții împărați, cu David, cu Iezechia, cu Iosafat, și cu Mânase cu întrutot cinstită adunarea aceia aleasă și preaslăvită a Apostolilor, cu Petru, cu Ioan și cu ceilalți: cu purtătorii de Dumnezeu sfinții Părinți, cu Vasile cel Mare, cu Ioan Gură de Aur, cu Grigorie, cu Atanasie, cu Nicolae, cu Spiridon, cu Epifanie, cu Ieronim și cu Damaschin a căroră și sfințenia o cinstim și înțelepciunea lor o lăudăm și de învățătura lor prea ne minunăm. Deci se vor bucura unii ca aceștia drepti și pentru privirea cea împrumutătoare dintru sineși, și pentru împărtășirea cea prea dulce

Rafail, monahul

desfătătoare și împreună vorbire. Aici se pornește o mare prigonire la tâlcuirile cuvântătorilor de Dumnezeu, cu care limbă vor vorbi oare dreptii în Rai, cu elinească, cu latinească sau cu siriană? Unii socot că vor vorbi toți grecește fiindcă și însuși Domnul nostru Iisus Hristos a zis: „Eu sunt Alfa și Omega”, care sunt cele dintâi și cele mai de pe urmă slove din cuvintele grecești. Alții zic cum că va vorbi fiecare în limba patriei sale, după cum și aici pe pământ, pentru ca mai mult să se slăvească Dumnezeu cu limbile tuturor neamurilor. Scrie Dumnezeiescul Grigorie Dialogul un lucru care întrece tot gândul omenesc ca o minune preaslăvită și își încredințează cuvântul său cu chipul următor: „Un copil (zice) care păștea boii, după ce a murit, iarăși a înviat din grija lui Dumnezeu: și chemând pe stăpînul său a zis către dânsul: Să știi cum că eu m-am suit în cer și m-am învățat acolo care au să moară din casa ta peste puține zile, adică cutarele și cutarele și pentru ca să te încredințezi cum că spun adevărul cum că am fost în cer, iată că am luat acest fel de dar de acolo, ca să vorbesc limbile tuturor oamenilor. Oare nu-ți aduci aminte că eu nu știam nimic grecește? Și acum pot să vorbesc îndată grecește, pentru ca să credeți cum că cu adevărat m-am învățat toate limbile neamurilor. Atunci stăpînul lui a început a-l întreba grecește: și acela la toate îi răspundea cu aceeași limbă și vorbire grecească, atâta încât toți cei ce stăteau de față înaintea au rămas înspăimântați. Tot în aceeași casă se afla și un bulgar, pe care aducându-l înaintea copilului i-a poruncit să vorbească bulgărește cu același copil, care deși era născut și crescut în Italia, cu toate acestea atâta de frumos vorbea limba bulgărească încât și bulgarul încredința cu jurământ cum că n-ar fi fost cu puțință să vorbească cineva mai bine graiurile, cele bulgărești nici chiar bulgarul cel firesc”. Deci și din cercarea acestor două limbi s-au încredințat toți cum că

s-a suit copilul în cer (după cum singur zicea). Acestea le istorisește Dumnezeiescul Grigorie. Dar cu toate că au este arătat în Sfânta Scriptură care limbă și vorbire au să vorbească între sineși dreptii în ceruri când vor vorbi unii cu alții, cu toate acestea mai cu cuviință și mai cu adevărat se vede socoteala Dumnezeiescului Ieronim, să fie vorbirea aceia pe care Dumnezeu i-a dăruit-o lui Adam celui întâi zidit în Rai, adică cea evreiască. Pentru că și însuși Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu care s-a întrupat pe pământ, pe aceiași limbă de multe ori a folosit-o și cu ea a învățat tainele credinței și propoveduirea. Iar vorbirile împreună ale fericitilor care vor fi între dânșii, vor să fie în acest fel în ce fel au fost odată a Apostolilor: „Când s-au umplut de Duhul Sfânt la praznicul Cincizeci-mii și vorbeau în multe feluri de limbi și proceau" (Fapte, 2). Și ce vorbeau oare? Arătat este cum că măririle lui Dumnezeu. Tot în acest fel și acei drepti între sineși vor vorbi prea cu veselie pentru nemărginită desăvârșirea lui Dumnezeu, pentru nespusa Lui înțelepciune, pentru puterea, pentru bunătatea, pentru milostivirea, pentru dreptatea și mai ales pentru mai înainte văzătoarea purtare de grijă a lui, pentru mântuirea noastră pe care a lucrat-o prin însăși întruparea Fiului Său cel iubit: și pe lângă acestea cu câte meșteșuguri ascunse și chipuri tainice i-a povățuit la mântuire. De câte ori i-a întâmpinat cu darul său, cu Dumnezeiasca insuflare i-a îndemnat și i-a pornit spre faptele cele bune și de față s-a aflat la năpădirile cele cumplite ale sălbaticilor draci și i-a slobozit din primejdiile cele ce le zăcea asupra și din veac i-a ales pentru slava sa cu nemărginita lui milostivire și milă. O minune, cu câtă bucurie a sufletului lor vor număra primejdiile prin care fără de vătămare au trecut cu ajutorul lui Dumnezeu și i-a mântuit! De câte ori vor zice și vor spune unul către altul cuvântul acela al prorocului împărat David: „Că de nu mi-ar

Rafail, monahul

fi ajutat mie Domnul, puțin de nu s-ar fi sălășluit în Iad sufletul meu" (Psalm 93, 17). Cât de mare desfătare și veselie va să fie ca să audă cineva din gura marelui Pavel, cum că atunci când mergea el pe drumul Damascului suflând cu totul duh de urgie și de ucidere asupra ucenicilor lui Hristos, i-a venit lui fără de veste glas înfricoșat din cer și lumină strălucitoare l-a înconjurat și îndată de acolo de unde era prigonitor al Bisericii lui Hristos, s-a făcut mare Apostol al lui Hristos! Iarăși să audă din gura Dumnezeiescului Petru, cu ce chip în vremea lepădării sale de dânsul, căutând Iisus Hristos către dânsul cu ochii săi cei mângâioși și dăruitori de dar Dumnezeiesc l-au făcut îndată a se pocăi și a plânge cu amar! Iarăși să audă cu care cuvinte Măria Magdalena a tras spre sineși milostivirea și dragostea lui Hristos, și nu numai dracii i-a scos din ea ci și uceniță minunată a făcut-o! De câte ori va povesti cu bucurie David căderea și primejdia sufletului care a pățimit-o, când pângărita de curvie împreună și nedreapta ucidere a făcut-o! Atunci nu va cânta mai mult acea cântare de plângere: „Miluiește-mă Dumnezeule după mare mila Ta" (Psalm 50) ci va cânta Psalmul de bucurie și de veselie: „Milele Tale în veac le voi cânta Doamne" (PSALM 88, 1). Apoi se vor întreba unii pe alții pentru netâlcuitele taine ale credinței noastre ale iconomiei Domnului nostru Iisus Hristos celei cu trupul ale nașterii, ale creșterii, ale viețuirii sale. Pentru Patimile și pentru minunile aceluia, pentru Învierea pentru Înălțarea la cer și pentru Șederea Sa cea de-a dreapta Tatălui, la fel și pentru celelalte taine ale lui Dumnezeu. Iar călugării au să povestească unii către alții din parte cu câte insufări ale lui Dumnezeu s-au mântuit din valurile mării aceștia de acum a lumii și au ajuns la limanul cel neînvolburat al viețuirii și al petrecerii călugărești, lepădându-se de patrie și de părinți și de orice altă desfătare, căci de n-ar fi făcut această lepădare

de toate și trăind altfel mult s-ar fi primejduit. În acest fel fiecare va povesti lucrurile vieții sale biruințele și primejdiile trecute și va vorbi apoi de purtarea mai înainte de grijă cea mântuitoare pe care o folosește Dumnezeu la toate fapăturile sale. Dar în acest prea mare Palat al lui Dumnezeu, desăvârșit nu se vor auzi glasurile acelor care în această lume, limba cea mai aleasă podoabă a omului au obișnuit-o sau să hulească pe Dumnezeu sau să-l defaimă sau să-l grăiască de rău sau să-l ocărăască, sau să-l rătădă și să-și bată joc de el, sau să-l clevească sau așa prost să zică să împungă și să-i vatăme pe frații lor. Pentru că pe unii ca aceștia nu-i bagă la acea sfătuire a cereștilor oratori și cuvântători de Dumnezeu. Aceasta o mărturisește și Dumnezeiescul Apostol: „Defăimătorii și ocărătorii, împărăția lui Dumnezeu n-o vor moșteni”. Dar tu oricine ai fi frate creștine ia aminte să nu te numeri împreună cu hulitorii și defăimătorii, ocărătorii, grăitorii de rău și cu cleveitorii că nu este cu putință să se afle acolo vreun loc pentru acest fel de ocarnici, nu este înlesnire sau chip să încapi între acei drepti, care erau împreună cu dragoste desăvârșită și cu unire dulce în lumea aceasta. Să-l auzim și pe evanghelistul Ioan: „Care nu s-a aflat scris în cartea vieții s-a aruncat în râul cel de foc”. Aceștia se gonesc din cer ce i-am arătat ca niște broaște grozave, ca niște pești netrebnici, ca niște balauri prea solzoși, cu gurile împutite și scârboși vor înota pe fundul aceluia râu de foc muncindu-se în vecii vecilor. Acum cine nu știe că peștii mării și ai altor râuri și bălți se zică cu totul muți? După același chip și dreptul Judecător de la acei cleveitori și ocărători care s-au afundat în acel râu pentru limbă, le va ridica și glasul și cuvântul pe care ca o sabie ascuțită l-au folosit împotriva aproapelui lor. Și nu se vor învrednici niciodată a cânta acel preadulce și desfătat grai: Aliluia! ci cel de întristare și de plângere: Vai, Amar! Vai, de

Rafail, monahul

mine și de ticăloșia mea! Vai dar otrăvitorilor cu cuvinte, hulitorilor, grăitorilor de rău, luătorilor în răs și batjocoritorilor și așa de obște să zic: înjurătorilor și ocărătorilor, că „împărăția lui Dumnezeu nu o vor moșteni”.

Capitolul VII

Unirea tuturor dreptilor și dragostea cea între sine și unii către alții, se face pricinuitoare de nespusă veselie

Domnul nostru Iisus Hristos, ca să-i mângâie pe aleșii săi la ziua cea mai de pe urmă a sfârșitului lumii acesteia și să le ridice cugetele lor, cele înecate cu totul în tulburările, care vor veni din cauza nenumăratelor semne înfricoșate, care vor urma atunci, cu aceste feluri de cuvinte îi împuternicește: „Iar când vor începe acestea toate a se face, treziți-vă și ridicați capetele voastre” (Luca). Nu voiește ca aceia să le plece jos la pământ ci să le ridice sus spre cer. Ridicați capetele voastre, adică înălțați ochii minții voastre, depărtați-vă (de la acest pământ și cu cuvântul și cu lucrul și treceți cu vederea această lume slăvită, lângă care nu trebuie să rămânem și să ne lipim și să nădăjduim spre ea pentru ca să nu ne afunde, fiindcă urmează nevoie și ea se va afunda odată. Ridicați capetele voastre din valurile acestei lumi tulburătoare către acel liman lin, de la noroi spre Rai; de la această jalnică închisoare, spre cereasca noastră Patrie; de la aspra izgonire, spre adevărata țară; din valea plângerii, spre

muntele cel Dumnezeiesc și spre Ierusalimul cel ceresc. La însăși aceasta și Prorocul și împăratul David cu preamiloștitoare cuvinte ne împinge: „Fiii oamenilor, până când grei la inimă? Pentru ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna?” (Psalm 4, 2). Fiii oamenilor ce aveți sădare cerească, săditorul este Dumnezeu închipuirea este Dumnezeiască, sufletul fără de moarte și trupul drept. Fiii oamenilor a căror cerul vă este Patria, plata câștigarea lui Dumnezeu; îmbrăcăminte, darul; nădejdea, slava cea nemărginită; o fii oamenilor până, când grei la inimă? Mintea voastră fiindcă este Duh nematerialnic este și pe atâta de subțire, încât străbate cerurile; se potrivește cu îngerii, se aseamănă lui Dumnezeu; pentru ce dar o pironiți la cele pământești? Pentru ce o târâți jos la pământ? De ce o lipiți de lucrurile cele necinstite? Fiii oamenilor de ați fi ai fiarelor sau ai dobitoacelor sau ai viețuitoarelor celor necuvântătoare, n-ar fi lucru de mirare a căuta în jos la pământ. Voi v-ați zidit cuvântători și mintea voastră să se întindă la adevăr, care este Dumnezeu. V-ați zidit de sineși voitori voirea voastră se cuvine să se miște chiar spre bunătate. Ați fost zidiți stăpâni ai întreg pământului, se cuvine dar voi să stăpâniți cele pământești iar nu ele să vă stăpânească pe voi. Ochii voștri s-au rânduie să aibă scaun partea cea înaltă a capului, deci priviți lucrurile cele înalte, pentru aceasta până când sunteți grei la inimă? Nu vă ajunge vremea câtă ați folosit-o la deșertăciunile lumii? Până când sunteți grei la inimă? Vârsta cea pruncească a trecut, nebunia cea copilărească s-a dus, nesocotința cea holteiască a zburat; vârsta cea bărbătească a fugit și v-a lăsat, vârsta cea, bătrânească aleargă tot într-una cu mare grabă, moartea v-a ajuns și veșnicia s-a apropiat. Deci voi care până acum ați fost grei la inimă, ridicați capetele voastre acolo unde este plata voastră și vedeți cât de dulce și bogată va să fie pentru veselia cea

Rafail, monahul

peste măsură pe care o vor câștiga cei aleși veșnic, pentru petrecerea împreună cea slăvită și adunarea și tovarășia celor cerești, pentru dragostea cea împrumutătoare unii de la alții pentru unirea cea nemărginită și aleasă și pentru unirea la un gând cea într-un suflet și cu totul desăvârșită. În lumea aceasta oamenii sunt călători, sunt străini ca la o găzduire, sunt nemernici și veniți din altă parte ca la o izgonire dar când vom ajunge la patria cea de sus vom auzi din gura Stăpânului celui ceresc al casei: „Deci dar nu mai sunteți străini și locuitori vremelnici, ci sunteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu" (Efes. 2, 19). Să privim acum să vedem care vor fi acei primiți împreună cetățeni și casnici. Pentru aceasta întreabă prorocul David: „Doamne, cine va locui în locașul Tău și cine se va sălășlui, în muntele cel sfânt al Tău, cel ce umblă fără prihană și face dreptate, cel ce are adevărul în inima sa" (Psalm, 14; 1, 2). Deci acolo nu se află nimeni nici cu cea mai mică întinăciune sau spurcăciune la suflet. Nu intră nimeni acolo care este necurat și întinat, toate sunt acolo curate, toate luminate și toate întru toate desăvârșit. În vremea cea veche erau în părțile cele din afară a Dumnezeieștii Biserici izvoare de apă curată ca să se spele cei ce intră înăuntru, la fel și noi mai înainte de ce vom intra în Cereasca Biserică trebuie să ne spălăm de toate necurățiile noastre. Scriind de această Biserică în Apocalips zice Ioan evanghelistul că zidurile ei sunt făcute din aur atâta de curat încât sunt ca o sticlă și în curțile acelei biserici nu se află nici cât de puțin praf, în căile ei nu se vede nici cât de puțină tină. Acolo sunt crinii fără de gălbenire, trandafirii fără de ghimpi, aurul fără de zgură, strugurii fără de aguridă, grăunțul fără pai, grâul fără neghină. Și Isaia spune: „Și tu Ierusalime cetate sfântă nu va trece mai mult prin tine netăiat împrejur și necurat". Pentru că scris este în Apocalips: „Afară câinii" (Apoc. 22, 15). În acea adevărată Patrie nu se află vreun

Cain care să-l omoare pe Abel. În acea împărăție nu este nici un Saul, ca să-l gonească pe David. Acolo nu este Isav ca să-l dușmănească pe Iacob, în acea casă mare nu va locui împreună vreun Izmail ca să-l lupte pe Isaac. În acea școală nu va fi nimeni Iuda împreună cu ucenicii lui Hristos, ca să-l vândă pe acest Hristos. Nimeni nu este acolo olog, nimeni ciunt, nimeni încruciașat, nimeni orb, nimeni ghebos sau de obște să zic grozav. Toți sunt deplini la trup, toți frumoși, toți deopotrivă cu vârsta, toți întocmai de mari la statul trupului, toți fără de răutate, prea înțelepți, cu dulci obiceiuri, cu bune și cinstite cuviințe și cu toate împărtășitori. Dacă felurimea lucrurilor veselește ochiul omului și-l îndulcește, negreșit acolo vor fi multe pricini care le vor produce dreptilor o veselie ca aceasta și desfătare. Mai întâi este felurimea neamurilor adică oamenii parte bărbătească și parte femeiască și îngerii bici de **wnii**. Între care îngerii va vedea cineva trei sfinte începătorii își ia fiecare din ele câte trei **dănmuri** după cum spune Ioan evanghelistul: „Din tot neamul și **sețuiri** de cete. Al doilea va pricinui veselie, feluri de feluri de neamintăile și popoarele și limbile". Din care fiecare va vorbi în limba sa și va fi înțeles de alții. Al treilea va fi spre Veselie, felurimea stărilor și a danțurilor. Unii adică Patriarhii, iar alții Prorocii, alții Mucenicii, Episcopii, dascălii, călugării, pustnicii, fecioarele, văduvele și însurații. Al patrulea, va să fie spre veselia dreptilor, deosebirea plăților și a darurilor la fiecare ceată. Că, după cum stea de stea se deosebește în slavă și alta este slava soarelui și alta a lunii, la fel și între sfinți va să fie deosebirea slavei de slavă. Deci dacă deosebirea stelelor din cer, felurimea florilor în grădină, a ierburilor în livadă, a copacilor în pădure, a păsărilor în văzduh a bucatelor la masă a neamurilor pe pământ a penelor la pănă a peștilor în ape a zugrăvirii la icoane și a vorbei la cărți, atâta veselesc vederile celor ce le

Rafail, monahul

privesc; oare câtă mângâiere sufletească o să dea din a vedea cineva atâtea felurimi tot într-o mulțime? Câtă bucurie a sufletului va fi atunci să vadă de față cineva pe aceia fiind de față vii în cer, pe ale căroro moaște acum le cinstim pe pământ! Ne ducem călătorie lungă să le vedem mormânturile lor să vedem pe unde au umblat și locașurile unde făceau fapte bune și dorim cu fierbinte sârguință să sărutăm mormânturile cu multă evlavie să ne închinăm Icoanelor lor să sărutăm locul unde au stat picioarele lor! Câtă cinste dăm cuvintelor lui Grigorie, la ale lui Ioan Gură de Aur, alcătuirile Marelui Vasile, cărțile lui Atanasie, învățătura lui Damaschin, teologia Areopagitului și ale tuturor părinților noștri! Deci ce bucurie va fi când îi vom auzi chiar pe aceia vorbind în ceruri cu noi, de ale căror sfinte scrisori atâta de mult ne minunăm și le laudăm? Oare câtă dulceață va să fie să vorbim cu ei, pe care deși nu i-am văzut niciodată, le prăznuim pomenirea lor cu Litii, cu rugăciuni și cu Paraclise și cu cântări de Psalmi? Dar cea mai mare veselie ce o vor dobândi dreptii acolo va fi unirea la un gând cea cerească și de un suflet a tuturor unora către alții, între acei de sus nu se va afla nici cea mai mică tulburare. Și așa va fi de mare unirea dragostei între cei de sus mai mare ca unirea între mădulările trupului nostru de jos. Acolo nu se află nici o grăire împotriva nici vreo ceartă sau sminteală, urâciunea sau iubire de cinste iubire de a fi întâi sau pizmă. Ci toți tot una și aceiași iubesc și toți tot una și aceiași urăsc: toți unul și același îndreptar îl au și-l țin, adică voia lui Dumnezeu, căreia nici cât de cât nu i se pot împotrivi. Acolo mai sus întru slavă și în strălucire îi iubesc din inimă pe cei mai de jos decât dânșii. Iar câți sunt mai jos, din tot sufletul îi cinstesc și cu bucurie se pogoară către cei ce sunt mai sus întru slavă decât dânșii: și toți împreună se veselesc și se bucură între sineși unii cu alții pentru darurile și marile

dăruiri pe care neîncetat le dobândesc de la Dumnezeu. Binele unuia este de obște al tuturor, iar binele tuturor este al fiecăruia. Pentru că fiecare binele altuia îl socotește ca pe al său că îl iubește pe acela ca pe sineși. Fiecare se bucură pentru binele său pe atâta cât și pentru al altuia, aceasta vine din dragostea cea nemăsurată ce este vărsată în ei. Toți șed la una și aceiași dumnezeiască masă, toți beau din același pahar, toți din același izvor trag dumnezeiescul nectar, fiindcă și Dumnezeu este întru toți aceștia și aceștia toți sunt întru Dumnezeu și El le este acelora toate și pentru aceasta nu se unesc în altul oarecarele fără numai în însuși Dumnezeu, atâta încât însuși Dumnezeul tuturor îi unește pe dânșii întru sineși și-i unește și pe dânșii unii împreună cu alții cu o unire negrăită a nedespărțirii celei unite și nedespărțite, după vrednicia cea de obște a filozofilor aceștia îi sunt Lui și unii altora sunt tot acestea. O tovărășie prea fericită și împreună viețuire! A cărei mulțime este fără tulburare, mărirea fără de iubire de cinste, deosebirea fără de împotrivire și nepotrivirea fără vrajbă! Dragostea se află totdeauna fierbând și nici cât de puțin nu se răcește. Și Augustin tâlcuind cuvintele lui David: "Lăudați pe Dumnezeu întru sfinții Lui" zice, cum că, chiar sfinții aceștia sunt trâmbiță, Psaltire, alăută, tambur, strune, danț preaveselitor și chimvale bine răsunătoare, cu care se zice cum că laudă acolo sfinții pe Dumnezeu. Că ei deși sunt organe deosebite și dar de glasuri și multe feluri de întorsuri, însă toți cu o întocmire se unesc într-una și cu un glas duios de multe glasuri amestecate cu un cuget slăvesc, laudă și măresc pe Atotțiitorul Dumnezeu. Acolo fiind dragostea cu totul desăvârșită pe toate acelea le face cu totul de obște. Acest dar ni l-a cerut să ni se dea nouă de Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hrisitos prin rugăciune de la Tatăl său în vremea patimii zicând: „Dă-le lor Părintele Meu să fie una

Rafail, monahul

(adică cu dragostea) după cum și Noi una suntem (adică cu firea). Deci dar toți și îngerii și oamenii acolo una vor să fie. Și mai mare o să fie unirea decât sunt părțile trupului acum unele către altele. Pentru că toți se împărtășesc de însuși Sfântul Duh cel unitar și împreunător, care tuturor le dăruiește pe a fi, viața, unirea și fericirea. Părțile și mădulările ori sunt asemenea parte cu parte ori nu sunt asemenea părțile cu părțile ale unuia și aceluiași trup, arătat este că unirea cea nedespărțită și alcătuirea cea de o fire pe care o au între ele n-o au din altă parte fără numai de la suflet, care este viața omului. Și dacă sufletul sau chipul și duhul omului are atâta putere să-i dea viață trupului și unirea strânsă și împărtășirea de mădulările lui (cu toate că multă deosebire au între sineși și după fire și după putere și după închipuire și după lucrare după cum sunt picioarele capul, pânțele și celelalte), cu cât mai mult va putea însuși Duhul cel Prea-sfânt (care este viața dreptilor) să săvârșească o unire necuprinsă cu mintea acestor sfinți! Unire cu totul de obște, unire împreună de o fire, unire nedespărțită și nesmulă, unire într-un suflet și în toate tot aceeași unire. Dacă dragostea și unirea cea de un gând și aici pe pământ face toate de obște atât cele bune cât și cele dimpotrivă, oare câtă veselie și bucurie va dobândi un drept acolo în ceruri din slava tuturor celorlați? Fiindcă el iubește desăvârșit și pe fiecare ce este deosebit de dânsul și pe toți cei împreună locuitori cu dânsul, după cum se iubește și pe sineși. Zice Dumnezeuiescul Grigorie, cum că moștenirea cerească una și aceeași este la toate cetele sfinților. Și toată această moștenire este cu totul prea deplin la fiecare din aceia. Fiindcă fiecare atâta veselie și desfătare va primi și va simți din bucuria tuturor câtă ar simți și s-ar îndulci și când el singur ar dobândi-o bucuria tuturor. După cum numărul dreptilor este mai nemărginit așa și bucuria tuturor, a fiecărei părți va să fie

cu adevărat nemărginită. Pentru ca să câștigăm cerul cu toate desfătările lui cele veșnice, se cuvine să păzim cu de-adinsul dreptarul acesta al înțelepciunii și al priceperii celei cuviincioase, să așternem înaintea ochilor noștri toate socotelile viețuirii și petrecerii noastre întregi și să îndreptăm petrecerea noastră după cumpănirea adevăratei înțelepciuni, zicând: oare viața mea aceasta care o petrec viețuind după chipul acesta este vrednică de împărăția cerurilor? Eu ceia ce Domnul oprește mai mult lucrez și mă deprind cu ea. Sfatuirile lui le lepăd, muștrările lui nu le ascult, dojenile lui le defaim, poruncile lui le calc, oare așa se va sui cineva în ceruri de foc? Apoi după aceasta îmi este foarte de folos să privesc adeseori și să iau aminte socotind una câte una faptele mele, întrebându-mă pe mine, însumi, oare- această faptă este potrivită cu numirea creștinească? Oare această faptă poate sui pe om la cer? Oare acest fel de faptă poate să-mi dea nădejde că voi lua plată și cunună de la cerescul puior de nevoiță împărat? De nu voi privi acolo prea nebun și neînțelegător voi fi de voi urma-o. Deci toate cuvintele tale, faptele și aducerile aminte ia să privească spre punctul cel prea ales și spre scopul cel mai de pe urmă care este Dumnezeu. Dar dragostea și dorul cel pământesc înșală și amăgește mintea oamenilor, diavolul aduce către noi mărul pentru ca să ne apuce și să ne răpească Raiul din mâinile noastre, îi arată minții desfătările și îndulcirile cele stricăcioase și vremelnice, ca să ne lipsească de cele nesticăcioase și veșnice desfătări și bunătăți, ne afumă cu mireasma slavei cele mincinoase pentru ca să ne apuce și să ne răpească slava cea adevărată și fără de moarte. Un dascăl învățat al Bisericii noastre a Răsăritului zice acestea:

„O omule, cu adevărat plin de toată deșertăciunea, pentru ca să hrănești trupul tău cel ticălos să-l împodobеști cu multe și deosebite podoabe, și pentru ca să dobândești

Rafail, monahul

poftele și dulcele trupului, care după puțin are să se mănânce de viermi, cu multă silință te ostenești, te sârguiești și priveghezi, iar pentru ticălosul tău suflet, care peste puțină vreme are să stea înaintea înfricoșatului Judecător, măcar cât de puțin nu gândești să te ostenești, pentru ca să-l hrănești și să-l îmbraci cu faptele cele plăcute lui Dumnezeu ca să nu se arate la toți golătatea lui? Vai și amar ție și este și-ți va fi că într-o vreme vei da cele ce sunt ale Cezarului Cezarului și nu și cele ce sunt ale lui Dumnezeu lui Dumnezeu. Caută și vezi de trei ori ticălosule, că toate oricâte vei face în lumea aceasta, toate sunt deșertăciune, toate sunt umbră și vis, toate sunt nebunie și toate neînțelepție, afară numai de aceia care ai face-o întru Dumnezeu, pentru Dumnezeu și spre slava lui Dumnezeu".

Capitolul VIII

**Dumnezeu curat privindu-se, prea
desăvârșită mântuire le este oamenilor.
La sfârșitul cel mai de pe urmă al omului este
veșnicia cea veșnică a tuturor bunătăților**

Isaia umplându-se de Dumnezeiască însuflare și de multă rouă cerească, vrând cu multă răpire de Duhul să propoveduiască mai înainte și să facă arătată starea cea preafericită a dreptului, care cu puțin mai înainte s-a săvârșit, multe înțelesuri a cuprins în puține cuvinte: „Spuneți dreptului cum că este bine". Cu această cuvântare „bine" pe

toată fericirea dreptului a cuprins-o împrejur. Ca și cum ar fi zis: De îi este bine celui înstreinat să se întoarcă la Patria lui: de îi este corăbierului bine să ajungă în port; de-i este bine ostașului după ce va birui, să dobândească pacea cea dorită; și mai pe urmă de toate, de-i este bine la orice lucru să se alineze și să se odihnească în locul său „Spuneți dreptului, cum că este bine” fiindcă și el, când ar privi pe Dumnezeu se liniștește și se odihnește la locul său „Făcutu-s-a locul lui în pace” petrece în port și locuiește în Patria sa. Vrând Dumnezeu tuturor să întărească cugetul lui Moisi să-l împunernicească împotriva tuturor acelor care gândeau multe rele și primejdii asupra lui i-a zis lui: „Îți voi arata ție tot binele”. Ca și cum ar fi zis: „Ia aminte ca să nu-ți pierzi bărbăția și priceperea ta nici să slăbești și să cazi în întâmplările și greutățile ce-ți vin asupra: stai tare și nestrămutat în primejdii și nu te îndoii, și cu toate că-ți vor fi ostenele mult pătimitoare și relele ce-ți vor veni vor fi usturătoare și primejdiile cu care te împovărezi mari, și supărările aspre, cu toate acestea cereasca ta plată va să fie mare „Arăta-ți-voi ție tot binele”. Sunt trei feluri ide neamuri ale bunătăților: CINSTIT, TREBUINCIOS, și DULCE. Toate bunătățile acestea ți le voi arăta. Unele sunt bunătăți ale sufletului după cum este știința și fapta bună. Iar celelalte ale trupului sunt: după cum este frumusețea, sănătatea și virtutea (puterea). Altele iarăși din cele de afară, după cum este bogăția, dulcea pătimire și slava. Toate acestea ți le voi arăta și numai o bunătate arătându-ți. Și ce va fi aceasta oare? Binele cel cu adevărat, a tot binele care întrece tot binele, la care nu se poate adăuga de din afară nici să scadă dinlăuntrul său ceva. La aceste bunătăți ale lumii se adaugă și oarecare bina din afară căci când zicem, bun om este, bună țarină, bună casă putem să mai adăugăm din afară și oarecare bine la acestea, însă singurul bine adevărat este numai privirea la

Rafail, monahul

Dumnezeu. Pentru aceasta dumnezeiasca privire, care este însăși aceasta a fi, și ființa fericirii celei veșnice (fără de care de va avea cineva din toate bunătățile, nu se zice fericit) vom vorbi puține cuvinte după puterea noastră. Tot ce am vorbit până aici de cer, mici și mari se pot socoti de nimica, când vom cugeta și vom socoti acele raze nemărginite și strălucitoare care se trimit afară de la acea nemărginită înțelepciune și de la acea netâlcuită dragoste a lui Dumnezeu, care raze, cu strălucirea lor vor străluci și vor lumina mintea dreptilor, după cum și râurile Dumnezeieștii desfătări, care se vor revărsa prea cu mult val de la înaltul acela Scaun al Dumnezeieștii măriri, vor veni în puhoi și vor prea umple tot cugetul și dorul, lor.

Când a venit odată la Divan Traian împăratul Romei și și-a arătat cea față a lui la Divan, pe care și firea deoparte o împodobeste cu tot felul de podoabă și de frumusețe iar pe de alta era împodobit cu vrednicia împărătească cu cuviință și cu cinstire, toți domnii și poporul cel de obște a strigat cu un glas, o fericiți suntem noi, care avem acest fel de împărat. Cu cât mai fericiți se vor numi pe sine dreptii când marele împărat al împăraților Dumnezeu le va arăta la toți Dumnezeiasca lui față prea dorită. Pe care mai înainte în viața aceasta o priveam acoperită și oarecum ca într-o oglindă și în ghicitură! Pentru că văzând-o, iubind-o și dobândind-o pe ea, vom avea fericire și o bunăstare nemărginită și neasemănată. În această viață necăjicioasă și cu străinăta, mai totdeauna inima, era tulburată și plină de întristare și amestecare, după cum zice Sfințitul Augustin și cu nemărginită și neîncetată mișcare se purta spre Dumnezeu: „Iar în cealaltă viață se va liniști și se va odihni prea cu veselie și desfătare. Zic și filozofii cei din afară (Aristotel, cuvânt pentru cer, cap. 9) cum că, câte lucruri se mișcă și se pornesc, când ajung la locul lor, încetează de aici

a se porni". Tot acest chip urmează și la cei drekți, fiindcă Dumnezeu este punctul și mijlocul a tot binele, și adunarea cea prea cuprinzătoare a întregii fericiri pentru aceasta, aceia care-l vor câștiga desăvârșit, nu află alta nimica să poftescă și să iubească, afară de acest Dumnezeu. Acolo dar, va sta și se va liniști poftirea și pornirea minții noastre, nici nu va pofti a mai cugeta altceva mai mult, pentru că le va avea înaintea ei toate acelea, câte-i sunt cu puțință și cu îndulcire a le cugeta, a le gândi și a le cunoaște. Acolo se va liniști plecarea și pornirea vuirii, pentru că îi pasă să iubească și să voiască binele acela în care se află toate bunătățile și afară de care nu rămâne afară nici un alt bine. Acolo și această poftă a mâncărilor și a băurilor se va sătura prea desăvârșit din multă mulțimea cereștilor desfătări. Acolo cele trei fapte bune binecuvântate, Credința, Nădejdea și Dragostea cu care mai mult în viața aceasta de acum se cinstește Dumnezeu, vor lua daruri prea bogate: Credința va lua privirea, Nădejdea pe dobândire și îndulcire; Dragostea cea nesfârșită pe cea cu totul desăvârșită nemărginire. Și nu este lucru minunat, dacă sufletul îmbogățindu-se și împrejur vărsându-se cu atâtea bunătăți, va dobândi acea cu adevărat fericită bună saturare, care mai înainte nu putea să se sature în toată lumea aceasta, cu toate că la multe feluri de lucruri întindea sânul nesățioasei sale pofte. Pentru această saturare zice și David: „Sătura-mă-voi când mi se va arăta slava Ta" sau după cum o tâlcuiește dumnezeiescul Ieronim, umplea-mă-voi în loc de sătura-mă-voi. Și cu adevărat aceia este saturarea și umplerea cea slăvită și cu Dumnezeiască cuviință, care nu lasă nimic nici câtuși de puțin deșert și gol, nici n-are lipsă de ceva din care ar pofti pofta după ele să le dobândească. Fericită este saturarea aceasta, care este fără de nici o îngrețoare, dulceață fără de greață, îndulcire a desfătării celei nemuritoare, fără leșinare, fericirea de-a

Rafail, monahul

pururea vecuitoare fără osteneală și durere. Deci, ce fel va fi acea frumusețe a lui Dumnezeu care și numai privind-se, atâta arată de prea bine norociți și fericiți pe cei dreپți, încât să nu poată a fi mai bine norociți și fericiți alții decât dânșii! Dar ce lucru minunat este, dacă privirea Dumnezeieștii frumuseți cea atât de minunată și mai presus de toată frumusețea dumnezeilor ar face de trei ori bine norociți și fericiți pe toți îngerii, de asemenea și pe dreپți în vremea când îl arată prea ales și bine norocit și fericit și pe însuși acest Dumnezeu? Pentru că și El are prea bună și aleasă stare și minunată fericire să-și privească însăși frumusețea Sa și a o dobândi și a se îndulci de ea neîncetat prin cugetare. După cuni și acel vestit filozof Aristotel cu toate că era și orbit de păgâneasca întunecare, a ajuns cu fireasca lumină a înțelege unele ca acestea pentru Dumnezeu zicând în Cartea - „Pentru Dumnezeu" cap. 10:

„Prea aleasa și minunata aceia și nemărginita bunătațe, fiindcă și trăiește viață având, urmează nevoie și a lucra, îndeletnicin-du-se și sârguindu-se împrejur la vreun lucru, și a nu sta nici cătuși de cât fără treabă și fără de lucrare. Ci nici doarme, fiindcă este slobod de toate lucrurile omenești (după cum este aceasta a mânca, a bea și celelalte asemenea). Cu cuviință este dar neîncetat a nu se îndeletnici la altceva fără decât numai la privire și cugetare. Dar, care lucru va să cugete? Oare afară de sineși vreun alt lucru oarecare singur de sineși, prin a cărui privire să fie fericit? Nu, cu adevărat. Pentru că de s-ar fi aflat altul oarecare de acest fel, lucrul acela ar fi fost mai ales mai bun decât acesta, încă și cu totul mai ales, ca unul ce cugetarea și gândirea lui ar fi făcut acea fericire nemărginită și prea aleasă bunătațe: și cu urmare, aceia chiar vrea să fie Dumnezeu, și nu acesta. Deci cu dreptul se socotește și se înțelege, cum că dacă lucrarea binelui celui nemărginit este aceasta a cugeta și

aceasta a cugeta dă pe fericire întru acea nemărginită bunătate și la nici un lucru altul nu gândește de sine singură, afară de sineși, urmează că în veci numai singură de sine chiar să gândească și pentru aceasta să fie și în veci fericită".

Deci ce fel va să fie acea frumusețe, care singură privirea către aceia, îl face fericit și pe însuși acest Dumnezeu și umple acel sfânt neumplut și pe încăperea cea nemărginită a prea nemărginitei fericiri! Ce fel de frumusețe și podoabă va fi aceia, pe care Dumnezeu din veac o cugetă și o gândește și întru nemărginiții veci o va cugeta și o va gândi, fără vreo osteneală oarecare, sau îngrețosare sau încetare! De unde și primește o desfătare atât de netâlcuită și o viață cu totul fericită și veselă, încât prin și ce a zidit, sau poate va zidi, să se arate cum că este aceasta ca o nimica, alăturându-se cu acea dulceață și îndulcire necuprinsă și neînțeleasă de minte. Cum este cu puțință un om muritor, sau și înger să poată înota în acest ocean și puhoi al unei mărimi atâta de nemărginită, în care ocean, singură numai și prea înalta mărimea aceia a lui Dumnezeu poate după vrednicie să înoate. O prea bunule Dumnezeule începătorule al frumuseții celei prea minunate și prea alese, fă-mi rogu-mă ca să mi se deschidă ochii minții mele, pentru ca să poată să privească acest chip și frumusețe și să se închidă cu totul spre toate celelalte ce sunt văzute și înțelese câte sunt afară de acea frumusețe. Ia să se facă Doamne al meu, toate zidirile tale o oglindă ochilor mei în care să Te privesc. Ia să se facă o Icoană în care să te caut și să te văd, o scară prin care să mă sui către tine, o Carte în care să citesc săvârșirile Tale cele peste toate săvârșirile și cele ce sunt lângă tine. Fiindcă și după cum zice Unul, de ar fi fost tot Cerul hârtie, toată marea cerneală, toate trestiiile condeie, toate stelele Dascăli, încă și alții de nemărginite ori mai mulți, nu ar fi putut nici scriind să lămurească și să arate, nici învățând să tâlcuiască nici

Rafail, monahul

cugetând să înțeleagă după vrednicie mărimea și desfătarea măcar a bucuriei celei prea mici, pe care au s-o dobândească fericiții din privirea lui Dumnezeu, în care să se arate prea curat frumusețea și prea bineîncuviințata podoabă a tuturor zidirilor. Atunci acolo multa și marea înțelepciune a lui Solomon, se va arăta ca o nebunie; bună frumusețea lui Abelasom, ca o grozăvie; bărbăția lui Sanison ca o slăbiciune. Iar atâta va să fie bucuria și veselia, pe care au s-o dobândească cei aleși din însăși privirea lui Dumnezeu, încât dacă ar fi răbdat cineva pentru dânsul toate muncile Mucenicilor, de la începutul lumii până la sfârșitul ei, cu adevărat i s-ar fi găsit plată a i se da și dar a i se dăruie, nu numai de asemenea și după vrednicie, ci și înmiit mai mult, pentru răbdarea sa, dacă numai s-ar fi învrednicit să privească acea Dumnezeiască Față și aceasta a o dobândi să privească măcar și numai un minut: fiindcă și întrece mintea noastră toată neputând să înțeleagă atâta bucurie și veselie neîntrecută care se produce din a privi cineva și a socoti cum fiind Dumnezeu nevăzut și cu totul neînțeles, și înțelege și vede toate; fiind neschimbat, le schimbă; rămânând nemișcat, le mișcă și le pornește; odihnindu-se de-a pururea, lucrează neîncetat; neavând lipsă de nimica, adună fără de îngreuiere, pe toate le ține; fără de a se mărgini împrejur, pe toate le umple; fără de a fi deasemenea **lu-iși**, fără de asemănare lucrează pe cele fără de asemănare. Totdeauna pretutindena de față este, și de abia se înțelege; stând, îl vânam și a-l ajunge nu-l putem. Deci în ce fel de veselie și de bucurie nu se afundă cel drept? De câtă veselie umplându-se, nu se poartă cu totul afară de sineși? Deci privirea de Dumnezeu este plata vieții celei Veșnice, slava Cereștilor Duhuri, veselia cea nesfârșită, cununa Dumnezeieștii buneii cuviințe, coroana frumuseții celei neveștejite, darul buneii fericiri și frumusețea păcii. Numai el singur dăruirea și plata

a toatei așteptări și a nădejzii noastre. Pentru acesta zice și către Moisi: „Fi-voi plată a ta, mare foarte”. Fiindcă celui mare și mari i se cad. Mare ești cu adevărat Doamne și mare este plata ta foarte. Nu că tu ești mare, iar plata ta este mică: ci după cum ești mare, așa și plata ta este mare; fiindcă și nu ești tu alta și alta ceva plata ta este; ci tu singur ești mare foarte, tu singur ești plată mare foarte. Tu ești cunună, tu ești și dătătorul de cunună, tu ești cel ce te-ai făgăduit, tu ești și făgăduința. Tu ești dăruitorul, tu ești și darul; tu ești plata, tu ești și cea ce dai plata, pentru această privire scrie și un sfânt prea cu multă cinstire de Dumnezeu, zicând:

„Cu Dumnezeiască vărsare de lumină, și cu strălucire cu totul neînțeleasă va străluci atunci toată puterea cea cuvântătoare, care va fi prealuminată pentru adevărul, prea strălucită pentru liniștirea, prea veselă pentru privirea. Va străluci: pentru că, fiindcă va să fie plină de Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu și unită curat cu dânsul prin privirea cea de gând, va înțelege cu ochiul minții cel preavăzător și iute, judecățile lui Dumnezeu cele neajunse și necercate, și tainele cele netâlcuite ale înțelepciunii lui celei mai presus de cuget. Va vedea pe Dumnezeu în acest Dumnezeu, și pe sineși întru Dumnezeu și întru sineși pe Dumnezeu. Va privi pe Făcătorul întru făpturi și pe toate făpturile întru făcătorul și ziditorul a toate Dumnezeu. Și așa se va arăta preafrumoasă și revărsată împrejur cu negrăită strălucire, ca una ce luminată fiind de pretutindenea cu lumina Dumnezeieștii slave, va vedea în veci pe veșnicul Fiu și Cuvânt al lui Dumnezeu care s-a născut mai înainte de veci: și strălucită cu raze revărsătoare de multă lumină, fără a se tăia și a se împiedica de vreo grijă și smulgere împrejur, sau cătuși de cât a se spăimânta cu vreun mijloc va înțelege (din parte) Dumnezeiasca ființă a lui Dumnezeu cea cu totul neînțeleasă. Atunci dreptii împreună răpindu-se cu totul de acea prea

Rafail, monahul

multă frumusețe, de acea necuprinsă și neînțeleasă de minte slavă și de acea desfătare a Dumnezeieștii subțirii suflări, din revărsarea valului darurilor, din neconținută bucurie, din plecarea și poftirea cea nedespărțită și fără de saturare către acel preainalt vârf al doririlor, și ținându-se împrejur de necurmată și neîncetată privire și îmbogățindu-se cu netulburată și dulce pace, se vor desfăta și vor dobândi pe însuși fericitul Dumnezeu. Și așa toată suflarea cuvântătoare luminată și strălucită cu totul cu Dumnezeiasca închipuire se va schimba întru însuși acest ziditor al ei și Dumnezeu, fără a se teme, sau cât de puțin a nu se prepune cum că se va întina de aici cu vreo întinăciune, sau să se alunece și să cadă în vreo cădere". Se unește cu aceste cuvinte și sfințitul Augustin zicând:

„Acelea pe care Dumnezeu le-a gătit celor ce-l iubesc pe El, Credința nu le încapă, nădejdea nu le pipăie, dragostea nu le cuprinde, întrec toată poftirea și biruiesc toată dorirea, este cu puțință a le câștiga, dar însă a le prețui nu este cu puțință”.

Tot Augustin într-o scrisoare a sa așa scrie: „Tot în aceeași zi zice, și ceas în care a murit sfântul Ieronim, eram la Hıponia și liniștindu-mă în chilia mea, cugetam cu mult dor, ce fel de slavă oare vor avea sufletele dreptilor și în câtă bucurie și veselie au să se afle și care dulceți și desfătări au să dobândească? Având poftă pentru această pricină, ca să scriu o scurtă alcătuire. Deci dar am luat în mâinile mele condeiul și hârtie și am apucat întâi să scriu o scrisoare către cel mai sus numit Ieronim (socotind cum că este viu) ca să-mi scrie și el de asemenea ce a înțeles pentru acestea, însă acolo unde am început să însemnez începutul scrisorii, fără de veste au umplut toată chilia mea o neasemănată bună mi-reasmă și ca un miros preadesfătat și veselitor, în ce fel limba omenească nu poate să le tâlcuiască. Pe care simțindu-le eu,

m-am uimit și m-am spăimântat cu totul, pierzând îndată și puterile și mișcările sufletului meu și ale trupului, pentru că nu știam, cum că, Domnul nostru în acel ceas a înălțat la cer sufletul robului său Ieronim. Deci fiindcă ochii nu văzură niciodată acest fel de lumină, nici mirosirea mea n-a primit altădată acest fel de bună mireasmă prea dulce și prea veselitoare, atâta pentru lucrul cel nou, pe cât și pentru neauzirea minunii, am rămas (iarăși zic) îngrozit cu totul și înspăimântat. Iar pe lângă acestea, a ieșit și un glas din acea lumină zicându-mi: Augustine, ce cauți? îndrăznești a cugeta să bagi toată Mărirea într-un vas mic și strâmt? Să cuprinzi toată lumea în mica ta palmă? Sau să oprești cerul din obișnuita lui mișcare și pornire? Cum poate să vadă ochiul tău acelea pe care alt ochi omenesc nu le-a văzut, nici nu poate cătuși de cât să le vadă? Cum pot urechile tale să audă acelea care urechile altui om nu le-a auzit? Cum îndrăznești, cum că numai tu singur vei putea să înțelegi acelea care n-au venit la inimă de om, nici n-au fost înțelese cătuși de cât de altul? Ce sfârșit poate să i se dea la nemărginire? Sau care măsură la cele nemăsurate? Mai cu lesnire este, ca toată Marea să încapă într-un vas prea strâmt, mai cu lesnire se va strânge împrejur toată mărimea și grosimea a toatei lumii celei locuite într-o palmă de om, mai cu lesnire s-ar putea opri cerul înconjurarea lui cea neîncetată, decât să poți tu să înțelegi măcar cea mai mică parte din darurile, din slavele și din bucuriile care le vor câștiga în veci în Ceruri sufletele fericitilor drepti. Nu te apuca să săvârșești lucruri cu neputință și nu căuta aici acelea care nu sunt cu putință în altă parte a se afla, fără decât numai în locul cel cuviincios și potrivit lor, spre care cu atâta înlesnire alergi cu sârguință în fiecare zi. La aceasta te silește, unele ca acestea lucrează, ca acelea, care în viața aceasta dorești cât de puțin a le înțelege, acolo în cealaltă viață să te desfătezi și să le dobândești pe

Rafail, monahul

ele veșnic". Acestea le zice Augustin. Iar noi de ce nu înălțăm mintea noastră spre Cer? Pentru ce nu luăm aminte la atâtea bunătăți, pe care cu mare încredințare ni le-a făgăduit Dumnezeu? Într-o vreme în care ne aflăm încă sub atâtea dureri cumplite și ticăloșii, care ne necăjesc și ne strâmtorează? Pentru ce nu-l urmăm pe Daniil bărbatul doririlor care nu lipsea de la rugăciune și cerere către Dumnezeu? Care după ce a fost dus rob în Babilon, zice Sfânta Scriptură, cum că „S-a dus în casa sa, și ferestrele deschizându-le dânsul în foișorul lui dinspre Ierusalim și în trei vremi ale zilei îngenunchia cu genunchile sale mărturisindu-se și rugând pe Dumnezeul cel preaînalt ca să-l slobozească și pe el și pe tot neamul lui din amara robie și să-i învrednicească a dobândi Ierusalimul prea dulcea lor patrie pe care-l lăuda oarecum de departe, având deschise după cum am zis ferestrele casei lui, care privea spre Ierusalim, iar închise ferestrele ce căutau spre Babilon". Deci ia să închidem și noi ochii noștri ca să nu mai vedem deșertăciuni. Ia să ne întoarcem dinspre toată privirea, dinspre toată grija, dinspre toată smulgerea și îngrijirea lumii acesteia care cu amar ne are robiți și legați și ia să-i deschidem ca să căutăm numai sus la Cer, care este Ierusalimul adică adevărata noastră Patrie și locuința noastră cea dulce. Avem și noi pasă, pe noi singuri. A căreia partea cea mai de jos este trupul. Iarăși cea mai de sus și mai înaltă este acest suflet. Iar ferestre ale acestei case sunt gândirea noastră și voința. Se mișcă își se pornește înțelegerea spre tot adevărul, se pornește încă și voința spre tot binele. Însă nicăieri în altă parte nu poate să afle nici gândirea pe adevăr, nici voința bunătatea, cu atâta deplină încredințare după cum putea să le afle în acea Patrie a noastră de sus care este Ierusalimul. Deci prin aceste două ferestre și laud-o pe adevărata ta Patrie, adică pe cele Cerești. Ah! fiii lui Adam,

aceasta este Patria noastră. Oile lui Hristos, acesta este staulul vostru. Porumbițe rătăcite, acesta este cuibul vostru și odihna voastră cea adevărată. La ce vă sârguiți? Unde alergați? Ce goniți? Pentru ce lenevindu-vă lăsați de se risipesc din mâinile voastre așa de lesne atâtea bunătăți? Pentru ce nu vă nevoiți cu bărbăție să luați plata cea prea bogată? Care vă este gătită de la întemeierea lumii? Pentru ce nu alergați mai în grabă la atâtea daruri, care vi se făgăduiesc de la Dumnezeu? Aici este vremea nevoinței, acolo a slavei. Aici a războiului, acolo a secerișului și a hambarului. Pentru ce culegeți strugurii mai înainte de a se coace? Pentru ce vă zăboviți mai înainte de vreme la dulcelețile cele mincinoase și la odihne? Îndeletniciți-vă la privirea Cerescului Ierusalim, unde sunt adevăratele dulcețuri și odihne, ca să intrați vreodată într-însul și să auziți cu îndrăzneală: „Gustați și vedeți că bun este Domnul” (Psalm).

Capitolul IX

La sfârșitul cel mai de pe urmă al omului este Veșnicia cea veșnică a tuturor bunătăților

În capitolul acesta vom da sfârșit pricinii și materiei acelei împărății, care nu va avea sfârșit niciodată, și vom arăta cum că are să înverzească și să crească tuturor celor fericiți țarina cea bine roditoare a bucuriei și veseliei dreptilor, din veșnicia tuturor bunătăților și Cereștilor desfătări în care au să se desfăteze dreptii și să le dobândească în Ceruri. Cercarea din fiecare zi ne dă să în-

Rafail, monahul

telegem fără îndoire, cum că toate bunătățile veacului celui de acum sunt supuse la multe feluri de schimbări și prefaceri și atâta se strică, încât după puțin nu vin nici măcar în aducerea aminte a omului. Ci numai cele din ceruri bunătăți sunt temeinice și adevărate, întărite, neschimbate și de-apurarea vecuitoare. Pentru aceasta bine a vorbit Dumnezeiescul Augustin:

„O împărăție a nesfârșitei fericiri, în care tinerețele nu îmbătrânesc niciodată, frumusețea chipului nu îngălbenește, dragostea nu se răcește, sănătatea nu se veștejește, bucuria nu se împrăștiează și viața sfârșit nu cunoaște". Pentru această împărăție cântă și David: „împărăția Ta este împărăția tuturor veacurilor". „Bine norocită și fericită împărăție (iarăși zic), căreia îi sunt atâția moștenitori câți și locuitori: atâția împărați câți și cetățeni! O prea bine norocită și de nemărginite ori prea bine norocită și întru tot fericită cu adevărat împărăție, a cărei bogăție este nemărginirea, iar marea cuviință este lărgimea și desfătarea cea nemăsurată, și vrednicie, Dumnezeirea". Acestea sunt ale lui Augustin, noi voind să istorisim pentru de-a pururea vecuire a acestei împărății ia să aducem ajutori pe purtătorii de Dumnezeu Părinți ai Bisericii noastre a Răsăritului, care zic cum că numai Dumnezeu singur este de-apurarea vecuitor și Domn al veacurilor, a cărui împărăție este împărăția tuturor veacurilor, iar celelalte bunătăți care sunt toate sunt alunecătoare, curgătoare, muritoare și pentru puțină vreme și pentru greutatea și povara pe care-o ajung cu înlesnire la pierzare și întru nimic se fac. Că măcar deși sufletele oamenilor și sfinții îngeri se zic fără de moarte și de-a pururea vecuitori, nu au însă ființa lor din deapurarea vecuire și din veac ci au începătură a zidirii ca niște zidiri, care nici nu puteau să fie din sineși și de la sineși, fără numai din afară adică din facerea de bine a lui Dumnezeu și din

darul lui. O propovăduiesc aceasta luminat și cu glas mare Dumnezeieștii vorbitori cei tainici ai Duhului, cum că adică numai Dumnezeu este chiar și mai ales de-a pururea vecuitor. Pentru care pricină și de Apostolul Pavel se numește împărat veacurilor, iar de prorocul Daniil, Cel Vechi de zile. Și de Isaia, „întru cele înalte locuind în veci” și de Asirieni, Uriașul veacurilor și pentru mărirea puterii și pentru întinderea cea peste măsură a de-apururea vecuirii. Deci numai Dumnezeu este temeinic și tare întru însuși de-a pururea vecuirea sa, tot și întru toate este desăvârșit. Și nu se află odată așa, și altădată altfel, nici nu se schimbă cât de puțin. Care toată curgerea și trecerea vremii și schimbarea și prefacerea veacurilor o trece și tot același totdeauna neschimbat rămâne. Pentru că, după cum ființa lui Dumnezeu cea mai presus de nemărginire, toată mărirea lui (care, fără a primi sfârșit, se întinde pretutindenea întru nemărginite, plinind și fiind tot locul) îl adună într-un punct neîmpărțit, încât să nu se afle mai puțin în punctul locului decât în nemărginita depărtare așa și Dumnezeiasca de-a pururea veșnicie, împreună cu vremea cea nemărginită și cu aceste veacuri nesfârșite se întinde și iarăși se strânge și împreună se adună toată într-o clipeală și într-un minut, atâta încât s-o primească fără de vreme pe ea toată într-o clipă și așa simplu într-un minut neîmpărțit. Fiindcă tot aceștia cuvânt are nemărginirea către punctul locului, în ce fel se află și de-a pururea vecuirea către clipă și circa vremii. Acest fel de de-a pururea vecuire noi n-o dăm nici la suflete, nici la îngeri, că numai Dumnezeu este înalt și preaînalt, și locuiește în veșnica de-a pururea vecuire. Însă pentru ca să facem și noi după cât ne este nouă cu puțință asemenea cu dânsul întru veșnicie după cum este El trăind în vecii vecilor și cu de-a pururea vecuire, a binevoit așa, ca și noi care nu suntem din veac, măcar după acestea să trăim în vecii vecilor și cu

Rafail, monahul

de-a pururea vecuire. Și măcar deși această de-a pururea vecuire nu este chiar deplin, fiindcă are început, însă ne este dată nouă de la Dumnezeu, ca s-o câștigăm întru nemărginire și de nemărginite ori întinzându-se și întru toate după adevărata de-a pururea vecuire. Care deși nu este asemenea cu de-a pururea vecuirea lui Dumnezeu, după nemărginita rămânere întru cele de apoi, adică după neînceperea a însuși lui Dumnezeu, este însă de asemenea după întinderea cea nedeșertată, și netrecută și în veacul ce va să vie. Deci ce fel urmează a fi îndestularea aceia întru toate prea bogată a bucuriei și a veseliei dreptilor, acolo unde toate bunătățile sunt întru una adunate împreună și toate veșnice, acolo unde dobândirea și îndulcirea nemărginitului și veșnicului bine este nesfârșit, lumina totdeauna, desfătarea neîncetată, bucuria nesfârșită, lauda fără de tăcere, biruința fără încetare, privirea lui Dumnezeu veșnică și alta fiecare din cele dorite și poftite fără de sfârșit! Fericiți cu adevărat sunt aceia și de trei ori fericiți că fericirea este (după cum zice Boiețiu) o stare „cu totul desăvârșită prin adunarea și strângerea tuturor bunătăților”. Fericirea dar este o stare adică în bine temeinic și care stă statornic, care nu este supus jocurilor norocului ca unul ce n-a cunoscut nici cât de puțin roata ei cea lesne învârtitoare. Acel bine nemărginit nu știe cândva încetare sau schimbare împrumutătoare. Pentru care și sfințitul Augustin nedumerindu-se cum se înțelege oare după înfricoșata zi a Judecății, se zice și se înțelege Mila Domnului cea veșnică (fiindcă și în cer, cei fericiți n-au trebuință de milă) zice:

„Cu dreptate mărturisim, cum că mila lui Dumnezeu va să fie veșnică, nu că doară dreptii vor fi în veci vrednici de milă, ci cum că, fericirea prin care Domnul cu multă milostivirea sa miluiește pe cei ce au trebuință de milă, ci ca să înceteze de a fi vrednici de milă și să înceapă de a fi miluiți și cu totul fericiți, această fericire nu va avea sfârșit

niciodată nici cât de puțin, și pentru aceasta în veac este mila Lui". Pentru că a ne face drepti, sănătoși din bolnavi, vii din morți, fără de moarte din muritori, și fericiți din ticăloși și vrednici de milă, aceasta este un lucru și o deosebită însușire a milei acestui Dumnezeu. Iar aceasta ce ne vom face unii ca aceștia, va să fie în veac. Fiindcă mila și facerea de bine, cu care mult Milostivul nostru ne miluiește, va să fie veșnică. Deci apoi fericirea este o stare cu totul desăvârșită, mai ales pentru adunarea și strângerea tuturor bunătăților, căci nu se afla vreun bine undeva care să nu fie acolo. După cum și filozoful Platon zicea:

„Cum că acesta este fericit, de la care nu lipsește nici un bine. Și iarăși altul zicea cum că aceia este fericirea, la care nu este nici un lucru întru dânsa din acelea care nu voiești, ci toate sunt câte le voiești". Nici un lucru nu este acolo din câte nu iubești: nu este foamete, nici sete, nici golătate, nici lipsă, nici osteneală, nici trudă, nici frică, nici durere, nici vrăjmășie, nici boală, nici moarte. Nu se află acolo nici vreun rău, nici pedeapsă, nici păcat. Nu este acolo nici un lucru pe care să nu-l dorești, ci toate se află câte le poștești. Desfătare, bogăție, cinste, prietenie, sănătate și viață. Așa învață mai pe larg Augustin:

„O ce fel de fericire va să fie aceia, în care nu se află nici vreun rău, nu lipsește nici un bine! Acolo neîncetat va să se laude Dumnezeu, care va fi toate întru toate. Pentru că, atunci nu va fi nici o lipsă și trebuință de ceva, ci prea plină, întemeiată, întărită, și de-a pururea vecuitoare buna norocire, însuși Dumnezeu va fi scopul și sfârșitul tuturor dorințelor noastre, care fără de sfârșit are să se privească, fără de sațiu să se iubească și fără de osteneală să se laude. Adevărat mare sâmbăta aceia, căci nu va mai însera. Acolo va fi aceia să ne îndeletnicim și să-l cunoaștem și după ce-l vom cunoaște să-l iubim și după ce-l vom iubi să-l laudăm. Socotește ce bine va

Rafail, monahul

să fie ia sfârșitul tău cel fără de sfârșit. Căci care alta este sfârșitul și socoteala noastră fără decât să ajungem la acea împărăție care n-are sfârșit? Aceasta este odihna cea de-a pururea vecuitoare, aceasta este slava cea nemărginită, aceasta este bucuria cea veșnică aceasta este nestricăciunea cea fără de sfârșit. Pe care pentru ca s-o câștigăm, oare de câte ostenele este de asemenea vrednică?" Ci noi să punem sfârșit acestei împărății, care sfârșit nu are arătând mai întâi cum că acea împărăție cu toate nemărginitele ei vistierii care le cuprinde, cu toate bunătățile cele prea mari, pe care le cuprinde întru sineși și cu puțin preț se cumpără. Pentru aceasta grăbiți-vă și vă sârguiți cu osârdie fierbinte și cu dor arzător ca s-o cumpărați. Ascultați acum iar pe Augustin cât o prețuiește:

„Un lucru care îl am (îți zice Dumnezeu) este de vânzare și de voiești cumpără-l. Veșnica odihnă o am de vânzare, cumpără-o pe ea. Iar de întrebă și ce preț are, îți răspund cum că, prețul ei să cade să fie acesta o veșnică osteneală, însă eu mă mulțumesc s-o cumperi cu o osteneală vremelnică. Să te vinzi pe sineți s-o cumperi. O milostivirea lui Dumnezeu! Nu te voiește să te ostenești pentru dânsa veșnic nu-ți zice să te ostenești zece mii de ani, sau mii, sau cinci sute, ci puțini oarecâtiva ani. Adică câți vei trăi și așa să dobândești acea odihnă veșnică fără de sfârșit. Noi dăm, fraților, un ban și cumpărăm vistierii nedeșertate și de-a pururi vecuitoare". Dar poate sunt oarecare să se lepede de o cumpărare ca aceasta, zicând, cum că sunt slabi la virtute și neputincioși la trup, subțiri la fire, neobișnuiți la ostenele, cu neputință le este lor să cumperă cu osteneală acea prea dulce odihnă ce este în Ceruri. De unde și Dumnezeiescul Gură de Aur, mângâierea păcătoșilor, ridică toată temerea și frica și zice aceste cuvinte:

„Nu este trebuință să te ostenești și să asuzi mult,

pentru un câștig acest fel de mare și de minunat, eu te încredințez, cum că acesta atâta îți este prețul, pe cât ai și tu. Și iarăși, nu întreba aceasta, ce ai, ci aceasta ce fel ești. Lucrul acesta, atâta preț are pe cât ești și tu. Dă-te pe sineți și-l vei lua (adică odihna cea fără de sfârșit). Ce asuzi, ce te necăjești și te strâmtorezi? Că oare ai să te ceri pe sineți de la altul oarecare? Sau ai să te cumperi pe tine, iată tu ești însuți al tău ori și cum ești. Dă-te dar pe tine lui Dumnezeu, care vinde această odihnă nesfârșită ca s-o iei pe dânsa. Dar poate vei zice, sunt rău și nu mă primește. Ci nu te teme însă, că, dacă te vei da pe sineți Aceluia, negreșit te vei face bun". Acestea sunt cuvintele sfântului, iar noi ca să cumpărăm această împărăție a tuturor vecilor, de nevoie este să socotim cu mare luare Aminte totdeauna, ce cere sfârșitul acesta de apoi al vieții noastre și ce cere bunătatea cea nemărginită și prea aleasă care este Dumnezeu. Către care trebuință este să se adune toate faptele noastre, toate cuvintele și toate cugetele noastre. Ce ne învață la aceasta credința cea sfătuitoare, ce și Sf. Scriptură și în scurt ce și creștineasca învățătură? Nu, cu adevărat orice place simțirilor noastre nu orice pofteste pofta noastră cea rea, ci nici orice ni se pare acum plăcută, lesne și dulce. Să luăm în mâini cumpăna de-a pururea vecuirii și cu dânsa să cumpănim cu luare aminte și silință toate cuvintele, toate faptele și toate aducerile aminte ale noastre. Zicea un cuvios: „De multă vreme m-am vândut pe sinemi cu totul acestui Dumnezeu ca să cumpăr viața cea veșnică". Tot acesta după puțină vreme rău pătimind întru pustnicie cu prea rele osteniri și rău ticăloșindu-se de multele scârbe și muncile care pătimea de la draci a ajuns într-o stare atâta încât de abia omeneasca putere ar fi putut să le rabde cândva, a auzit la sfârșit un glas din Ceruri, care îi zicea cum că: „Cu adevărat să se bucure fiindcă și pentru atâtea scârbe ce a suferit, are să câștige o vistierie atât de mare încât

Rafail, monahul

nimeni niciodată nu se afla pe pământ vrednic să se asemene cu dânsa, măcar deși tot pământul s-ar preface în aur, și toate pietrele în pietre de mult preț și toate apele în balsam". Și glasul acesta atâta de mult l-a împuternicit și l-a mângâiat încât n-a mai simțit de aici durerile. Și îndată de multă bucurie chemând pe toți frații a istorisit către dânsii glasul cel Ceresc și bărbăția și mângâierea ce i s-au pricinuit din acel glas. „Deci cu adevărat, fericiți sunt cei ce locuiesc în casa Ta, Doamne, în vecii vecilor Te vor lăuda". De-a pururea vecuire este un veac, un an, o vreme, o zi, mai ales un minut și o cirtă, pentru neîmpărțita și netăiața unire a celui fără margine, însă zilele sunt nemărginite, anii nesfârșiți și veacurile fără de margini PENTRU întinderea lor cea nesfârșită și nemărginită. Nu este altă însușire mai potrivită lui Dumnezeu, după cum este veșnicia. Deci dacă și noi vom dobândi această fericită veșnicie în Ceruri, avem să ne facem și noi îndumnezeiți, plini de Dumnezeu și fii ai lui Dumnezeu, vom trăi împreună cu Dumnezeu și vom fi ca niște Dumnezei. Mărimea lui Dumnezeu este nemăsurată, bunătatea lui firească, puterea nemărginită; voința, întocmire; legea, sfințenie; viața, bunăstare; rămânerea lui, veșnicie. Ah veșnicie a lui Dumnezeu prea minunată! Veșnicie, care nu trece, nu vine, nu înconjură împrejur, ci mai ales se numără și se aseamănă împreună cu Dumnezeu și se întinde împreună cu Dumnezeu în vecii nemărginiți. Fiindcă, după cum este acela de-a pururi nemișcat și nepornit însă și toate le mișcă și le pornește, după același și veșnicia rămâne nemișcată și nepornită în veci, ca un punct, sau ca o osie, că toate acestea le mișcă și le pornește și totdeauna le întoarce și vremea și lumea ca o roată sau și ca un glob. Și pentru aceasta și cuprinde în sine veșnicia toată vremea, adică, și cea trecută ca una ce a fost, și pe cea ce este de față ca pe una ce este, și pe cea ce va să vie, ca pe una ce are să

fie. Nu se va afla niciodată acest fel de vreme încât să poată cineva să zică, cum că veșnicia aceia a trecut ca ziua cea de ieri, nici iarăși să zică cum că atunci a fost, iar încă acum nu este: ci nici este ca legătura și mersul de acum care stă de față, care trece ca într-o clipeală de ochi și mai mult nu este. Nu va fi una ca aceasta, încât să socotească cineva cum că, după cum mai înainte n-a fost așa și acum nu este (căci lucrul cel ce va fi firește acum nu este de față, fiindcă înainte va să se facă: ci nici mai înainte n-a fost, însă va să fie după acestea și în vremea viitoare ca ziua cea de mâine) ci veșnicia aceasta a lui Dumnezeu, a fost fără de început este fără de mijloc și va să fie fără de sfârșit, fără de hotar împrejur, fără de sfârșit și fără de margine. O veacule cel mai dinainte și mai de pe urmă! Sau ca să zic mai bine, nici dintâi, nici de pe urmă! Ca unul ce nici început n-ai luat nici sfârșit nu vei lua. O veacule neîmpărțite și singuratece! Și care ești ca o zi numai. „Mai bună este o zi decât mii”. Cine poate să te laude după vrednicie, o prea fericită veșnicie? Tu ești și bătrână și tânără. Dar nu ești mai înainte bătrână și apoi tânără. Nici mai înainte tânără și apoi bătrână. Mai ales că pentru aceasta ești veche și bătrână, pentru că ești nouă și întinerești, și pentru acesta ești nouă, pentru că ești veche. Bătrână și veche ești o veșnicie! Că totdeauna din început și dintâi ai fost întinerind ești fiindcă totdeauna tot aceiași ești. Nu te sfârșești niciodată, o veșnicie, dar nici nu încetezi. Nu te prefaci niciodată nici nu te schimbi, înflorești în fiecare zi, crești și întinerești în fiecare ceas, înverzești în fiecare minut, întinerești totdeauna iar mai ales și pe toate de a doua oară le înnoiești. Către această veșnicie dar chem și eu pe dragostea voastră, o iubitorilor de veșnicie ortodocși, către aceasta vă îndemn, aceasta o poftesc vouă tuturor de la Dumnezeu. Prin care se cuvine celui cu adevărat veșnic și singur de-a pururea vecuitor și nemărginitului Dumnezeu și începutul și mijlocul

Rafail, monahul

și sfârșitul, slavă, cinste și stăpânire în vecii vecilor. Amin. Dumnezeuului împreună Săvârșitorul a toate bunătățile, celui în trei ipostasuri și Nedespărțit slavă Ție, slavă Ție, slavă Ție.

Al Sfântului părintelui nostru Chirii, arhiepiscopul Alexandriei

Cuvânt pentru ieșirea sufletului și pentru a doua venire

Mă înfricoșez de moarte că amară este. Mă înfricoșez de Gheena, că fără de sfârșit este. Mă spăimîntez de tartarul cel mai din afară, că nu are împărtășire cu fierbințeala. Mă îngrozesc de întuneric, că nu are împărtășire cu lumina. Mă înfricoșez de viermele cel veninat că fără de sfârșit este. Mă înfricoșez de îngerii cei ce sunt rânduși la judecată, că nemilostivi sunt. Mă înfricoșez gândind de înfricoșatul și nemitarnicul Divan al zilei aceleia, de Scaunul cel înfiorător de judecătorul cel nemitarnic. Mă înfricoșez de râul cel de foc care va să curgă pe dinaintea Scaunului aceluia, care va face sunet și fierbe cu văpaie prea iute, mă înfricoșez de săbiile cele ascuțite, de pedepsele cele aspre și groaznice. Mă înfricoșez de munca ceia ce nu are sfârșit. Mă spăimîntez de negura cea fără de lumină. Mă înfricoșez de întunericul cel

mai din afară. Mă înfricoșez de legăturile cele nedezlegate de scrâșnirea dinților, de plângerea cea nemângâiată de muștrările cele nescăpate. Că judecătorul acela nimic nu are trebuință de pârâși, nici de mărturii, nici de dovezi, nici de muștrări nici de arătători. Ci câte am făcut și am vorbit și ne-am sfătuit le aduce în mijloc înaintea ochilor celor ce au greșit. Atunci nimeni nu este care să vie de față și să ne răpească din pedeapsă și din muncă. Nici tată, nici mamă, nici fiu, nici fică, nici altcineva din rudenii, nici din vecini, nici prieten, nici ajutor, nici apărător nici dare de bani, nici mulțimea bogăției, nici mulțimea stăpânirii. Ci toate acestea ca un praf în cenușa s-au schimbat și am rămas goi și pustii de toate acelea. Și numai singur acela carele se judecă de ia cele făcute de dânsul suferă hotărârea, care îl slobozește sau aceia care îl osândește. Vai mie! Că știința mă muștră pe mine și Scriptura care strigă și mă învață să mă depărtez de pângăriciuni și de toate lucrurile cele ce sunt pângărite: vai mie că pe Biserica trupului am strieat-o, și pe sfântul tău Duh l-am scârbit. O Dumnezeule! adevărate sunt lucrurile tale și dreaptă este judecata ta, și drepte sunt căile tale și neurmăte judecățile tale. Pentru îndulcirea cea vremelnică a păcatului, fără de sfârșit mă muncesc. Dreaptă este judecata lui Dumnezeu. Am fost chemat și n-am ascultat. Mă învățam și nu luam aminte. Mi se mărturisea mie, iar eu o luam în răs. Cetindu-mi Dumnezeieștile cuvinte și tâlcuindu-mi-le nu credeam. Ci în lenevire și în trândăvire și în neîngrijire și în griji lumești și în răspândirile minții și în tulburări, și în furturi desfătându-mă și ospătându-mă și săltând și bucurându-mă și veselindu-mă am cheltuit anii mei și lunile și zilele în lucrurile cele vremelnice și stricăcioase și pământești ostenindu-mă și trudindu-mă și nevoindu-mă la lucruri lumești NU LUAM în minte niciodată, nici socoteam ce fel de frică și groază și luptă și nevoie și silnicie are sufletul

Rafail, monahul

când se desparte de trup. Că vin către noi știri și puteri cerești și boierii puterilor celor potrivnice ai întunericului, țiitorii răutății, mai marii vameșilor, logofeții lor și luătorii de seamă ai văzduhului și împreună cu dâșii diavolul cel ucigător de om, cel puternic întru răutate a căruia limbă este ca un brici ascuțit, pentru care zice Proorocul: „Săgețile puternicului sunt ascuțite cu cărbuni aprinși”. Și pândește ca un leu în culcușul său, balaurul cel mare cel depărtat de Dumnezeu. Iadul care-și lărgeste gura sa. Boierul stăpânitor al întunericului, cela ce are stăpânirea morții și cu oarecare chip ca unul ce ține sufletul, aduce asupra-i și socotește pe toate cele ce sunt lucrate întru mine, cu lucrul și cu cuvântul, fărădelegile și păcatele care sunt făcute întru cunoștință și întru necunoștință, din tinerețe până în ziua sfârșitului care m-a ajuns. Deci cercân-du-le, care frică și groază socotești că va avea sufletul în ziua aceia, văzând pe înfricoșatii și sălbaticii și neîmblânziții și nemilostivii și nedomesticii demoni, care stau înaintea sufletului ca niște arapi negri și întunecați al căroră și însuși chipul singur este mai cumplit decât toată munca. Pe care văzindu-i sufletul se tulbură, se îngrozește, se umple de durere și de scârbă, se cutremură și se strage și aleargă către îngerii lui Dumnezeu. Deci sufletul se ține de sfinții îngeri prin văzduh trecând și înălțându-se ajunge la vămile, care păzesc suirea lui și-l ține și le oprește pe sufletele care se suie. Că fiecare vamă din acelea cearcă pe ale sale păcate și le aduce de față la sufletele acelea care trec.

Vama grăirii de rău pe altul, a osândirii și a clevetirii, cearcă păcatele câte prin gură și prin limbă se fac și din minciună și din jurământ, din jurământ strâmb, și din grăirea de deșertăciuni și din răs și din bârfire și din glume și din cuvinte deșarte și din îmbuibarea pântecelui și din reaua uneltire și din băutura de vin cu desfrânare, și din râsurile

cele fără măsură și fără de cuviință, și din sărutările cele necinstite și necuvioase și din cântările cele curvești. Iar sfinții îngeri care povățuiesc și îl duc în sus pe suflet, aduc de față și ei faptele bune câte prin gură și prin limbă le-am grăit și le-am săvârșit, rugăciuni, mulțumiri către Dumnezeu, Psalmi, cântări Bisericești, laude Dumnezeiești, cântări duhovnicești, cetiri ale Scripturilor și câte bunătăți prin gură și prin limbă am trimis lui Dumnezeu. La a doua VAMĂ a duhurilor cele viclene, se cearcă vederea ochilor de duhurile cele viclene și câte păcate sunt și se fac din privirea și vederea cea fără de cuviință, și din iscodirea și privirea cu patimă și neînfrânată a fețelor cele frumoase și din spălarea spre a se arăta frumos și sulemeirea fețelor pe care mai mult o obișnuiesc femeile. A 3-a VAMĂ este a auzirii și primesc și cearcă duhurile cele necurate câte păcate se fac prin o simțire ca aceasta. A 4-a VAMĂ este a mirosirii și a bune mirosiri și mirezme a unsoților cu mirezme și a mirosirii cei dulci și frumoase și a spălării cu patimă spre a se arăta frumoase și a sulemenirii fețelor, că sulemenirea la două vămi se cearcă fiindcă se naște din mândrie și este prea mare păcat, pe care mai mult femeile cele curve o obișnuiesc și care hrănesc multa și neînfrânată patimă a curviei în sufletele lor. La a 5-a VAMĂ se cearcă de duhurile cele necurate câte păcate rele și cumplite prin pipăirea mâinilor am făcut și celelalte vămi ale răutății au vameșii cercători de păcatele zavistiei și ale dorului celui curvesc și ale slavei deșarte și ale mândriei ale amărăciunii și ale urgiei, ale intimii și ale mâniei și ale dușmăniei și ale pizmei; ale pârii și ale curviei și ale preacurviei și ale malahiei și ale uciderii și ale otrăvirii și a celorlalte fapte urâte lui Dumnezeu și pângărite și fiecare păcat din acestea pe care le-am numărat are vama sa și cumplitii cercători și luători de seamă prea cu de amănuntul din care pe fiecare câte una și cu de amănuntul în ceasul de

Rafail, monahul

acum nu ne este cu cuviință și cu putință de a le povesti în altă vreme le vom număra cu povestirea. Și așa de aici înainte fiecare patimă a sufletului și tot păcatul pe ai săi vameși îi are și purtători de cuvinte. Deci sufletul acestea și mai mari și mai multe decât acestea văzând, care frică și groază și cutremur socotești că are până când va veni hotărârea? Măcar de s-ar și face slobozenia lui ceasul acesta este ceas de durere de primejdie și de mult și nemângâiat suspin, până ce ar vedea ce va fi ceia ce i se va întâmpla și unde se va rânduia a se duce. Că Dumnezeieștile puteri stau asupra feții duhurilor celor necurate și acestea aduc înainte faptele cele bune care s-au făcut de noi prin cuvinte și prin lucruri și prin gânduri și prin înțelegeri. Sufletul gândește, și așteaptă stând în mijloc cu frică și cu groază până când din faptele lui și din lucrurile și din cuvintele lui sau osândindu-se se va lega, sau îndreptându-se se va slobozi. Că fiecare din ale sale păcate se leagă strâns cu lanțurile. Și de s-ar afla vrednic, fiindcă a trăit în lume cu bună cinstire de Dumnezeu și cu viață plăcută lui Dumnezeu a viețuit îl iau pe el îngerii și de aici fără de grijă fiind se duce având împreună călători pe sfintele puteri, după cum este scris. Că sălășuirea tuturor celor ce se veselesc este întru Tine. Atunci se umple graiul ce zice: A fugit și s-a depărtat de la dînșii durerea, scârba și suspinarea. Atunci după ce se izbăvește de duhurile cele viclene și putrede și înfricoșate se duce întru bucuria cea negrăită. Iar de se va afla sufletul că ar fi trăit în lume în lenevire și negri jir e de mântuirea sa și întru curvie și a murit nepocăit aude după înfricoșatul și groaznicul acela glas: Să se lapede cel necredincios ca să nu vadă slava Domnului. Atunci îl apucă pe el zilele urgiei și ale mâniei și ale scârbei și ale necazului și ale nevoii și ale strâmtorării, zilele întunericii și ale negurii. Atunci lăsându-l pe dânsul sfinții îngeri ai lui Dumnezeu îl iau pe dânsul arapii aceia

demoni, și bătându-l pe dânsul fără de milă, îl pogoară în pământ și despărțindu-l în două pământul îl aruncă pe dânsul legat cu legături nedelegate în pământ întunecat și înnegurat în părțile cele mai de jos în legăturile cele mai de desubt și în temnițele Iadului. Unde sunt sufletele cele încuiate ale păcătoșilor, care din veac sunt adormiți după cum zice fericitul Iov: „Duce-mă-voi în pământ întunecat și înnegurat în pământul veșnicului întuneric unde nu este lumină, nici viață oamenilor muritori ci chinuire și scârba veșnică, întristare nesfârșită și plângere neîncetată scrâșnire dinților netăcută și suspinuri neadormite". Acolo totdeauna se aude vai, acolo strigă, vai mie! Și nu este cela ce le ajută. Strigă și nimeni nu este care să izbăvească. Nu-i este cu puțință nimănui să povestească nevoia și chinuirea aceia, nu-i este cu puțință cuiva nici prin limbă a le spune chinurile și durerile celor ce zac acolo și se prăjesc în văpăile acelea și pedepsele sufletelor celor ce sunt încuiate în acea prăpastie adâncă. Toată gura omului nu va putea să arate frica și groaza aceia. Nici buze de om nu sunt care să poată spune primejdia și plângerea lor. Suspina necurmat și neîncetat dar nimeni nu este care îi miluiește. Strigă din adâncul inimii și nu este nimeni care-i aude. Se tânguiesc și nimenea nu este acolo care-i izbăvește. Se plâng și se jelesc dar nu este nimeni care să se milostivească spre dânșii. Atunci unde este fala și lauda lumii acesteia? Unde este slava deșartă, unde desfătarea, unde îndulcirea ei, unde este ospătarea? Unde nălucirea, unde odihna, unde podoaba, unde banii, unde bunul neam unde este atunci frumusețea și veselia, unde bărbăția trupului, unde frumusețea femeilor cea mincinoasă și nefolositoare, unde este spoirea și sulemenirea voastră o femeilor? Pe care o faceți acum spre vătămarea sufletelor tinerilor și spre veșnica voastră muncă, unde este și podoaba voastră cu care vă împodobiți acum spre veșnica muncă a

Rafail, monahul

sufletului vostru? O! Vai de voi cum o să vă ardeți în focul nestins pentru sulemenirea voastră pe care o faceți acum, bolind cu boala duhului celui rău a dracului, toată silința o faceți împodobindu-vă ca să vă arătați frumoase pentru mândria și pofta curviei celei multe pe care o hrăniți întru voi, nelăsându-vă după cum v-a făcut Dumnezeu. Unde este atunci îndrăzneala, nesfiala și nerușinarea? Unde este împodobirea hainelor unde este dulceața păcatului cea necurată și scârbelnică? Unde sunt aceia care obișnuiesc dulceața cea grețoasă a celor ce se culcă cu parte bărbătească, unde sunt aceia care se ung cu miruri și cu unsori mirositoare și se afumă cu mirosuri de arome? Unde sunt cei ce beau vinul cu tambure și cu alăute spre pierzarea sufletului lor, unde este defăimarea celor ce grăiesc întru neferică? Unde este iubirea de argint și iubirea de bani și nemilostivirea ceea ce se face din ei, unde este atunci mândria cea fără de omenie care este decât toate păcatele mai grețoasă, și care pe sine se socotește a fi ceva? Unde este atunci zadarnica și deșartă slavă a oamenilor, unde este înverșunarea și desfrânarea și curvia unde este stăpânirea și puterea și tirania? Unde este atunci împăratul, unde este domnul, unde este egumenul, unde sunt atunci cei ce se mândresc pentru stăpâniri, unde sunt atunci cei ce se fălesc pentru multa bogăție? Și pe săraci nu-i miluiesc și-l defăima pe Dumnezeu care i-a făcut pe dâșii, unde sunt privilegiile și ieșirile la vânături, unde sunt cei ce se mândresc și cugetă eu cinste și viețuiesc fără de grijă? Unde sunt hainele cele moi, așternuturile cele moi de puf? Unde sunt zidirile cele înalte și lărgimea cămărilor, unde sunt cei ce au trăit întru neferică și netemere? Atunci văzând se vor minuna și se vor înfricoșa și spăimântându-se se vor văieta și vor plânge, tulburându-se se vor clăti, groază îi va cuprinde pe ei și chinuri ca ale celei ce naște. Cu duh silnic se vor zdrobi și se vor pierde cu veșnicele munci. Unde

este atunci înțelepciunea înțelepților? Unde este frumoasa grăire a oratorilor și meșteșugirile lor cele deșarte? Vai! S-au tulburat s-au clătit ca unui ce este beat și toată înțelepciunea lor cu totul s-a înghițit. Unde este înțeleptul, unde gramaticul unde este cercetătorul veacului acestuia o fraților? Se cade să socotim ce vom fi noi ce vom da cuvânt cu mare cercare pentru fiecare faptă și păcat pe care le-am făcut, ori mari ori mici. Că până la cuvântul cel deșert pe care-l grăiește cineva fără de treabă (adică glume și râsuri și vorbe deșarte) vom da răspuns dreptului Judecător. Ce se cade să fim noi în ceasul acela? Iar de vom afla dar înaintea lui Dumnezeu ca să primim bucurie să fim rânduți de-a dreapta împăratului, ce fel se cade să fim noi în bucuria aceia negrăită, când va zice împăratul împăraților dreptilor care stau de-a dreapta lui cu bucurie: Veniți binecuvântații Tatălui Meu de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii? Atunci vom moșteni acele bunătăți pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, acelea pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-l iubesc pe Dânsul. Atunci dar fără de grijă suntem, nu ne mai înspăimântăm de nici-o spaimă.

Ci să socotim acestea și munca cea nesfârșită a păcătoșilor, când se vor aduce înlăuntru la Divanul cel înfricoșat, ce fel de rușine îi va cuprinde pe ei înaintea Dreptului Judecător neavând cuvânt de răspundere. Ce fel de rușine îi va apuca pe ei când se vor hotărî să stea în părțile cele de-a stîngă ale împăratului. Ce fel de întuneric va cădea peste dânșii când va grăi către ei întru urgia lui și în mânia lui îi va tulbura pe ei. Când va zice către ei: Duceți-vă de la Mine blestemaților în focul cel veșnic, cel gătit diavolului și îngerilor lui. Vai mie! Vai mie! Ce fel de scârbă și chinuire și strâmtorare și frică și groază va primi duhul lor când se va face strigarea tuturor puterilor celor cerești zicând: Întoarcă-

Rafail, monahul

se păcătoșii în Iad. Ah! ah! ce fel de glas vor striga plângând și bocindu-se și tânguindu-se, blestemându-se, jelindu-se când se vor duce să se muncească cu amar în nesfârșirii veci. Vai mie! Vai mie! Ce fel este locul acela, unde este plângerea și scrâșnirea dinților, care se cheamă Tartar de care și însuși diavolul se înfricoșează și se cutremură. Ah! Ah! ce fel este Gheena focului nestins, care arde și nu luminează, învăpăiază și nu preface în cenușă. Vai mie! Vai mie! ce fel este viermele cel neadormit și otrăvitor? Ah! Ah! cât de cumplit este întunericul cel mai din afară și care de-a pururea rămâne. Vai mie! Vai mie! Cât sunt de nemilostivi și de neîndurători îngerii aceia care sunt rânduți asupra muncilor. Că ocărăsc și îngrozesc cumplit. Atunci cei care se muncesc strigă neîncetat și cel ce îi mântuiește nu este. Că striga-vor către Dumnezeu și nu-i va auzi pe ei. Atunci vor cunoaște, cum că toate cele zadarnice și deșarte ale vieții acesteia s-au dus de la ei și cele ce le păreau aici bune și pline de veselie, mai amare decât fierea și amărăciunea veninului îi se vor părea și afla atuncea. Vai celor păcătoși când dreptii vor sta de-a dreapta și aceia se vor amărî. Când păcătoșii vor plânge și dreptii se vor bucura. Când dreptii prăznuiesc și păcătoșii se tânguiesc. Când dreptii vor fi în liniște și păcătoșii în furtună și în iarnă și în primejdie. Ah celor păcătoși, când dreptii se slăvesc și aceia se osândesc. Ah celor păcătoși când dreptii se vor sătura de tot binele și păcătoșii lipsiți fiind vor suspina. Ah celor păcătoși când dreptii se fericesc și aceia se ocărăsc. Cei dreپți vor fi în sfințenie, iar cei păcătoși întru aprindere și în văpaie. Cei dreپți se laudă iar cei păcătoși se ticăloșesc. Cei dreپți în lăcașurile sfinților iar cei păcătoși în surghiunie veșnică. Cei dreپți vor auzi graiul acesta, Veniți binecuvântații Tatălui Meu de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii, iar cei păcătoși vor auzi graiul acesta: Duceți-vă de la Mine blestemaților în focul cel veșnic

cel gătit diavolului și îngerilor lui! Cei drepți se vor duce în Rai, iar cei păcătoși în focul cel nestins vor merge. Cei drepți să se desfăteze, cei păcătoși să se chinuiască. Cei drepți dănuiesc cei păcătoși se leagă. Cei drepți cântă, cei păcătoși plâng. Cei drepți graiul acesta de trei ori Sfânt, Sfânt, Sfânt, cei păcătoși graiul cel de trei ori ticălos. Cei drepți cântarea, cei păcătoși prăpastia. Cei drepți în sânurile lui Avraam, cei păcătoși în fierberile lui Veliar. Cei drepți în odihnă, cei păcătoși în osândă. Cei drepți se rouează, cei păcătoși se învăpăiază în văpăile focului nestins. Cei drepți se veselesc cei păcătoși de scârba lor se usucă. Cei drepți se măresc, cei păcătoși se topesc. Cei drepți se înalță, cei păcătoși se smeresc. Cei drepți se încălzesc cei păcătoși se înnegresc. Cei drepți se satură de bunătățile cele negrăite, cei păcătoși se clătesc și se tulbură. Pe cei drepți îi va hrăni privirea lui Dumnezeu, pe cei păcătoși îi va scârbi privirea focului celui nestins. Cei drepți sunt vase ale alegerii, cei păcătoși sunt vase ale Gheenii. Cei drepți sunt aur lămurit prin foc și argint lămurit și pietre de mult preț, cei păcătoși sunt lemne, trestie, fân și arderea focului. Cei drepți sunt grâu al împărăției, cei păcătoși sunt paie ale pierzării. Cei drepți sunt sămânță aleasă, cei păcătoși sunt neghine ale focului. Cei drepți sunt sare dumnezeiască, cei păcătoși sunt putoare și rea împuțiciune. Cei drepți sunt Biserici ale Lui Dumnezeu neîntinate, cei păcătoși sunt biserici ale dracilor pângărite. Cei drepți în camera cea de nuntă, cei păcătoși în prăpastie nemărginită. Cei drepți întru strălucirile cele luminate, cei păcătoși în negura vârtejului vântului. Cei drepți împreună cu îngerii, cei păcătoși împreună cu dracii. Cei drepți dănuiesc împreună cu îngerii, cei păcătoși plâng împreună cu dracii. Cei drepți se des-fătează în mijlocul luminii, cei păcătoși se chinuiesc în mijlocul întunericului. Cei drepți se mângâie de Mângâietorul Duhul Adevărului, cei păcătoși se

Rafail, monahul

muncesc împreună cu dracii. Cei dreپți stau înaintea Scaunului celui Stăpănesc, cei păcătoși stau înaintea negurii celei întunecoase. Cei dreپți totdeauna privesc fața lui Hristos, cei păcătoși totdeauna stau înaintea feței diavolului. Cei dreپți se învață taine de îngeri, cei păcătoși se învață de draci. Cei dreپți rugăciune îi aduc lui Dumnezeu, cei păcătoși plâng neîncetat. Cei dreپți sus, cei păcătoși jos, cei dreپți în Cer, iar cei păcătoși în adâncul Iadului. Cei dreپți în viața veșnică, cei păcătoși în moartea pierzării. Cei dreپți în mâna Lui Dumnezeu, cei păcătoși în locul diavolului. Cei dreپți împreună cu Dumnezeu, cei păcătoși împreună cu Satana.

Vai celor păcătoși când se despărțesc de cei dreپți. Ah celor păcătoși când se bolesc și se arată faptele lor și li se arată sfaturile inimii lor. Vai celor păcătoși, când învoirile și unirile minții cu păcatul li se mustră. Și plecările și învoirile gândurilor celor viclene li se cumpănesc și atâră și se pleacă în jos mintea și gândurile cele rele. Ah celor păcătoși, că se urăsc de sfinții îngeri și se îngreșozază de dânșii sfinții Mucenici. Vai celor păcătoși, că se scot afară din camera cea de nuntă! Ah de căința cea de atunci, vai de scârba și necazul cel de atunci! Ah de nevoia cea de atunci! Vai de furtuna și de viforul cel de atunci! Cumplită este aceasta a se despărți de sfinți, mai greu și mai cumplit este aceasta a se despărți de Dumnezeu, necinstit este aceasta a se lega mâinile și picioarele și a se arunca în focul cel nestins, mai întristăcios este a se trimite în întunericul cel mai din afară cel înneguros și purtător de noapte a scrășni cu dintâi și a se topi. Greu este aceasta a se munci neîncetat, rău este a fi în văpaie cu totul și a se arde limba ziua și noaptea, fără de milostivire este aceasta, a cere o picătură de apă și a nu lua, amar este a fi în foc ziua și noaptea și a striga neîncetat și a nu se ajuta de nimeni. Neumblată și necălcată este prăpastia și nemăsurată

este adâncimea, nescăpat este cel ce s-a încuiat acolo, neieșit afară este cel ce se ține într-însa, de netrecut este zidul temniței, nemilostivi păzitorii, întunecată este temnița ne-dezlegate sunt legăturile, nerupte sunt lanțurile, sălbatici și neîmblânziți slujitorii văpăii aceleia. Grele sunt coasele acelea, cele muncitoare, tari și nerupte sunt unghiile. Aspre și înfricoșate sunt vinele cele de bou, tulburătoare sunt pacurile și mare sunet fac din fierbere, puturoasă este priveliștea, pline de cărbuni aprinși sunt paturile acelea, nestinsă este văpaia, afumat și puturos este viermele, fără de iertare este Divanul, necăutător în față este Judecătorul, fără de pricinuire este darea de răspuns, pestrițe sunt fețele puternicilor, lipsiți sunt puternicii, săraci sunt împărații, proști sunt înțelepții, nebuni și neprimitori de învățătură sunt oratorii, fără de minte sunt bogații, neuzite sunt scrisorile de basme arătate sunt plecările spre facere de rău a făcătorilor de rele, luminate sunt meșteșugirile lacomilor, puturoasă este mirosirea iubitorilor de argint, arătată este meșteșugirea fățarnicilor, băutorii de vin și bețiile lor stau înaintea arătate, toate sunt goale și descoperite înaintea lor. Vai celor păcătoși că întinați și scârnavi și necurați sunt înaintea lui Dumnezeu. Cum s-au pângărit sufletele lor? Cum s-au umplut de putoare trupurile lor din neînfrânarea și din curvia lor? Cum și-au întinat trupurile și și-au pângărit sufletul și n-au păzit haina sfântului Botez, cum fără de rușine și fără de obraz și-au pângărit trupul și sufletul cu băutura de vin și cu beția desfrânării și a curviei, pe cămara cea împuținată a pânțecului și oalele burții cu puțină mâncare și cu înfrânarea nu și-au învățat? Ci pe bogăția lor pânțecului au încredințat-o, cu desfătare în noroi ca porcii tăvălindu-se, zilele și anii i-au cheltuit risipindu-se cu mintea în gânduri spurcate și curvești și în înțelegeri rele, în cuvinte deșarte și în cântece moleșitoare și curvești, cum și-au schimbat inima lor cu

Rafail, monahul

orbirea neluând aminte unirea ce au făcut-o cu Hristos la Botez și depărtarea de diavolul? Cum s-au abătut din calea cea dreaptă și au umblat în întunericul necunoștinței și în somnul trândăvirii s-au dat și în fundul Gheenii s-au afundat cum s-au înstreinat de lumina faptelor bune și au iubit întunericul păcatului și al căii celei largi și desfătate și al cărării celei rele? Cum și-au uitat de venirea Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și de multele și neurmatele Lui faceri de bine? Curățiți fiind prin apa Dumnezeiescului Botez și prin Duhul Sfânt și împodobiti fiind cu mirul veseliei, iar pentru o mică dulceață pentru o poftă și pentru o urâciune și o scârbă desfrânată am lepădat aceste feluri și atâta de mari daruri și am slujit duhului curviei și al preacurviei? Ah celor ce au lăsat punerea de fii și au urmat dulceților lumii, vai celor ce urmează întâlnirilor și vorbirilor împreună a lor cu lumea. Ah celor ce iubesc întunericul păcatului. Vai celor ce au lăsat lumina adevărului. Vai celor ce se rătăcesc împrejur și în noaptea păcatului. Vai celor ce au lăsat ziua conștiinței de Dumnezeu. Ah celor ce s-au umplut de obșnuința rea a râsului. Vai femeilor celor ce se împodobesc cu feluri de feluri de podoabe și își spoiesc cu sulemenirile fețele lor spre a răni sufletele tinerilor și ale celor ce le vor vedea pe ele, spre împreunarea cu dânsese și spre curvia necuratei desfrânări și a poftei curviei lor celei multe și neînfrânate, pe care o hrănesc în sufletele lor, căci cu adevărat ele spre a plăcea celor ce le vor vedea pe ele se împodobesc și plăcându-le să vie spre pofta lor, mare păcat fac ticăloasele, tare le-a orbit diavolul, vai lor, focul de veci vor să moștenească căci cursă diavolului se fac, că undiță a diavolului este sulemenirea și împodobirea hainelor, vai lor că se fac unealtă diavolului spre a înșela sufletele tinerilor, amar lor că vor să se prăjească în focul Gheenii împreună cu

dracii cărora le-au slujit, spre a înșela sufletele mult grijesc cu aceasta și mărimea acestui păcat singur Domnul a arătat-o zicând: Mai bine să-și lege o piatră de moară de grumaz și să se arunce în mare decât să smintească pe altul, vai și amar lor că se vor munci în Iad și vor arde în veci în focul cel nestins în vecii vecilor.

Dar celor ce doresc și caută și vor să se mântuiască, urâtă este această faptă și mare păcat pe care îl fac desfrânatele acelea spre a vâna sufletele privitorilor. Vai celor ce prihănesc și defăima în ceva pe altul. Vai celor ce nu ascultă sfaturile și se învoiesc cei făcători de lupte și cu făcătorii de tulburări. Vai celor ce se jură pentru iubirea de dulceță. Vai celor ce se jură strâmb. Vai lacomilor cu pântecele al cărora Dumnezeu este pântecele. Vai celor ce se îmbată. Dar fericit este acela ce se defăima pe sine și se smerește pentru Dumnezeu și se defăima și se osândește. Unul ca acesta de la Dumnezeu cel înalt se înalță și de îngeri se laudă și la judecată de-a stingă Judecătorului nu va sta. Fericit este omul acela care rabdă întru rugăciuni și suferă în posturi și se bucură în privegheri și se luptă împotriva somnului și-l alungă pe el de la dânsul și își pleacă genunchile întru slobozenia lui Dumnezeu și își bate pieptul și își bate fața și înalță mâinile în sus și își ridică ochiul la cer către Domnul, și gândește la Cela ce șade pe Scaunul slavei și cercă inimile și intră și ispitește rărunchii. Că unul ca acesta va dobândi bunătățile cele veșnice și fiu și frate și prieten și moștenitor al lui Dumnezeu se face. Fața acestuia va străluci ca soarele în ziua Judecății, în care este împărăția cerurilor. Acela care iubește adevărul este prieten al lui Dumnezeu. Iar cel ce iubește minciunile și se îndeletnicește în ele, se face prieten al dracilor și cu ei împreună se va munci în focul cel veșnic. Acela care urăște vicleșugul se izbăvește de blestem. Cel ce rabdă ispitele ca un mărturisitor și

Rafail, monahul

Mucenic se va încununa înaintea Divanului lui Hristos. Cel ce cârtește și bombănește și se îngreuiază în primejdiile ce vin peste el și în scârbele și necazurile ce i se întâmplă se supără și se scârbește și hulește, acesta s-a înșelat și minte ușoară are. Cel blând și blajin și domol și cugetă smerit de la Dumnezeu se laudă. Se ferește de îngeri, iar cel amărător și arțăgos și degrab minios blestemat este de la Dumnezeu, mâncarea acestuia este strugurul amărăciunii dracilor, iar vinul este mânia balaurului și băutura este venin de aspidă nebunatică. Cei ce sunt curați cu inima, văd slava lui Dumnezeu. Iar cei ce sunt pângăriți și întinați în păcate și în gânduri curvești cu mintea petrec, privesc în față pe diavolul. Cei ce fac faptele cele rele și gândesc cu mintea lucrurile cele necuvioase și socotesc cele rele către aproapele se împiedică pe dânșii de la Dumnezeiasca împărtășire.

Acei ce poftesc lucrurile cele străine, pe ale lor le vând și le pierd din mână. Cei iubitori de slava deșartă și mândri și care fac spre plăcerea oamenilor împreună cu diavolul se osândesc. Și cei fățarnici împreună cu Satana se muncesc în focul iadului. Acei ce-și hrănesc trupul afară de aceia ce-i este de trebuință, cu foame îl omoară pe suflet. Acei ce păcătuiesc întru cunoștiință și fără de vreo silă și nu se pocăiesc cu cei necredincioși și pagini se muncesc. Aceia care zic, să facem păcate la tinerețe și la bătrânețe ne vom pocăi, de draci se batjocoresc și se înșală și ca unii ce păcătuiesc de bunăvoie pocăința nu o vor dobândi și la tinerețe de secera morții vor fi secerăți ca și Amon împăratul lui Israil care a mimat pe Dumnezeu pentru gândurile lui cele rele și viclene și pentru înțelegerile lui cele pângărite și spurcate. Că cei ce zic, azi să facem păcate și mâine ne vom pocăi, unii ca aceștia s-au făcut deșerți în gândurile lor și s-a întunecat inima lor cea nepricepută și ziua de astăzi au pierdut-o și trupul și l-au stricat și l-au pîn-gărit și sufletul l-

au întinat și mintea au întunecat-o și gândirea au tulburat-o și știința au înnoțit-o iar pe ziua de mâine n-au dobândit-o spre a se pocăi, că s-a dus și a lipsit de la dânșii că cei ce zic că se vor pocăi mâine și astăzi să păcătuiască, s-au înșelat cu totul fiindcă pe ziua de mâine n-au ajuns-o. Că cei ce nu plâng pentru păcatul curviei ce l-au făcut și cei ce nu se jelesc pentru noroiul și tina preacurviei și aceia ce nu se tânguiesc și nu plâng pentru păcatul vrednic de fundul Gheenii al culcării cu parte bărbătească în care s-au afundat, și cei ce nu plâng pentru malahie nu pot să se pocăiască din tot sufletul pentru păcatele ce att trecut și s-au dus (adică le-au săvârșit mai demult) nici a îndrepta pe cele ce vor să vie (adică să pună început să nu mai păcătuiască mai mult). Că cei ce nu caută pe cele ce le-au pierdut și pe cele ce le păzesc nu le-au câștigat. Aceia ce nu se ostenesc în sfătuire și nu se trezesc în rugăciuni, se robesc de gândurile cele de rușine și curvești, iar cei ce se robesc, slujesc obișnuinței celei rele fără de voie și nevrând, acei ce nu priveghiază cu trezvie la cântarea de Psalmi se fură de vrăjmași. Cei ce nu priveghează în ascultarea Sfintelor Scripturi ci se dau pe sineși somnului și trândăvirii împreună cu cele cinci fecioare nebune se vor încuia afară de ușa cămării celei de nuntă a Mirelui. Aceia care leapădă armele postului, se împiedică de lăcomia pântecele și de păcatul preacurviei seucid. Că acela ce face din pântece Dumnezeu și-i slujește ca unui Dumnezeu și cu închinătorii de Idoli se va osândi. Cei ce nu păzesc poruncile lui Dumnezeu de draci se rănesc și în Gheena focului nestins se, osândesc. Cei ce se depărtează pe sineși de Biserică și de împartășire vrăjmașii lui Dumnezeu se fac și prieteni ai dracilor. Rușineze-se eresurile ereticilor celor fără idee Dumnezeu, ascundă-se neamul necredincioșilor să se pieardă adunarea jidovilor, să li se astupe gura, când cel ce cearcă inimile și rărunchii va șede

Rafail, monahul

să Judece pe toți. Nu se va putea îmbrăca atunci lupul în piele de oaie, nici prafuirea și acoperirea lucrurilor nu va putea ascunde gândul cel dinlăuntru. Că nu-i este ceva ascuns celui ce judecă ci toate goale și descoperite stau înaintea Lui. Deci sa tăbărâm împotriva patimilor trupești cu păzirea poruncilor lui Dumnezeu, să ne smerim gândurile și cugetele slavei deșarte, să ne sculăm asupra diavolului la luptă, să dăm lumină ochilor la trezirea cea de gând, să adormim gândurile păcatului să câștigăm rugăciune nerăspândită, minte trează și deșteaptă, gândire ridicată la ceruri, știință curată, înfrânare nesfârșită, post nefățarnic, dragoste neprimitoare de fățarie, păzire curată întru curăție, feciorie neîntinată, smerenie nefățarnică, cântare de Psalmi neîncetată, cetire fără slavă deșartă, plecare de genunchi fără de mândrie, rugăciune necurmată, viață curată, cuvânt adevărat, primire de străini fără de cârtire, răbdare bineplăcută lui Dumnezeu, milostenie fără cercare și ispitire. Să alungăm mânia și iuțea de la noi, urgia s-o îndepărtăm, negrijirea s-o cercăm, mânia s-o ucidem, scârba s-o veștejim, iubirea de argint s-o uscam. Să nu ne temem de moartea cea de obște, de secerătoarea neamului oamenilor, ci de pierzătorul oamenilor, că moartea nu este chiar aceia ce despărțește sufletul de trup, ci aceia ce despărțește sufletul de Dumnezeu. Dumnezeu este viață, iar cel ce s-a despărțit de viață a murit ca unul ce a lepădat viața cea trăitoare în Dumnezeu și fiindcă moartea este diavolul, tatăl morții, stă ca un împotriva luptător tare înarmat ca să ne dea război nouă în sfintele zile și să ne arunce jos și să zică: I-am biruit pe ostașii lui Hristos, arătându-ne în somn frumusețe de femei, și de auzire i-am spânzurat pe dâșii fiindcă i-am îngropat în slava deșartă și în lăcomia pântecelui, le-am răpit podoaba faptelor celor bune și împiedicându-i cu poftetele și pornindu-i la băutura de vin i-am împins și i-am aruncat în

prăpastia curviei. Ia să nu-i bucurăm de necurații draci, pentru că Dumnezeu nostru este mântuitor al tuturor și pierzător al dracilor. Dar fiindcă și noi suntem împleticiți cu trupul și suntem supuși morții să ne luptăm cu vitejie ca să-i biruim pe necurații draci. Că de vom avea în inima noastră frica și aducerea aminte de moarte vom purta-o în suflet deși toți dracii se vor într-arma împotriva noastră, noi luptându-ne cu bărbăție ca niște viteji războinici ne vor afla pe noi ca un zid, pentru că Dumnezeu nostru este cu noi. Că Lui se cuvine slava, cinstea și închinăciunea și stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

SFÂRȘIT
și
DUMNEZEULUI- NOSTRU SLAVĂ!

Rafail, monahul

După cum soarele a privit nu poate
 Ca să lumineze văile și adâncurile toate.
Ci rămâne sub umbră multe ascunse,
 Ca sub niște perdele de dânsul neajunse.

Așa și diortositorul din ochi trece
 Neputând spre toată slova să se plece,
Slova sub perdeaua ochiului se ascunde
 Care cu vederea nu se poate pătrunde:

Și așa rămâne greșala în carte,
 Că eu de îngeri sunt departe,
A fi fără de greșală nu se poate,
 Ca om fiind eu muritor
N-am putut a fi negreșitor.

Așadar caz și rog pe tot cititorul
Ca să fiu crezut și iertat eu diortositorul
 Și unde am greșit ca un om ce a nu greși nu se
poate,
Cu duh de blândețe să se îndrepteze toate,

Aducându-și aminte că om fiind a nu greși nu se
poate
Și să mi se crează osteneala mea cea multă,
 Pe care o am suferit cu răbdare multă.

RAFAIL,
Smerit Monah din Sfânta Mănăstirea Neamțului.
Despre purtarea bărbii

CAPITOLUL I. Creștinii ortodocși, urmând pilda Mântuitorului Iisus Hristos a sfinților Apostoli și a tuturor sfinților erei apostolice și **patristke** au purtat și poartă chipul bărbătesc ce li l-a dat Dumnezeu: dar papistașii și ceilalți eretici și sectari care își rad bărbile și mustățile - asemănându-se scapeților și femeilor - cui urmează și cui se aseamănă?

Iată o întrebare care pune în încurcătură pe mulți creștini ai acestor vremuri moderne. Pentru omul civilizației moderne întrebarea aceasta se pare a fi de prisos, un fel de basm netrebnic. Nu este tot așa însă și pentru creștinii ortodocși, care se silesc pe toate căile să se apropie cât mai mult de prea Sfântul Dumnezeu.

Să urmărim mai de aproape această chestiune de o mare importanță duhovnicească, nu după învățăturile seci și filozofiile civilizației moderne (Col. 2, 6, Ier. 29, 8—9, Efes. 5, 6) care au adus această beznă întunecoasă a imoralităților (Rom. 6, 21), 2 Tim. 3, 1-9, Gal. 5, 19-21): ci după cuvântul lui Dumnezeu (Mt. 4, 4), viu și lucrător, care întotdeauna a dat și dă viață lumii. Să cercetăm deci. Diavolul folosește toate mijloacele lui infernale pentru a ne dezbrăca de toate Darurile care ne arată „după Chipul și asemănarea lui Dumnezeu” și vrea să ne ucidă sufletele cu păcate pornind de la păcatul mândriei ca să mergem în iad.

Dumnezeu a făcut fapăturile văzute și nevăzute, le-a adus dintru neființă la ființă, chiar de aceia este și se numește Dumnezeu, pentru că a făcut ceia ce nimeni afară de El n-a mai făcut. În ziua a VI-a după ce a făcut Dumnezeu vitele, târâtoarele și fiarele sălbatice, mai pe urmă l-a creat pe om. Chiar de aceia poate se și întâmplă că oamenii care se depărtează de Dumnezeu și de împlinirea voii Lui, trăiesc ca

Rafail, monahul

și vitele, se târăsc în noroiul patimilor josnice ca și târâtoarele și se sfâșie ca fiarele sălbatice. „Omul în cinstie fiind n-a priceput; alăturatus-a cu dobitoacele cele fără de minte și s-a asemănat lor” (Ps. 48, 12-21). Pe toate celelalte făpturi le-a făcut Dumnezeu numai cu cuvântul, pe om însă l-a făcut altfel.

„Să facem om, după chipul și asemănarea Noastră, ca să stăpânească peste peștii mării, păsările cerului, peste vite, peste tot pământul și peste toate târâtoarele care se mișcă pe pământ. Dumnezeu a făcut pe om după chipul Său l-a făcut după chipul lui Dumnezeu: bărbat și femeie i-a făcut pe ei” (Fac. 1, 26—27).

Pentru deosebirea bărbatului de femeie, Dumnezeu în înțelepciunea Sa, i-a dat bărbatului podoaba bărbătească. Pe lângă acoperământul capului cu păr - cum are și femeia - i-a dat și podoaba bărbătească „barbă și mustăți”, pe care femeii nu i le-a dat - spre deosebire de bărbatul său, și ceia ce nu i-a dat atunci nu are nici până astăzi și nu va avea cât va fi lumea.

Dumnezeu este Duh, nevăzut de oameni și nemărginit, dar uneori s-a arătat oamenilor făcuți de El, „după chipul și asemănarea Sa”, tot în chip omenesc, în chipul și asemănarea bărbatului desăvârșit.

Dumnezeu Tatăl se pictează în chipul unui bătrân nu cu mustățile și barba rase ca și preoții catolici și ca sectarii eretici și ca unii bătrâni ai acestor vremuri întunecate ci - cu podoaba bărbătească, barbă albă, arătând vechimea veșniciei potrivit cuvintelor lui Daniil: „Văzut-am până s-au pus scaunele și a șezui Cel vechi de zile - a Căruia îmbrăcăminte era albă ca zăpada, și perii capului Său erau ca niște lână curată” (Dan. 7, 9,13, 23).

CAPITOLUL II. Bărbații sfinți ai Vechiului

Testament nu și-au ras barba și mustățile.

Citind cărțile Scripturii vedem că bărbații cei vechi nu și-au ras barba și mustățile credincioși cuvintelor lui Dumnezeu: „Să facem om după chipul și asemănarea Noastră”, respectând și arătările dumnezeiești și-au păstrat chipul lor de bărbați desăvârșiți. Cercetând n-am aflat nicăieri ca bărbații plăcuți lui Dumnezeu Adam, Set, Noe, Melchisedec, Avraam, Isaac, Iacov, cei 12 Patriarhi, Iov, Moise, Aaron, Isus Navi, Samson, Samuil, David, Solomon, Ilie, Elisei, Iona, Isaia, Ieremia, Daniil... Ioan Botezătorul și alți proroci să-și fi ras podoaba lor bărbătească, ue care le-a dat-o Dumnezeu, ca să se facă și ei după moda lumii păgâne de atunci, care își rădea capul barba și mustățile pentru că nu-L cunoșteau pe Dumnezeu. Noe întrebuinta fierul ascuțit pentru a-i jertfi lui Dumnezeu animale și păsări. La fel Avraam pentru a-i jertfi lui Dumnezeu din animalele sale. Ei foloseau cuțitul nu pentru a-și rade bărbile.

La evrei a-și rade cineva barba și mustățile, era cea mai mare batjocură, căci astfel de bărbați prin dezbrăcarea de podoaba bărbătească, erau înjosiți și puși în rândul femeilor. Când solii lui David s-au întors batjocoriți cu bărbile rase și cu hainele tăiate până la șolduri, de către Amon și boierii lui, David auzind s-a umplut de rușine și de amărăciune și a trimis înaintea lor să le spună: „Rămâneți în Ierihon până ce vă va crește barba, și apoi să veniți și să intrați în Ierusalim” (Cronici, I, cap. 19, 1-5).

Podoaba pe care ne-a lăsat-o nouă Dumnezeu, la bărbați, care suntem slava lui Dumnezeu (I Cor. 11, 7), suntem datori a o păstra și purta cu vrednicie după voia Lui, iar nu să o radem și să o lepădăm la gunoi ca paginii, după cum fac fiii veacului acestuia.

CAPITOLUL III. Nici urmașii Mântuitorului nostru

Rafail, monahul

Iisus Hristos nu și-au ras podoaba bărbătească cum fac fiii veacului acestuia.

Ce fericiți suntem noi creștinii de astăzi, care în Sfintele Biserici și în casele noastre avem chipul Mântuitorului Iisus Hristos, al Sf. Apostoli, ale Sfinților Părinți și mărturisitori pictate pe sfintele Icoane. Dacă moșii și strămoșii noștri ar fi fost așa de ticăloși ca unii creștini de azi, care se leapădă de Biserica ortodoxă mergând la secte apoi ar fi fost vai de noi și de urmașii noștri. Strămoșii noștri au ținut cu sfințenie la Icoane, ei citeau în Icoane, neștiind carte viețile sfinților. Sfintele Icoane au fost conlucrătoare cu Scriptura și cu Dumnezeieștile Dogme spre a zidi credința cea ortodoxă. Rar se găseau atunci dintre ei care știau citi și scrie. Când luăm la rând sfintele Icoane de la Facerea lumii până la Sf. Ioan Botezătorul și de la Nașterea lui Iisus și până azi, putem înțelege Sfânta Scriptură mult mai bine decât atunci când nu le-am avea, cum nu le au rătăciții de sectari, care și pentru aceasta se rătăcesc mult.

O dovadă vie despre păstrarea sfintelor Icoane din timpuri vechi o avem de la Eusebiu, care ne spune că în orașul Cezareea lui Filip, pe care fenicienii îl numeau „PANEADA”, s-a ridicat un monument în cinstea Mântuitorului, de către femeia bolnavă de 12 ani de scurgerea sângelui, pe care El o vindecase, „înaintea casei și a ușii femeii vindecată de curgerea sângelui de către Mântuitorul - zice Eusebiu (Anul 267-340 d. Hs.) este și un monument ridicat în urma vindecării și recunoștinței sale. Monumentul este în forma unei colonne de bronz care susține două chipuri: Unul este al unei femei care se roagă cu mâinile întinse: iar celălalt este al Mântuitorului, Care stă în picioare îmbrăcat cu o haină lungă și care întinde mâna către acea femeie. La picioarele monumentului crește o plantă necunoscută, ce se înalță până la ceaprazul hainei Sale, și

care vindecă tot felul de boli. Am văzut eu însumi această statuie, și nu trebuie a se mira cineva dacă pagânii au consacrat astfel memoria binefacerilor ce le-au primit ei de la Mântuitorul. Acesta era obiceiul lor de a lăsa posterității aceste semne de recunoștință a lor către cei ce-i îndatoraseră și am văzut mulțime de Icoane de ale Mântuitorului, ale lui Petru și ale lui Pavel care s-au păstrat astfel până în timpul nostru". (Eusebiu episcop de Cezareea).

Istoricul Sozomen arăta la rândul său că în zilele lui Iulian Apostatul, pagânii au surpat acest monument, iar creștinii adunând rămășițele lui, le-au adus în Biserică, iar istoricul Filostorg complectând pe Sozomen zice că creștinii au pus rămășițele monumentului în „diaconicul Bisericii”.

Prin Icoane vedem că toți sfinții și-au păstrat barba și părul așa cum le-a lăsat Dumnezeu lor prin creație. Sfinții niciodată nu și-au schimonosit chipul lor prin raderea barbei. De suntem urmași ai sfinților ne vom păstra bărbile și mustățile ca și ei.

CAPITOLUL IV. Dumnezeu le-a dat poruncă bărbaților să nu-și radă barba și mustățile, adică să nu-și lepede podoaba bărbătească.

Dumnezeu cinstindu-l pe bărbat mai mult decât pe femeie i-a dat lui podoabă dumnezeiască. Dumnezeu poruncește: „Să nu vă tăiați colțurile părului, și să nu-ți razi colțurile bărbii (Levitic, 19, 27). Și a zis Domnul lui Moise: Vorbește Preoților lui Aaron ... capul să nu vă radeți nici să vă rezezați barba, nici să vă faceti tăieturi pe trup pentru morți. Sfinți să fie Dumnezeului lor...” (Lev. 21, 5-6). Dumnezeu le-a dat evreilor poruncă cu privire și la părul capului lor. Așezând rânduiala Nazireatului i-a zis Dumnezeu lui Moise „În toate zilele curățeniei lui, brici să nu se suie pe capul lui, până ce se vor împlini zilele, care s-a făgăduit

Rafail, monahul

Domnului, sfânt va fi lăsând să-i crească în plete părul capului lui" (Num. 6, 5).

Șamson înșelat de o femeie își taie părul zicând „Brici nu s-a atins de capul meu, că sfânt al lui Dumnezeu sunt eu din pântecul maicii mele, și de mă voi rade, se va depărta de la mine tăria mea, și voi fi ca ceilalți oameni." (Jud. 13, 16). Și mama lui Samuil făgăduiește că de va avea un copil nu se va atinge brici de capul lui.

CAPITOLUL V. Cei ce-și rad bărbile sunt amenințați cu pedeapsa lui Dumnezeu.

„Vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării" (Mt. 24, 1-35). Azi mânia lui Dumnezeu peste omenire vine pentru păcatele ei.

Bărbații trăiesc în fărădelegi, iar femeile își strică acel chip dat de Dumnezeu, femeile sunt după spusa Pidalionului „Purtătoare de față diavolească, și de chip satanicesc" (Vezi Can. 96, Sin 6 Ec., pag. 206). Dumnezeu ne cheamă să ne lăsăm așa cum ne-a creat El, bărbații să poarte barba și mustățile, iar femeile să poarte părul capului așa lung cum l-a avut Eva la creație.

Numai cei pedepsiți de Dumnezeu își rădeau capetele, bărbile și mustățile ca semn prevestitor al urgiei Dumnezeiești care a venit asupra lor. Unde vedem noi oare oameni lăsați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu? Azi îi vedem pe la mănăstiri pe călugări și pe la orașe pe oamenii care poartă barbă, mustăți și păr în exterior, iar în interior au credința ortodoxă. Noi trebuie să ascultăm de Dumnezeu să ne lăsăm așa cum ne-a creat El, cu barbă cu mustăți, cu păr podoaba noastră și trebuie să trăim și în interior așa cum ne poruncește El. Degeaba avem interiorul nostru după lege, dacă nu se vede și în exterior păstrarea poruncii lui Dumnezeu. Haideți să privim la sfinți cum au purtat ei chipul

lui Dumnezeu, de au avut ei barbă să avem și noi, de au avut mustăți să avem și noi, dacă ei au trăit sfânt să trăim și noi ca și ei și apoi ne vom întâlni cu ei la rai. Femeile trebuie să umble ca și Maica Domnului și ca femeile sfinte ce sunt trecute în Calendarul Bisericii noastre ortodoxe. Facă Mântuitorul să ne vedem la Rai cu toți împodobiți ca și sfinții, cu exteriorul și cu interiorul. Amin.

Diacon Gh. Băbuț

CATALOG DE NUMELE FETELOR, CARE AU AJUTAT LA TIPĂRIREA CĂRȚII ACESTEIA

TALERE

150 - Prea Sfințitul și de Dumnezeu alesul Arhipăstor și Mitropolit a toată Țara Valahiei Domnul Domn Dositei.

50 - Prea Sfințitul și de Dumnezeu iubitorul episcop Domnul Domn Costandie Buzăul.

200 - Prea Sfințitul și de Dumnezeu iubitorul Episcop al Argeșului Domnul Domn IOSIF.

12 - Prea Sfințitul și de Dumnezeu iubitorul Episcop domnul domn Dionisic Savastis.

120 - Dumneaei cocoana Zoița Băneasa Brâncoveanca.

12 - Dumnealui Vornicul Grigorașcu Brâncoveanul.

- Dumnealui Paharnicul Pană Costescul.

48 - Dumnealui Paharnicul Mihail Filipescul.

40 - Dumnealui Vornicul Răducanul Golescui.

24 - Dumnealui Vornicul Barbu Văcărescul.

Rafail, monahul

- 24 - Dumnealui Stolnicul Constantin Predescu.
- 24 - Dumnealui Logofătul Nicolae al Sfintei Mitropolii.
- 16 - Dumnealui Doftorul Constantin Darvari.
- 12 - Dumnealui Ioaniță Ioan Voinea.
- 12 - Dumnealui Pitar Velcea.
- 12 - Dumnealui Setrarul Toma Dcleanu.
- 12 - Dumnealui Medelnicerul Nicolae Țigăreanu.
- 12 - Dumnealui Slugerul Scarlat Izvoranu.
- 12 - Dumnealui .Stolnicul Gheorghe Pajada.
- 12 - Dumnealui Paharnicul Alexandru Comăneanu.
- 12 - Sfinția sa Părintele Protosinghelul Neofit Egumenul Zglabaciogului.

Pe carte este o însemnare manuscris înainte de primul cuvânt înainte: Această carte ce se cheamă UȘA POCAINȚII este a Mănastirii Frumoasa. Este și ștampila Mănăstirii în mai multe locuri pe care scrie: Sfânta M-re de maici Frumoasa România. - Mănăstirea este în Iași, azi Biserica parohială.

CUPRINSUL

I - Stihuri

II - Înainte cuvântare pentru MOARTE

DESPRE MOARTE

- Capitolul 1 - Nașterea omului celui nou, care i s-ar putea face lui din cugetarea cu luare aminte la moarte
- Capitolul 2 - Omul cel vechi, căutând la mormânt, se deșteaptă, iar cel nou, priveghiază deasupra
- Capitolul 3 - Lesne alunecarea și căderea omului și curgerea cea de-a pururea a vremii
- Capitolul 4 - Ce este moartea?
- Capitolul 5 - Omul cel vechi luând aminte la mormânt preface grozăvia sufletului său în frumusețe
- Capitolul 6 - Omul cel nou, când cu luare aminte privește mormânturile, atunci și vede, și aude și înțelege nouă lucruri
- Capitolul 7 - Fiindcă la mulți moartea vine fără de veste, pentru aceia U se arată înfricoșată
- Capitolul 8 - Minutul vieții noastre care este în vremea cea mai de pe urmă și de margine, este vrednic de prețul cel mai mare

DESPRE JUDECATA CEA VIITOARE

- Cuvânt înainte pentru judecata cea viitoare
- Capitolul 1 - Omul cel vechi se deșteaptă cu sunetul trâmbiței, care va să sune deasupra mormântului, care îl ridică din mormânt la Divan
- Capitolul 2 - După sunetul trâmbiței cel strigător ca tunetul urmează învierea trupurilor
- Capitolul 3 - Crucea, care va merge în văzduh înaintea înfricoșatului Judecător, cu feluri de chipuri

Rafail, monahul

multora li se va arăta

Capitolul 4 - Coborârea cea din cer a Preaînaltului Judecător, dacă se va privi bine, se va face suire a omului celui nou în ceruri

Capitolul 5 - Prea mult încuviințată este venirea și luarea de seamă a Judecătorului, care se coboară din cer și sade pe Scaunul Său

Capitolul 6 - Mai înainte de înfricoșata hotărâre a Judecătorului vor veni de față la mijloc mulți pîrși ai acelor care au să se osândească

Capitolul 7 - Hotărârea este prea fericită și prea veselă se hotărăște la cei dreپți

Capitolul 8 - Înfricoșata și groaznica osândă a dreptului Judecător arde ca un fulger și trăsnet pe ticăloșii păcătoși

Capitolul 9 - Săvârșirea celor două hotărâri, și sfârșitul lumii întregi a toată lumea

DESPRE IAD

Înainte cuvântare pentru Iad. - Omul cel vechi se coboară cu cugetul lui în cele mai dedesubt, ca să se suie de acolo nou cu săvârșire, la cele cerești

Capitolul 1 - Loc este și tovărășie Iadul

Capitolul 2 - Iadul este întuneric

Capitolul 3 - Iadul este rea putoare

Capitolul 4 - Iadul este plângere

Capitolul 5 - Iadul este foamete

Capitolul 6 - Iadul este viermele științei

Capitolul 7 - Iadul este foc

Capitolul 8 - Iadul este deznădăjduite

Capitolul 9 - Iadul este veșnicie

Capitolul 10 - Iadul este pedeapsă

DESPRE RAI-ÎMPĂRĂȚIA CERCURILOR

Înainte cuvântare pentru împărăția Cercurilor

Capitolul 1 - Omul cel nou trece cu vederea cele mari ale pământului, fiindcă privește mărimea cerurilor

Capitolul 2 - Omul cel nou, se suie pe sineși cu gândul în cercuri privind frumusețea și bunăcuviința aceluia

Capitolul 3 - Când omul cel nou ar privi darurile trupului celui proslăvit, trece cu vederea trupul său

Capitolul 4 - Când omul cel nou va întoarce ochii să privească negrăita desfătare și prea dulcea veselie a dreptilor, pe care o dobândesc prin vedere, atunci își va întoarce ochii ca să nu vadă cele deșarte

Capitolul 5 - Omul cel nou, când va privi și celelalte desfătări ale fericiților, pe care le dobândesc și prin celelalte simțiri, se socotesc pe sineși, cum că până acum au fost nesimțitori

Capitolul 6 - Îndulcirea cea prea bogată a bucuriei și a veseliei se produce din slava și din privirea cea împrumutătoare a fericiților drepti

Capitolul 7 - Unirea tuturor dreptilor și dragostea cea între sineși unii către alții se face pricinuitoare de nespusă veselie

Capitolul 8 - Dumnezeu curat privindu-se, prea desăvârșită mântuire le este oamenilor

Capitolul 9 - La sfârșitul cel mai de pe urmă al omului este Veșnicia cea veșnică a tuturor bunătăților

Al Sfântului părintelui nostru CHIRIL, arhiepiscopul Alexandriei. Cuvânt pentru ieșirea sufletului și pentru a doua venire

Stihuri

Despre purtarea bărbii

Rafail, monahul

Catalog de numele fețelor, care au ajutat la Tipărirea cărții acesteia

Terminat-am de transcris din chirilică această Sfântă carte UȘA POCAINȚII, cu ajutorul preabunului Dumnezeu și cu ajutorul Preasfintei Fecioare Măria și a sfinților îngeri, eu păcătosul și netrebnicul diacon Gheorghe Băbuț din Oradea, să-mi fie spre iertarea păcatelor mele. Cel ce o citești pomenește și pe acest păcătos ce a transcris-o!

ISBN 973-95361-6-6

Editura „PELERINUL ROMAN”
cărți, reviste teologice și icoane.

Str. Iiliiu Maniu nr. 22, Oradea 3700,
Județul Bihor, telefon: 991/12645.

Autorizație nr. 2303/1990.

Cont BNR: 40.72.6.03.1.41.

Format: 16/70'X100. Număr de coli: 13,75.

Tirajul: 15000 exemplare. Apariția: 1992.

Tiparul executat sub comanda nr. 204/1991,
la Imprimeria de Vest, Oradea,
Str. Mareșal Ion Antonescu nr. 105.

România